

# MONOGRAFIA

COMUNEI BISERICESCI GR. OR. ROMÂNE  
A SFINTEI ADORMIRI

DIN

CETATEA BRAȘOVULUI

CU ACTE ȘI DOVEDI

DE

BARTOLOMEIŪ BAIULESCU,

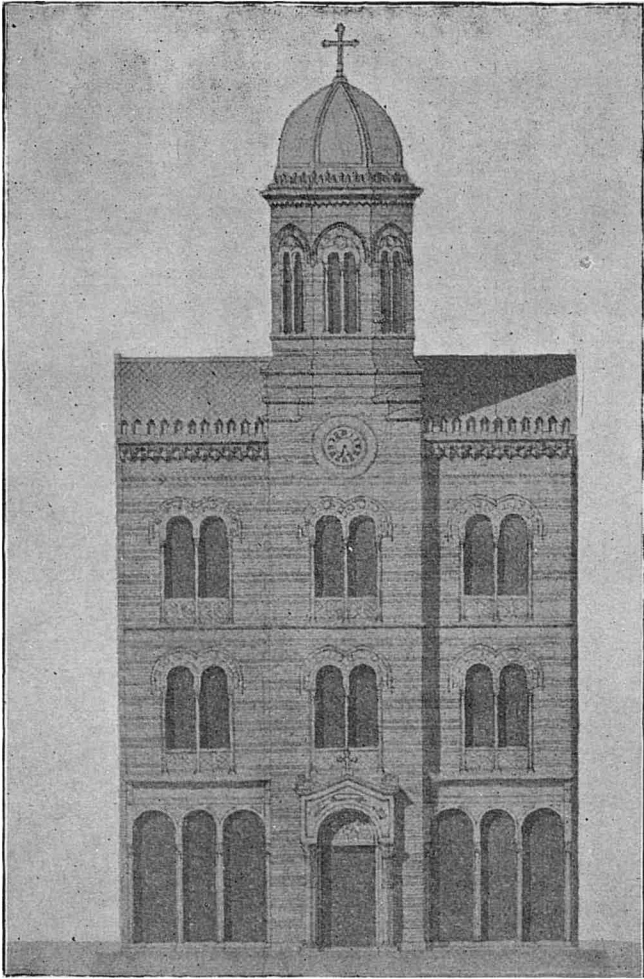


BRAȘOV  
TIPOGRAFIA CIURCU & COMP.

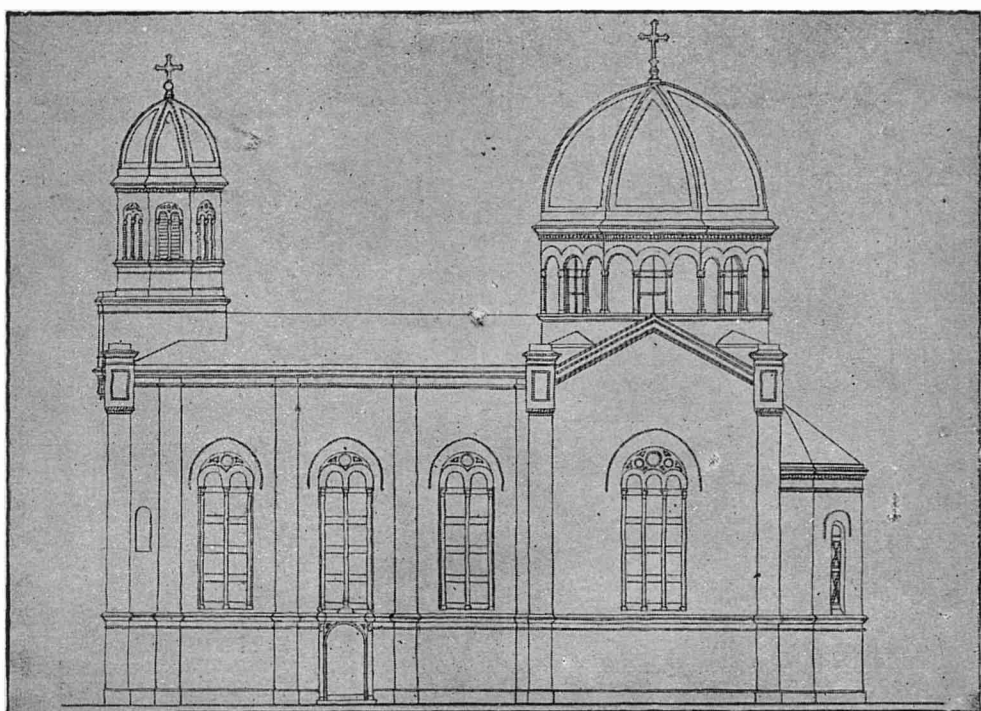
1898.

Din rodurile lor vești cunósce  
pre eí.

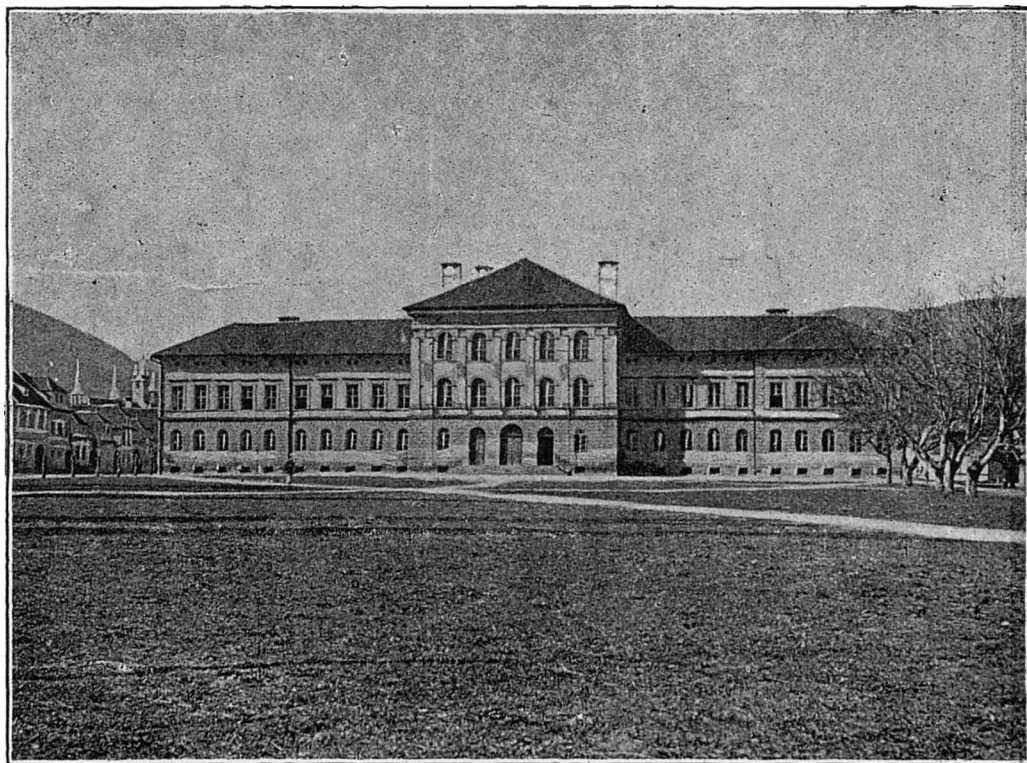
Math. c. 7, v. 20.



Biserica română gr. or. a Sfinței Adormiri din



centrul cetății Brașovului s'a clădit în anii 1895—1896.



Școalele române gr. or. centrale din Brașov sau Gimnasiul român, s'a clădit în anii 1851—1854.

## Precuvântare.

Pentru a scrie monografia unei comune bisericesci, pentru a puté presenta o iconă credincioasă despre înființarea și esistența ei, sè recer o mulțime de acte și doveđi.

Nu este de ajuns înșirarea evenimentelor esterióre, constatarea timpului și pomenirea numelor bărbaților mai de frunte, cari au contribuit la deosebitele întâmplări, pentru ca să înfățișăm pentru viitor un tablou plin de viață, trebuie sè avem la îndemână și documentele necesarie. Singure acestea pot dovedi prin ce lupte și sbuciumări s'a desvoltat comuna bisericescă; singure acestea pot dovedi nedreptățile și înfrângerile îndurate în viața acestei comune.

Și totuși pre lângă totă umbra, care s'a așternut preste ȃilele ei, sunt și puncte luminóse vrednice de a nu fi date uitării. În șirul parochienilor strîns legați de biserica lor s'au ivit modele, de suflete mari, cari au stăruit la desvoltarea acestei comune, jertfind averile lor pentru înaintarea bisericeii și a școlélor ei.

Este deci interesant de a lua firul istoric chiar dela începutul înființării acestei comune în vremurile de restriște ale secolului trecut, ca să scie posteritatea, cât de greu s'a putut însgheba acéstă parochie.

La anul 1786, pre când în România domniau Fanarioții, întrase și în bisericile nóstre ortodoxe din Transilvania spiritul grecesc fiind parte din biserici sub influința Arhiepiscopilor dela Muntele Athos, cari impuneaú limba grecescă.

De altă parte Româniú din Transilvania gemeau în sclăvie și sub năpástuirile regimelor, încât în sórtea lor vitrigă erau apăsați atât de mult, încât n'aveau nici dreptul să-și ridice biserici în centrele orașelor.

Streinul pripășit avea mai multe drepturi decât pământénul. Să nu ne prindă deci mirare, dacă pe vremea aceea neguțătorii

românii, pentru ca să-și pótă clădi o biserică în interiorul cetății să alipiră de diferiții comersanți greci și bulgari, veniți în Brașov.

Insă chiar nici așa n'ar fi putut reuși, dacă Impăratul Iosif al 2-lea la anul 1785 n'ar fi dat edictul tolerant, că și Români gr. or. aũ drept să-și clădescă biserici prin cetățile din Transilvania.

În tovărășia acésta Români deoparte sub nume de civi și Grecii de altă parte sub nume de companie grecéscă, clădiră biserica Sfintei Treimi din Brașov-Cetate. Dar acésta tovărășie n'a fost durabilă. Grecii doriaũ, să fie singurii stăpânitori ai acestei biserici și dela început umblăũ cu vrăjbi, inhățind pre Români într'un îndelungat proces. Din cauza acestor ne'nțelegeri Români persecutați aũ fost siliți, să se deschilinéscă de Greci, constituindu-se înșiși într'o comună curat românéscă în interiorul cetății Brașovului.

Adăpostiți sub scutul capelei lor proprii în scurtă vreme începură a da doveđi de interesul și zelul, cu care révniaũ la dezvoltarea némului lor. Presentăm unele fotografii ale bărbaților organizatori ai comunei bisericéscii române și ale unor fundatori spre recunoscință.

Abia trecuse un an și sub auspiciile acestor cetățeni se înființă o școlă primară, începutul marelui opere, care trebuia să se continue pe terenul instrucțiunii.

Continuarea progresivă a învățământului se manifestă din ce în ce mai mult. Zeloșii cetățeni nutriaũ dorul de a înființă o școlă de comerciũ încă pre la anul 1836. Și dacă atunci acésta dorință nu s'a realizat, totuși deja la anul 1850/51 comuna Sfintei Adormiri din cetate împreună cu comuna bisericéscă dela Sf. Nicolae puseră temelia falnicului institut de cultură, adecă: creară gimnasiul român gr. or. din Brașov.

Cetățeni nu cruțară nici ostenele, nici jertfe de bani, pentru ca să realizeze acésta măréță operă de cultură a némului lor.

Pe rând înființară gimnasiul, gremiul, casina română, o samă de frumoșe fundațiuni de binefacere și școlă reală și comercială.

Marele Andreiũ Șaguna fiind convins de dreptul Românilor la biserica Sf. Treimi cu autoritatea sa superióră, introdu-se în

anul 1857 preot cu limba românească în biserica Sftei Treimi, desființă capela română și întruni de nou pre parochienii români cu Grecii la biserica Sf. Treimi.

Grecii se împotrivară, căutând dreptul lor pe cale politică și încurcând comuna românească éráși într'un îndelungat proces, care stórse puterile ei. Acest proces trecând pe cale juridică, se sférși în urma circumstanțelor politice în defavorul Românilor.

Cu tótă acéstă înfrângere suferită, Românií se reculeseră și eșiră din acest naufragiu nenorocit; strînseră încă odată rëndurile, începând clădirea unei proprii biserici, situate împreună cu casa parochială în centrul cetății Brașovului.

Acéstă clădire, care după grele stăruințe astăđi consacrată se predă ca lăcaș dumnezeesc, va rămâne un monument de vrednicia acestei comune năpăstuite, care n'a perdut nădejdea nici în cele mai aspre cercări îndurate: Dumnezeu va binecuvênta opera lor și acest lăcaș va întruni pe credincioșii săi în *pace*, adăpându-se de învățăturile Mântuitorului Christos, și cu lumina ei binefăcătoare va fi un far în calea desvoltării culturale și morale a unui distins cerc românesc.

**Bartolomeiú Baiulescu,**  
protopop.



## I.

### 1. Formarea parohiei micste din Români și Greci și înființarea bisericii St. Treimi în Cetatea Brașovului.

În toate vremurile orașele situate la frontierele țărilor au fost cele mai însemnate puncte de comerț. Din cauza acesta și orașul Brașov, situat nu numai la granița României, ci așa zicând la granița Orientului, a fost de îndelungate vremuri un centru însemnat, în care se făcea schimbul comerțului.

Este lesne de înțeles, că tranzițiile tuturor mărfurilor din Orient, care se depunea în porturi, găsea desfacere în orașul acesta, de altă parte toate produsele și manufactura țărilor din apus se transporta pe aici în Orient, încât acest oraș devenise un punct însemnat pentru comerțul levantin.

Fără îndoială, că de-o parte prigonirea, ce suferia creștinii dela Turci, de alta acest însemnat comerț atrăgea neguțătorii din toate părțile, cari veniau să se stabilească în Brașov. În înțelesul păcii făcute între Austria și Turcia la anul 1699 la Carloviț și în anul 1718 la Pasaroviț, precum și în urma tratatului încheiat acolo, sudiții turcesci, sub cari se înțelegeau Grecii, Români și Bulgari, aveau dreptul să facă negoț în Austria, în Ungaria și în Transilvania.

Acești sudiți turcesci, pe baza pașaportului lor, erau îndreptățiți să poarte negoțurile lor fără să fie îndatorați a-și împotozola firmele seú a-și declara capitalul lor.

Acosta se dovedește afară de tratatele sus atinse și din ordinațiunea guvernială din 8 Aprilie 1796, care cuprinde următoarele dispozițiuni: că sudiții turcesci de religie creștină și de naționalitate diferită, veniți în Transilvania și Ungaria ca comerșanți, să se recunoscă *ca corporațiune sub numele de „companie grecăscă“*.

Acești *comaniști*, ca sudiți turcesci se deosebiau de neguțătorii indigeni, cari prin cumpărare de proprietăți formau un grup deosebit sub numele de „*cives Graeci*“. Consemnarea oficială a acestor neguțători, cari se ocupau cu comerțul levantin în al treilea pătrar al secolului trecut, se vede din alăturata tabelă de sub Nr. 1 din anul 1769, 16 Septembrie și altă tabelă de sub anecsa 2, din anul 1786 și sub anecsa 3, din anul 1792. Din alăturatele tabele se poate vedea, că așa numiții *civi* erau în mare parte Români, cari însă în timpurile acelea nu puteau fi deosebiți dintre Greci, deoarece aveau aceeași religie, încât chiar până în ziua de astăzi neguțătorul român se numește de către nemți *Griche*, ér de către unguri *görög*.

Se vede însă, că chiar pe vremea aceea era o ură între neguțătorii *civi* și *compania grecă*. Acesta se privia ca o castă privilegiată, avea o capelă proprie în Târgul-boilor, oprind însă civilor folosirea acestei capele, proba cea mai bună, că acești *civi* trebuiau să fie deosebiți prin naționalitate de companiștii greci, adică în mare parte Români.

Din cauza acestor divergențe *cives Graeci ritus*, ca pământeni și comersanți avuți hotărîră, să-și clădescă o biserică. Se știe, că pe timpul acela Români gr. or. nu aveau voie în orașele pământului regesc să zidescă biserici.

Ivindu-se însă la anul 1785 un edict al liberalului Împărat Iosif II-lea, prin care le dădu voie și creștinilor ortodocși, să-și zidescă biserici, patru dintre fruntașii neguțători gr. or.: Constantin Dsanli, Demeter Dima, Cristof Mihail și Neculae Stefan au înaintat o petițiune la Magistratul Brașovului, cerând concesiunea de a clădi o biserică în interiorul cetății Brașovului.

În scopul acesta a și cumpărat în 15 Octombrie 1785 două case în interiorul cetății dela Michail Kronenthal și Anton J. Lang.

Cu toate acestea suplica celor 4 fundatori fu respinsă cu motivarea, că pentru 4 familii nu se poate încuviința înființarea unei biserici.

În urma rezoluțiunii acesteia mai mulți neguțători din interiorul cetății Brașovului, cari se numesc pe sine *neguțători greci și români* (vezi actul Nr. 4). se grupară pre lângă cei patru fundatori de mai sus și înaintară împreună o petițiune către Magistratul Brașovului redigată în limba română.

În această petiție arată, că au cumpărat loc și casă în interiorul cetății spre a zidi o biserică gr. or., *care să fie de folos tuturor, cari voesc să se întorcă către Dumnezeu cu rugăciune*. Între acești neguțători se găsesc și semnăturile dela 17 meseriași români locuitori în năuntru cetății Brașovului, cum constată actul 5).

Dar și acesta a doua petiție a fost respinsă din motiv, că fiind redigată în limba română, ér nu în limba oficiósă, nu se póte lua în considerare.

Astfel acești creștini gr. or. de mai sus au fost nevoiți, să înainteze o a treia petiție în limba latină, cum se vede în anecsa 6), cerënd voce a zidi o biserică în năuntru cetății Brașovului pentru familiile neguțătorilor civi de ritul grecesc, „*pro huiusmodi Coronensibus civibus Graeci ritus mercatoribus*“. Această petiție a fost scrisă de 49 cetățeni gr. or., scriind: „*ipsorum petitionem nos infra scripti 49 hospites et cives Graeci ritus Coronenses, humillime sustineamus*“. Între motivele puternice menționate în petiție se pomenește despre depărtarea prémare de celelalte biserici; despre avantajul, cel pot avé chiar militari de religia gr. or.: „*regiis militibus, qui Graeci ritus sunt*“, ér ca motiv principal declară, că *sunt civi supuși autorităților locale*, ér nu membri din compania grecésă veniți cu pașapórt.

Magistratul Brașovului, conform actului 7), a înaintat suplica la Guvern, éră acesta la rëndul său a re'napoia' cu îndrumarea, să fie rezolvată de Magistratul orașului.

Magistratul Brașovului înainte de a rezolva concesinnea, a cerut, după aclusa 8), următoarele informațiuni: 1. Cu ce cheltuelă se va face clădirea bisericii? 2. Nu vor suferi fundatori pagube? 3. Ce drepturi își rezervă? și 4. prin ce mijlóce se vor susține preoții?

Conform întrebărilor acestora fundatori au răspuns: Că se obligă a fi garanți pentru spesele clădirii bisericii. Averile lor nu vor suferi pagube. Și nu-și rezervă ca fundatori nici un drept. Éră pentru susținerea preoților declară venitele caselor cumpărate dela Kronenthal, (veđi actul Nr. 9).

Magistratul a cercetat locul destinat pentru clădirea bisericii și a ordonat, cum se vede sub anecsa 10), numărarea sufletelor aparținătoare acestei parochii, făcëndu-se conscrierea credincioșilor,

prin care s'a' constatat 245 de suflete gr. or. locuitoare în interiorul cetății Brașov, ca cetățeni ai orașului Brașov, ceea-ce se vede din aneasa 11). După nume acești creștini se ved a fi fost mai toți Români.

Sumele necesare pentru clădirea bisericii, afară de daniile acelor 4 fundatori, s'a' colectat dela persoane particulare în suma de 15638 fl., ceea-ce se vede din aneasa 12).

Între aceste sume obvine ca donator deosebit Panaiot Hagi Nica semnat cu 6300 fl., la care vom vedé pre companiștii provocându-se, ca la un membru al lor.

În cartea „das Alte und Neue Kronstadt“ edată de Oskar v. Meltzel II. Band, p. 235 se arată pe larg tot procesul bisericii. La pag. 330 arată, că Costa Dsanli a adunat baní pentru clădirea bisericii Sf. Treimi prin colectă dela boerii din România și anume suma de 7524 fl.

În 5 Septembrie 1787 fundatorií bisericii prin un document în limba română (veđi aneasa 13) au petrecut casele cumpérate dela Kronenthal și Lang pe numele bisericii Sf. Treimi, ca proprietară. Clădirea bisericii s'a sevéșit în anul 1787, când s'a fost pus pe frontespiciul bisericii următoarea inscripțiune: „*Huac „Sacra aedes Trinitatis tempore Augustissimi Imperatoris Iosephi II. „annuente Inclitu Magistratu Coronensi, cunctis quidem orientalibus „ritus Graeci, praecipue vero civibus modernis, ac eorum heredibus „dicata, ad perpetuam fundatorum memoriam anno 1787“.* Meltzel „p. 169.

Sfințirea bisericii acesteia s'a sevéșit în anul 1789.

Acésta este istoria clădirii bisericii Sfintei Treimi din Brașov-Cetate, din care acte lámurit se constatézá, că biserica acésta s'a înființat de creștinii greci și români fără caracter național. „*ci o biserică gr. ort. confesională* pentru toți credincioșii „gr. or. din interiorul cetății Brașovului.

## 2. Sfințirea bisericii și vrajba între companiști și civi.

Membrii companiei grecesci, cari până acum în puterea privilegiilor lor aveaú singurí capelă în interiorul orașului, se deprinseseră a predomina tóte afacerile bisericesci, și dela început ei priviaú cu ochi rēi la înființarea nouei biserici, silindu-se a

zădărnici și clădirea ei, făcând fel de fel de intrigă și invinuirii fondatorilor civi. Astfel reușiră, că chiar înainte de sfințirea acestei noi biserici să influințeze pe episcopul Nichitici, care era Serb, a-i îndreptăți și pre ei la noa biserică.

În urma acésta Episcopul Nichitici dădu ordinul, ca capela companiștilor din Têrgul-boilor să se închidă, ér tâmpla și odórele bisericesci să se transporteze în biserica nouă a Sf. Treimi. Civii se împotriviră să facă amestec cu veneticii streini și **éta cauza vrajbei, çare s'a desvoltat într'un îndelungat proces de un secul.**

Episcopul însă stărui din nou și capela companiei grecesci din Têrgul-boilor fú închisă, éră odórele fură aședate în biserica nouă. Sfințirea bisericii s'a sêvêșit în anul 1787 și lăcașul dumneđeesc fú predat în folosința credincioșilor. Episcopul dispuse ca în locul preotului grecesc, pe care îl avea compagniștii la capela lor fără concesie mai înaltă, să se aducă alt preot și pe lângă el un preot român, care alternativ făceau serviciile divine în limba românescă și grecescă.

Abia încăpură compagniștii greci în biserica nouă cu tóte că nu contribuiseră nici cu un ban la clădirea ei și începură să facă zizanii. Incuragiați de mai nainte de privilegiile, ce le avea, doriau să fie stăpâni la administrația bisericii și să poruncescă după voea lor.

Dispoșiunea Episcopului nu-î îndestuli, pentru-că ei nu suferiau nici decum pe preotul român și limba românescă în biserică.

Pe basa, că și ei au adus odórele lor în biserica nouă se credea îndreptățiți la stăpânire și făceau fel de fel de șicane, adresând chiar hârții cătră autoritățile mai înalte, că dacă în biserica nouă nu li-sê recunósce dreptul lor eschisiv la administrație, cerură să se folosescă acésta biserică spre alte scopuri.

Fată de aceste nisuințe fundatori rêmaseră constanți declarând, că biserica sf. Treimi nu s'a înființat pentru o grupă streină de ómeni, *ci pentru toți credincioșii de religiunea gr. or. din Cetatea Brașovului.*

### 3. Impăciuirea.

Episcopul Nichitici, vădând această tristă stare de lucruri și neînțelegerea ivită din dispozițiunea lui, veni de nouă la Brașov în Maiu 1788, ca să facă o înțelegere definitivă între cele două partide. Deoarece civilii persistară sus și tare pentru dreptul lor de fundatori ai bisericii cu stăruința de a păstra limba românească la serviciul divin pe basa parității. Episcopul făcù o împăciuire recunoscută și de autoritățile civile (anec. 14). Acesta împăciuire sub numele de „*Puncta complanationis*“ a fost subscrisă deoparte de fundatorii bisericii numindu-se „*cives Coronenses Graeci ritus*“ și de altă parte de *biroul* și *notarul* companiei grecesci, precum și de trei membri ai companiei.

Să statoriră atât din partea civilor, cât și din partea companiei grecesci epitropii și membrii pentru administrația averii bisericesci, érá în ordinațiunea Episcopului Nichitici din 1789 Nr. 5046 (anec. 15) să vede orânduiala făcută pentru léfa și datoriile ambilor preoți, grec și român. Preotul grecesc Cristofor are să slujască în limba grecească și capelanul român Macarie dela Mânăstirea Sinaia să slujască în limba românească.

Episcopul stăruiesce cu deosebire pentru dragostea și pacea creștină între sine precum și pentru împedecarea vre-unei resvrătiri între obsce, să se păzescă punctele făcute. Asemenea să se cetescă Apostolul și Évangelia alternativ grecesce și românesce, ér într'o strană să se cânte grecesce și întraltă românesce.

Cu tótă această împăciuire și cu tóte ordinațiunile, companiștii erau nemulțămiiți și căutaú mereú prilej de cértă numai ca să póta dobândi de a fi singurii ei stăpâni pe biserica Sf. Treimí. Invinuirile contra fundatorilor se continuară și mai cu semă îi jignea limba românească din biserica Sf. Treimí.

Astfel companiștii înaintară o petiție la dieta țării, cerénd ca inscripțiunea pusă de civilii pe edificiul bisericii, să se nimicească din motiv, că ei nu voesc să cunóscă ca fundatori pe civilii (anecsa 16), de-óre-ce partea cea mare din danií fusese colectată dela *boerii români din România*. Cereaú mai departe, ca *preotul român, să se delătoreze și preotul lor grec să nu mai depindă de Episcopul român din Transilvania*.

De altă parte civii încă înaintară o petiție contra cererei companiștilor. Ambele petiții au datul Februarie 1789.

Dieta țării a luat asupra acestor petițiuni următoarea decisiune: *Biserica Sf. Treimi să se folosească de toți credincioșii gr. or. locuitori în interiorul cetății Brașovului*. Preotul grec va rămâne supus Episcopului gr. or. din Ardeal. Referitor la inscripție a ordonat în 29 Iulie 1790 următoarea schimbare. În locul cuvintelor: „*Cunctis quidem . . . praecipue vero civibus*“ să se pue cuvintele: „*Omnium Graecorum tam civium, quam Compagniae Graecorum Coronae residentium*“, adică: pentru toți Grecii și civii gr. or. cari locuiesc în cetatea Brașovului și pentru companiștii greci.

Cu cât câștigați companiștii greci teren la drepturile acestei biserici, cu atât se obrăsniciați tot mai mult.

La 1791 cerură din nou, ca preotul lor grecesc, să fie ne-subordinat Episcopului gr. or. din Ardeal, érá inscripția să cuprindă următoarele: „*Templum Graecae Coronensis Compagniae et „omnium orientalis ritus Graecorum*“, adică: Biserica companiei și a tuturor de ritul grecesc. Îndrăsnéla lor cea mai mare era, că pretindeau, să scóță pre cei 7 fondatori civi de proprietari, oferindu-le a le re'napoia contribuțiunile lor proprii în suma de 7526 fl. Mai departe cereau, ca preotul românesc de la biserica Sf. Treimi, să se delătoreze, și ce e mai mult pretindeau, ca Episcopul gr. or. să se pedepsescă, pentru-că se opusese la schimbarea inscripțiunii de pe frontespiciul bisericii, Meltzel p. 169.

Și pentru cazul, când aceste cereri nu li se vor satisface — amenințați, că își vor lua tóte icónele și ornamentele din biserică și se vor re'ntórce în capela lor cea veche din Têrgul-boilor.

În urma acestor suplicii Guvernul țării încă în an. 1789 esmise un comisar spre cercetare în persóna contelui Francisc Nemeș din Sângiorgiú, de-óre-ce Brașovul se ținea atunci de Háromszék.

Comisarul a investigat cauza în 27 Aprilie și în 24 Maiú 1789 a așternut rezultatele investigațiunii, cari se véd în protocolul din anecea 17).

Protocolul conține cele mai însemnate date ale acestui proces. Se dovedesce intențiunea fondatorilor, că această biserică s'a întemeiat pentru toți creștinii gr. or. din cetatea Brașovului, precum și paritatea la serviciul divin în limba grecescă și românescă.

A fost investigat cu întrebări particulare și Panaiot Hagi

Nica, care contribuise ca cive cea mai mare sumă la fundarea bisericii,  ră acum trecuse ca membru al companiei grecesci.

După-ce fundatorii dovediră pe deplin dreptul lor de proprietari ai bisericii, provocându-se chiar la împăciuirea din „*Puncta complanationis*“ și la actele de fundare, reamintiră companiștilor, că fiind rugați nu au vrut, să se înscrie ca membri ai bisericii celei nouă, ci au preferat, să rămână în capela lor proprie. Tot-odată sunt surprinși, cum companiștii vor, să delătoreze limba română din biserica Sf. Treimii, pe când în capela lor proprie liturgia se ținuse în limba română de preotul Bucur din Brașovul-vechiu.

Compania grecescă, din partea ei stăruia în tot chipul, să valideze biserica ca exclusiv național grecescă afirmând, că neguțatorul Panaiot Hagi Nica, dăruise la edificarea bisericii 6000 taleri, ca să fie zidită pe sama companiei grecesci.

Comisarul interogă și pe Panaiot Hagi Nica, ca să declare: ce condițiuni a pus la dania făcută de el? El nu putu răspunde altfel, decât că suma o a dăruit pentru edificarea unei biserici *pe sama tuturor celor de religia gr. ort.*

Civii la stăruințele companiștilor, de a delătura limba română din biserică, adaosera următoarele: „*Companiștii în zadar „își sparg capetele cu aceea, de a împedeca serviciul divin în limba „română, pentru-că în Brașov nu e țară grecescă și Românii gr. or. „cari fac maioritarea nici nu cunosc limba grecescă. Aceste persoane „fără limba română nu se vor puté folosi de cuvântul lui D-đeu“.*  ră la cererea companiștilor de a trece biserica dela Episcopia din Transilvania, civii se ap rară (anecsa 17), că biserica Sf. Treimii nu se ține de diecesa Archipelagului, ci de a Transilvaniei.

Comisarul, Conteles Nemeș, reasumând rezultatul investigațiunii sale, află de drepte afirmațiunile civilor și respinse afirmațiunile companiștilor.

Referada și părerea comisarului fură așternute Guvernului,  r acesta ordonă Episcopului gr. or. din Ardeal Gerasim Adamovici, (care era de națiune serb) să esecuteze afacerea ac sta bisericescă.



Episcopul viind la Braşov, făcù o învoire nouă între părţile controversate în faţa unor doi membri ai Magistratului Braşov, (actul 18).

Din acest act se vede rezultatul favorabil pentru civilii de a-şi păstra limba şi preotul românesc în biserică, precum şi îndreptarea companiştilor de a fi admişi egal la administraţia bisericii, deşi nu contribuiseră nimica la clădirea ei; ér persoanele alese ca curatorii aveaù să fie civilii, cari posedau case şi avere în Braşov spre a avea o garanţă pentru averea bisericii. Acéstă dispoziţiune a Episcopului Adamovici fù aprobată de Guvern şi de curtea aulică din Viena, urmând hotărârea Maiestăţii Sale din anul 1790, Nr. 2606 (veđi actul 19).

Şi de astă-dată se dovedi cu desăvârşire dreptul fundatorilor civilii şi respingerea cererilor companiştilor.

Autorităţile politice voinde, să delătoreze pentru totdeauna neînţelegerile acestea, au esmis ordinaţiunea aulică din 27 Ianuarie 1792, Nr. 456 (actul 20), în care se ordonéză schimbarea inscripţiunii la biserica Sf. Treimi în următorul chip: „*Templum SS. Trinitatis sacris Coronensium Graeci ritus orientalis dicatum Anno 1787*“.

Companiştilii însă neodichniţi urmau mereu cu pretensiile lor, fuseră însă respinşi la 1792 sub Nr. 4464 (actul 21) cu îndrumarea de a fi dojeniţi.

Cu toate acestea principala greşelă a civililor, din care a provenit ura contra limbei românesce, este numirea lor de „*Cives Graeci non uniti*“, fără să amintescă unde-va de naţionalitatea română, având curata lor credinţă, de a clădi o biserică confesională, ér nu naţională. De altfel în secolul trecut nu era vorbă de naţionalitate, ci de religione.

#### 4. Invingerea Companiştilor.

Din şicanele nenumărate de cari suferia preotul şi protopopul român *Haines*, care funcţiona la biserica Sf. Treimi, s'a născut neînţelegeri chiar şi faţa de Episcopul gr. or. din Sibiu. Companiştilii urau şi persecutaù pe acest preot pentru, că era român.

În timpul acesta intră un nou sistem de administrațiune în Ardeal, Brașovul a devenit acum district autonom, nu se mai ținea de comitatul Haromsecului și avea Magistrat săsesc de sine stătător. Totodată ajunsese un sas din Brașov, anume „Kronenthal“ referent la curtea aulică din Viena, bărbat de mare influință. Sașii cum constată Oscar Meltzel în publicarea concluserilor comunității Brașovului nu vedeau cu ochi buni progresele și dezvoltarea poporului românesc, ci la diferite ocaziuni cereau să-și apese și să-și împedecă în propășirea lor (anecsa 22).

Astfel compania grecă găsi un tovarăș puternic în Sași și cercă, să se folosescă de ajutorul lor.

Comaniștii sciură, să câștige pe lângă Panaiot Hagi Nica și pe unii dintre fondatori pe partea lor și înaintară o plângere asupra preotului român Haines la autoritățile mai înalte, învinuindu-l pentru diferite cauze, căci prinseseră ură mare asupra lui. Atât de pasionată era acesta grupă de Greci încât Panaiot Hagi Nica promise o fundațiune de 20 mii fl. pentru o școală greacă, dacă vor delătura dela această biserică pe capelanul român. Se vede, că după ce încercară delăturarea de atâtea ori fără să reușescă întrebuintău acum și mijloce neiertate pentru a-și vedé scopul realizat.

Guvernul rëndui o investigațiune nouă în persóna primarului orașului Brașov, anume „Fronius“. Acesta în adins făcú cercetare nu numai asupra preotului român, ci și în contra Episcopului gr. or. din Ardeal și asupra fundării acestei biserici. Guvernul a desaprobat acesta investigațiune preste ordin estinsă înaintând-o cu acesta părere la curtea aulică din Viena.

Cancelaria aulică din Viena însă avënd pe susnumitul Kronenthal din Brașov, ca referent, a luat o hotărîre cu totul tot' deosebită ca până acum. Mai cu samă, că apărătorul Românilor Episcopul Gerasim Adamovicî murise. Această hotărîre cu datul 30 Sept. 1796 (vedî documentul 23) conține următoarele: „Deorece o parte din civilii greci semnaseră protestul împreună cu comaniștii greci, Curtea aulică a considerat pe toți civilii de Greci și declară biserica Sf. Treimi de „greacă națională“; opri pe preotul românesc, să mai ție serviciul divin în limba română și predă administrațiunea averii bisericii pe mâna companiei grecești. Declară de nebasată deosebirea făcută între civilii po-

sesori și companiștii greci cu credința, că din cauza acesta s'ar fi contrariat unii pre alții. De aici urmează, că, fiind ei în bună înțelegere, vor pute stăpâni această biserică ca proprietatea lor.

După aceste principii false concesse, să se aducă pe lângă preotul grec și un capelan grec în locul celui românesc, din vre-o mănăstire a Turciei. Țer pe Românii din Brașov-Cetate îi îndrumeză, să folosescă bisericile din suburbiile Brașovului. Această hotărîre a fost transmisă civilor și companiștilor. Țer Grecii îngâmfați de isbânda lor începură să esecutive ordinele conținute întrînsa.

Ei porunciră preotului român Haines, să iasă din casa parochială; acesta însă nevoind, să se depărteze dela sus numita biserică, Grecii îl siliră, să iasă din casă și mai cu sémă că Panaiot Hagi Nica a declarat, că nu va numera banii promiși până când va fi preot românesc la biserică. Curtea aulică în 12 Maiu 1797 a dat ordin, ca pentru Românii din Brașov-Cetate să vie la biserica Sf. Treimi din când în când un preot din Scheiș spre a împlini în limba română cele rituale.

În urma acesta Panaiot Hagi Nica a depus la Camera din Viena 10 miș fl. bani unguresci drept o fundațiune pentru o școlă grecescă și alte 10 miș fl. drept o fundațiune pentru ajutorarea sêracilor (după das Alte und Neue Kronstadt de Oskar Meltzel Nrii Mag. 2668 2790/1797).

Civi, adecă Românii au suferit cu mare indignare această înfrângere făcută pe nedreptate, din cauza cătorva civi de naționalitate grecescă, cari se întovărășiseră la înființarea bisericii și acum trecuseră neleal în rëndul companiștilor, numindu-se *Greci*.

Fundatorii, adecă Românii rămași înaintară la 10 Februarie 1800, cum arată actul 24, -o declarațiune, prin care dovedesc pe Cristof Mihail de român ca cive în rëndul lor, că a fost fundator binefăcător al acestei biserici, că era în viață și putea să adeverească, că această biserică nu s'a înființat numai pentru creștinii de naționalitate grecescă, ci pentru toți locuitorii de religia gr. or., de órece ea, dacă ar fi altfel, ar trebui să fie eschiși mulți chiar dintre companiști, nefiind toți de naționalitate grecescă.

Fundatorii în suplica lor de sub Nr. 32 înainteză Magistratului un conspect oficios al companiștilor greci, arătând că ei, constau din membri de diferite naționalități, precum din Sârbii, Bulgarii și chiar din Români. Magistratul Brașovului recunoște, că concesiunea zidirii s'a făcut fără considerare de naționalitate, ci pentru credincioșii de religia gr. or. arătând și conspectul, prin care se adevărește, că o mare parte din companiști nu sunt Greci.

Însă curtea aulică cu toate acestea hotărăse cu contradicere, ca Românii din compania grecă să aibă dreptul de a folosi biserica Sf. Treimi, pe când Românii civili, să nu se folosescă de ea, pentru că pretindeau serviciul divin în limba română.

Companiștii erau acum stăpâni pe biserica Sf. Treimi și cu volnicie susțineau numai cultul divin în limba grecă. Ei nu mai ascultau nici de autoritățile bisericești; și din cauza acesta înaltele locuri bisericești au făcut arătare guvernului (veđi aneasa 25 din 1806 Nr. 5826), ca să se aleagă la acesta biserică un preot care se scie limba grecă și română, ca să facă serviciu pentru toți credincioșii neuniți „templum disunitum commune“ admonând pe companiști, că preotul lor trebuie să fie supus Episcopului gr. or. din Transilvania.

O asemenea dispozițiune conține și ordinațiunea (din 7 Aprilie 1806). Astfel ceva mai târziu Românii reușiră, să pue la biserica Sf. Treimi pe protopopul român Neculae Pano-vici. Companiștii intrigară și contra acestuia. O drăce de Greci, cari se refugiară după revoluțiunea lui Ipsilante la 1821 din România la Brașov, învățați cu stăpânirea fanariotă din Țera-română, jidăriră pe companiști mai aprig asupra Românilor, încât ei prindând o îndrăsnelă, delăturară formal pe preotul românesc și-l aruncară afară din biserică cu toate cărțile bisericești în limba română (an. 26). Pe timpul acesta principele român Grigore Brancovenu, care era refugiat la Brașov, făcu la anul 1823 o mare danie bisericii Sf. Treimi (v. Testamentul Nr. 27). Acestă danie a fost făcută în urma decesului mamei și surorii sale, cari au fost îngropate în cimitirul acestei biserici. — De forma testamentară, prin care se lasă bisericii grecești dania, nu e mirare. Căci atunci, precum arată D. N. Crețulescu, *Riga*, căpetenia eteriilor grecești, se afla în Brașov, și mulți boeri români erau de ideea lui, să se elibereze de Turci și să fie sub Greci.

Testamentul principelui conține dăruirea moșiilor Sâmbăta-de-sus și Poiana-mărului cu scopul de a se folosi jumătate din venitele moșiilor pentru milostivirea săracilor, era cealaltă jumătate pentru o școală superioară destinată copiilor ortodocși, în care să se învețe limba germană și filosofie.

Grecii ajungând la anul 1827 în posesia moșiilor dăruite de Principele român Grigore Brancovenu, se îngâmfară și mai mult, încât nu mai voiau să scie de Români. Români ca membri ai numitei biserici nu se folosiau cu nimica din acest fond de binefacere; era în școală nu se preda de loc limba românească, ci numai cea grecă și germană. La anul 1828 Români fură cu totul respinși din biserica Sf. Treimi.



## III.

### 1. Formarea comunei bisericesci române cu o capelă în Târgul-grăului în cetatea Braşovului.

Românii din Braşov, model de evlavie, neaflând pacea şi liniştea, ce o căutau în biserică, nici limba românească şi sătui şi indignaţi fiind de atâta nedreptate îndurată din cauza tovarăşiei lor cu credincioşii greci de aceeaşi religie, însă streini de naţiune, se hotărîră, să se deschilinescă de ei cu totul, părăsind biserica Sf. Treimi, la care aveau drepturi, cum s'a dovedit.

Astfel o samă de cetăţeni români înaintară la 22 Iulie 1828 o cerere prin Episcopul Vasile Moga către Guvern cu scopul, de a forma ei înşişi în lăuntru cetăţii Braşovului o comună bisericescă cu o capelă (oratoriu), în care aceştii credincioşi să poată înălţa rugăciunile lor către Dumnezeu în limba română, neturbaţi de şicanele şi vrajbele Grecilor (veđi anecsele 28 şi 29). Să facu conscrierea oficiosă a sufletelor (veđi anecsa 30).

Să dă voe Românilor a avé un oratoriu (veđi an. 31—32).

Românii printr'un contract se hotărîră, să facă o colectă pentru înfiinţarea unei capele româneşti (veđi anecsa 33) şi adunarea subscrierilor dăruitorilor într'o carte de danie numită de aur, care avea următorul text (veđi anecsele 34, 35, 36, 37). „*Toţi bărbaţii cei vrednici prin puterea înţelepciunii lor, având dragoste către Dumnezeu, au săvârşit lucruri mari. Nu este altă mai mare facere de bine pentru sufletele omeneşti, decât a zidi casă lui Dumnezeu. În această casă se adună fiecare creştin spre a primi lumină, spre a se corecta şi spre curăţirea păcatelor sale. Pronia dumnezească a cuprins pre toţi Românii într'un gând şi a hotărît să zidescă o biserică românească în mijlocul cetăţii Braşovului, spre cinstea nemului românesc*“.



Ican Iuga, Român gr. or., nobil de Bacia, născut în Brașov la 6 18 Octobrie 1789, fost comerciant în Brașov și primul curator al Capelii Sf. Adormiri. Acest bărbat a fost cel mai înflăcărat Român din Brașov pentru lățirea culturii la Români. Din acest foc național jumătate din averea sa preste cincideci de mii florini o a destinat pentru fundațiuni culturale și umane (vezi anecsele 49, 62, 63 și 64). El a purtat negoț în România cu cumnatu-său Hadgi Stoica, în Transilvania și în Banat cu vărul său Florea Iuga (tot de aici). Firma a fost pentru Transilvania I. & G. Iuga, s'a retras din comerț la 1850.

Episcopul înaintă aceste cereri Guvernului, argumentând, că Românii doresc să audă cuvântul lui Dumnezeu în limba lor românească, adăogând și documentele procesului lor cu Grecii până la 1828.

În scurtă vreme cetățenii români reușiră a aduna suma de 21,670 fl. pentru cumpărarea unor case, în care să se deschidă o capelă (veđi actul 38).

În 16 Aug. 1832 Românii făcură din nou un apel către cetățeni, din care se vede zelul deosebit și révna lor pentru acest scop din următoarele rânduri:

*„Spre câștigarea unei neperitóre moșii, spre lauda némului nostru să facem în fruntea Têrgului-grăului o sfântă biserică românească. Fraților să ne îndemnăm uniți pre alții spre această facere de bine“* (veđi anecea 39).

În anul 1832 cetățenii români reușiră, să cumpere în centrul Brașovului casele lui C. Bogits din Têrgul-grăului. În curte într'o odaie aranjară o capelă, pe care o întocmiră cu tóte cele de lipsă pentru serviciul divin.

În anul 1833 se sfinți această capelă, ca preot român fu ales Vasile Greceanu.

Cetățenii români făcură această capelă provisorie cu scopul de a clădi mai târziu pe locul acesta în curtea fórté mare o biserică corespundétóre; ér casele și prăvăliile din față, care fiind în fruntea orașului și aduceau venite considerabile, le folosiau spre susținerea preotului și acoperirea speselor bisericii, în care tot odată au destinat și locuința preotului ca casă parochială.

## 2. Înființarea unei școle române gr. or. în cetatea Brașovului.

Abia se adăpostiră acești persecutați Români sub aripile bisericii, abia se liniștiră sufletele lor sbuciumate de lupte și vrășmășie prin tichna slujbelor ascultate în limba română, că se și cunoscără ródele binefăcétóre.

Biserica întăritóre de religiune și de morală trebuia, să răspândescă și lumina minții împrejurul ei.



Representanța bisericească în ședința sa din 20 Aprilie 1835, după cum se vede din anecsa 40, deschide pertractarea pentru înființarea unei școli române în interiorul cetății. Êtă cum sună unele rënduri din protocolul luat: „De poftesc reprezentanții bisericii a se face o fundațiune pentru o școlă română în cetate, care fundațiune o va administra tot acéstă reprezentanță“. Unanim se primi acéstă hotărîre (veđi anecsa 41), constatându-se neapërata lipsă a unei astfel de instituțiuni. Curatorii D-l George Nica și G. Iuga, comersanți, se însărcineză a face pașii cuveniți pentru insghebarea acestei fundațiuni.

În ședința din 26 Aprilie 1835 se și ceti „predoslavia“ (Cuvântarea) despre intemeerea școlilor, făcută spre vecînica pomemire acelor dintâi fundatori ai acestei școle. Domnul G. Nica cu buna primire s'a ales Inspector de școle și Domnul G. Iuga s'a ales administrator.

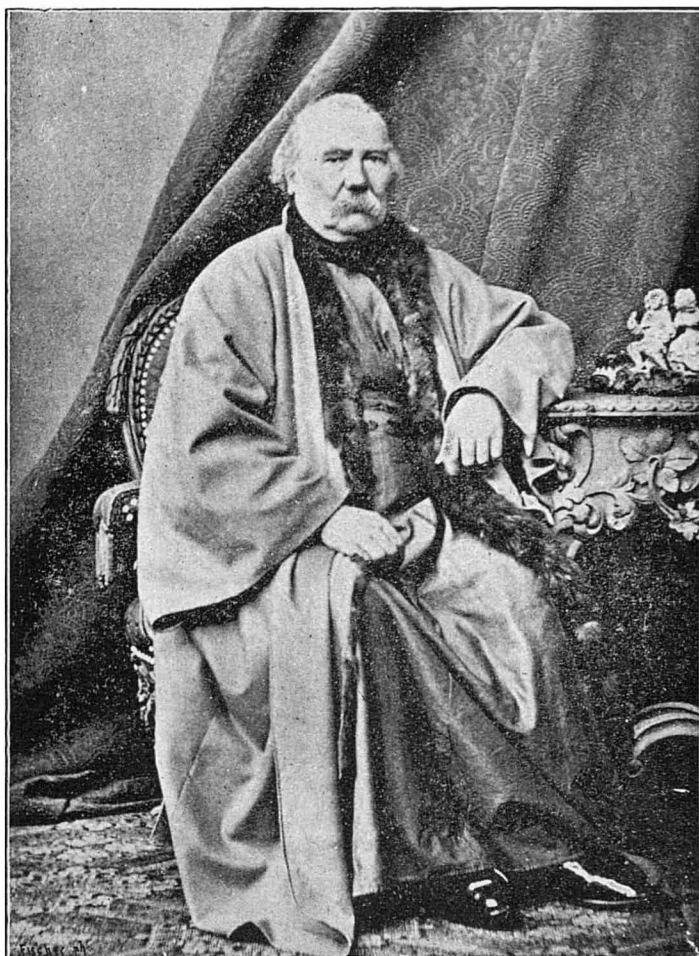
În ședința bisericească din 14 Septembrie 1836 se hotărî (cum se vede din anecsa 42) a se angaja doi profesori buni pentru instrucțiunea limbilor: românească, nemțescă și latinescă, salariul fu stipulat de 400 fl. pe an.

Părinții copiilor se împărțiră în trei clase, cari vor plăti o tacsă anuală de 4, 6, până la 8 fl. Din aceste tacse precum și din venitul fundațiunii să se plătescă lefurile profesorilor. Afară de acestea câți-va binefăcători se legară cu deosebit contract a ajutora fondul școlei.

Unul dintre acești profesori pentru clasa a doua s'a ales D-nul George Barițiu în ședința reprezentanției bisericesci din 8 Oct. 1836, fost după acea publicist istoric, președinte al Asociațiunii transilvane și al Academiei române de sciințe din București. În scrisoarea D-sale de sub anecsa 43) arată și pre celalți D-ni profesori Andrei Mureșanu, Precup și Ioan Popovici (Popescu).

### 3. Înființarea școlilor medii române.

Pornirea acestei desvoltări culturale se manifesta din ce în ce mai mult. Acești cetățeni români la adăpostul bisericii aveaū în inima lor via dorință, să contribuescă la propășirea și bunăstarea némului lor.



George I. Nica, Român gr. or., născut în 1792 la Prejmăr, comerciant în Braşov, primul curator şi inspector al şcolii române gr. or., din Braşov-cetate. Acest bărbat, mai ales pentru avântarea culturii Românilor din Braşov are multe merite (veđi biografia sa în aneşa 41 sau 59).

Câtă prevedere au putut avea acești cetățeni, dacă considerăm, că ei la anul 1837 s'au cugetat, să înființeze în cetate pre lângă școla cetățenească o *școlă comercială*, după cum se vede din hotărîrea lor (anecsa sub Nr. 44).

Nu s'a putut executa acest proiect atât de însemnat, deoarece o nouă idee fu sugerată în cercul acesta prin dispozițiunea testamentară a Principelui Brancoveanu, care destinase fundațiunea pentru înființarea unei școle de filosofie.

În anii 1839—1844 Românii din cetate au stăruiat la Guvern pentru ideea de a crea conform dorinței testatorului un gimnasiu gr. or. în orașul Brașov, în care să se predea limbile vechi și studiile filosofice (veđi an. 45).

Comisarul provincial Thuri fu trimis spre cercetare și după îndelungate controverse Guvernul — după cum se vede din anecsa 46 a sistat totă cercetarea, declarând de suficientă școla grecească primară.

Étă deci adevărata obârșie a concepțiunii și înființării unui gimnasiu român în Brașov.

Dacă cetățenii români la anul 1844 n'au putut, să reușească a înființa din dania unui principe român acest gimnasiu, ei totuși ținură strîns și nu părăsiră această idee, așteptând timpuri mai bune pentru executarea ei.

La anul 1850 valorosul protopop de atunci, Ioan Popasu, se uni cu această idee, cu dorul de a se pute înființa acest gimnasiu din puterile proprii românesci, îndemnând și pe reprezentanța bisericii Sf. Nicolae din Scheiă, ca să se alătoreze la această idee. Incepură cele două parochii din Brașov-cetate și dela Sfântul Nicolae printr'un contract (anecsa 47) pentru acest mare scop, adecă a pune temelii la un gimnasiu.

După contractul încheiat se angajară cu subscripțiunii ambele parochii împreună cu fiecare fruntaș după poziția și averea sa, să contribuască în zece ani pentru subsistența acestui gimnasiu (veđi anecsa 48).

La 1-a Octobrie 1850 s'a și deschis I-a clasă gimnasială în casele din Strada-Ecaterinei, astăđi ale Albinei, luate cu chirie. D-l profesor Gavril Munteanu se însărcină cu propunerea tuturor obiectelor prescrise în această clasă.

Intre toți cel mai zelos contribuitor a fost Ioan I. Iuga de Bacî, care în trei rënduri dăruie câte două și câte una mie florinî, fiind cu o îngrijire părintescă pentru această instituțiune. Êr la anul 1851 făcu un testament, prin care lasă școlilor și altor institute humanitare suma de 45.000 fl.

Pentru plata profesorilor s'aũ obligat a plăti sume frumoșe în 10 ani (vedî anecsa 49).

Cetățenii dela capela română din Brașov-cetate eraũ, după cum se vede mai sus, reprezentanții Sf. Adormiri din Brașov-cetate și reprezentanții bisericii Sf. Nicolae din Scheiũ s'aũ întrunit la o ședință micștă. Aici hotărîră, să se începă o colectă de bani *pentru clădirea edificiului gimnasial* (vedî anecsa 50).

În cetate aũ si subșcris neguțătorii 6310 fl.

După cum se vede din actul 51, D-1 Bucur Pop, luase asupra sa, să cumpere ca proprietar locul din Gróver destinat pentru clădirea școlilor române. Pentru-ca nu cumva să se pue împotriva municipalitatea Brașovului la clădirea unui gimnasiu românesc. Locul fu cumpărat de D-1 Bucur Pop pe numele sêũ și mai pe urmă dăruit școlilor române, după cum se vede din actul ședinței reprezentanției bisericesci din 2 Sept. 1851.

La 28 Sept. 1851 se încheie între cele două parochii, a Sf. Nicolae din Scheiũ și a Sf. Adormiri din Brașov-cetate legământul de sub anecsa 52 și la 1-a Oct. 1851: era la 1-a Octobre 1851 se deschide și clasa II-a gimnasială, trecend profesorul Gavril Munteanu în clasa acêsta și denumindu-sê D-1 diacon și profesor Iosif Barac pentru clasa I-a.

În privința regulării locului pentru clădire s'a cerut voea Magistratului Brașovului, era după ce comisiunea eșită a măsurat locul și a regulat linia frontului s'a însărcinat arhitectul Emilian Kertes cu facerea planului și devisului, ér măestrii Tischler și Kertsch aũ luat asupra-le zidirea gimnasiului.

La 17 Septevre 1851 în ziua de Sfânta Sofie, Români din Brașov aũ pus pétra fundamentală cu mare serbare, fiind de față însuși arhiepiscopul Andreiũ Șaguna, care a ținut cuvântarea festivă.



Bucur Pop, Român gr. or , născut în Câmpulung în România în anul 1805, fost comerciant în Braşov, membru al parohiei şi al reprezentanţei bisericii Sf. Adormiri din Braşov-cetate dela înfiinţarea ei 1833 până la 1855. In cele şcolare are mare merit cum arată aneasa 49 şi 51, că încă dela anul 1844 a cumpărat locul pe care s'a clădit Gimnasiul. El precum arată această Monografie dela 1833—1855 a fost neîntrerupt membru al reprezentanţei bisericeii şi al Eforiei şcolare.



Ioan Manole, Român gr. or. născut în anul 1799, fost comerciant în Brașov, membru al parohiei și al reprezentanței bisericii Sf. Adormiri din Cetate până la anul 1848. La anul 1833 înființându-se capela din Brașov-cetate el cum arată actele a fost între cei dintâi reprezentanți, a plătit Icoțele împărătești și le-a îmbrăcat în argint. În cele școlare cum arată »Legământul« anecea 52 și 49 a fost unul dintre fondatorii Gimnasiului românesc. Acest bărbat avea o prezență adevărat creștină.

Acéastă clădire s'a continuat cu mari jertfe din partea membrilor ambelor parochii. Pomposul edificiu a costat peste 80,000 fl. și fû terminat la anul 1854 spre fala Românilor brașoveni.

Clasele gimnasiale sê deschiseră pe rând până și a 4-a gimnasială, rămanând astfel gimnasiul inferior în forma acésta nouă ani de zile.

La 11 Sept. 1853 Marele Archiereu Andreiu Șaguna a venit la Brașov, aducând cu sine decretul Guvernului, prin care sê în-cuviințeză deschiderea gimnasiului inferior, după ce s'a completat cu 6 profesori: D-niî Gavriil Munteanu, Iosif Barac, Vasile Oroian, David Almășanu, Ioan Petric și George I. Nichifor.

La anul 1856 în 23 Martie s'a publicat în mod festiv în toate bisericile românesce din Brașov, că gimnasiul inferior român din Brașov a câștigat dela In. Ministeriu dreptul de publicitate decretul cu Nr. 8532/1856 din 28 Ianuarie.

La anul 1862 s'a deschis clasa a 5-a gimnasială și astfel sê formă gimnasiul mare, în trei ani școlari de-a rândul celelalte trei clase ale gimnasiului superior. La anul 1866 primi și gimnasiul superior dreptul de publicitate după anecea 53 a Inaltei Cancelarii de curte cu datul 8 Iunie 1866.

La anul 1866 s'a dat primul examen de maturitate cu profesorii: Domniî Gavriil Munteanu director, David Almășan, V. Oroianu, Stefan Iosif, Dr. Ioan Meșotă, Ioan Popea, Dr. Vasile Glodaru, Ioan Lengeru, Ioan Ionaș, Iosif Fericeanu și suplenți: Ioan Moldovan și Nicolae Garoiu. Cele două comune proprietare au mers înainte cu stăruința de a completa din ce în ce instituțiunile de învățământ. Vechea dorință a foștilor neguțători sê realiză la anul 1869/70, când s'a înființat prima clasă reală și prima clasă comercială, care s'a completat în 4 ani de-arândul.

Êtă deci marea operă sêvêrșită, creată din propriile puteri ale membrilor celor două parochii, contribuind cu obolul lor, cu rêvnă și cu zel la aceste instituțiuni.

Edificiul gimnasial devenind nencapêtor pentru toate clasele la anul 1871 s'a mărit cu două aripi laterale.

Administrarea școlilor s'a făcut conform legământului de Delegațiunile și Eforia școlară compusă din membrii celor două parochii conproprietare.

La început în cele mai grele perioade, când lipsiau cu totul fonduri pentru acoperirea plăților profesorilor, membrii din cetate, ca neguțătorii avuți, săriră totdeauna în ajutor.

Dela anul 1851—1866 representații fruntași din cetate au fost Ioan Juga, Nicolae Teclu, Apostol E. Pop, George Nica, Vasile Lacea, Rudolf Orghidan, George Juga, Mihail Fluștureanu, Ioan Alduleanu, Ioan George Ioan, Radu Radović, Iordache David, Servian Popović, Radu Pascu, Dimitrie S. Nicolaș. Președinți ai Eforiei au fost D-l I. Alduleanu, S. Datco, Const. Popasu și Nic. Strévoiu. Casierul D-l Radu Radović, dela anul 1859 a plătit în cas de nevoie în mai multe rânduri din propria sa avere salariile profesorilor gimnaziali.

Parochia Sf. Adormiri din Brașov-cetate a jertfit pentru susținerea școlilor chiar fundațiunea de 12,378 fl. împreună cu procentele ei în suma de 27,000 fl., care era menită pentru zidirea unei biserici și încă alte 4000 fl., cum se vede din anecsele 54 și 55 pentru susținerea școlilor.

La administrațiunea școlilor centrale gr. or. române din Brașov în anii 1897/8 s'au ivit două întâmplări ponderose. Una din jignirea parității conform legământului, pentru-că instrucțiunea provădută în p. VIII din legământ, deși o ceruse sinodul parochial din cetate încă la a. 1870, nu s'a făcut. Reprezentanța bisericii Sf. Nicolae în a. 1897 s'a folosit la alegerea Eforiei școlare de 14 voturi, érá cea din cetate de 13 voturi și a ales membri la Eforie din cetate, pe cari au voit cei dela Sf. Nicolae. Causa s'a înaintat cu recurs la V. Consistoriū archidiececan și cu apelațiune la V. Consistoriū metropolitan; de aici a urmat hotărîrea (anecsa 56).

Altă întâmplare de tot însemnată s'a ivit din luptele partidelor din România, cari s'au folosit și de școlile române din Brașov cu aceea, că ar căpăta o subvențiune anuală dela guvernul României. E adevărat, că biserica Sf. Nicolae în urma unor chisóve primia o rentă. D-l Ministru r. ung. Wlassits înțelegând acésta, a dat o ordinațiune fórte amenințătoare, care se vede în (anecsa 57). Prin acésta a pus alternativa, că, de óre-ce s'a căl-



cat ordinațiunea din anul 1875 și legea școlară, art. XXX din a. 1883, seú se închid școlele române centrale, seú să ceră ajutorul de lipsă școlelor dela Guvernul Ungariei. Față de această ordinațiune V. Consistoriú sub Nr. 3270/1898 a reviriat comunele bisericesci proprietare, dela Sf. Nicolae Scheiú și din Brașov-cetate, să se pronunțe prin sinódele lor parohiale: de cer ajutor dela Guvernul Ungariei seú nu? Acestea s'au pronunțat, că nu cer ajutor școlelor, cum se vede din anecsa 58. În luna Iulie 1898 D-l Ministru a trimis o comisiune de 7 persóne, să cerceze tótă administrația școlelor române, apoi va lua o horărîre definitivă.

#### 4. Înființarea Gremiului român neguțătoresc în Brașov.

Tot sub auspiciile comunei române dela biserica Sf. Adormiri din cetate s'a format și așa numitul Gremiú neguțătoresc, o asociațiune pentru prosperarea și apărarea drepturilor neguțătorilor români. Ideea precum și înființarea acestei asociațiuni a luat naștere în consultările ședințelor reprezentanței bisericesci, deja pe lá anul 1830.

Formarea acestei asociațiuni s'a recunoscut de Guvern numai la anul 1838, după cum se póte ceti în protocolul reprezentanței bisericesci la pagina 38, unde se đice: „Sé publică ađi Inaltul Rescript împărătesc și milostiva hotărîre guvernială de sub Nr. 75761 din 9 Noemvre 1838“.

Gremiul, care esistă până în điaua de astăđi, a avut scopul, de a sprijini comerțul între Români, fiindcă erau din tóte părțile asupriți și împedecați în desvoltarea economică. Totodată era interpretul între comersanți și autoritățile civile. Din fondul Gremiului se împrumutau membrii la lipsele lor. Totodată se înființă și o școlă de séră cu cursul de a se preda limbile și sciințele comerciale și de contabilitate elevilor români dela prăvălii. Acastă școlă fú desființată la anul 1887 de Ministrul de comerciú al Ungariei, pentru că se instruaú gratuit și elevii dela meserii, ceest ce s'a đis, că este în contra legii de meserii din anul 1875.

Dacă Gremiul în decursul timpului a rămas într'o mărginită desvoltare, neputënd, să-și iea un avânt spre înflorire, cauza stă

în multe năpăstuirii, cari au avut să le îndure comercianții români din Brașov de-o parte, multe jertfe aduse pentru clădirea și înființarea gimnasiului românesc, care urma cam în același timp cu greutatea colosale, de altă parte, nefavorabile întreprinderii la marea industrie (fabrica de hârtie din Zărnești), în care fuseseră legați cei mai fruntași neguțătorii români. Mai contribui stagnarea comerțului și cu el reducerea activității Gremiului. Mai târziu referințele de comunicațiune, cât și războiul vamal între Austro-Ungaria și România (1886) nimiciră aproape cu desăvârșire comerțul român atât de faimos, care odinioară sub numele de comerț levantin avea în Brașov sediul cel mai însemnat.

### 5. Înființarea casinei române din Brașov.

Tot neguțătorii români concentrați ca obșce a comunei bisericesci din Brașov-cetate au avut potrivita idee de a se grupa într'un fel de club de lectură, merit pentru dezvoltarea spiritului național, cât și pentru închegarea intereselor naționale. Deci ei au înființat la anul 1836 casina română.

Aici se întâlneau după munca zilei neguțătorii români delectându-se cu citirea foilor românesce și streine, desbatând și discutând tot odată cestiunile de interes național.

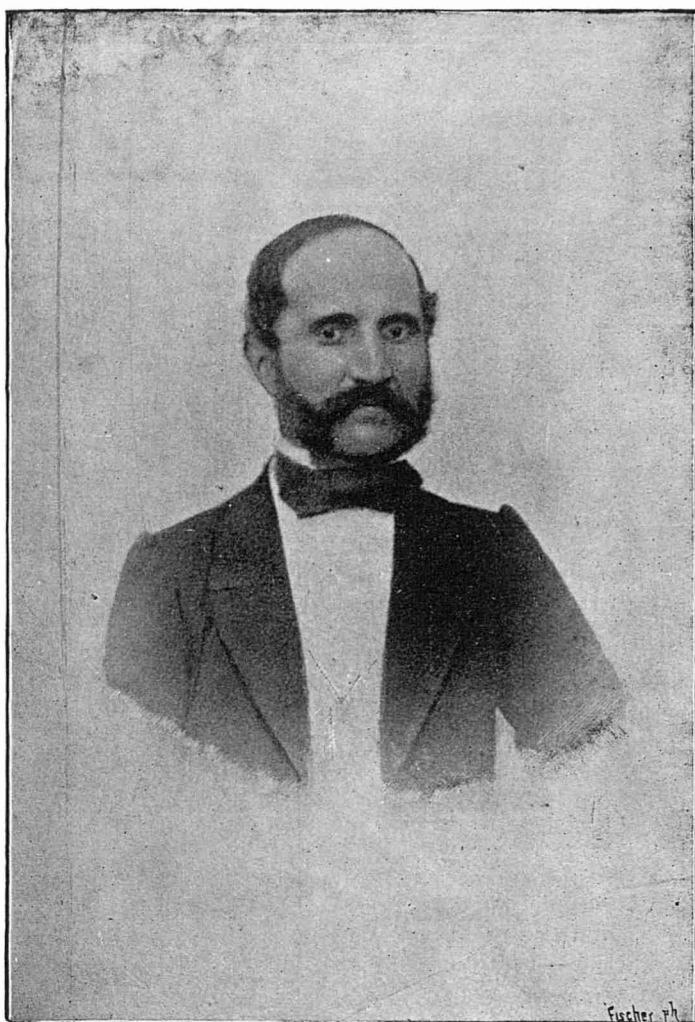
Casinei române se atribue multe din progresele pe terenul dezvoltării românesce din Brașov.

### 6. Începutul unei literaturi prin tipărire de cărți bisericesci, comerciale și fôea dumineci.

Neguțătorii Constantin și Ioan Bogici încă la anul 1806 au început să tipărescă cărți bisericesci în tipografia noastră înființată în Brașov. În anul 1835 a tipărit Ciaslovul mare, care se află mai în toate bisericile gr. or. din Ardeal. A tipărit un manual pentru comerț „Pravila comercială” în anul 1837 de George Nica, era pentru fôea dumineci arată adresa neguțătorului Rudolf Orghidan din anul 1837, anecsa 59.



Rudolf Orghidan, Român gr. or., născut în Brașov, comerciant și unul din primii curatori ai comunei române gr. or. din cetatea Brașovului. Acest bărbat a stăruit, să se înființeze o parohie română în Brașov-cetate. El a iscălit în numele comunei bisericesci contractul de cumpărarea caselor (anecsa 39) din Têrgul-grăului dela *Constantin Bogits*; el a stăruit la anul 1837 cu *Ioan Bogits* a să eda «*Fôia Duminecii*» (anecsa 59), înființând și o tipografie proprie în casele comunei bisericesci.



Ioan G. Ioan, Român gr. or., născut în anul 1824 în Braşov, comerciant, reprezentant al comunei române gr. or. din Braşov-cetate dela anul 1846—1894; membru al Eforiei şcolare, fost casier al Eforiei şcolilor centrale române gr. or. din Braşov. Intre cei-ce au încheiat legământul pentru înfiinţarea şcolilor române centrale figurază şi numele acestui bărbat. Pentru restaurarea băilor de abur ale şcolilor noastre el a lucrat foarte mult, conducându-le în 16 ani, de aceea are mare merit. El a fost şi secretar dela anul 1848—1856 al comunei române bisericesci din Braşov-cetate. A stăruit cu un zel deosebit, pentru ca să se zidescă o biserică română ortodocsă în centrul Braşovului şi a făcut cu soţia sa o fundatiune de şese mii lei în folosul sêracilor români din Braşov (anecsa 66).



Dimitrie G. Ioan, Român gr. or., născut în Brașov la anul 1810, comerciant. Încă la anul 1846 a făcut o fundațiune de 4200 fl. m. c. în folosul Românilor săraci din Brașov (vezi anexa 60).

## 7. Fundațiunile de binefacere, făcute sub scutul bisericii Sf. Adormiri din Brașov-cetate.

Următoarele fundațiuni au fost donate de pioșii parochienii pentru diferite scopuri de binefacere. Conform statutului organic au fost administrate de reprezentanții parohiei și arată la anul 1897 sporul de mai jos:

1. Fundațiunea Dimitrie G. Ioan, făcută în anul 1846 (veđi aneasa 60) în favorul săracilor români din Brașov, în suma de 4200 fl.

2. Fundațiunea pentru zidirea unei biserici, făcută la anul 1856 (veđi aneasa 61) de Ioan Iuga, Ioan Secăreanu, Vasile Bureția și Zamfir Răduț. Această fundațiune a avut la anul 1897 suma de 12,000 fl. Această sumă a fost împrumutată Eforiei școlilor române centrale, 6ra la anul 1881 a fost dăruită împreună cu procentele ei în suma de 27,000 fl. de către sinodul parochial din cetate școlilor centrale ca ajutor pentru lipsele lor (veđi aneasa 61).

3. Fundațiunea pentru pomenire, făcută la anul 1856 de Vasile Bureția, Ioan Secareanu, George Ioan și Zamfir Răduț și Petru Hagi Mihali în suma de 2276 fl. (veđi aneasa 62).

4. Fundațiunea Ioan Iuga cu capital neatingibil în suma de 13.460 fl. făcută în anul 1856 (veđi aneasa 63).

5. Fundațiunea II-a Ioan Iuga pentru înzestrarea fetițelor române sărace din anul 1856 în suma de fl. 1874.80. (veđi aneasa 64).

6. Fundațiunea Dimitrie și Zoe Ionciovici, făcută la anul 1888, pentru pomeniri și parastase în suma de 3000 lei (veđi an. 65).

7. Fundațiunea Ioan și Efrosina Ioan G. Ión în folosul săracilor români, făcută la anul 1895 în suma de 6000 lei (veđi an. 66).

8. Fundațiunea iubiților răposați din anul 1890, are ađi suma de 1006 fl., înființată de D-na Zoe T. Ciurcu cu ficele sale (veđi aneasa 67).

9. Fundațiunea Ioan N. Bidu pentru pomenire, făcută în anul 1897 în suma de 300 fl.

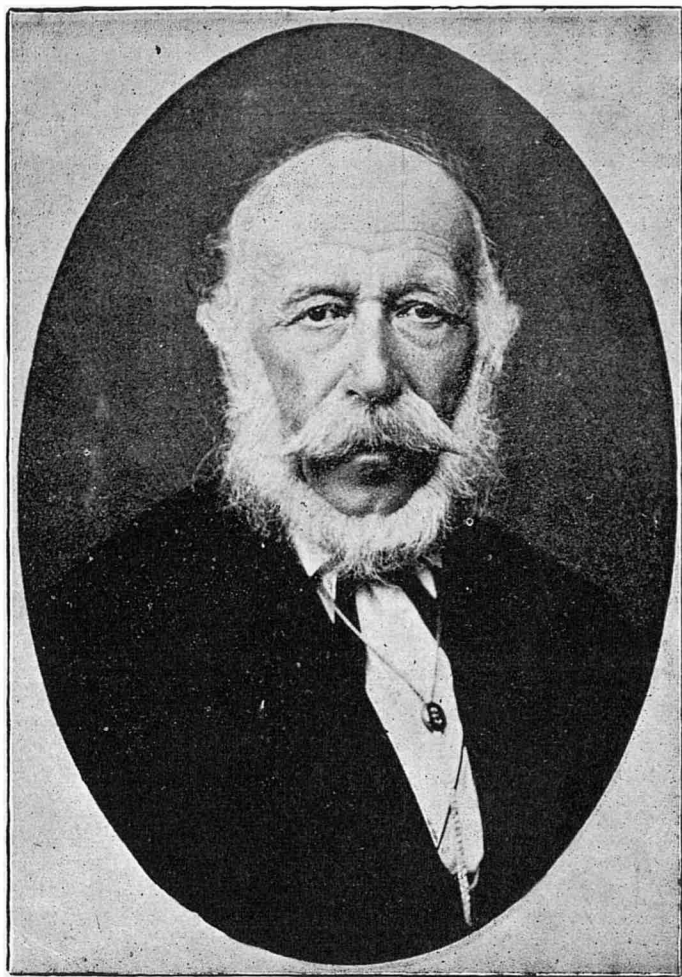
## 8. Înființarea cimiterului comunei bisericesci din Brașov-cetate.

Obscea română din cetate neavând cimiter, membrii ei erau siliți, să cêră locuri de înmormântare pre la cimiterele altor bisericî. De altă parte o comună bisericescă, neputînd fi recunoscută de *materă*, pînă ce n'are cimiterul sêu propriu, parochul cetății B. Baiulescu propuse comitetului parochial încă la anul 1872 înființarea unui cimiter aparținător comunei bisericesci din cetate. Comitetul avînd încuviințarea Sinodului parochial luă hotărîrea să se cumpere grădina cea mare împreună cu casa călugărului dela D-l I. Petric. Întinderea locului constă din 695 stânjinî pătrați și se vîndu cu prețul de 3500 fl. Acastă grădină fiind în imediata apropiere de cetate pe locul din Gróverî de lângă promenada de sus și fiind fôrte potrivită în tóte privințele, fu cumpărată și după concesiunea Magistratului (veđi actul Nr. 68) fu întrebuintată îndată ca cimiter.

De-óre-ce pre lângă acastă încuviințare Magistratul cerea, să se facă și o casă rece pentru eventualele morți molipsitóre și totodată decedând la anul 1873 marele Metropolit Andreiú Șaguna sub a cărei autoritate decurgea procesul bisericesc, obscea românescă din Brașov-cetate, luă concludul, să se facă nu numai o casă rece, ci și o mică capelă în formă de paraclis, pentru ca la ori-ce eventualitate credincioșii să pótă fi adăpostiți.

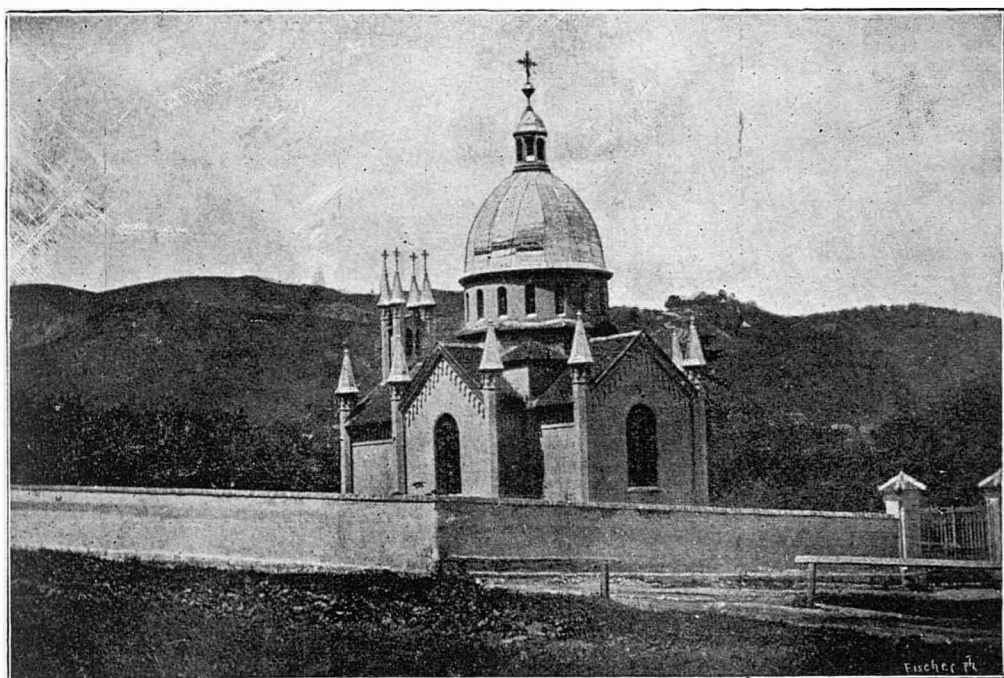
Domnul Radu Pascu a luat afacerea asupra-și și prin contribuiri suma de 9200 fl., cum se vede din anecea 69. Têmpla și ornamentele capelei din Têrgul-grăului fură aședate în capela din cimiter.





Dimitrie Ionciovici, Român gr. or., născut în Craiova în România, comerciant în Braşov, a fost episcop al bisericii Sf. Adormiri din Braşov-cetate și membru al Eforiei și al Delegațiilor școlare. Tota averea sa de opt-șeci mii lei, înțeles cu soția sa Zoe, o a dăruit școlilor noastre pentru mai multe scopuri școlare. Cel principal este: a se înființa un internat pentru școlarii români săraci dela școlile noastre de aici (vezi aneasa 65). El a înființat și o fundațiune de trei mii lei pentru pomenirea la jertfelnic a sufletelor lor.





Acéastă capelă română a fost zidită (veđi anecsa 69) în anul 1874.

### III.

#### 1. Reînnoirea procesului între Români și Greci din Brașov pentru biserica Sf. Treimi pe cale bisericească.

Cu tótă eschiderea Românilor dela biserica Sf. Treimi la anul 1833, când își formară o parohie română cu capela Sf. Adormiri, totuși o samă de Români rămaseră la biserica Sf. Treimi ascultând serviciul divin în limba grecescă, cu speranța că totuși vor veni timpuri mai bune.

De altă parte și nouă comuna română nu abdisese de drepturile ei la Sf. Treime. Astfel la anul 1845 aș înaintat Guvernului țerii rugarea, prin care cereau după decretul împărătesc din anul 1806 și preot român la această biserică. Hotărîrea guvernului în favorul Românilor, nu s'a luat în considerațiune de companiștii Greci. Ei la rëndul lor luară recurs la Curtea aulică din Viena. Curtea aulică abia la 10 Febr. 1848 a dat decretul de sub anecsa 70, prin care ordonéză din nou cercetarea actelor fundamentale. Acéstă cercetare a trebuit însă să fie amânată din cauza revoluțiunii din anii 1848/9.

Tocmai la anul acesta fû întărit și sfințit Vicarul denumit la 1845 ca Episcop gr. or. al Transilvaniei, vrednicul Prelat Andrei Șaguna. Acesta ocupând scaunul episcopesc a purtat viu interes tuturor cestiunilor din Diecesa gr. or. a Transilvaniei. Cu tóte că avea o mulțime de afaceri în Episcopia devastată de răboiul revoluționar, totuși ochiul său părintesc urmăria cu grije și sórtea cetătenilor români din Brașov-cetate.

La anul 1857 întră acest proces într'o nouă periódă, Oficiul protopopesc din Brașov făcû arătare Episcopului Andrei Șaguna contra nesubordinatului călugăr grecesc. Dendrinos dela biserica Sfânt. Treimi, care ar duce o viață nemorală

Episcopul A. Șaguna cită pe numitul călugăr înaintea Consistorului spre rectificare, érá acesta a declarat, că nu recunoște în Episcopul gr. or. al Ardealului pe superiorul său. Consistoriul în urma acésta pe basa investigațiunii și a martorilor, a constatat imoralitatea acestui călugăr și l'a destituit dela biserica Sf. Treimi, ér provisor denumi în funcțiunea acésta pe parochul Bartolomeiú Baiulescu ca om de încredere, fiind îndelungă vreme în cancelaria sa. Prin actul acesta Grecii însă s'aú revoltat declarând, că nu numai că nu vor recunoște pe preotul denumit de administrator dar că nu recunosc nici chiar pe Episcopul gr. or. al Transilvaniei de cap al bisericeí lor.

Renitența și nerecunoșcerea canonică din partea obscei grecescí stírni indignaroa Episcopului, care îi pedepsi aspru, puindu-i sub anatemă, după cum arată anecsa 71.

Tóte bisericile din Archidiecesă primiră ordin, ca preoții lor să nu sêvêrșescă nici un fel de serviciu pentru acești anatemisați.

Administratorul primi însă ordin, că pre acei parochieni ai bisericeí Sf. Treimi, cari sê vor pocăi și vor declara, că recunosc pe Episcopul gr. or. din Sibiu ca cap al bisericeí lor, să-l arate Episcopului, pentru ca să fie deslegați de sub anatemă.

Obscea grecescă însă nu a voit să sê supue de loc, îndârjiți făceaú sgomot prin jurnale, publicând injurii la adresa Episcopului A. Șaguna, ér la întêmplarea, când unul din membrii grecescí rēposase, eí îl îngropară fără preot. Guvernul însă fiind încunoscintat de acest fapt a provocat obscea grecescă, să sê supue Episcopului, pentru ca să înceteze astfel de scandaluri. La dojana guvernului reprezentanții bisericeí grecescí sê muiară și sê presentară la admtnistratorul B. Baiulescu, predându-i o adresă, prin care îl invitară, să începă funcțiunea bisericescă la Sfta Treime, ceea ce sê vede din anecsa 72.

Administratorul promite, că va cere încuviințarea Episcopului A. Șaguna declarând, că obscea grecescă este supusă lui. La anul 1857 în Dumineca după Sfta Mariă administratorul a început în biserica St. Treimi serviciul divin în limba românescă. Totodată însă fiind privit ca preot grecesc după ordinul Episcopului Șaguna, Administratorul a voit să făcă o parte din serviciu și în limba grecescă mai cu samă că spiritul Episcopului era eonlucra la o împăciuire și demolirea vrajbei din biserică, dar Grecii l'aú oprit.

Administratorul s'a silit totdeauna a urma aceste principii și a lucra cu spiritul păcii, probă că a avut răbdare în decurs de 10 ani, să slujască ca preot grecesc suferind toate șicanele și poruncile Ecsadei grecesci. Grecii căutați mereu pricină, când ordonând prescurtarea serviciului divin în biserică, când schimbând orele serviciului divin; când oprind a se ceti cercularele episcopesci în biserică. Din cancelaria lor eșiau ordinele superioare, după care preotul trebuia să se acomodeze, ajungând adesea în colisiune cu ordinele Episcopului și cu prescrierile tipicului. Cu toate acestea administratorul pentru scopul, ce se urmăria de A. Șaguna, suferi fără cârtelă îmbunând și împăciuinđ cu blândețe, după cât i-a stat în puteri, încât nu s'a putut vedé nici-odată plângere dela Ecsada grecescă în contra sa, cu toate că în timpul acesta neîntrerupt se adresară cu petiții la Guvern, cerând delăturarea preotului românesc și recunoscerea preotului lor grecesc.

## 2. Trecerea membrilor comunei românesci la biserica Sf. Treimi.

Zelul și interesul, cu care marele Archiepiscop ducea în indeplinire toate chestiunile bisericesci, îndemnând pe membrii obscei românesci din cetate, să apeleze la părintésca lui îngrijire față de drepturile, ce le aveau prin moștenire la biserica Sf. Treimi.

În scopul acesta înaintară la anul 1861 petițiunea din an. 73), în care se rugau de Archiepăstorul, să întrevie pentru dreptul lor la această biserică, de unde fuseseră scoși pe nedreptate, adăogând, că capela lor provisorie a devenit neîncăpetore pentru toți parochienii bisericii. Deși nu urmă nici-o rezoluțiune la această petițiune, mulți dintre Români ascultați serviciul divin în limba românescă la biserica Sf. Treimi.

Încă la anul 1864, când Archiepiscopul A. Șaguna a fost denumit de Maiestatea Sa de Metropolit al Românilor, obscea română din cetatea Brașovului în sesiunea din 14/26 Decembre făcú propunerea, că de-ore-ce comuna bisericescă s'a înmulțit de o parte, de altă parte fiind-că capela din Têrgul-grăului este forțe slabă, să se cêră închiderea capelei și trecerea Românilor la biserica Sf. Treimi (veđi anecsa 74).

Cu toate acestea, trecerea s'a amânat până în anul 1866 când parochul capelei române Toma Vasiliu a răposat. În şedinţa din 30 Iulie 1866, după aneşa 75) se hotărî trecerea definitivă la biserica Sf. Treimi.

Oficiul protopopesesc însărcină tot-odată pe administratorul B. Baiulescu să îngrijescă de lipsele sufletesci ale membrilor din parochia sa, (vezi aneşa 76).

Obscea românească ceru dela Ven. Consistoriul reîntregirea membrilor comunei române la biserica Sf. Treimi.

Consistoriul prin ordinaţiunea sa Nr. 913/866, actul 77) declară capela de necorespundătoare şi îndreptă pre Români gr. or. din cetate la biserica Sf. Treimi. Grecii însă erau foarte nemulţămii cu această îndrumare şi protestară contra ei la guvern, ba încă merseră cu îndrăsnela lor aşa departe, încât publicară în foaia germană locală declaraţiunea, că Români sunt numai suferiţi în biserica lor ca şi cei din Blumena (suburbii, unde locuesc Ţigani) (an. 78).

Români indignaţi de această nedemnă purtare trimiseră o deputaţiune la Metropolitul cu plângere contra defaimelor Grecilor, cerând să fie declaraţi de membri ai bisericeii Sf. Treimi.

Metropolitul A. Şaguna urmând duchul păcii şi al înţelegerii doria să facă o egală îndreptăţire, pentru ambele părţi. În vederea acesta Consistoriul sub Nr. 85/868 (vezi actul 79) a hotărît paritatea limbelor: română şi grecă, precum şi la administraţie în biserica Sf. Treimi, şi denumi pe parochul Dositei Georgiu de preot grecesc şi pe Bartolomei Baiulescu de preot românesc, dându-le singelii pentru biserica Sf. Treimi.

### 3. Pornirea procesului bisericesc pe cale politică administrativă.

Grecii nesupuşi nu se mulţămără nici cu această hotărîre consistorială, nu apelară nici la consistoriul metropolitan, ci porniră procesul la ministerul unguresc, declarând, că nu vor să recunoscă pe *Andrei Şaguna de Metropolitul lor*.

Metropolitul mâhnit de această cutezare anticanonică, pedepsi pe obscea grecă din noi cu anatema, închidând biserica

Sf. Treimî (veđi an. 80),  r preotul B. Baiulescu primi porunca de a s v r si serviciile divine numai în casuri de grav pericol, ca să nu m r  necumineca i.  n timpul acesta ministrul *Baron E tves* primi  i dela principele *Grigorie Brancovenu*  n calitate de nepot al decedatului donator o adresă (veđi aneasa 81), prin care este rugat, să cerceteze actele de dona iune ale răposatului s u mo , de-órece el scia, că funda iunea nu era făcută numai pentru Greci, ci pentru to i cre tini  ortodoc i. Ministrul trimise o comisiune ministerială pentru cercetarea actelor. Metropolitul A.  aguna protestă asupra acestei comisiuni trimise fără consim t mentul s u. Atunci ministrul sist  lucrarea comisiunii  i sub Nr. 6753/868 după aclusul 82, recunoscu în parte hot r irea consistorial  de sub Nr. 85, admit nd paritatea limbilor rom nesc   i grecesc  în biserica Sf. Treim ; dar tot-odată l s nd în *suspensio* chestia administrării averi bisericesci.  n basa acestei hot r ri Metropolitul, cum se vede sub Nr. 717/868, actul 83, a ridicat interdictul  i biserica Sf. Treim  se redeschise în 6 Sept. 1868 cu paritatea limbilor alternativ cu slujbă rom nesc  într'o săptămână  i cu slujbă grecesc  într'altă săptămână.

Greci f rte nemul ami i, ca totdeuna, afl nd, că în dieta Ungariei s'a prezentat proiectul de lege IX. ex 1868 pentru confesiunea gr. ort., st ruir  prin mai mul i deputa i, ca să se prevadă la acel articol un adaos  . 9, care să acordeze ca administrarea bisericilor  i averilor grecesci, să se facă  i pe viitor ca în trecut. Legea cu acest adaos a fost primită  i sanc ionat . De altă parte pentru lămurire ministrul *E tves* r ndui la 8 Februarie 1869 o a doua comisiune micstă în persoanele comisarului guvernial *Gr. Beldi*  i a comisarilor consistoriali *Archimandritul Nicolae Popea*  i *Protopopul Ioan Ra * pentru ca să cerceteze după acte, de este biserica Sf. Treim  *na ional-grecesc * s u *confesională*.

Comisiunea f c  cercetări minu iose în t te actele bisericii Sf. Treim , ascult  apărarea Grecilor  i a Românilor, studiind cu de-amăruntul actele în 14  ile de-a r ndul. Cu t te acestea comisiunea nu s'a putut uni într'o părere. Comisarul guvernial sus inu părerea, că biserica Sf. Treim  e na ional-grecesc , pe când comisarii consistoriali declar r , că biserica Sf. Treim  este confesională pentru to i cre tini  gr. or. din Bra ov-cetate. Acest operat este f rte însemnat  i se cuprinde într'o bro ur  voluminos  tipărită.

Cu tótă acéstă ne'nțelegere ministrul *Bar. Eötvös* prin hotărîrea sa Nr. 9561 sub Nr. 19019, veđi anecsele 84, a recunoscut încă odată paritatea limbilor la biserica Sf. Treimi, dispunënd, ca atât preotul grecesc cât și cel românesc, să se plătescă din cutia bisericii. Grecii nu recunoscură nici acéstă hotărîre ministerială și apelară la dieta Ungariei.

Românii luând cunoscință de acéstă apelațiune trimiseră și din partea lor o deputațiune de 5 persóne cu un memorand ce-l înaintară dietei Ungariei. Acest memorand se află tipărit într'o broșură.

La anul 1871 dieta Ungariei pertractând acéstă cauză, a luat concludsul următor: „*Partea dreptului de administrare asupra averii bisericii Sf. Treimi să se decidă pe calea tribunalelor Ungariei*“.

Românii, conduși de spiritul păcii, cu tóte că nu aveaű parte la administrare și cu tóte că preotul român nu se plătia din cutia bisericii, totuși se mulțămira să asculte serviciul divin în limba românescă și nu făcură nici un pas spre calea procesului îndrumat de dietă. Astfel starea lucrurilor în *status quo* a durat până la anul 1881, când luptele politice deveniaű din ți în ți mai nefavorabile pentru Români.



## IV.

### 1. Încercări de împăciuire între Români și Grecii din cetatea Brașovului.

Nu se poate contesta, că din partea Românilor s'a făcut de repețite-ori încercări de pace, de carea însă Grecii nici-odată n'au voit să scie.

Atât *Marele Archiepiscop și Metropolit Andreiș Baron de Șaguna*, după cum se vede din aneasa 79, anul 1868, a încercat împăciuirea pentru această nenorocită cauză, cât și următorul său, *Metropolitul Procopie Ivacicovicș*, după cum se vede din aneasa 85, a încercat în anul 1874 asemenea lucru, însă și această încercare a rămas fără nici-un succes.

Asemenea s'a mai făcut încercări de Comitele suprem al Brașovului *Szentivány* în anul 1879 în calitate de comisar ministerial, după cum se vede din aneasa 86. Dar această încercare nu a avut nici-un rezultat. Nu e mirare, pentru-că atunci, când este cineva în posesiune și are încurajători, anevoe se poate apleca la o înțelegere, fiind-că se vede și să simte stăpân.

A încercat și *D-l Nicolae Strévoiu*, avocatul Românilor, tractând cu conducătorul Grecilor, *D-l Ioan Alexi*, însă și această încercare a fost zădarnică. În timpul, când administrarea averii bisericii Sf. Treimi a luat-o guvernul Ungariei din mâna Grecilor 1881—1887, președintele comitetului parochial *Bart. Baiulescu*, după cum se pomenesce la mai multe pagini ale protocolului ședințelor Comitetului parochial din cetate, a propus o pace fără considerațiunea de a se împărtași Români la administrația averii bisericii Sf. Treimi, din motiv, că averea e a bisericii. În basa acesta și a celui mai lesnicios mijloc a tractat cu conducătorul spiritual al Grecilor, *D-l George Ioanidis*, însă pare că erau siguri, că vor câștiga; căci nici D-Sa nu s'a lăsat în pertractare,



dicând: „că eu nu sunt membru al Ecsadei grecesci. Le-am întonat: „Domnilor! considerați măcar sumele, sute de mii, câte se spesază dela biserică pentru proces și dați-ne măcar din acelea ceva, că e păcat să se risipescă banii prin proces. Alt motiv am dis eu: „considerați, că suntem creștini ortodocși, frați de o lege, că suntem bătrâni și mergem de aici înaintea lui Dumnezeu și tocmai la biserică și între persoane civilizate este păcat muștrător de cuget să ne mai judecăm. Și pentru-ce? N'avem a împărți nimica, ci să fim cu toții laolaltă în biserică, precum am fost 30 de ani fără să fi pierdut cineva ceva. Când politica și de și era în contra intereselor românesci; când esistența creștinilor Greci săraci depinde dela biserică; când Mamonul este la mijloc, de prisos era ori-ce încercare de pace; Sf. Evanghelie dice: „lui Dumnezeu și Mamonului nu puteți sluji“ și acestea erau cauzele, că părțile nu au putut să ajungă nici chiar la o pace strâmbă.

## 2. Procesul bisericii Sf. Treimi pe calea tribunalelor regesci din Ungaria.

După decedarea Marelui Prelat, *Metropolitului Andrei Baron de Șaguna*, întâmplată la 16/28 Iunie 1873 a urmat ca Metropolit Prea Sf. Sa *Procopiu Ivacicovici*. În anul 1874 fiind ales de Patriarch al Sârbilor, Congresul național bisericesc tot în anul 1874 a ales de Archiepiscop și Metropolit pe *Escelenția Sa D-l Miron Romanul, Episcopul Aradului*.

Cu toate că din partea Românilor din Brașov nu se făcù nici-un pas spre căutarea drepturilor lor, Grecii umblau mereu pe la ministeriù, ca să delătoreze pe Români dela biserica Sf. Treimi.

În urma acésta, la anul 1879 D-l Ministru r. ung. de culte însărcină pe consiliarul sârb *Mandici* cu studierea acestei cauze procesuale. Acesta fiind informat de contrari și având tot-odată interese proprii sârbesci, și-a dat părerea, că biserica Sf. Treimi, fiind grecescă, urmază să trecă sub administrarea Patriarchului sârbesc din Carloviț.

Românii informați de acésta părere, întreprinșă la D-l ministru cerând: ca procesul să se decidă în consiliul de ministri, de-ore-ce D-l referent este preocupat. Tot-odată avocatul Românilor

făcû arătare Ministrului, că nici Românii n'au încredere, că administrarea averii bisericii Sf. Treimi se face de Ecsada grecescă corect în sensul testamentelor, pentru scopurile prescrise de binefacere, dovadă actele din anecea 87.

În August 1880 D-l Ministru *Trefort* veni la Braşov, spre a lua informaţiuni personale în cauza bisericii Sf. Treimi. Atât din partea Grecilor cât şi din partea Românilor se prezentară deputaţiuni la d-l Ministru. Românilor le promise, că va lua o hotărîre justă.

În adevăr, că în anul 1881 apărû așa numita hotărîre regescă, fiind semnată de Maiestatea Sa Regele Francisc Iosif I, cu datul 14 Februarie 1881 (veđi anecea 88). Prin acésta se recunósce basa paritaţii la folosirea bisericii Sf. Treimi, cu rëndul serviciului dumnezeesc într'o săptămână în limba românescă şi în cealaltă în limba grecescă. Acéstă hotărîre conţinea şi dispoziţiunea, ca atât preotul şi cantorii grecesci, cât şi preotul şi cantorii români aũ să se plătescă din cutia bisericii.

Ceea-ce se atinge de averea bisericii Sf. Treimi prevede, că se va decide pe calea judecătorească. Până atunci administrarea averii se va îndeplini de un comisar ministerial cu o comisiune compusă din 4 membri greci şi patru membri români. Ambele părţi procesuante orî cât de dréptă se vede a fi hotărîrea acésta nu erau mulţămite cu dispoziţiunea înaltei hotărîri. Grecii nici n'au vrut să ia parte la administrare sub un comisar ministerial. Românii îngrijaţi de îndreptarea lor pe cale judecătorească, de care *Marele A. Şaguna* încă în anul 1871 când s'a pertractat cauza acésta în dieta Ungariei şi a fost luat conclus, ca să se decidă cauza bisericescă de tribunale, s'a exprimat: „Nu e bine!“ Afară de acésta Românii din Braşov-cetate, sciaũ, că cauza bisericescă s'a decis totdeuna după împrejurările politice. Braşovenii români nu mai urmaũ politica de activitate: nu mai aleseră deputat dietal; de acésta noi, ca parochienii ai bisericii Sf. Treimi am întâmpinat *o grea încurcătură*, de ore-ce ni-s'a cerut şi averea acestei comune române bisericesci, să fie administrată de comisarul ministerial. Acéstă ingerinţă putea merge şi airî. Fîind însă averea compusă numai din fundaţiuni cu meniţiune specială de binefaceri şi constatându-se acésta cu documente, nu s'a putut strămuta administraţiunea ei.

Grecii erau cu desăvârșire malcontenti, încât nici nu s'au înduplecat să trimită delegații provăduți în înalta hotărâre de a forma *comisiunea administrativă*.

Domnul ministru *Trefort* a denumit în locul membrilor greci bărbați de alte confesiuni. Grecii însă, ca să nu dureze mult această stare excepțională, înaintară în sensul hotărârii pré-înalte o petițiune prin o deputațiune la Ministeriul r. ung. de culte, prin care cereau, să se începă procesul pe calea tribunalelor. Ei angajară pe avocatul *Teleszky*, un deputat de mare influință, ca apărător al cauzei lor. Înainte de a porni procesul bisericesc pe această cale trebuia să se facă o lege anumită. Domnul avocat *Teleszky* a stăruit și Domnul Ministru a prezentat un proiect de lege, era dieta Ungariei l'a acceptat și Maiestatea Sa Regele Ungariei l'a sancționat și a întrat în putere de lege, (anecsa 89). Această lege prevedea dispozițiunea, *că cauzele bisericesci gr. or. din Ungaria au să se hotărască de tribunalele din Budapesta*. Tot atunci Domnul avocat *Teleszky* a fost denumit de prim secretar la ministeriul de justiție; el a primit denumirea, însă nu a întrat în post și numai după-ce s'a finit acest proces.

Domnul Ministru prin ordinațiunea sa din 15 Aprilie 1882 provocă pe Români (anecsa 90), ca în timp de șese luni să începă procesul la tribunale din Budapesta. Români încercară toate mijlocele, mai ales din cauza speselor, să scape de a intra într'un nou proces atât de cheltuitor, care numai daună va aduce ambelor comune bisericesci, arătând prin petiție Inaltului Ministeriū, că Români nu cer să fie proprietari la avere și că prin urmare n'au necesitate a căuta prin proces vre-un drept spețial; *ei vor numai să fie recunoscuți de membri ai biscrii Sf. Treimi*, o întrebare, care nu are să o deslege tribunalele (anecsa 91). Zădarnică a fost totă apărarea, fiind-că Domnul Ministru r. ung. de culte din nou a provocat pe Români din cetate cu amenințare de a părăsi biserica Sf. Treimi, dacă nu vor începe procesul pe calea tribunalelor din Budapesta.

O comună bisericescă nu poate purta proces fără concesiunea Ven. Consistoriū. În ședința consistorială s'a desbătut în mod foarte scrupulos întrebarea: „*Să se dea voc comunei bisericesci din Brașov-cetate seū nu de a merge în proces pe calea tribunalelor?*“

În Consistoriū aū fost două păreri — precum mi s'a spus, o părere ca nici decum să nu se dea voe comunei bisericesci de a purta proces, altă părere, ca să se dea voe. Majoritatea membrilor Ven. Consistoriū, din motiv, că dieta Ungariei în anul 1871 și că prin Rescriptul Pré-inalt regesc s'a hotărît: „*deciderea cauzei acesteia să urmeze pe calea tribunalelor, și prin urmare trebuie să se dea comunei bisericesci voe a începe proces, ceea-ce i s'a și dat*“.

În circumstanțele acestea Româniī cetățeni erau îngroziți de urmările procesului. Din partea Representanței bisericesci s'a esmis o comisiune juridică, care era însărcinată, să studieze téncurile de documente și problema: „*dacă Româniī din Brașov-cetate aū dreptul său nu la averea bisericii Sf. Treimi, ca să o caute pe cale procesuală*“. E de notat, că nimenea nu se temea de aceea, că limba română introdusă de autoritățile bisericesci și recunoscută de Inaltul Ministeriū va fi delăturată din biserica Sf. Treimi, prin urmare Româniī n'aū ce perde.

Comisiunea juridică a fost compusă din Domniī advocați: *Nicolae Strévoiū, Iosif Pușcariū, Simion Damian, Octavian Sorescu* și notarul regiū *Petru Nemeș*, cum arată anecsa 92. După o profundă studiere a documentelor comisia unanim a declarat, că Româniī după actele fundanționale aū deplină dreptate la administrarea averii bisericii Sf. Treimi, ca membri ai ei.

Sinodul parochial, cum arată anecsa 93, a autorisat pe comitetul parochial, să începă proces pe calea tribunalelor din Budapesta îndatorându-l să angajeze în Budapesta un avocat, ceea-ce comitetul a și făcut, angajând pe renumitul avocat *Hodosy Imre*, președintele camerei advocaților din Budapesta, care cu avocatul *N. Strévoiū* a studiat de nouă întregul proces.

Mai bine niminea nu cunosea procesul în toate fazele lui cu Il. Sa Domnul *Cavaler Ioan Pușcariū*, care în anii 1867—1870 la rugarea marelui Metropolit *Andreiū Baron de Șaguna* a lucrat multe luni de zile și l'a studiat. Ilustritatea Sa încă a fost de părere: *să se începă procesul, că Româniī aū drept la biserica Sf. Treimi*.

Etă deslușirea celor neinițiați în cauză, cari invinuiău pe Comitetul parochial, pentru începerea procesului pe cale juridică.

Românii au fost *constrinși* a intra pe calea procesului la tribunalele din Budapesta.

Ca să scape de această calamitate în timpurile de aspră sorțe, s'a vădut, că nu a fost posibil. Contrarii, fiind asigurați, că nici-odată nu a fost timp mai priincios, ca acum, s'a hotărît a scăpa odată pentru tot-déuna de pretensiunea Românilor la biserica Sf. Treimi.

Cetitorul se va fi convins pe deplin, dacă a urmărit cu atențiune esposeul acesta basat pe acte și scris fără preocupațiune; se va fi convins, că Românii nici-odată nu au fost *pâritori*, ci tot-déuna *îngăduitori* și totuși ei au fost forțați în continuu, să se apere. Încercat'au cu răbdarea, încercat'au, cum s'a vădut prin repetite împăciuirî, să ajungă în biserică la o înțelegere. Tóte acestea însă fură zădarnice, fiind-că nu putură eși cu pace, ca fiir lui Dumneșeu, din această îndelungată vrajbă.

Intonarăm pacea, fiind-că deși au fost încercări, totuși încercarea autorităților juridice provădută de legea din anul 1881 (anecsa 89) nu a premers.

După-cum ne temeam — din motivul, că membrii comunei române dela 1816 încóce nu au participat la administrarea averii bisericesci și după scrierile jurnalistice contrare Românilor se prevedea, că tribunalele din Budapesta nu vor recunósce Românilor nici un drept la administrarea averii bisericesci, ci vor rămâne, precum erau, a se folosi numai de biserică. Instanța I. și a II. a recunoscut Românilor folosința bisericii Sf. Treimi. La Curie s'au avântat contrarii prin apelațiune și Curia, ceea-ce nu s'a cerut, decide: că în actele fundaționale nu obvine numele de **Români**, ci „**Cives Graeci**“ în lupta cu Compania Grecésă și după acte se vede, că și „**Cives Graeci**“ și companiștii erau **Greci**. Astfel fiind (veđi sentința Curiei sub anecsa 94) decide: *Biserica Sf. Treimi se recunósce de național-grecésă și prin urmare a Grecilor, ér Români să-și caute a ridica altă biserică.*

Nu ne-am amestecat în argumentele procesului spre a đice ceva: de au apërat advocații cauza bine séu au negliat ceva. Procesul întreg se află tipărit cu tóte documentele lui în mai multe esemplare; cei ce cunosc limba maghiară și au curiositate și voe, îl pot ceti și pot să-și facă și observările lor.

Eu am avut în vedere a scrie numai și numai o **Monografie**. Sentința nefastă a Curiei regie din Budapesta din Iulie Nr. 1001/887, îndată după primire s'a așternut Escelenției Sale Metropolitului nostru *Miron Romanul*, care prin ordinul său (anecea 95) incunosciințeză pe comuna bisericească română, că cele religioase din biserica Sf. Treimî, nu sunt atinse în sentința Curiei regie din Budapesta, de aceea ordonéză, ca credincioșii români să se folosească de biserica Sf. Treimî și mai departe, după hotărîrile consistoriale de până acum.

Parochul român însă în 26 Oct. 1887 voidnd a începe serviciul divin, nu i s'a mai deschis biserica Sf. Treimî, declarându-i epitropia grecescă, că după sentința Curiei regie biserica acesta este național-grecescă și preotului românesc nu-i mai concede să țină servițiul divin în biserica grecescă.

Preotul a luat act în fața locului prin notarul regiū public de conturbare, ceea-ce se vede în anecea 96 și tot-odată cu acest act a făcut arătare Ven. Consistoriū archidiececan.

În urma acesta Escelenția Sa Metropolitul *Miron Romanul*, venind în aceste părți la sfințirea bisericii din Arpătac în Octobrie 1887 a venit și la Brașov și a încercat cu Grecii „cât pentru cele rituale să nu facă conturbare, până-ce va lua Consistoriul o nouă hotărîre, ci să fie îngăduitorî față de Români și să urmeze serviciul divin, ca până aci.

Încercarea Inaltului Prelat nu a avut nici-un rezultat, de și erau ei fii sufletesci subordinați, totuși după-ce s'aū văduț învingători, n'aū mai vrut să asculte nici de sfatul și ordinul arhiepiscopesc. Ba ce e mai mult, după scurt timp cerură Grecii la Ministeriū r. ung., să fie trecuți de sub archidiececa Sibiiului sub diecesa sêrbescă din Budapesta. Escelenția Sa D-nul Minîstru a făcut propunere la curte și astfel fără a fi ascultat pe Consistoriul archidiececan din Sibiiū, Grecii aū trecut sub diecesa sêrbescă din Budapesta. Êtă un fapt, care nu s'a putut realiza altădată.

Nisuința acesta, cum s'a văduț din acte aū avut'o antecesorii Grecilor dela începutul acestui secul încóce, însă de și erau vremuri grele și religia gr. or. suferită, totuși nu s'aū încumetat guvernele de pe atunci să calce canónele bisericii gr. or., precum s'a întêmplat în aceste timpuri.

### 3. Urmările procesului.

Comuna română gr. or. din Braşov-cetate năpăstuită, cu toate că fu aspru lovită în starea ei financiară prin speşele cele mari cu advocaţii de zece mii florini, trebuia să mai lupte încă şi cu un al doilea proces intentat de Greci, pentru despăgubire. Pretensiunea Grecilor era, ca în ultimii şapte ani, în cari parochul şi cantorii români, după rescriptul regesc din anul 1881, fură plătiţi din cutia bisericii Sf. Treimi, să li se replătescă aceşti bani. Români prin Domnul avocat *G. Szerb* se apără, că funcţionarii români bisericeşti au servit bisericii şi Grecilor înşişi. Aşa n'ar fi just a re'napoia acei bani. Pre lângă acesta Domnul *Ioan G. Ioan* a întrevenit la Greci cu rugarea: de-ore-ce au învins toate, se dăruiescă acea pretensie drept ajutor la clădirea unei biserici române. Ei însă având spiritul din orient, nu au voit să fie mai pre sus, ci au urmat procesul. Sentinţa tribunalului din Budapesta ddto 10 Novembre 1890, Nr. 30719 condamnă pe Români la plătirea sumei de 11,989, plus speşele procesului 600 fl. Apelaţiunea Românilor atât la Tablă, cât şi la Curia regie din Budapesta a fost respinsă şi în 5 Iulie 1892, sub Nr. 4390 (anecsa 97) Comuna bisericească română a fost osândită să plătescă 14,215 fl. 92 cr.

Comuna română storsă acum până la ultima picătură, de-ore-ce contrarii puseseră şi secevestru pe realităţile ei, fu silită să facă un împrumut, ca să plătescă şi să scape de astă-dată *pentru ultima oră din ghiarēle acestei nefaste tovărăşii concepute cu un secul înainte între Grecii şi Români din Braşov-cetate de aceeaşi religione.*

Înainte de a termina acest trist capitol, — de proces şi ér proces — mai menţionez, că afară de documentele aici anecstate, archiva parochială conţine un voluminos dosar de acte şi documente nefolosite o broşură: Von einem Unbefangenen, pe cari le lăsăm să le studieze, de va voi — generaţiunea viitoare. Cetiitorul se va mângăia cu aceea, că *din luptele cu Grecii a eşit în Braşov simţul naţional românesc şi s'au înfiinţat şcolele medii românesce şi s'a mai înfiinţat şi o biserică românescă în centrul Braşovului. Acestea fiind Români la olaltă cu Grecii nu se înfiinţau.*

#### 4. Clădirea noiei bisericii române gr. or. cu hramul Sf. Adormiri din centrul Braşovului.

După acest naufragiu nenorocit Româniî din interiorul cetăţii Braşovului rămaseră fără biserică din Octobree 1887 până în în Februarie 1888.

Scie-să, că biserica are de scop propagarea religiosităţii şi moralei. Dela 1866—1887, în 21 de ani cât au fost Româniî avisaţi să cerceteze biserica Sf. Treimi, ea nu a fost alta *de cât o şcolă pentru Români, de a rămâne departe de biserică*, fiind-că nu puteau suferi limba grecescă ne'nţelesă şi observările Grecilor, că sunt suferiţi în acea biserică. Mai fiind şi spiritul ante religios, un bărbat s'a exprimat: *mă mir, cum ai putut păstra încă simţul religios la Româniî cetăţeniî după atâtea nemulţămiri, câte le-au suferit!* Ori ce rău îşi are şi partea bună. De multe ori au fost Româniî învinşi însă tot-déuua naţional au progresat.

Acéstă împrejurare şi acea stare de lucruri, că parochienii români erau forţe mahniiî sufletesce, Comitetul propuse şi Sinodul parochial hotări a să cere dela Ven. Consistoriî (veđi anecsa 98) voea şi binecuvântarea, să începă provisoriî serviciul divin în capela cimiterului român din Gróveri. De-óre-ce acéstă capelă era destinată numai de *casă rece* pentru ceremonii funebre, s'a înaintat rugarea Escelenţiei Sale Metropolitului *Miron Romanul*, care cum se vede din anecsa 99 a dat voe şi binecuvântare, să se începă serviciul dumnezeesc provisoriî, sêvêrsind liturgia în capela cimiterului din Gróveri.

Parochul cetăţii sêvêrşi decî din Februarie 1888 până astăđi serviciile dumnezeesci în acea capelă, care să dovedi pré-mică, destul de neîncăpătore şi de tot necorêspundétore pentru tainele religiose. Prelângă acestea într'o depărtare, în care parochienii pe timp ploios şi érna nu o pot cerceta.

Cetăţeniî români, cugetară şi să hotărîră a realisa dorinţa decedaţilor bétrâni *de a clădi o biserică română în centrul Braşovului pe realitatea cumpêrată de fundatori spre acest scop sfânt în Têrgul-grăului.*

Cetăţeniî români au un merit, care li să va recunósce şi în viitorul cel mai depărtat, că au susţinut şi au esecutat dorinţa fundatorilor repausaţi în Domnul; au păstrat nimbul şi onórea



comunei bisericesci române față de streinii; au susținut spiritul de înaintare și nu de decadință față de Români din jur și din depărtare.

În această pioasă suvenire, precum și din motivul neapăratei necesități religioase, în care se găsea Români cetății de a nu pute cerceta capela din Gröveri. Mai fiind și casa parochială în stare ruinată și fără a pute aduce venitele neapărat necesarie spre susținerea parochiei, Sinodul parochial în Februarie 1889 a luat conclud (anecsa 100): „*Să se clădească o biserică română gr. or. conform dorinței fondatorilor în Târgul-grăului și tot-cdată să se rezidescă casa parochială.*

Fără îndoială, că această dublă întreprindere după atâtea desastre pecuniare *era o cutezare prè-mare; era o sarcină foarte grea* pentru comuna bisericescă română din Brașov-cetate, care s'a fost luptat cu nenumărate obstacule și lipse bănesci; *însă în lupte se vede omul și o comună vrednică. Cel ce se lasă a decăde, decăduț va rămâne.*

Fundațiunea făcută de neguțătorii bătrâni la anul 1856, s'a fost dat în vremi de nevoe școlelor centrale române. Să vede din acest fapt, cât de legată este biserica cu școla și cât de mult a ținut obscea bisericescă română din cetate la înființarea și esistența acestui institut, sacrificând pentru el chiar și fondul clădirii bisericii (anecsa 101).

Și de astă-dată — în timpuri foarte grele — Români cetățeni în grabă semnară și numerară din pungile lor suma de 13,765 fl., cu care s'a început clădirea. Pentru suma fondului zidirii bisericii de 27,000 fl. dăruiți școlelor, Sinodul a luat conclud și a împrumutat dela casa de păstrare din Brașov (anecsa 102) suma de 25,000 fl. și să se cêră voe dela Ven. Consistoriū de a întreprinde o colectă pentru clădirea acestei biserici. Concesiunea s'a dat, cum se vede sub Nr. 3444/889 bis. (anecsa 103).

În sensul acesta comitetul parochial a îndreptat un apel (anecsa 104) cu scopul de a atrage pre toți Români bunii a contribui pentru clădirea bisericii din centrul Brașovului și a colecta în cercurile lor ofrande, dând mână de ajutor la clădirea acestei biserici.

Prin colecta acêsta a intrat suma de 21,017 fl. 34 cr. cu cele de sus 69,782 fl. 34 cr, cum se vede din jurnalul Epitropiei. Pe basa

acestei sume Comitetul reportând Sinodului, acesta a luat con-clusul (anecea 105), să se însărcineze arhitectul *G. Bruss*, ca să facă planul și devisele clădirii bisericii și a casei parohiale din Târgul-grăului.

În anul 1893 Comitetul presentă planurile și devisele făcute de arhitectul *G. Brus*, cari provedeaŭ spese de 53,000 fl. Sinodul parochial, după o studiere amănunțită făcută de comisiunea aleasă în acest scop, a primit planurile și devisele.

Acestea s'aŭ așternut Inclitului Magistrat ca oficiu de clădire sub Nr. 1769/894, și aŭ fost aprobate (anecea 106).

Cu această aprobare Comitetul așternu planurile și devisele Ven. Consistoriū archidiececan, carele re'napoindu-le în două rânduri, parte pentru a clădi biserica într'un loc liber, carele în mijlocul parohiei nu se putea căpeta și nici se putea abate dela destinația fundatorilor și dela mijlocele modeste de bani, parte pentru ca să se întărească turnurile cu traverse mai sigure. Satisfăcând observărilor juste din urmă Ven. Consistoriū în anul 1895, 11 Februarie sub Nr. 1176/Ep. a aprobat planurile și devisele privitoare la zidirea bisericii și a casei parohiale (anecea 107). După această aprobare se publică în diferite jurnale concurs pentru antreprenori de clădire, și Comitetul parochial a aflat avantagiöse și a primit ofertele Domnilor *Martin Stenner* pentru zidărie, *Carl Eiven* pentru lemnărie, *Rudolf Bernhardt* pentru ferărie, *Vasile Popovič* pentru tēmplărie și *Franz Schmidt* pentru lucrările de teracotă.

Sinodul parochial, — cum arată anecea 108 — a ales conform regulamentului de clădire o comisiune de supraveghere a executărilor și schimbărilor la clădire, constătătoare din Domni: notarul regiū *Petru Nemeș*, ca președinte; *Constantin de Steriu*, *George B. Pop*, *Dr. George Baiulescu*, ca membri, ér Domnul *Nicolae Fluștureanu* în calitate de Epitrop, ca cassar; și suplent *T. Spuderca*.

După încheerea contractelor prin Domnul notar *P. Nemeș* cu antreprenori și după aprobarea acestor contracte de Ven. Consistoriū archidiececan sub Nr. 3707/895 se începū la 7 Maiū 1895 dărfimarea caselor vechi parohiale și apoi însăși clădirile. Condițiunile din contract provedeaŭ, că la 1 August 1896 să fie clădirile gata, așa ca să se pôtă închiria și folosi boltele și odăile casei parohiale.

După demolarea caselor parohiale, cum arată anecsa 109, s'aă constatat de comisiune 6re-cară lucrări și cheltueli neprovădute în contract în suma de 19,600 fl. Astfel fundamentele după felul terenului trebuie să se sape cu doi metri mai adănc, decât cum prevedea planul de zidire. Asemenea trebuie unele întregiri la casele vecinilor, cară fiind foarte vechi și ne mai fiind sprijinite de casa noastră parochială aă suferit crepături și aă cauzat daune proprietarilor lor.

La 9 Iunie 1895 se săvârși în mod solemn sărbarea punerii petrei fundamentale prin sfințirea apei și cetirea molitvelor prescise. Actul, care s'a pus în fundament, se vede în anecsa 110.

Din cauza multor pedeci, după reclamarea vecinilor, precum și din lipsele bănesci clădirile s'aă terminat numai la 20 Sept. 1896. Boltele s'aă închiriat imediat cu câte 1200 fl., una locuință din catul I. cu 800 fl. Locuința din catul II. fiind menită de casă parochială așa s'a și destinat. Locuința cea de din dărăpt s'a dat cu 480 fl. cu prețuri avantajoase fiind puse în fruntea cetății Brașovului. Casa are în parter două prăvălii mari spațioase și frumoase; are două etage în front, cum se vede din fotografie, și are 6 ferestri. Ea reprezentând clădirea cea mai alăsă din Brașov de tot nouă și modern făcută în stil Rohbau cu un turn în față în stil bizantin ca semn de biserică și intrare.

Biserica este clădită în centrul curții în forma, cum o arată fotografia. Ea are 26 m. 60 cm. lungime și 12 m. 30 cm. lățime, de-o parte și alta în jurul ei are doi și jumătate metri spațiu gol. Din stradă se vede în biserică până la Sf. Altar. Biserica are un turn, în care sunt aședate clopotele și o cupolă în stil bizantin și acustică bună.

Clopotele s'aă comandat la renumita firmă: Seltenhofer et fili din Șopron, care avea o recomandațiune dela Escel. Sa Metropolitanul nostru. S'aă comandat cu sunetul *Fis moll* și cu prețul pentru 100 klgr. 180 fl. Suma la trei clopote 2710 fl. cu greutatea cel mare de 1300 klgr., cel de mijloc de 700 klgr. și cel mic de 400 klgr. Aă sfinți turnați: cel mare *Sfânta Adormire* cu inscripția: „*Trăi-văi zile îndelungate să plângă cu ceă ce jlesc, Cu sunete îndoioșate să împaci pre ceă ce să căesc*“.

Al doilea clopot are pe *Sf. Ioan Gură-de-aur*, cu inscripția: „*Tomul tău ca și învățăturile Sf. Ioan Gură-de-aur să umple inimile 6menilor cu credință*“.

Al treilea clopot dedicat *Sf. Vasilie*, are inscripția: „*Pace și armonie veșnic vestescă sunetul tău*“.

Biserica în interiorul ei este destul de spațioasă; ea poate cuprinde comod 600 persoane.

Tâmpla altarului sculptată și aurită este făcută de *J. Kuptsay*, directorul școlii de sculptură din Brașov, și costă 2000 fl. Tâmpla prezintă ca iconostas trei rânduri: rândul I-iu cuprinde Icoanele împărătești; rândul al II-lea în mijloc *Sfânta Treime* și prasnicele; și al III-lea rând *Învierea Domnului Christos* și Sfinții Apostoli.

Icoanele și zugrăvirea păreților sunt făcute de pictorul *H. Bulhardt* cu prețul de 3000 fl.

Amvonul, scaunul episcopesc, iconostasul și galeria dela pozișorul bisericii sunt sculptate și aurite tot de Domnul *J. Kuptsay*.

Dacă clădirea bisericii și a casei parohiale au putut fi săvârșite, avem a exprima mulțămintă și recunoscintă Escel. Sale Metropolitului *Miron Romanul* și Ven. Consistoriū, cari ne-au dat voe a zidi. Trebuesce apoi a recunósce meritul comitetului parochial și deosebit al comunei române bisericesci din Brașov-cetate, ceea-ce s'a și recunoscut de Sinodul parochial, precum arată anecea. Incontestabil este, că comitetul parochial a jertfit timp și muncă; a lucrat și a stăruit necontentit pentru săvârșirea acestei binecuvântate opere.

În spețial merită recunoscintă comisiunea de zidire, care cu deosebit zel și mare muncă a condus și a supravegheat executarea clădirilor. În acest sens Sinodul parochial, conform an. 100, a exprimat mulțămintă Domnului președinte *Petru Nemeș* și Domnilor membri ai comisiunii: *Constantin de Steriu*, *George B. Pop*, *Dr. George Baiulescu* și *Nicolae Flușturean*.

Sinodul parochial mulțămesce tuturor Domnilor colectanți și altor mari binefăcători, cari au dorit a nu fi pomeniți.

## 5. Statistica despre cele întâmplate în parohie.

Adaogem o statistică și unele date și acte despre cele ce s'au lucrat în parohia bisericii Sf. Adormiri, anecele 101—102, 103, 104, 105, 106, 107 și 108.

Comitetul parochial dela *Sf. Adormire*, din Braşov-cetate, predă decî astăzi spre folosire creştinilor români şi tuturor urmaşilor lor acest modest lăcaş, pe care după puteri a nisuit să-l sevărsescă cu piósă aducere aminte de acei venerabili neguţatori răposaţi, cari puseseră acest gând şi făcuseră o fundaţiune spre acest scop şi spre odichna şi liniştea sufletescă a tuturor creştinilor români din Braşov-cetate.

Acest lăcaş dumnezeesc dorim să fie un scut, sub care Români gr. or. apăraţi de învăţăturile dumnezeesci să pótă conlucra mai departe la înflorirea acestei parochii, precum şi în deplină înţelegere frăţescă cu membrii dela biserica *Sf. Nicolae* pentru susţinerea şi prosperarea şcolelor nóstre centrale române gr. or. din Braşov.

În urmă ñicem: „*Să fie binecuvéntaţi toţi acei creştini, cari vor trece pragul acestei Sfinte biserici cu hramul Sf. Adormiri, închinat Tatălui ceresc atotñitorul, Fiului lui Dumnezeu celui mântuitor şi Duchului Sfânt, luminătorului minţii şi al sufletelor nóstre!*“



1.  
**Tabella**

suburbii Coronensis Bolgárszeg commorantium Graecorum et Valachorum in conformitate benignissime Commissionis Excelsi Regii Gubernii Mag. Principatus Traniae per Incl. Magis. Coronensem stilo Germanino quidem communicatae, ac juxta vires intellectu acceptae sequenti cathalogo humillimae submissae, Anno 1769 die 20 Junii. Annexo Privilegio Divi quondam Augustissimi Imperatoris Domini *Domini Leopoldi* de A. 1701. Die 16 Septembris emanati.

Mercatorum Nomina	Habent So- dates	Tyrones	Quibus praecipue Mercatorum? Qua- les merces praeter ordinarias diven- dere solet	Cuius Ju- risdictio- nis intui- tu mercat- urae sit	Unde oriundus sit? Quam diu hic loci nempe Coronae commoratur?
1. Mihail Alexi Consocius Nicola Rotz	—	1	Ex Corona collectas res venales ad loca Turcica effert, in- de ad haec loca Gosi- pium, lanam, Seri- cum, Gosipium pict. et bacanias Turci- cas, habet fornicem in Civitate.	Sub In- stantia Magis- tratus Coro- nensis degit	Ortii Prior ex Turcia ab Anno 1750 Graecus na- tione. Secundus consocius ex Bolgárszeg na- tione <i>Valachus</i> .
2. Nica Juon	—	—	Simpliciter Gosipio.	Sub I. M. C.	Ortus ex Turcia, Ab anno 1735 Graecus natione.
3. Hatsi Radu Inasu, Apostol et Dumitru, hi tres fratres et consocii	—	1	Ex Corona a cae- his collectas res venales ad loca Turcica effert, inde Gosipium, lanam pelles, soleales, ceram ac vulgo scumpiam infert.	Sub Incl. Mag. Coro- nensi	Oriundus ex Bolgárszeg natus ibidem <i>Valachus</i> <i>natione</i> .
4. Juon Lazar	—	—	Coronae fornicem proprium rebus venalibus ex Triest adlatis habet, ex Corona collectas ad locum Turcicam effert, inde huc feram.	Sub Inclit. Mag. Coron.	Oriundus ex Bolgárszeg <i>Va- lachus natione</i> .

Mercatorum Nomina	Habent So- dales	Tyrones	Quibus praecipue Mercatorum? Qua- les merces praeter ordinarias diven- dere solet	Cuius Jur- isdictionis intui- tumercaturae sit	Unde oriundus sit? Quam diu hic loci nempe Coronae commoratur?
5. Hatsi Radu Praecup	—	—	Ex Corona collectas ad loca Turcica effert, inde huc lan- nam, piper, vinum in grosso, pelles, soleales, gospium, et bacanias.	Sub Incl. Mag. Coron.	Oriundus ex Bolgárszeg <i>Va- lachus natione.</i>
6. Hatsi Juon Suan	—	—	Ex Corona collectas ad loca Turcica effert, inde, huc evehit pelles, sole- ales, gospium in super fornecem ha- bet in Civitate Coronensi.	Sub Incl. Mag. Coron.	Oriundus ex Bolgárszeg <i>Va- lachus natione.</i>
7. Const. Joan consocius frater Juon Constandi	2	1	Coronae habitat fornicae variis mercibus infusatis Vienne, pano, cera, ex Triest materiis senceatibus lan- alisque necessariis utensilibus.	Sub Incl. Mag. Coron.	Oriundus ex Bolgárszeg <i>Va- lachus natione.</i>
8. Zacharia Nicola consocius frater Nicola Nicolaie	2	2	Fornicem Coronae bonis ex Vienna et Triest allatis in fu- sam habet, in super ex locis Turcicis cera et gospio.	Sub Incl. Mag. Coron.	Oriundus ex locis Turcicis Graecus, hic tamen in Bol- gárszeg natus, tem- pus accessus genito- rum ab anno 1709.
9. Radu Bogits consocius frater Joan Bogits	—	1	Coronae fornecem Triest et locis Tur- cicis bonis dictissi- mam fornecem pot- ibus habet, gospio et bacaniis.	Sub Incl. Mag. Coron.	Oriundus ex Bolgárszeg <i>Va- lachus natione.</i>
10. Stan Ledunlar consocius Sandru Ihnasu	1	1	Coronae ex Vienna Triest et locis Tur- cicis bonis ditissi- mam fornecem pot- ibus habet, gospio et bacaniis.	Sub Incl. Mag. Coron.	Oriundus ex Bolgárszeg <i>Va- lachus natione.</i>
11. Juon Vlad consocius frater Dumitru Vlad	1	2	Coronae collectas res venales ad Tur- cicas effert terras, inde huc gospium lanam, pelles, sole- ales, vina ex Vienna autem aromata Coronae et furni- cem habet.	Sub Incl. Mag. Coron.	Oriundus ex Bolgárszeg <i>na- tione Valachus.</i>

Mercatorum Nomina	Habent So- dales	Tyrones	Quibus praecipue Mercatorum? Qua- les merces praeter ordinarias diven- dere solet	Cuius Jur- isdictionis intui- tu merca- tura sit	Unde oriundus sit? Quam diu hic loci nempe Coronae commoratur?
12. Dumitru Csurcu consocius Voiku Nyicu	—	—	Ex Valachia ferunt gospium, pelles, soleales, vinum et vulgo scumpiam in Civitate Coronensi fornicem providet venalibus.	Sub Incl. Mag. Coron.	Oriundus ex Bolgárszeg <i>Va- lachus natione.</i>
13. Petru Setraru Cons. Teodor Csurcu Nicola Setrar, Florea et Vasile Stan	—	—	Ex Corona collectas venales terris Tur- cicis infert inde huc gospium, lanam, bacanias, pelles soleales, ceram, porcos, vinum, bo- ves, sericum, gosi- pium et vulgo scum- peam effert.	Sub Incl. Mag. Coron.	Oriundus ex Bolgárszeg <i>Va- lachus natione.</i>
14. Juon Lebu	—	—	Ex Corona collec- tas res venales terris Turcicis, in- fert inde huc vi- num, pisces.	Sub Incl. Mag. Coron.	Oriundus ex Bolgárszeg <i>Va- lachus natione.</i>
15. Tyiru Lazar	—	—	Ex Valachia vino proprio.	Sub I. M. C.	Oriundus ex Bolgárszeg <i>Va- lachus natione.</i>
16. Bucur Pulpas consocii Bucur Oprea et Nicolai ejus filii	—	—	Ex Corona collec- tas res venales ad loca Turcica infert, inde huc gospium, sericum, vulgo scumpiam, pisces, bacanias.	Sub I. M. C.	Oriundus ex Bolgárszeg <i>Va- lachus natione.</i>
17. Joan Moldovan consocius Stoica George	—	—	Ex Corona venales effert ad loca Tur- cica, inde huc in- fert pelles, soleales gospium, lanam et scumpiam.	Sub I. M. C.	Oriundus priores Valachia ab anno 1735. Alter ex Bol- gárszeg, <i>natione Valachus.</i>
18. George Voiku Petna	—	—	Ex Corona collectas res ad terras Tur- cicas infert, inde huc effert gospium pelles, soleales, la- nam et scumpiam.	Sub I. M. C.	Oriundus ex Bolgárszeg <i>Va- lachus natione.</i>
19. Juon Joa- novits	—	—	Ex Corona venales collectas infert ad loca Turcica, inde gospium effert ad ista.	Sub I. M. C.	Oriundus ex Bolgárszeg <i>Va- lachus natione.</i>



Mercatorum Nomina	Habent So- dales	Tyrones	Quibus praecipue Mercatorum? Qua- les merces praeter ordinarias diven- dere solet	Cuius Ju- risdictiōnis intu- tu merca- turae sit	Unde oriundus sit? Quam diu hic loci nempe Coronae commoratur?
20. Dumitru Joan	—	—	Ex Corona collec- tas res infert ad loca Turcica, inde huc effert lanam et vina.	Sub I. M. C.	Oriundus ex Bolgárszeg <i>Va- lachus natione.</i>
21. Toma George	—	—	Ex Corona collec- tas venales infert ad loca Turcica, inde effert vina	Sub I. M. C.	Oriundus ex Bolgárszeg <i>Va- lachus natione.</i>
22. Manole George	—	—	Ex Corona collec- tas res venales evehit adusum Turcicae terrae.	Sub I. M. C.	Oriundus ex Bolgárszeg <i>na- tione Valachas.</i>
23. Petru Beligrad	—	—	Ex Corona collec- tas res effert ad Turcica, inde fert vina huc et vulgo scumpiam.	Sub I. M. C.	Oriundus ex Bolgárszeg <i>na- tione Valachus.</i>
24. Simeon Hertz	—	—	Ex Valachia effert vina.	Sub I. M. C.	Oriundus ex Bolgárszeg <i>na- tione Valachus.</i>
25. Gabrila Christia	—	—	Ex Valachia huc fert vina et lanam.	Sub I. M. C.	Oriundus ex Bolgárszeg <i>na- tione Valachus.</i>
26. Inake Leca	—	—	Ex Corona collec- tas res effert locis Turcicis, inde huc infert pisces.	Sub I. M. C.	Oriundus ex Bolgárszeg <i>na- tione Valachus.</i>
27. Lyika Leka consoc. frater Lyika Radu	—	1	Coronae fornice gaudet et inde collec- tas res ad terras Turc. effert, inde huc bacan. et alias res venales Turcicas	Sub I. M. C.	Oriundus ex Bolgárszeg <i>na- tione Valachus.</i>
28. Nikola Du- mitrasko	—	—	Ex Corona collec- tas ad terras Tur- cicas infert, inde huc vinum et alias res effert.	Sub I. M. C.	Oriundus ex Va- lachia ab anno 1747.
29. Radu Kătănă consocius Stirbu Nyika	—	—	Ex Vienna et Graetz allatis venalibus di- tam fornitem Co- ronae habent et ex Turciagosipium, bac- canias et vulgo ba- gazian quostantur.	Sub I. M. C.	Oriundus ex Bolgárszeg <i>natus Valachus.</i> Secun- dus ex Turcia ab anno 1761.

Mercatorum Nomina	Habent So- dales	Tyrones	Quibus praecipue Mercatorum? Qua- les merces praeter ordinarias diven- dere solet	Cuius Jur- isdictionis int- tu mercat- urae sit	Unde oriundus sit? Quam diu hic loci nempe Coronae commoratur?
30. Antonie Con- standin.	—	—	Ex regionibus Tur- cis. huc effert gos- pium, sericum, bacanias, gosipia.	Sub I. M. C.	Oriundus ex Turcia ab anno 1738.
31. Opra Flora	—	—	Ex reg. Turc. effert vina.	Sub I. M. C.	Oriundus ex Bolgárszeg <i>Va- lachus natione.</i>
32. Nicolae Stroie	—	—	Ex Corona collec- tas venales ad loca Turc. efferendo, in- de huc lanam et pelles, soleales infert.	Sub I. M. C.	Oriundus ex Moldavia ab anno 1762.
33. Barbu Csapë	—	—	Ex Corona col. ven. ad reg. Turc. effe- rens, inde huc fert bacanias et vulgo scumpiam.	Sub I. M. C.	Oriundus ex Bolgárszeg <i>Va- lachus natione.</i>
34. George Fagorel	—	—	Ex Corona collec- tas ven. effert ad Turc. inde huc pisces.	Sub I. M. C.	Oriundus ex Bolgárszeg <i>Va- lachus natione.</i>
35. George Grecu Bogdan	—	—	Ex Corona collec- tas res venales ef- fert in Turciam, inde huc bacanias, pisces.	Sub I. M. C.	Oriundus ex regione Turc. ab anno 1754.
36. Barbu Szim- batin	—	—	Ex Corona collec- tas venales ad ter- ram Turc. efferens, inde huc pisces reducit.	Sub I. M. C.	Oriundus ex Bolgárszeg <i>Va- lachus natione.</i>
37. Voiku Geurin	—	—	Ex Corona collec- tas venales ad Ba- nat ferens, inde reducit figulialia color et res plum- beas.	Sub I. M. C.	Oriundus ex Bolgárszeg <i>Va- lachus natione.</i>
38. Juon Sukán	—	—	Ex Corona collec- tas venales ad Ba- nat fert, inde huc praecipue lanam.	Sub I. M. C.	Oriundus ex Bolgárszeg <i>Va- lachus natione.</i>
39. Radu Suhan	—	—	Ex Corona collec- tas venales.	Sub I. M. C.	Oriundus ex Bolgárszeg <i>Va- lachus natione.</i>

Mercatorum Nomina	Habent So- dates	Tyrones	Quibus praecipue Mercatorum? Qua- les merces praeter ordinarias diven- dere solet	Cuius Jur- isdictioni- nis intui- tu merca- tura sit	Unde oriundus sit? Quam diu hic loci nempe Coronae commoratur?
40. Radu Gyinoi	—	—	Ex Corona collec- tas venales, ad ter- ram Turcicam, in- fert inde huc pisces	Sub I. M. C.	Oriundus ex Bolgárszeg <i>Va- lachus natione.</i>
41. Juon Stinge	—	—	Ex Corona collec- tas venales ad ter- ras Turcicas effe- rendo, inde huc boves et porcos infert.	Sub I. M. C.	Oriundus ex Bolgárszeg <i>Va- lachus natione.</i>
42. Juon Priscu	—	—	Ex reg. Turc. huc pellit porcos et boves, Lanio.	Sub I. M. C.	Oriundus ex Bolgárszeg <i>Va- lachus natione.</i>
43. Barbu Katane	—	—	Ex Valachicis ter- ris lucratur porcis Lanio.	Sub I. M. C.	Oriundus ex Bolgárszeg <i>Va- lachus natione.</i>
44. Vaszile Marin	—	—	Ex Corona coll. ven. ad terras Turc. eff. inde huc pisces.	Sub I. M. C.	Oriundus ex Bolgárszeg <i>Va- lachus natione.</i>
45. Opra Peligrad	—	—	Ex Corona coll. ven. ad terras Turc. effert, inde huc pisces.	Sub I. M. C.	Oriundus ex Bolgárszeg <i>Va- lachus natione.</i>
46. Vaszil Oltyan consocius Juon Kemeran	—	—	Ex Corona coll. ad terras Turc. effe- runt inde huc pisces.	Sub I. M. C.	Oriundus ex Bolgárszeg <i>Va- lachus natione.</i>
47. Toder Birt consocius frater Radu Birt	—	—	Ex Valachicis ter- ris huc infert pisces	Sub I. M. C.	Oriundus ex Bolgárszeg <i>Va- lachus natione.</i>
48. Radu Buda consocius frater Stan Buda	—	—	Ex terris Turcicis huc adfert pisces.	Sub I. M. C.	Oriundus ex Bolgárszeg <i>Va- lachus natione.</i>
49. Oprea Sfeté	—	—	Ex terris Turcicis huc adfert pisces et Corona collectas ven. ibidem effert.	Sub I. M. C.	Oriundus ex Bolgárszeg <i>Va- lachus natione.</i>
50. Mane Manule	—	—	Ex Valach. terris quostat vino pisci- bus, porcis, ovibus.	Sub I. M. C.	Oriundus ex Bolgárszeg <i>Va- lachus natione.</i>
51. Juon Musat Moldovanu	—	—	Ex Corona coll. ven. ad terras Turc. effert lanam, pis- ces importat.	Sub I. M. C.	Oriundus ex Moldavia ab anno 1743.

Mercatorum Domina	Habent So- dates	Tyrones	Quibus praecipue Mercatorum? Qua- les merces praeter ordinarias diven- dere solet	Cuius Ju- risdictio- nis intui- tu merca- turae sit	Unde oriundus sit? Quam diu hic loci nempe Coronae commoratur?
52. George Moldovan	—	—	Ex Corona collec- tas ven. terris Tur- cicas infert, inde huc nihil.	Sub I. M. C.	Oriundus ex Moldavia ab anno 1744.
53. Sztan Inasu	—	—	Ex Corona coll. ven. terris Turc. effert, inde huc pis- ces, lanam.	Sub I. M. C.	Oriundus ex Bolgárszeg <i>Va- lachus natione.</i>
54. Arsenie Cimpuluntzsan	—	—	Ex Valachia huc effert porcos, oves boves, Lanio.	Sub I. M. C.	Oriundus ex Transilvania ab anno 1739.
55. Opra Pityis	—	—	Ex Valachicis ter- ris effert porcos, oves boves, Lanio.	Sub I. M. C.	Oriundus ex Bolgárszeg <i>Va- lachus natione.</i>
56. Dumitru Pityis	—	—	Ex Valachicis ter- ris fert oves, boves et porcos, Lanio.	Sub I. M. C.	Oriundus ex Bolgárszeg <i>Va- lachus natione.</i>
57. Dumitru Keluroi consocii Juon Benitz et Florea AnKusel	—	—	Et hi tres ex terris Turcicis porcis, bo- vibus et ovibus, quos tantur sunt Laniones.	Sub I. M. C.	Oriundi ex Bolgárszeg, <i>na- tione Valachi.</i>
Summa 80	7	9			

Praeter hos Quaestores a potiori parte sunt opifices, propriis manalibus fabricant ladices majores et minores, tapices et zonas.

Cuius quidem commissae ac delincatae Tabellae seriem sigillo nastro universali corroboravimus cum oppositione trium personam commembrorum nostros ac Expeditoris huius nominatione. Anno Die ut supra notatis.

Antonius Silvester m. p.

(Abschrift).

## 2. T A B E

kare ârate pe Perszoanele szau famyle dela Compania Gretsilor  
kare au kasze schi kare nau, kare sched

Nr. familylor	Numele Companistilor	Schade in Tsetate	Schade in Bolgárszeg	Are kasza	Nu are kasza
1	Ianakje Dimitriu	In tsetate	—	—	nu are
2	Ioan Hrisztu	—	Bolgárszeg	ku kasza	—
3	Hadsi Dimitrake	—	Bolgárszeg	ku kasza	—
4	Trandafir Duka	In tsetate		—	nu are
5	Dimitrius Bulgar	In tsetate		—	nu are
6	Constandin Kiru	In tsetate	—	—	nu are
7	Georgius Nikolau	—	In Bolgársz.	are	—
8	Georgiu Popp	—	In Bolgársz.	are	—
9	Petrus Manole	In tsetate	—	—	nu are
10	Markus Georgiu	—	In Bolgársz.	—	nu are
11	Athanaszie Mihael	—	In Bolgársz.	are	—
12	Mihail Popa Dimitriu	In tsetate	—	—	nu are
13	Dima Zamfir	—	In Bolgársz.	are	—
14	Margarit Ioan	In tsetate	—	—	nu are

## L I A

din Braschov, kare szint Grets de Matzidonia, kare szint Bolgary,  
in Tsetâte, schi kare sched in Bolgárszeg. (1800).

Iaste Grek de Matzido- nia	Iaste Bolgar szau Szirb	Iaste Rumun sau Kotzo- vlach	R e f l e x i y
—	Bolgar	—	Din Bolgaria dela Rakovitze Bulgar.
Grek	—	—	Atsesta jaste Grek de Matzidonia. Dare are kasza lui.
—	Bolgar	—	Atsesta jaste dela Szelistra din Bolgaria.
Grek	—	—	Atsesta jaste Grek de Matzidonia fore kasze.
—	Bolgar	—	Iaste dela Bolgaria, dela Rusch.
—	Bolgar	—	Dela Bolgaria jaste neszkut dela Arvandokory.
—	Bolgar	—	Neszkut la Bolgárszeg, schi Tateszeu au fost szupt Magistrat.
—	—	Rumun	Iaste Rumun dela Kempelung din Tzara Rumenaszke.
—	—	Rumun	Iaste Rumun neszkut din Tzara Rumenaszke dela Kempina.
Grek	—	—	Iaste Grek de Matzidonia.
Grek	—	—	Iaste Grek de Matzidonia.
—	—	Kotzo- vlach	Neszkut din Tzara Turtsaszke.
Grek	—	—	Grek de Matzidonia.
Grek	—	—	Iaste Grek de Matzidonija.

Nr. familylor	Numele Companistilor	Schade in Tsetate	Schade in Bolgárszeg	Are kasza	Nu are kasza
15	Kozma Dimitriu	—	In Bolgársz.	are	—
16	Dumitru Nicolau	In tsetate	—	—	—
17	Mihail Georgiu	In tsetate	—	—	nu are
18	Enakie Trandafir	—	In Bolgársz.	are	—
19	Georgye Dima	—	In Bolgársz.	are	—
20	Neliku Obreszku	—	In Bolgársz.	are	—
21	Georgye Scherban	—	In Bolgársz.	—	nu are
22	Todor Dimitriu	In tsetate	—	—	nu are
23	Alexie Hadsi Genu	—	In Bolgársz.	are	—
24	Georgye Kostandin	—	In Bolgársz.	are	—
25	Dimitriu Kiritze	In tsetate	—	—	nu are
26	Nicolau Georgiu	In tsetate	—	—	nu are
27	Mergeritis Alexandru	—	In Bolgársz.	are	—
28	Antoni Constandin	—	In Bolgársz.	—	nu are
29	Josi Hadsi Barbu	In tsetate	—	are	—
30	Luka Adam	In tsetate	—	—	nu are

Iaste Grek de Matzido- nia	Iaste Bolgar szau Szirb	Iaste Rumun sau Kotzo- vlach	R e f l e x i y
—	—	Rumun	Rumen din districtul Sibiului, dela szkaunul Selischty.
—	Bolgar	—	Bolgar dela Tserna vede din Bulgaria.
—	—	Rumen	Neszkut in Tzara Rumeneaszke la Balte dela Vlaschka.
Grek	—	—	Iaste Grek de Matzidonia.
—	—	Rumen	Neszkut la Bolgárszeg, Rumen.
—	Bolgar	—	Dela Ruschtsuk.
—	—	Rumen	Rumen dela Bolgárszeg.
—	—	Rumen	Din Banat.
—	Bolgar	—	Dela Ruschtsuk.
Grek	—	—	Grek de Matzidonia.
Grek	—	—	Grek de Matzidonia.
Grek	—	—	Iaste Grek de Matzidonia.
Grek	—	—	Grek de Matzidonia.
Grek	—	—	Iaste neszkut la Bolgárszeg, schi mo- schu seu au fost szupt Magistrat.
—	Bolgar	—	Dela Bulgaria dela Tserna vode. Ka- szalui jaste la schkey.
—	Bolgar	—	De Bulgaria.

Nr. familylor	Numele Companistilor	Schade in tsetate	Schade in Bolgárszeg	Are kasza	Nu are kasza
31	Petrus Vaszilye	—	InBolgársz.	—	nu are
32	Dimitrie Antoniu	—	—	—	—
33	Kiriadis Margarit	In tsetate	—	—	nu are
34	Constandin Panajot	In tsetate	—	—	—
35	Hadsi Kiriak Jotu	In tsetate	—	—	—
36	Dumitru Scherban	—	InBolgársz.	—	—
37	Ianku Georgiu	In tsetate	—	—	nu are
38	Diamandi Dimitriu	—	InBolgársz.	are	—
39	Petru Georgiu	In tsetate	—	—	nare
40	Georgiu Petrovits	—	InBolgársz.	—	nare
41	Vidua Iani Stephan	—	InBolgársz.	are	—
42	„ Todor Mitsu	—	InBolgársz.	are	—
43	Vidua Gergi Karkaleky	—	InBolgársz.	are	—
44	Vid. Dumitru Voiku	„	InBolgársz.	—	nu are
45	Vid. Panajod Szterie	—	InBolgársz.	are	—
46	Vid. Ian Lago	—	InBolgársz.	—	nu are

Iaste Grek de Matzido- nia	Iaste Bolgar szau Szirb	Iaste Rumun szau Kotzo- vlach	R e f l e x i y
—	—	Rumen	Dela Krajova.
Grek	—	—	Schade la Bukureschty ku totul.
Grek	—	—	Grek de Matzidonia.
Grek	—	—	— — — — —
Cara- manli	—	—	Dela ogra din Moldava.
—	—	Rumen	Neszkut, kreszkut Rumun dela Schkey.
—	—	Kotzo- vlach	Rumun de Tzara Tartsaszke.
Grek	—	—	Grek de Matzidonia.
—	—	Rumen	Neszkut la Krajova Rumen.
—	—	Rumen	Neszkut la Bolgárszeg.
—	—	Rumenke	Neszkute Rumune dela Schkey.
—	—	Rumene	Neszkute Rumune dela Schkey.
—	—	Rumene	Neszkute la Schkey ku kasza jey Ru- mene.
—	—	Rumene	Neszkute Rumenke la Schkey.
—	—	—	Neszkute la Schkey.
—	—	Rumene	Neszkute Rumene la Bolgar.

Nr. familylor	Numele Companistilor	Schade in tsetate	Schade in Bolgárszeg	Are kasza	Nu are kasza
47	Vid. Hadsi Ioan Bobeszku	—	In Bolgárszeg.	are	—
48	Vid. Pana Ioan	—	In Bolgárszeg.	are	—
49	Vid. Panajod Dumitru	—	In Bolgárszeg.	are	—
50	Vid. Zamfir Marku	—	In Bolgárszeg.	are	—
51	Vid. Manole M. Kostandin	—	In Bolgárszeg.	—	nare

### D e k l a r a t z i y

Atseschtja szint Grets de Matzidonia fore kasze, dupe szunetul privelegülui	Atsestia szint Grets ku kasze, inprotiva privelegülui
<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Trandafir Duka</li> <li>2. Marku Georgiu</li> <li>3. Margarit Ioani</li> <li>4. Dimitriu Kiritze</li> <li>5. Nikolaje Georgiu</li> <li>6. Dimitrie Antoniu</li> <li>7. Kiriaki Margarit</li> <li>8. Kostandin Panajod</li> </ol>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Ián Hristu</li> <li>2. Athanaszie Mihail</li> <li>3. Dima Zamfir</li> <li>4. Enakje Trandafir</li> <li>5. Georgye Kosztandin</li> <li>6. Margarit Alexandru</li> <li>7. Diamandi Dimitriu</li> </ol>

Iaste Grek de Matzidonia	Iaste Bolgar szau Szirb	Iaste Rumun szau Kotzovlach	R e f l e x i y
—	—	—	Neszkute la Bolgárszeg.
—	—	Rumene	Din Parintz szupt Magistrat ku kasze.
—	—	Rumene	Neszkut la Schkey Rumene.
—	—	Rumene	Neszkute la Bolgárszeg szau Schkey Rumene ku kasze.
—	—	—	Neszkute la Schkey.

### D e k l a r a t z i y

Atseschtja szint Bolgar szau Szirby ku kasze schi fore kasze	Atsestja szint Rumuny ku kasze schi fore kasze.
<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Enakie Dimitriu</li> <li>2. Hadsi Dimitrake</li> <li>3. Dimitrie Bolgar</li> <li>4. Kostandin Kiru</li> <li>5. Georgiu Nikolau</li> <li>6. Dimitriu Nikolau</li> <li>7. Veliku Obreszku</li> <li>8. Alexie Hadsi Genu</li> <li>9. Fosi Hadsi Barbu</li> <li>10. Luka Adam</li> </ol>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Georgye Pop</li> <li>2. Petru Manole</li> <li>3. Mihail popa Dimitriu</li> <li>4. Kozma Dimitriu</li> <li>5. Mihail Georgiu</li> <li>6. Georgye Scherban</li> <li>7. Todor Dimitriu</li> <li>8. Petru Vaszilje</li> <li>9. Dumitru Scherban</li> <li>10. Ianku Georgiu</li> <li>11. Petru Georgiu</li> <li>12. Georgye Petrovits</li> <li>13. Vedua Iani Stephan</li> <li>14. „ Todor Mitsu</li> <li>15. „ Georgiu Karkaleki</li> <li>16. „ Dimitru Voiku</li> <li>17. „ Ioan Lago</li> </ol>



D e k l a r a t z i y

Atsestja szint Rumuny ku kasze schi fore kasze

18. Veduia Pana Ioan	22. Veduia Manole Hadsi
19. " Panajod Dimitriu	Constantin
20. " Zamfir Marko	23. " Hadsi Ioan Bobesku
21. " Panajod Szterie	24. Antoniu Constantin.

Beglaubigung laut G. A. XXV ex 1881 stempelfrei. Mit dem im Kronstädter Stadtarchiv unter MZ. 633/800 verwahrte Originale vollkommen gleichlautend.

Kronstadt, am 23-ten Jänner 1883.

**Fr. Stenner,**  
Archivar.

3.

Másolat.

*Inclyte magistratus!*

Ad receptionem declarationis hujatum Graecorum eorundem oratorium neo erectum frequentantium, intuitu retentionis vel abrogationis praesbyterii Vallachici pro nunc apud idem oratorium fungentis, nobis datae ejusdem Inclyti Magistratus exmissioni, ab officio satisfacturi, posteaquam solito modo tempestine injunctum et publicatum fuisset, unum quemque Graecorum pro 14-ta Octobris anni currentis ad cultum antemeridianum, praemisso in suo oratorio inomisibiliter et de necesse comparare debere, ex tunc finito cultu divino eosdem Graecos ibidem coram nobis scorsum et singilatim constituendo, nos eosdem super eo, an praesbyterium Valachicum retinere vel abrogare cupiant? serio interrogasse datamque eorum declarationem cum appositione nominis et cognominis eorum juxta tabellam subsequentem fideliter descripsisse et hisce desuper referre humillime sustinimus.

## TABELLA

super eo factae declarationis Graecorum hujatum quinam consentiant in retentione praesbyterii Valachici apud oratorium Graecorum et quinam dissentiant in eodem.

N o m i n a	Consentit	Dissentit	
	stimmen für die Beibehaltung	stimmen gegen	Die Beibehaltung des walachischen Pfarrers
Dumitru Diamandi	—	1	
Hadsi Barbul Fotte	—	1	
Koszte Dsanli	1	—	
Panajott Szerik	—	1	
Pana Iván	—	1	
Kosztandin Antoni	—	1	
Ioan Czarefalti	—	1	
Michael Alexovits	1	—	
Ioan Popovits	—	1	
Mihaly Czimbru	1	—	
Manole Saffranos	1	—	
Iosiff Pelligradt	1	—	
Ducka Melankovits	1	—	
Martin Saffranos	1	—	
Iocka Sztatye	1	—	
Christoph Michael	1	—	
Gyorgye Mavrodin	1	—	
Dumitru Orgyidán	1	—	
Jenatyi Dumitru	—	1	
Györgye Manoile	—	1	
Györgye Marko	—	1	
Györgye Popovits	—	1	
Thodor Rudolph	—	1	
Jene Kriszte	—	1	
Anasztaszi Marco	—	1	
Nikolay Stephán	—	1	
Sztavro Szpiro	—	1	
Ioan Margariti	—	1	
Tanaszi Mihalovits	—	1	
Dumitru Nikolai	—	1	
Györgye Pope	—	1	
Mihály Popovits	—	1	
Nikolaus Nikolai jun.	—	1	
Sztamulle Koszte	—	1	
Ionnitze Petza	—	1	
Györgye Arszeni	—	1	

N o m i n a	Consentit	Dissentit	
Györgye Nechifur	—	1	
Kosztand Kirru	—	1	
Györgye Nikka	1	—	
Manolle Kalfunits	—	1	
Panajott Hadsi Nicka	—	1	
Vaszille Szpirru	—	1	
Zamphir Marcko	—	1	
Györgye Koszte	—	1	
Hadsi Dim. Robeszkul	—	1	
Dima Zamphir	—	1	
Ioan Bogyits	—	1	
Hadsi Ioan Bobeszkul	—	1	
Dumittru Dimma	—	1	
Dumittri Szirbu	—	1	
Manolle Hadsi Koszt.	—	1	
Anasztaszi Kosztandin	1	—	

Quibus in reliquo solito respectu indesinenter perseveramus.  
 Inclyti Magistratus Coronae die 14-ta Octobris anni 1782  
 humillimi servi:

**Marcus Anton Drandt** m. p.  
 senator.

**Iohann Georg Trausch** m. p.  
 senator.

Im Sinne des G. A. XXII ex 1881 ist die Beglaubigung  
 stempelfrei.

Mit der im Kronstädter Stadtarchiv unter M. Z. 2470/292  
 verwahrten ämtlichen Abschrift vollkommen gleichlautend.

Kronstadt, den 17-ten April 1883.

**Fr. Stenner**  
 Stadtarchivar.

#### 4.

Noi mai josu iscalitii anume, vediendu, că sau aflatu nescie  
 negutietori din cetatea Brasiovului si au cumperatu unu fundusu  
 cu casa dimpreuna, dara cu acelasi gandu bunu, si tuturoru de  
 folosu spre rugatiune catra Dumnedieu, cá dupa inaltele Porunci  
 imperatesci cu slobodienia inaltului Guberninium cu tóta chieltu-  
 ialá DDloru se faca aici in cetate o casa mai mare pentru ruga  
 lui Dumnedieu, pentru care de multa vreme era de trebuintia si  
 siacum mare lipsa avemu pentru acésta.

Antaiu: cá noi negutiatorii greci si romani, cari suntemu sub Jurisdictionea cinstitului Magistratu și totudeuna in cetate siedietori, care unii dintre noi avemu casele nóstre si copii, si unii suntemu bolnavi de slabiciunile batranetieloru, si de sáru intemplá vre-o betejala de graba la vre unul dintre noi, diuá séu néptea nu va fi cu putintia a iesi din cetate alergandu in Bolgárszekiu la preoti si la Beserica, pentru aceea mare trebuintia avemu de a fi in cetate preotu si casa de ruga lui Dumnedieu.

Alu doilea: Negutiatorii cei straini, cari vinu pentru comercium ce se face aici, si acestia totu in cetate siedu pana gátescu marfá loru care si acestiá cu mai mare bucurie si mai multi saru indemná a veni, sciindu, cá este casa de rugá lui Dumnedieu in cetate. —

Alu treilea: si pentru catanele imperatesci, care suntu de legea grecésca, mai lesne si mai cu siguritate aru fi a merge in ruga lui Dumnedieu, cându aru fi in cetate, decâtu se-i duca cu mare padia afara in Bolgárszekiu la Beserica.

Alu patrulea: si afara dintru acestia, si alti ómeni mai prosti, cari suntu de legea acésta atátu cei de aici, catu si cei ce vinu din alte parti in tergurile, ce se facu aici in Cetate, cu mare bucurie aru veni si aru asculta sfanta ruga, si aru multiami impreuna cu noi cu toti lui Dumnedieu, si prea milostivului Imperatu și cinstitului Magistratu. — Pentru acésta noi cu totii dinpreuna ne rugamu de cinstitului Magistratu si poftimu, ca prin recomandatia Marieloru Vóstre dupa memorialulu, ce au datu acesti Negutiatori, cari au cumperatu fundusulu pentru tréba acéstá si voru se puie si alta chieltuiala dela DDloru **ca se póta trai si preotulu acela, care va fi de slujba fora se dee altulu cinevasi vre-o plata, asia si Mariile Vóstre si faceti bine si se fiti intru ajutoriu, ca se capete slobodienia se se faca acéstá bine, care nu póte sa fie nici la unu chrestinu spre reutate, dare mai tare tuturoru de folosu pentru rugatiune catra Dumnedieu, si noi remanemu totu de una plecate slugile Mariiloru Vóstre.**

Brasiovu 1786, Ianuarie 28.

Joan Bogits m. p., Gioka Eustate m. p., Emanuel Calfovits m. p., Thoma Calfovits m. p., Mihael Csimbru m. p., Emanuel Sofranos m. p.,

**Christof Michael m. p., Nikolaos Stefan m. p., H. George Pernea m. p., Dimitrie H. Pernea m. p., Demetrius Dima m. p., Joan Kapritz m. p., Duca Melencovits m. p., Michael Alexi m. p., Martin Sofranos m. p., Constandin Dsanly m. p., Christof M. m. p., Nicolae Stefan m. p., George Popovits m. p., Ioan Popovits m. p., Anastase Stefan m. p., Dumitru Orgidan m. p., Jenake Marcu m. p., Dumitru Lazar m. p., D. Athanase m. p., George Mavrodin m. p.**

## 5.

Noi mai josu iskaliti, anume burgeri jurati sub cinstitulul Magistratu alu Brasiovului, si alti mai multi, cari suntemu de legea grecésca vediendu, cá s'au aflatu nesce negutiatori de aici din cetate anume Dumitru Dima, Costa Dsanly, Christoforu Michailu si Niculae Stefanu, carii au cumperatu unu fundusu cu casa dimpreuna, dara cu acelasi gandu bunu si tuturoru de folosu spre rugatiune catra Dumnedieu, ba dupe pré inaltele porunci imparetesci cu slobodieni'a pré inaltului Guberniu, cu tóta cheltuiál'á DDloru, sa faca aici in Cetate o casa séu Biserica pentru rug'a lui Dumnedieu, pentru care de multa vreme era de trebuintia, si si acuma mare lipsa este pentru acést'a, fiinduca si noi totu meştesiugulu si negotiatoria nóstra in cetate avemu si trebue sa fimu in tóte dilele in cetate, si pona sa mergem din cetate in Bolgárszekiu la Beserica, in cetate ne remane lucrulu josu, éra candu va fi in cetate o casa pentru rug'a lui Dumnedieu, atunci va fi nóue mai lesne si mai bine pentru negotiatoria, carea o avemu in cetate. — Pentru acésta si noi cu toti dimpreuna ne rugamu de cinstitulul Magistratu si de inaltiatulu Guberniumu, ca dupa memorialulu ce au datu acesti negotiatori, cari au cumperatu fundusulu pentru treb'a acésta, si voru se puie si alta chiertuieála dela DDloru, ca sa póta trai si preotul acela, care va fi de slujba, fora se dee altulu cinevasi vre-o pláta, — sa li se dee slobodienie sa se faca acestu bine, care nu póte sa fie la nici unu chrestinu spre reutate, dara mai tare tuturoru de folosu pentru rugatiunile catra Dumnedieu, şi vomu remané şi noi rugatori catra Dumnedieu pentru indelungirea vietii a pré inaltiatului Imperatu a pré inaltului Gubernium si a cinstitului Magistratu, ramanemu totudeuna plecate slugile Mariiloru Vóstre.

Anu 1786. Maiu 5. Brasiovu.

Joan Stinge m. p., Woína Woínovits m. p., Radu Stoika Pitis m. p.,  
 Thoader Katana m. p., Dutzu Butmaloiu m. p., Oprea Pitis m. p.,  
 Bukur Pitis m. p., Thoader Stinge m. p., Wassii Woína m. p., Radu  
 Stinge m. p., Ioan Bobitz m. p., D. Otiutzoiu m. p., Ioan Stinge m. p.,  
 Ioan Navrea m. p., Florea Orgidan m. p., Ioan Banitiu m. p.,  
 Neculae Catana m. p.

## 6.

*Illustrissime Domine Primarie Judex Coronensis!*

*Inclyte item Magistratus,*

*Domini Domini Patroni gratiosissimi!*

Ad demissam supplicationem sub nominibus Dumitru Dima, Koszta Dsanly, Nikula Stefan et Michael Kristoff graecorum negotiatorum et civium coronensium 28-a Januarii curr. 1786. Illu-

stritati Vestrae et Incl. Magistratui eo sensu porrectam, ut *pro hujatibus coronensibus civibus graeci-ritus mercatoribus domum* orationis vel etiam templum erigendum apud excelsas instantias Illustritas Vestra et Incl. Magistratus obtinere dignetur ex rationibus tunc etiam demisse recensitis et praecautibus, dolorose tamen infrascripti intelleximus, quod eadem Illustritas Vestra et Incl. Magistratus praenominatos quattuor negotiatores qua priorem supplicationem subscribentes in praesentiam sui accersitos verbo excelsi Regii Gubernii eo instruxerit, ut pro divino cultu iidem supplicantes ad ecclesiam et parochiam Bolgárszegiensem se conferre velint, ex illo prout nos collimare posumus fundamento, quod quattuor familias distincto oratorio gaudere necessarium non esset. Cum autem illi tantum qua fundatores neo obtinendi oratorii praecitatum supplicationem promoverint, insimulque ipsorum petitionem nos infrascripti numero 49 hospites et cives graeci ritus coronenses humillime sustineamus, quorum intuitu Illustritas Vestra et Incl. Magistratus tenore etiam benigni rescripti regii sub 4-a Julii 1781. sub No. guberniali 5833. emanati distinctam et praeferentem manutationem et reflexionem habere debet, dignetur eadem Illustritas Vestra et Incl. Magistratus denuo hancce nostram humillimam obsecrationem excelso Regio Gubernio substernere, cum praescitis rationibus, quod nos videlicet praenumerati hospites reflectendo insuper ad proles et famulitia nostra congruentem pro uno oratorio numerum animarum constituamus, praeterea qua cives ex ea etiam ratione, quia diversis emergibiliibus casibus vel infirmitatis vel nocturnis vitae periculationibus nec ecclesiam Bolgárszegiensem in tanta distantia frequentare, nec abinde nocturno tempore pro casu nempe urgenti exclusos parochos habere ad manus possimus. Ut de eo taceamus, quod praeter nos plurimi supersint hic Coronae quaestus gratia intervenientes et commorantes ritus graeci mercatores, qui pariter, si oratorio necessario hic in civitate frui possent, multo maiori alacritate ad faciendam quaesturam pro bono publico horsum imitarentur. *Quin imo ipsis etiam regiiis militibus, qui ritus graeci sunt,* multo securius et propius esset hic in civitate ad aliquot, tantum passus de suis quarteriis rem divinam accedere, quam ad tantam distantiam cum periculo etiam profugii excurrere, deinde praedicti quattuor fundatores ita constitui sunt et se obligant, quod non tantum oratorium, sed si ipsis indultum esset, ecclesiam etiam erigere, deque subsistentia parochi et necessariorum requisitorum ecclesiasticorum perennem proprio aere adeoque sine aggravio vel cujusquam contributione facturi sint provisionem. Ex his inquam rationibus, praevigentibus Regiis etiam Ordinationibus congruis Illustritas Vestra et Incl. Magistratus nobis qua possessionis civibus et juxta benignum Regium Rescriptum sub 24-a Martii 1783. Nris 2035. et ad hoc subsectum Guberniale Decretum sub 8-a Julii 1783. Nris 5066.

emanatum dignetur inquam Illustritas Vestra et Inclytus Magistratus nobis, qua sibi subjectis et possessionatis civibus et per hoc a graecae comqagniae gremio jam elevatis, justa et nemini praejudiciosa hacce nostra in supplicatione apud altiores instantias efficaci sua interpositione mediante adesse, ut oratorium vel ecclesiam pro fructu animarum nostrarum hic in civitate coronensi erigere possimus, cum jam fundus hoc fine a praedictis benefactoribus praeemptus habeatur, ne secus majoribus fatigiis et expensis spiritualem nostram consolationem adhuc repetere necessitemur, super quibus consolatricem resolutionem exorantes, sub perpetua veneratione remanemus

Illustritatis Vestrae

et

Inclyti Magistratus

humillimi servi

Johann Bogyits,	Michael Alexis,
Gyoká Szlátyi,	Johann Ioan,
Demetrius Dima,	Zacharias Koszta,
Johann Kapritz,	Georgius Popovics,
Emanuel Kálffovits,	Mann Marinn,
Thomas Kálffovits,	Demeter Anaszthaszie,
Michael Csimbru,	Theodorus Rodolph,
Emanuel Safrános,	Gyeorgye Mavrodin,
Martin Safrános,	Juon Sztingye,
Sztámule Kosztá,	Vojna Vojnovits,
Anasztaszi Adsivulku,	Radu Sztingye,
Panajot Nikulau,	Juon Bobitzu,
Johann Popovits,	Radu Sztojka Pitis,
Annasztaszi Steffan,	Thod. Katana Butmelaj,
Annasztaszi Marku,	Dumitru Opra Pitis,
Dumitru Urgidan,	Thoader Sztingye,
Jenatyi Reutz,	Bukur Pitis,
Dumitru Lazar,	Vaszi Vojna,
Johannes Szarafatyi,	Dumitru Otzutzoiu,
Constantinus Dsanliu,	Juon Sztingye jun.,
Christoph Michael,	Juon Navrea,
Nikulaus Steffan,	Florea Urgidan,
Hadzsi Györgye Perne,	Nikula Katana,
Dumitru Hadzsi Perne,	Juon Banitza.
Duka Melankovits,	

## 7.

Abschrift.

Nr. 3997/gubern.

**Hochlöbliches königliches Landes-Gubernium!**

In Folge hohen unterm 16. März l. J. unter der 1619. Nummer erlassenen Verordnung hat der Magistrat nicht ermangelt den hiesigen vier griechischen Handelsleuten, welche die Erlaubniss ein Oratorium in der Stadt zu errichten, angesucht, davon, dass ihnen diese Erlaubniss nicht zugestanden werden könnte, und selbige vielmehr zur Verrichtung ihres Gottesdienstes an die obervorstädter Kirche und Pfarre angewiesen worden, gehörig zu verständigen. Nachdem aber diese Bittsteller hierauf erklärt, dass die das Ansuchen nicht für sich allein, sondern im Namen aller übrigen in der Stadt befindlichen griechischen Kaufleute gestellt, und die vier nur als Fundatores die Besorgung und Austührung dieses Werkes über sich genommen und bald darauf auch die übrigen nichtunirten hiesigen Bürger und Kaufleute — an der Zahl 49 — das nämliche Gesuch wiederholt und die Beschwerlichkeit vorgestellt, welche bei ihnen mit der Ausübung gottesdienstlicher Handlungen in der obervorstädter Kirche verknüpft sei, indem sie wegen Entfernung derselben bei schwachen und kränklichen Umständen weder die Kirche besuchen, noch auch die Geistlichen gleich bei der Hand haben könnten, ausserdem auch oftmal an ihren Handlungsgeschäften gehindert werden müssten, so haben wir keinen Anstand nehmen dürfen, das von sämtlichen griechischen Kaufleuten in hiesiger Stadt wiederholt angebrachte Gesuch Einem hochlöblichen Landes-Gubernium unterthänigst zu unterlegen und um die fernere hohe Verfügung zu bitten, die wir in Ehrfurcht beharren Eines hochlöblichen königlichen Landes-Gubernium

Kronstadt, den 26. April 1786.

Unterthänigste

Petrus v. Suvald m. p.

Marcus Tartler m. p.

Secretär.

## 8.

Abschrift.

**Extractus protocolli Magistratus Coronensis.**

ddo. 29. Mai 1786.

Nr. 103. Das hochlöbliche Gubernium referiret unterm 9-ten Mai a. c. Nr. 3997. auf die in Betreff der von den hiesigen grie-



chischen Kaufleuten angesuchten Erlaubniss, ein Bethaus errichten zu dürfen, gemachte Vorstellung, dass da mittelst dem unterm 1-ten Mart. l. J. No. 1113. und 1714. dergleichen Angelegenheiten gänzlich denen Magistraten überlassen worden, der Magistrat diesen Gegenstand nach Massgabe der bestehenden allerhöchsten Verordnungen entscheiden soll.

Es wird hierauf die von 49 Familien-Häuptern unterschriebene und dem Magistrat eingereichte Bittschrift, worinnen sie um die Erlaubniss ein Bethaus in der Stadt für die hiesigen Griechen erbauen zu dürfen bitten, reasumiret, und denen Supplicanten, ehe und bevor ihrem Petito deferiret werden kann, in Gemässheit derer wegen Erbauung neuer Kirche erflossenen allerhöchsten Verordnungen über nachstehende Punkte standhafte Auskunft und glaubwürdige Beweise vorzulegen bedeutet:

1. Woher sie die Kosten zu Erbauung der Kirche herzunehmen gedenken, und wie die Wohlthäter, welche die Bestreitung derselben etwa auf sich genommen haben, heissen?

2. Dass diese Wohlthäter durch diesen Kirchenbau sich und den Ihrigen keinen fühlbaren Schaden zufügen?

3. Das selbige sich reversiret haben wegen der diessfalls bestrittenen Unkosten nie an Jemanden einige Anforderung machen zu wollen?

4. Woher sie den Geistlichen bei der zu erbauenden Kirche unterhalten wollen?

## 9.

### Löblicher Magistrat!

In Gemässheit der unterm 29-ten Mai anni currentis erhaltenen Magistratual-Resolution, worinnen uns in Betreff der angesuchten Erlaubniss, ein neues Oratorium oder Kirche errichten zu dürfen, verschiedene Punkte zur Beantwortung vorgelegt worden, nehmen wir uns die Freiheit Einem löblichen Magistrat als unserer verehrungswürdigen Obrigkeit auf die uns mitgetheilten Fragen folgende standhafte und unveränderliche Erklärung zu unterlegen, und zwar auf die

1-te Frage: Woher die Kosten zu Erbauung dieser Kirche herzunehmen seien und wie die Wohlthäter heissen?

Erklärungen:

Unterzeichnete Wohlthäter haben sich fest entschlossen die zur Erbauung der angesuchten Kirche erforderlichen Kosten selbst aus dem eigenen Vermögen zu bestreiten.

2-te Frage: Ob diese Wohlthäter hiedurch sich und den Ihrigen nicht etwa einen fühlbaren Schaden zufügen dürften?

Unsere Vermögens-Umstände werden hiedurch nicht im Mindesten geschwächt, und wird folglich hiedurch weder uns, noch denen unserigen ein fühlbarer Schaden zugefüget.

3-te Frage: Dass sich die Wohlthäter reversiren sollten wegen denen diesfalls bestrittenen Unkosten nie an Jemanden einige Anforderung machen zu wollen?

Unterschriebene Wohlthäter erklären hiemit auf das feierlichste für sich und ihre Erben, dass wegen derer diesfalls bestrittenen Unkosten nie an Jemanden einige, auch nur die mindeste Anforderung gemachet werden sollte, und begeben sich somit aller möglichen Rechte und Ausfluchten, sie mögen Namen haben, wie sie immer wollen.

4-te Frage: Woher der Geistliche bei dieser zu erbauenden Kirche unterhalten werden sollte?

Unterfertigte Wohlthäter widmen zur Unterhaltung dieses Geistlichen auf beständig den ganzen, von diesem an sich gekauften v. Cronenthalischen Hause fallenden Hauszins, woran derselbe füglich leben kann.

Dieses ist also unsere standhafte, verlässige und unwandelbare Erklärung, welche wir mit unserer eigenen Namens-Unterschriften und beizudrückten unseren gewöhnlichen Petschaften bekräftigen sollen und wollen.

So geschehen Kronstadt den zweiten Junius anno 1786.

(L. S.) **Demetrius Dima** m. p. (L. S) **Const. Dsanly** m. p.

(L. S.) **Christoph Michael** m. p. **Nicolaus Stephanus** m. p.

Gegenwärtige Unterzeichnete recognosciren vorstehende Unterschrift in publica sessione magistratuali als ihre eigene, als welches zum künftigen Beweis hiemit bescheiniget.

Kronstadt, den 3. Juni 1786.

**Jac. Paul** m. p.

Secretarius magistratualis.

## 10.

**Extractus protocolli Magistratus Coronensis.**

dto. 3-a Junii 1786.

No. 138. In Folge der auf die von 49 Familien eingereichte Bittschrift, worinnen sie um die Erlaubniss ein Bethaus für die griechischen Handelsleute in der Stadt errichten zu dürfen bitten, erfolgten Magistratual-Resolution reichen die hiesigen griechischen Kaufleute Demetrius Dima, Christoph Michael, Constantin Dsanly und Nicolaus Stephan folgende Erklärung und respective Revers unter ihrer Fertigung ein:

1. Die zum Kirchenbau erforderlichen Unkosten seien sie aus dem Eigenen herzugeschlossen.

2. Ihre Vermögens-Umstände würden dadurch keinesweges merklich geschwächt.

3. Weder sie, noch ihre Erben sollten befugt sein dieser wegen an Jemanden einige Forderung zu machen.

4. Zur Unterhaltung des Geistlichen hatten sie die jährliche Hausmiethe des von ihnen erkauften Cronenthalischen Hauses gewidmet.

Es werden hierauf die unterschriebenen vier Kaufleute constituirt und befraget, ob die im vorgelegten Revers befindlichen Unterfertigungen wirklich die ihrigen seien und sie solche dafür anerkannten?

Nachdem sie hierauf die Unterschrift als ihre eigene recognosciren, und dem Magistrat bekannt, dass drei von diesen Wohlthätern Christoph Michael, Constantin Dsanly und Nicolaus Stephan unverheirathete und wohlhabende, der 4-te Demetrius Dima aber zwar verheirathet sei, aber ein ziemliches Vermögen besitze und also ungezweifelt ist, dass die Wohlthäter und ihre Erben hierdurch nicht geschwächt werden, so wird ihnen bedeutet, dass nun nichts mehr entübrige, als dass die Seelen connumeriret werden, sodann der Magistrat den Ort, wo sie ihr Bethaus errichten wollen, beaugenscheinige und untersuche, ob nicht von Seiten der Nachbarn einige Widersprüche sich ergeben könnten; in dieser Absicht also der Magistrat sich künftige Woche an den Ort, wo das Bethaus errichtet werden soll, begeben, und darauf dem Befund der Umstände gemäss ihnen das Bethaus zu errichten erlaubet werden würde.

## 11.

## Verzeichniss

sämmtlicher hier in der Stadt wohnhaften Seelen, so der griechischen Religion zugethan sind, unter der löbl. Kronstädter Stadt-Magistrats Jurisdiktion stehen und um die Erlaubniss vor sich in der Stadt eine eigene Kirche erbauen zu dürfen, gebeten haben:

Nr.	Namen der Hausväter	Stand		Haben Kinder	Haben Dienstboten		Zusammen
		verhei- rathet	ledig		Knechte	Magde	
1	Johann Bogits . . . . .	2	—	5	2	2	11
2	Gioka State . . . . .	—	1	—	2	1	4
3	Demetrius Dima . . . . .	2	—	2	1	2	7
4	Johann Kapriz . . . . .	—	1	—	1	1	3
5	Emanuel Kalfovits . . . . .	—	1	—	—	2	3
6	Thomas Kalfovits . . . . .	—	1	—	1	—	2
7	Michael Csimbru . . . . .	2	—	—	1	1	4
8	Emanuel Sofranos . . . . .	1	—	—	—	1	2
9	Martin Sofranos . . . . .	2	—	—	—	1	3
10	Szamuilä Koszta . . . . .	—	1	—	1	2	4
11	Anast. Hadsi Vulku . . . . .	—	1	—	1	—	2
12	Panajot Nicolau . . . . .	2	—	4	2	2	10
13	Koszta Dsanly . . . . .	—	1	—	3	1	5
14	Christoph Michael . . . . .	—	1	—	1	1	3
15	Johannes Szarafate . . . . .	2	—	1	—	2	5
16	Nicolaus Stephann . . . . .	—	1	—	—	2	3
17	Hadsi George Perne . . . . .	—	1	—	1	1	3
18	Demetrius Hadsi Perne . . . . .	—	1	—	1	—	2
19	Luka Melankovits . . . . .	—	1	—	—	1	2
20	Michael Alexis . . . . .	2	—	1	—	2	5
21	Johann Soanu . . . . .	2	—	2	—	1	5
22	Zacharia Koszta . . . . .	2	—	2	1	2	7
23	George Popovits . . . . .	—	1	—	1	1	3
24	Johann Popovits . . . . .	2	—	1	1	1	5
25	Anast. Stephann . . . . .	—	1	—	1	1	3
26	Anast. Marku . . . . .	2	—	1	—	2	5
27	Dimitriu Orgidan . . . . .	2	—	7	1	1	11
28	Jenaki Reutz . . . . .	—	1	—	—	—	1
29	Dimitriu Lazar . . . . .	1	—	—	—	1	2
30	Dimitriu Anastasi . . . . .	—	1	—	2	—	3
31	Theodor Radolph . . . . .	—	1	—	—	—	1
32	George Mavrodin . . . . .	—	1	—	1	—	2
33	Maria Apostoloae . . . . .	1	—	—	—	2	3
34	Manu Marin . . . . .	1	—	—	—	1	2
	Summa . . . . .	30	17	27	26	38	138

34	Obige Seelen betragen . . . . .	138
	Ferner die walachischen Fleischhacker, welche schon Bürger geworden und ihr Handwerk hier in der Stadt treiben, als:	
35	Johann Stinge . . . . .	—
36	Voina Voineovits . . . . .	4
37	Radul Stinge . . . . .	7
38	Johann Bobitzu . . . . .	4
39	Radul Stoika Pitis . . . . .	10
40	Theodor Katana . . . . .	8
41	Dumitru Oprea Pitis . . . . .	5
42	Bukur Pitis . . . . .	6
43	Theodor Stinge . . . . .	10
44	Vassii Voina . . . . .	9
45	Dumitru Oztotzoiu . . . . .	4
46	Johann Stinge junior . . . . .	5
47	Johann Navrea . . . . .	6
48	Florea Orgidan . . . . .	9
49	Johann Banitzul . . . . .	9
50	Nikola Katana . . . . .	7
	Summa summarum . .	245

Hiebei wird noch ganz gehorsamst bemerkt, dass meistens immer die Zahl derer Fremden ihrer Negotiationswegen hieher kommender Kaufleute aus fremden Orten eines in das andere gerechnet sich auf 20 auch 30 belaufe, so dass alle Zeit hier sind, auch viele Soldaten sich befinden, so sich zu unserer Religion bekennen, welche Sicherheitshalber viel hier in der Stadt dem Gottesdienste beiwohnen können, als hinaus in die walachische Vorstadt zu gehen, wohin solche so leicht nicht aus Ursache, um nicht Gelegenheit zur Desertion zu finden, gelassen werden.

Vorstehendes Verzeichniss ist unter untergesetzten Dato in Gegenwart der angesetzten Hausväter untersucht und richtig befunden worden.

Cronstadt, 13. Juni 1786.

Marc. Tartler m. p.  
secr. cont.

Jacobus Paul m. p.  
secr. cont.

## 12.

Anno 1787. die 11-a Mai.

**Specificatio**

summae pecuniariae in aedificationem templi civilis civium graecorum coronensium collatae, nomina benefactorum et quantitatem ab uno quoque oblatam indigitans, et quidem:

	Hfl.	Den.
Panajot Hadsi Nika leoninos 6000 à d. 105 facit	6300	—
Gyoka Eustatyi Rhflnos 2500, constituunt . .	3000	—
Constantinus Dsanly . . . . .	1895	85
Demetrius Dima . . . . .	887	50
Christof Michael . . . . .	400	—
Nikolaus Stephan . . . . .	389	79
Emanuel Kalfovits . . . . .	967	10
Summa collatae pecuniae . .	13840	24
<b>Quae praemissa summa erogata est sequaciter :</b>		
1-mo Domus Closiana empta fuit cum . . . .	7060	—
2-do Domus Langiana cum . . . . .	1150	—
Summa erogatorum . .	8210	—
Quae e capitali collato deducta manet pro aedificatione templi, renovatione domorum et aliis necessariis . . . . .	5630	24
<b>Præter specificatos fundatores pro ornamento ejusdem templi contulerunt adhuc cives nomine-tenus venientes sequentem altam :</b>		
Duka Melenkovits . . . . .	200	—
Michael Missa . . . . .	140	—
Georgius Popovits . . . . .	132	—
Vidua Apostoloje . . . . .	100	—
Combinata cum superiore 5630, d. 24. facit .	6202	24
<b>Extranei benefactores græci e Russia contulere sequaciter :</b>		
Argiris Graecus . . . . .	86	—
Jordan ex Rustsuk . . . . .	60	—
Csetyire Graecus . . . . .	180	—
	7428	24
Hinc addita superior erogata summa .	8210	—
Constituit collatum in summa rotunda .	15638	24

Quod pium collatum praespecificati benefactores collective sumptis eo fine et conditione applacidarunt, quo eisdem compe-

tens frontispicio templi depicta inscriptio nemini præjudicet, verum juxta distinctum ejusdem sensum unicuique mortalium pateat divini cultus participatio, quod ipsum si compagna tolerando non est aut in futurum non esset, liberum erit antiquo suo oratorio pacifice semet contentare, vel ideo etiam, quod inscriptio illa benefactoribus civibus omni lege competens haud transderivari, eo minus deleri non potest. Quae isthuc de verbo ad verbum connotata legitur taliter: **Hæc sacra ædes sacrosanctæ Trinitatis tempore Augustissimi Imperatoris Josephi II. annuente Inclyto Magistratu Coronensi cunctis quidem orientalis ritus Græci, præcipue vero civibus modernis ac eorum heredibus Græcis dicta ad perpetuam fundatorum memoriam. Anno 1787.**

(L. S.) Constantinus Dsanly m. p.

(L. S.) Gioka Estati m. p.

(L. S.) Christophorus Michael m. p.

(L. S.) Nikolaus Stephan m. p.

(L. S.) Demetrius Dima m. p.

(L. S.) Emanuel Kalfovits m. p.

### 13.

Copia.

Noi cari mai josu ne vom iscali anume fundatorii sfintei biserici din cetatea Brasiovului, care o am facutu pe numele Sfintei Troitie, cum si cumperatorii caseloru, cari sau cumperatu pe sama acestei Sfinte biserici, adeca casele dela domnulu Kronenthal si éraşi casele dela domnulu Lang, dupa cum arata zapi-sele caseloru, adeverimu cu acésta scrisóre si cu iscaliturile nóstre, ca sa se scie, precumca noi de a nóstra buna voia lasamu si daruimu la sfanta biserica tóta chieltuiala, ce a facutu fiescecare din noi la facerea bisericeí, asisiderea si tóte casele cele cumpe-rate, dupa cum se scie mai susu, ca se fie ale sfantei biserici in veci, ca din venitul caseloru se se ajute sfanta biserica, si ni-menea dintre noi, pona vom trai noi neci dupa mórtea nóstra clironomii nostri, sa nu aiba putere de a cere vreodata ceva dela acésta sfanta biserica, dupa cum si la cinstitulu Magistratu sa datu reversulu nostru si se va scie si la protocolulu bisericeí fiescecare ce a datu anume, ca sa fie de pomenire in veci si pentru mai adeverata credintia intarimú acésta scrisóre cu iscali-turile nóstre şi cu pecetile, ca se fia de buna credintia in totu loculu si la fiesce care judecata.

Brasiovu, 1789. Septembrie 5.

Constantin Dsanly m. p.

Nikolaus Stefan, m. p.

Demeter Dima m. p.

Emanuel Kalfovits, m. p.

Cristof Mihail m. p.

## 14.

Copia.

**Puncta complanationis.**

1. Graeci cives Corenenses et fundatores oratorii in libera regiaque civitate Coronensi neoerecti, utpote Panajot Hagi Nica, Gyoca Eustatye, Demetrius Dima, Constantinus Dsanly, Christophorus Michael, Nicolau Stefan et Emanuel Kalfovits, nullum jus nullamque etiam jurisdistionem, quoad templum sibi reservant, praeter unicum et solum jus patronatus, quod ipsis non quidem cum exclusione reliquorum communitatis Graecae commembro- rum, sed qua civibus Coronensibus a compagnia Graeca distinctis praecipue competere praetendunt. De cetero nullam praeferentiam aliam, nullam denique distinctionem, nullumque dominatum prae commembris compagniae sibiment affectant, nec imaginari volunt.

2. Ut omnia tam in conservatione hujus oratorii, quam reddituum administratione recto ordine procedant, constituendi erunt duo aediles, unus semper ex parte civium Coronensium, alter vero ex parte compagniae Graecorum.

3. Ad partes horum aedilium jure stricto pertinebit super quibusvis hujus templi redditibus protocollum ducere et rationari. Eumque in finem compagnia aequae Graecorum ac ipsi Graeci cives Coronenses duos templi curatores ex utraque parte constituent, quorum erit a praefatis aedilibus tam perceptorum quam erogatorum quovis semestri congruam exigere rationem.

4. Quum modernus Graecorum sacerdos, Christophorus Demeter senio confectus debilitatusque comperiat, ita ut muneri suo sacerdotali congruenter satisfacere vix possit, in id tota Graecorum communitas consentit, ut novus alter sacerdos voto communi eligatur, benedicenteque Illustrissimo ac Reverendissimo Domino disunitorum Episcopo moderno sacerdoti substituatur, cuius futura de intertentione ipsamet communitas ad ductum altissimarum ordinationum providebit.

5. Quum praefati cives Coronenses in conversis suis ad erigendum templum expensis et fatigis nihil praeter gloriam divinam et spiritualem aedificationem in votis habuerunt, igitur nec benificationem a commembris compagniae Graecae oblatam exoptant, sed solum accelerandam novi templi inaugurationem, ut mox scopo frui possint, petunt.

Quae quidem praemissae complanationis puncta quilibet nostrum, ex parte scilicet tam Graecorum civium Coronensium, quam vero totius compagniae Graecae, ut in omnibus punctis et clausulis sancte et inviolabiliter observaturi simus, nec contra ea aliquid vel modo, aut in posterum palam vel occulte moliri attentabimus, nosmet successoresque nostros in perpetuum obstringimus, et si quis talis comperiretur, qui conditionibus his contravenire attentaret, e societate nostra proscribendus erit et exterminandus.



Cujus in fidem et futura pro cautela litteras nostras sigillis nostris usualibus et subscriptionibus firmatas dedimus, communi justitia et aequitate suadente.

Datum in libera regiaque civitate Coronensi, die quinta mensis Junii, anno millesimo septingentesimo octogesimo octavo.

(L. S.) Panajot Hagi Nica,	(L. S.) Demetrius Diamandi,
(L. S.) Demetrius Dima.	dermahliger Richter der Compagnie.
(L. S.) Constantin Dsanly,	(L. S.) Bauer Johann,
(L. S.) Christophorus Mich.	ord. notarius.
(L. S.) Emanuel Kalfovits,	(L. S.) Barbulas Fotin,
cives Coronenses Graeci ritus	(L. S.) Constantin Antoni,
disuniti.	regius perceptor et capitaneus.
	(L. S.) Joannes Christu,
	in propriis suis et reliquorum
	compagniae Graecae com-
	membrorum nominibus et
	personis.

Exhibita mihi haecce praeatacta puncta complanataria inter Graecos cives Coronenses et compagniae commembra unita, in quantum unanimi christianam atque unius ejusdemque principis et Domini subditos competentem cointelligentiam . . . . . concernit, grata et accepta sunt eo a potiori, ubi spe duceret utramque partem altissimis ordinationibus suae sacratissimae Majestatis in rebus ecclesiasticis editis adamussim se conformaturos esse, indeque etiam in quantum attinet puncto IV. comprehensam substitutionem alterius parochi vel adjunctionem unius adjutoris, quod si modernus Chrisophorus Demeter demonstratus fuerit ob senilitatem solum haud sufficere posse et incapacem esse, a me talium applicationem exoptari, quorum per altissima mandata haud interdicta constitutio haberetur. In utriusque partis consolationem atque firmiorem observandorum observantiam meae manus subscriptione et sigilli usualis applicatione hanc meam ratihabitionem adjungo.

Coronae, 10. Junii (31. Mai) 1788.

(L. S.) Gedeon Nichitits,  
episcopus disunitorum in Transsilvania.

## 15.

Copia

Ad Nrum 5046/889.

Inaintea Présantitului aducenduse amendoué partile, din cea din cetatieni si din compani'a pentru asiedimentulu si orendual'a bisericei dupa legatur'a, care a facutu inaintea comisionului reinduit de Inaltiatulu Gubeniu pentru alegerea a doi gocimani

si doi epitropi de amendóue partile. Asia dara despre partea cetateniloru s'a alesu epitropu chiru (domnulu) Mihaiu Alexiovits, si gocimanu chiru Mavrodin Safranos, asisiderea si despre partea companiei pe chiru Panajot Sterie si gocimanu pe chiru Mihaiu Popovicu.

Aldoilea: Pentru parintele Christofor, preotulu bisericei s'au renduitu de amendóue partile plata séu simbria, intru'unu anu bani gata nemtiesti cincidieci si unu, discu se amble in tóte serbatorile si duminecile si afara de acést'a dupa stolar (stola) se urmeze si se aiba casa si cuina dela beserica.

Alu treilea: Pentru unu capelanu supusu parochului si ajutoriu anume Macarie dela manastirea Sinaia: plat'a lui, simbri'a: nemtiesci douedieci si cincii si a treia parte dela discosu si dela stolar din venitul ce va veni dupa cum scriu la alu doilea pontu si cas'a sa dintr'ale besericei se fie.

Alupatră: Atátu parochulu, câtu si capelanulu se aiba dragoste intre sine, ce-i va porunci parochulu cu cuviintia si cu aretare buna se aiba a-i porunci, si capelanulu cu tóta oserdi'a si cu cuvinciós'a supunere se aiba a ascultá si a implini, si amendoi se nu aiba a se amestecá la alte lucruri, care nu li se cuvine, fara numai la slujb'a besericésca, a tiené dupa poruncile imperatesci protocolu si a impliní tóte, care spre indreptarea preotiloru s'au datu, si intre obste se nu faca resvratire ci pace si dragoste tuturoru asemenea se arete si se faca.

Alu cincilea: Pentru apostolu si evangelia, fiidncá se cetesce grecesce, sa se cetésca si rumanesce, si stran'a cea din drepta se fie cantarea si cetani'a grecesce, éra din stang'a se cante rumanesce a pururea.

Care acésta asiediare s'a facutu inaintea nóstra in anulu si lun'a mai susu numita cu iscaliturile intarimu.

Constantin Dsanly m. p.

Pana Ioanu m. p.

Pentru preotulu celu romanescu enca representantia la inaltele locuri se se faca, atunci se va slobodí.

Gedeon Nikitits m. p.

## 16.

1279—1789

### Excelsum Regium in Politicis Gubernium!

Adhuc in anno 1771 negotiator Bukurestiensis Hadsi Panajot Nika ad *erectionem templi compagniae nostrae Graecorum Coronensis grandem pecuniae summam obtulerat*, quae summa postmodum per strenuos cives et quaestores Coronenses Graecos extra compagniam nostram existentes Koszta Dsanly et Demetrium Dima in

annis proximis evolutis nomine compagniae praevium in finem iisdem etiam extradita fuerat. — Abinde iidem praenominati Koszta Dsanly et Dimitrius Dima assumptis in suam societatem Kristof Michael, Nicolai Stefan, et benefactore Gyoka Estati negotiatoribus et civibus aequae Coronensibus nostrae capellae defectum exponendo ab Illustrissimo *Domino denato Episcopo a Nikitis* supplicarunt et obtinuerunt, *ut in rationem nostri, et in locum nostrae capellae hactenus privilegialiter* tentae templum erigere possent, *eodem quo capella tenebatur et possidebatur* privilegio tenendum atque possidendum. Taliter obtenta facultate operi aedificationis manum admoverunt. *Nos compagna Graecorum illico aedificationi templi illius velut extra necessitatem erigendi contradiximus* exponentes et demonstrantes, quod Coronae et in suburbiis Bolgárszeg, et Ó-Brassó disuniti quinque templis ac octo popis provisi essent, certe et haec templa, tantique popae extra necessitatem extitissent accumulata, et quod diebus Dominicis ob defectum auditorum majori in parte vacua manere solerent. Edocuimus quinque solum patres familias esse uxoribus et prolibus provisos et praeterea 22 caelibes et non ultra, qui templo illi neo exstruendo uti possent, adeoque templo egere et popa ex disunitis nehinem; *edocuimus nobis capellam ob solam linguam Graecam et presbyterum extraneum e natione* nostra adducendum privilegialiter indultam fuisse et prout a 150 annis haec capella pro nobis et extraneis Graecis quaestoribus sufficebat, ita in posterum quoque abinde esset suffectura, et ob rationes praemissas ab Excelso Regio Gubernio Excellentissimo Dno Regio Commissario ac Illmo Dno Episcopo disunito obtinimus, ut templi aedificationem inhiherent, sed frustra etiam inhibitionis facta, aedificatio etenim ad hanc etiam inhibitionem haud sistebatur.

Quare necessitati tunc sumus, tandem ad suam Majestatem sacratissimam recursum sumere.

Ad ordines benignos indidem obtentos in mense Junio 1788 Illmo Dno Ordinario V. Comite Cottus Háromszékiensis ad hujus rei investigationem Coronam appellente coram sua Illustritate praemissa omnia verificata estitere, prout protocollum et acta tunc Eidem submissa uberius repandent. Sed Illmus Dnus Ordinarius V. Comes tunc se interposuit et ut sub certis punctis coalesceremus omnem eo intendit operam. Memores nos fuimus praefatum *Koszta Dsanly infensissimum hostem* esse compagniae nostrae et implacabilem inimicum, utpote qui dum compagniae commembrum fuisset, etiam 4000 florenorum expensas causavisset eidem compagniae nostrae insuper contra judicem et popam falsissimum testem se exhibuisset per se adanimatae viduae Michaelis Dimandi coram Excelso Regio Gubernio quoque negotiatori Bukurestiensi se aequae falsum testem exhibuisset, et negotiatori Jani Stefan commembro compagniae nostrae 300 florenorum

damnum intulisset, scivimus consequenter eundem hac quoque occasione nihil aliud moliri quam ut confusio enascatur, et nostra capella destruat, aut privilegium perdat, attamen voto et desiderio Illmi Dni Ordinarii V. Comitum subscripserunt nonnulli nostri primarii, reliquis compagniae nostrae commembris eorum absentibus, nec ideo assentientibus. Complatanum proinde fuit tunc primum in verbis, abinde expeditum extitit in scriptis quoque complanationis et unionis instrumentum, juxta apographum hic sub A. humillime adnexum, et ut e subverso confirmatorio liquet per illum quoque Dnum Episcopum a Nikitits confirmatum est. Sed Illmis Dnis Ordinario V. Comite et Episcopo, inde postmodum discedentibus illico praescripti Koszta Dsanly et Demetrius Dima eorumque consocii praescripti Graeci cives Coronenses, adeoque compagniae nostrae adversarii contra punctum praeviae complanationis machinari coeperunt et quidem:

1-mo Contra punctum complanationis primum presbyterum nostrum cum apparatu nostrae capellae et sacris ad domum parochialem inibi aedificatam transire passi non sunt, quamvis in eodem puncto primo obstrinxissent, se nullum jus ad illud templum, praeter solum jus patronatus praetensuros, constetque templum illud in locum nostrae capellae fuisse erectum, per consequens jus nostrum ad illud idem esse debere, quod praefuit ad capellam.

2-do Praejudiciosam a frontispicio templi inscriptionem delendam haud permiserunt.

3-tio In puncto complanationis instrumenti primo se obligaverant, ut de dominatu templi ne imaginari quidem volunt, attamen Pana Joan et Constantin Antoni compagniae nostrae commembris ne in templo canerent, sub severa comminatione imposuerunt, praesbytero nostro novum modum, qualiter missam celebrare debeat, praescripserunt, popam Valachum et daszkalum Kimpiensem in templum illud Graecum absque praevio indultu Illmi Dni Episcopi per fortia imposuerunt, qui et hodie absque indultu ibidem officio popali fungitur.

4-to In tenore punctorum 2-di et 3-tii curatores et aediles a parte compagniae nostrae non admiserunt praetendentes privilegium compagniae nostrae per illos amitti debere, qui munus istud suscipere vellent. E quibus pater luculenter intentionem Dsanlianam in complanatione et unione nobiscum ad speciem inita non aliam fuisse, quam ut praetextu illius templum illud contra altissimam et superioritatum ordinationes, inhibitionesque per fortia aedificatum aperire et postmodum una cum consocii sibi appropriare vires privilegii nostri per hoc infringere posset.

Quia vero praescripti aedificatores templi illud templum eregi fecissent, ex pecunia pro erigendo in rationem nostrae compagniae templo donata, et in locum capellae nostrae quin et

in punctis praeadnexae complanationis eo se obligassent, ob hoc humillime oramus Excelso Regio Gubernio, ut si templum illud, pro templo Graeco privilegiato paterno Excelsi Gubernii Regii voto etiam stabilisetur, *dignetur sensu complanationis instrumenti illud ad nomen compagniae nostrae transcribendum praenominatosque adversarios nostrae compagniae ad observantiam punctorum compositionis stringendos gratiose ordinare*, neve bonitas Excelsi Regii Gubernii patiat̄ur, ut compagnia nostra aliquomodo per successivas adversariorum machinationes tam ipsa capella, quam et templo privato (in quorum sub nomine compagniae fienda asseratione maxima pars privilegii nostri absolvitur) privetur, *aut vero si hoc obtinere non possemus, de genu humillime oramus Excelso Gubernio Regio, ut templum illud potius pro alio aedificio magis necessario applicetur, Koszta Dsanly cum suis cointeressatis prout huc tenus fuit an nostram capellam invietur tantum enim obest, ut 130 patres familias essent, juxta benignas ordinationes regias auditores illius templi, quin imo praeter 5 patres familias et 22 caelibes ne unus quidem reperiat̄ur*: nisi vero Koszta Dsanly contra puncta compositionis nostrae ausu temerario multa moliri tentans adductum obligaminis ad calcem praeadnexarum compositionum adjecti e societate ista eliminetur (expensis ejusdem fors ad templi erectionem in sumptis et legitimandis per nos immediate bonificandis ob confusiones et inquietudines ejus etiam si templum illud stabilitum fuerit, nos in harmonia idem templum frequentare nunquam posse praevidemus.

Ut autem̄ expositio nostra coram Sacratissima sua Majestate et coram Excelso Regio Gubernio tenore praesentium humillime facta in omnibus punctis verificoetur, dignetur idem Excelsum Regium Gubernium Illmo Dno Ordinario V. Comiti cottus Háromszék, qua hoc in substrato investigatori commissario jam officio investigationis defuncto gratiose demandare, ut omnia acta hoc in obiecto gratioso Excelsi Regii Gubernii conspectui per extensum quanto otius submittat, gratiosam resolutionem et petitorum justissimorum, complementum enixe orando et fiducialiter praestolando, in profundissima veneratione permanemus.

Excelsi Gubernii Regii

Cibinii, 16-ta Februarii 1789.

humillimi servi

Compagnia Graecorum Coronensis.

## 17.

Ad N-ro 5046/1789.

**P r o t o k o l l .**

(In estras).

Ueber die theils von Bürger Griechen, theils aber von der griechischen Compagnie in Kronstadt in Betreff der zwischen ihnen wegen der in der Stadt neuerbauten nichtunirten griechischen Kirche obwaltenden Strittigkeiten, einem Hochlöblichen Landes-Gubernio unterlegten Beschwerden, von Endesgefertigten veranlasste Untersuchung.

Da die von beiden Partheien Einer Hohen Landes-Stelle eingereichte und hier angeschlossene Beschwerden einen und eben denselben Gegenstand betreffen, so werden zur lichern Uebersicht der Sache sowohl die von Bürger Griechen eingereichte und von Einem Hochlöblichen Landes-Gubernio mittelst Verordnung von 11-ten Xber 1788 und der Zahl 10173., als auch von der griechischen Compagnie unterlegte und von mehr Belobter Hohen Landes-Stelle unterm 19-ten Hornung l. J. Nro 1279. dem Háromszéker Officiolat zugemittelte Beschwerden und Bitten, bei gegenwärtiger Untersuchung combinirt; zuförderst die wesentlichen Punkte derselben herausgezogen und unterm 24. April l. J. den Bürger Griechen zur Beantwortung und Produzierung ihrer allenfalls beihabenden Beweise zugestellt.

Welchem zufolge die Bürger Griechen ihre Aeusserung unterm 27-ten April exhibiren, welche im Serie diesem Protokoll zusammt der denselben anliegenden Documenten einverleibt wird und von Wort zu Wort nachstehender Massen lautet.

Ad. Norum 3824/1788 et 1724/1789.

Puncta interrogatoria Graecis civibus Coronensibus sub ddo 24-ta Aprilis 1789 ad respondendum proposita.

Ad puncta interrogatoria Graecis civibus Coronensibus ad respondendum sub 24-ta Aprilis 1789 proposita per Illustrissimum Dnum Comitem Franciscum Nemes O. V. Comitem Inclyt. Cottus Háromszék.

1-mo Quinam cujus nomine et sub quo titulo exstructionem oratorii in solatium Graeci ritus disunitorum impetiaverint?

Ad 1-mum. Exstructionem oratorii civilis Coronensis disunitorum nos hujates cives Coronenses disuniti impetiavimus.

2-do Num templi structura delerminate compagniae Graecae, vel Graecis civibus concessa fuerit?

Ad 2-dum. Ejusdem oratorii structura iterum nobis civibus Coronensibus Graecis concessa fuit, non autem compagniae Graecae hic Coronae commoranti, cui nulla civilitas, conse-

quenter nec civilis alicujus fundi possessio de jure altissimarum ordinationum competere potest, quod probatur expresse tenore decreti Regio Gubernialis sub 8-va mensis Julii 1783 Nro 95,068 ad Magistratum Coronensem emanati in verbis: **Compagniales juxta publicas regni leges velut im-  
 possessionati erunt respiciendi.**

3-tio. Num circa templi structionis petitionem demonstratumque animarum numerum animae etiam compagniae Graecae addendo connumeratae, vel tantum illae Graecorum civium, et quot numero tam compagniae, quam civium Graecorum prolatae exstitissent?

Ad 3-ium. Pro exstruendo hujus oratorii fundamento, sub conscriptione animarum ex parte compagniae Graecae nullum individuum pro subsidio connumeratum exstitit, nihilominus tamen quod tunc temporis ex parte civilium individuorum in rationem quaestionati oratorii connumerati fuerint, nunc nobis profiteri eo difficilius est, quo nobis hujus rei evictio post Magistratualem semel eatenus institutam investigationem non amplius incumbabat, consequenter nec desuper ullum amplius registrum prae manibus reservavimus; producemus nihilominus extractum protocolli Magistratus Coronensis dno 14-ta Junii 1786 emanatum, vigore cujus animae oratorii quaestionati protunc ad numerum 245 exsurgebant, quod nobis satis est, contrario enim in casu non nos sed unus Regius Magistratus super facti sui publica attestatione respondere tenebitur; ad eundem itaque nos relegamus, sed addimus pro dilucidatione hujus puncti, quod ad numerum animarum fati oratorii Coronensis non solummodo cives disuniti Graeci Coronenses, verum etiam omnes ancillae extraneae ritus Graeci hic famulantes, item omnes hic commorantes Graeci ritus milites etiam connumerare deberent, ex hoc argumento: quod in civitate coronensi praeter oratorii praefati presbiterum nemo alter similes Transilvanicas personas spiritualiter procurare valeat, expresse enim reversalibus Graecae compagniae sub 3-tia Junii 1752 sub Nro 2 compagniali presbytero prohibitum est, Coronensibus famulis servitoribus, ancillis pariter Valachicis sacramenta ecclesiastica administrare. Quibus praestantibus, quacunque hora aninarum Coronensium ad praefatum oratorium confluentium ratio ineatur, superfluous numerus semper deprehendetur, nec insolitum videri debet, hocce argumentum: quod famuliorum etiam non unitorum auditores Coronenses oratorio nostro attribuimus, praeter enim quod, stante jam semel exstructione oratorii non uniti Coronensis, hi etiam eorum pertinere velint ac debeant, insuper sacrae quoque romano catholicae Corenensis parochiae exemplum hoc ipsum comprobatur, quo videlicet deficientium civium numerum famulantes per-

sonae supplere possint, ut et regii quoque milites et denique similiter isthic degentes extranei.

4-to. Quinam ad exstructionem templi expensas in rationem et ad nomen compagniae sive Graecorum civium obtulerint et donaverint, et in quantum summa oblata excreverit, praecipue vero negotiator Bukurestiensis Panajot Hadsi Nika quantam pecuniae summam et quibus sub titulis ad aedificandum novum hocce oratorium contulerit?

Ad 4-tum. Expensas quaestionati oratorii nos curatores una cum negotiatore Bukurestiensis Panajot Hadsi Nika subministravimus et eatenus necessariam foundationem procuravimus semper tam quoad evictionem oratorii, quam etiam parochi subsistentiam, uti desuper praecitata Magistratus Coronensis protocollatio testatur manifeste nec non adnexa specificatione sub D.

5-to. Quinam ministri verbi divini sive presbyteri tempore consecrationis oratorii ab Illmo et Revmo quondam Episcopo Gedeone Nikitits in novum oratorium collocati fuerint?

Ad 5-tum. Interim aliter Christophorus antea compagniae presbyter pro hocce oratorio substitutus fuerat, sub 4-to enim punsto unionis nostrae cum compagniae expresse et unanimiter statutum legitur, ut moderno Christophoro sacerdoti E alter substituatur.

6-to. Quisnam in eodem oratorio cantandi usus a praefato R. Episcopo introductus extitit, an idiomate Graeco aut Valachico, vel mixtim?

Ad 6-tum. Illsmus Episcopus Gedeon Nikitits ordinavit, ut in oratorio nostro ad dextram Graece, ad sinistram Valachice F chorus canatur, pro auditorum nempe intellectu.

7-mo. An in antiqua compagniae capella vel oratorio lingua Valachica sacrum celebratum fuerit, quibus in circumstantiis et an consentientibus omnibus Graecis illud frequentantibus id factum fuerit, et cum compagniae commembra per popam Valachicum ibidem sacra administrata fuisse positive negent, oportet ut cives Graeci contrarium probent?

Ad 7-um. Quod apud oratorium compagniae substituti subinde Valachici etiam sacerdotes Valachice quoque sacra celebraverint, superstes adhuc Obrassoviensis popa Bukur vivae vocis contestatione recognoscet; de caetero, cum nos iam cives ab oratorio quoque compagniali segretati simus, qualiter ibidem cultus divinus aliquando celebratus fuerit vel actu celebretur? nihil nostra interest.

8-vo. Cum modernus compagniae Graecae presbyter Christophorus a multis abhinc retro annis in oratorio Graecorum functus et a potiori parte Graecorum tolleratus extiterit, cur civibus



Graecis ita offensus habeatur, ut eidem cives turbulentꝝ et factioso quasi homini (prout referunt) causas dissentionis impudent?

Ad 8-um. Christophorus presbyter antecederet etiam nobis civibus diversi modo sua factione ansam subministravit, Graecam compagniam deserendi, sed personaliter ipsius (quo individui ecclesiastici) paetereundo satis nobis sit; quod etiam comprobare possumus, postremo etiam ipse Christophorus postremo etiam inter nos et compagniam in itae compositionis violator extiterit, ille enim ecclesiae claves substituto parocho Petru ex Kimpina transposuit, et officio suo resignavit, et sic compagnia per duos sui deputatos sub 17-a 7-bris 1788 nempe per Marco et Joh. Lagudici nobis curavit, ut de presbytero nobis provideamus, siquidem ipse nobis desertis iterum ad priorem suam capellam redire velint.

9-no. Quo ductu vel autoritate cives Coronenses Graeci in mortificium Graecorum compagniae addictorum, popam Valachicum et quidem extraneum e ditionibus Turcicis huc se recipientem absque praevio altissimisque ordinationibus commensurato examine et legitimatione ad sacra in novo oratorio administranda adhibuerint?

Ad 9-um. Negamus simpliciter quod ullum nos popam extraneum Valachicum ad templum nostrum applicaverimus, ipsemet enim tum fungens oratorii nostri presbyter Christophorus dum ob metum Turcarum ab hinc Corona profugisset, sui in locum substituit modernum popam Petru, qui hodieum usque eodem tenore interim aliter tamen fungitur.

10-mo. Quo nitatur fundamento petium civium Graecorum quod scilicet Graeca compagnia e societate templi civilis proscribatur, sicut presbyter etiam Christophorus simpliciter exterminetur aliusque presbyter substituatur?

Ad 10-um. Fundamento in itae unionis nostrae cum compagnia Coronensi quae accidit die 5-ta Junii 1788 cautum fuerat in verbis: *si quis talis comperiretur, qui conditionibus his contrarenire attentaret, e societate nostra proscribendus erit et exterminandus*. Cum itaque hoc non obstante: compagnia nobis et oratorio nostro absque omni sui comprobata prius legali lesione simpliciter et sine ratione renunciaverit, et cum presbyter Christophorus etiam prius ob metum Turcarum qua mercenarius nos suos auditores illegitime deseruerit, post modum vero reversus etiam claves ecclesiae nostrae nobis rejiciendo, finaliter valedixerit insciis nempe et invitis nobis, hinc tenore praecitati contractus nostri, qui vim legis habere debet, omnino in aeternum tam compagnia, quam presbyter ipsius Christophorus e nostri gremio et templi nostri consortio eliminatus esse debet, et nos etiam solemniter protestando tam compagniam quam dictum presbyterum qua fidefragum simpliciter rejicimus et pro semper excludimus.

11-mo. Cum cives aequae ac compagniae Graecae commembra praesentibus O. V. Comite Francisco Comite Nemes et V. iudice Johanne Jüngling litterarum complanationalium ddo 5-a mensis Junii 1788 emanatarum ab ipsisque nominumque suorum subscriptione et sigillis usualibus corroboratarum testimonio ad communem et tranquillum novi oratorii usum semet ipsos obstrinxerint, cur et a quibus conditiones ibidem praescriptae observatae non sint et quidem:

a) Presbyterum Christophorum cum apparatu capellae et sacris compagniae ad domum parochialem inibi aedificatam transire passi non sint?

Ad 11-um. a) Negamus ad domum parochialem pro tunc presbyterum Christophorum a nobis admissum non esse, quinimo aperta fuit semper domus parochiae janua, qua ipsum cum appromissis templi adparamentis praestolabatur, sed non venit.

b) Praejudiciosam a frontispicio templi inscriptionem delendam haud permiserint.

b) Subnita cum compagnia Coronensi nostra unione nullam obligationem suscepisse nos deprehendimus delendi inscriptionem frontispicio oratorii nostri incisam; cur itaque permissemus hanc inscriptionem deleri? mirandum tamen est, quod compagna praeejudicium allegare possit per hoc, quod ad civile templum recipiatur? Ex hoc praeejudicium in inscriptione templi fundatum esse praetendant, ubi tamen nos protius cives de praeejudicio civili lamentare possemus, quod tales impossessionatos extraneos homines, et qui nihil ad erectionem templi nostri contribuissent, ex mera solum christiana charitate ad templi nostri frequentationem admittendo, nunc jam loco gratiarum actionis, quoad jus etiam patronatus et civilis characteris distinctionem immeritas toleremus inquisitiones, quae si ulterius propagatae fuerint, coacti erimus ultimam illam distinctionem in medium proferre, quid sit civilitas patria? Quantum regi, quantum publico prosit? quid sit compagna privata? Ex unde suam originem sumpserit? Et an hodie indulta nempe jam omnibus gentibus legali civilitate locum amplius honestum habere possit? vel potius pro nido solum discordiarum et altiorum etiam instantiarum fatigio inutilis nidus censi debeat, qui sub variis praetextibus nec regi, nec publico amplius quidquam aedificare potest? Illas nempe et his similes, quoad compagniam merita disceptationes nos cives contribuentes haereditarii suae Majestatis fixi domicilii atque subditi fuse adurgere altissimis in locis non desistemus, quousque tandem promeritam et legalem nostram quietem nostris in juribus possidere queamus.

c) Compagniae commembris Pana Juon et Constantin Antoni, ne in templo canerent, sub severa comminatione imposuerint, presbytero novum modum, qualiter missam celebrare debeat, praescripserunt et popam Valachum extraneum absque praevio indultu episcopi disuniti per fortia inposuerint, tandem?

c) Pana Juon et Constantin Antoni, ne in templo canerent, prohibiti non sunt, nec presbyter ritu novo celebrare adactus fuit, *sed tantum ut juxta normam a praeclaudato episcopo praefixam cantet et celebret*, praetendimus, nempe ad dextram Graece ad sinistram Valachice.

d) In tenore complanationis 2-di et 3-tii puncti curatores et aediles a parte compagniae non admiserint?

Franc. C. Nemes,  
ord. V. Comes.

d) Nec contra tenorem complanationis secundi et 3-tii puncti curatores et aediles a parte compagniae respuimus, si quidem vigore ordinationis episcopalis sub 13-ia Junii 1788 hic Coronae peractae, ex parte etiam compagniae curatores recepti erant, Panajot Sterie et Mihály Popovits qua aediles. Ex hinc videre est, quod hoc etiam in puncto compagnia hallucinetur.

Quibus pro nostri tandem requiescentia et ulteriori praescitae compagniae refrenatione demisse declaratis petimus tandem finalem absolutionem et sub profunda veneratione perseveramus.

Coronae, 27-ma Aprilis 1789.

Humillimi servi ecclesiae non unitae Coronensis  
cives curatores ac fundatores.

(L. S.) Constantinus Dsanly m. p.  
(L. S.) Christophoro Mihael m. p.  
(L. S.) Nicolaus Stefann m. p.  
(L. S.) Emanuel Kalfovits m. p.  
(L. S.) Gioka Eustati m. p.

Humillimi servi priv. Graeca coronensis compagnia.

(L. S.) Demeter Diamandi	Judex	
(L. S.) Ivani Krista		} assessores
(L. S.) Goasu Dumitru		
(L. S.) Constantin Antoni		
(L. S.) Barbu Foti.		

Die 19-na Maji 1789. civibus Graecis sequens est proposita Quaestio:

Ex resolutione, ad petitum compagniae Graecorum Coronensium ab illustrissimo quondam et R. D. Disunitorum Eppo Ge-deone Nikitits responsione data et ddto Cibinii die 6-ta Julii

anno 1788 emanata sequentia leguntur, quod scilicet: Compagniae Graecorum Coronensium hocce petirum ne alter Valachicus presbyter ipsis et specialiter ille, quem Coronenses mercatores denominarunt, adjungatur, lectum est et respondere conclusum, quod si altissimo loco a quo dependet, et ad quem refugium suum cives humillime sumpserunt, haud applacidatus fuerit, illis etiam ex parte mea non posse prius admitti; hinc supplicantes eo ad pacati et in quiete cum exstante moderno Christophoro Demeter possunt manere.

Quibus praemissis cum per introductionem extranei popae Valachici ejusdem nationis cantoribus, seu daszkul commembra compagniae Graecae semet injuriatos sentiant, et quidem eo magis, quia in id ipsum nunquam consenserint, nec praefatus R. quondam episcopus absque aliquali decisione ab altissimo loco obtinenda id indulserit. Oportet igitur, ut Graeci cives Coronenses indultum super eo, quod cultus divinus idiomate et presbytero Valachico introduci possit sive ab Augusta Aula seu ab Excelso Gubernio R. emanatum Commissioni investigatoriae scripto tenus exhibeant?

Franc. C. Nemes  
Ord. V. Comes.

Civium Graecorum ad quaestionem demissa responsio:

Ex prius substratis nostris declarationibus superflue hujus quaestionis sufficiens apparet solutio, dictum enim imo vero coram venerabili etiam consistorio nostro Cibiniensi declaratum a nobis fuerat, quod quaestionatus Valachicus ecclesiae nostrae civilis presbyter a tunc fungente Christophoro occasione sui profugii ob Turcarum nempe metum, substitutus demum occasione etiam resignationis et derelictionis ecclesiae nostrae pariter a fato Christophoro idem Valachicus presbyter in ecclesia nostra relictus et tamdiu functus fuerat, donec per incitum Officiolatum a functione suspensus, et tandem per excelsum R. Gubernium sub 7-ma Aprilis 1789 sub nr. 2709 emanata gratiosa resolutione itidem Valachicus sacerdos ad functionis suae continuationem a nobis resumptus extitit. *Sed insuper etiam frustra compagnienses in eo se torquent, ut in ecclesia civili Coronensi lingua Valachica sacrum celebrare pro hujatibus Valachicis incolis quoquomodo praepediant, praeter enim quod Coronae Graecia non est insuper adhuc hujates Valachi, quorum potior pars est, Graecam linguam non intelligunt, quin copiosi etiam milites, imo Graecorum etiam hujatum proles et consortes qua Transsilvanici pariter linguam graecam ignorant; quomodo itaque sine Valachico sacerdote confessionem et sacramenta ecclesiastica participarent.*

Huc accedit sub 12-ma Martii 1789 sub numeris 1789 gratiosa excelsi R. Gubernii resolutio, vigore cujus ecclesiae

civili Coronensi non ab Archipelago, sed ex dioecesi Transsylvanica sacerdos dandus est; in dioecesi autem Transsylvanica sacerdotes Valachici sunt, non Graeci, consequenter haec etiam quaestio qua infundata ut penitus cassetur, demisse oramus, et ut compagniales in sua capella cum suo Graeco presbytero qua nobiscum incompatibiles pro publica et aeterna status civilis quiete manere qua propriae sponsionis violatores, compellantur, pariter de jure et justitia enixe nobis expetimus. Denuo et ultimario etiam quoad causatas per compagniales indebitas nobis expensas et fatigia solemniter adhibita protestatione. Datum Coronae die 20. Mai 1789.

(L. S.) Constantinus Dsanly m. p.

(L. S.) Christophor Michael m. p.

(L. S.) Emanuel Kalffovits m. p.

(L. S.) Gioka Eustati m. p.

(L. S.) Nicolau Stephan m. p.

Da nun aus dem ganzen Vorgang der Sache die sichere Folge gezogen werden kann, dass unter beiden Partheien eine blosser Rang-Streitigkeit, welcher von beiden Partheien nämlich die Kirche zugehören sollte, obwalte, und einerseits an Tag gekommen, dass die Bürger Griechen deswegen, weil selbe die Kirche aus eigenen Unkosten gebaut und dem Geistlichen den Unterhalt versichert haben, andererseits aber die Compagnie-Griechen aus dem Wahn, weil ihr Bethaus privilegirt sei und der Panajott Hadsi Nyika den Beitrag auf den Namen der Compagnie gegeben habe (obwolen dieser Irrthum in Serie Investigationis durch die eigene Aussage des Panajott entkräftet erscheint) sich jede der Partheien die quaestionirte Kirche zueignen wolle; so wäre die unmassgebliche Meinung dass:

1-lich Die quaestionirte Kirche den allgemeinen Namen einer griechischen Kirche aus bereits entwickelten Gründen erhalten solle.

2-tens. Weil die Stifter der Kircke sich selbst geäussert, die Kirche zum Besuch aller griechischen Religions-Verwandten erbaut zu haben; die Compagnie-Griechen, welche sich wiederum in ihr voriges Bethaus begeben, angehalten würden, die Bürger-Kirche als einerlei Religions-Verwandten zu besuchen, ihr Kirchen-Geräthschaften dahin zu bringen und ihr Bethaus gänzlich zu cassiren, hingegen aber sich darinnen kein Vorecht nach Rang anmassen, sondern als friedfertige Zuhörer betragen und die obwohl gebrochenen Vergleich-Punkte genau beobachten mögen.

3-tens. Wäre dann überhaupt festzusetzen, dass keine von beiden Partheien unter festsetzenden Strafe sich beikommen lassen möge, die geringste Uneinigkeit und Zwisstigkeit anzuspinnen.

4-tens. Wären den Stiftern der Kirche ebenfalls ausser dem ihnen von Rechtswege zukommende Patronats-Recht keine der Kirche-Gemeinde zum Nachtheil gereichenden Anmassungen zuzustehen.

5-tens. Die Kirche und Mess-Ordnung müsste von nicht-unirten Herrn Bischoff ausdrücklich und insonderheit bestimmt festgesetzt werden, dass der Gottesdienst nicht zu gleicher Zeit in wallachischer und griechischer Sprache, sondern zu bestimmten Stunden zuerst in dieser oder jener und nachher in der andern, nie aber in gleichen Stunden in beiden Sprachen abgehalten werden solle, und.

6-tens. Dürfte es vom nichtunirten Herrn Bischoff entscheiden werden, dass wenn der griechische Pfarrer Christoph Demeter Alters und Schwachheit wegen nicht mehr dienen könnte und ohnehin von den Bürger Griechen nicht sehr gelitten wird, ob an seine Stelle ein anderer Geistlicher beizugeben sei, in Fall aber der berührte Christoph noch ferner in Functione verbleiben sollte, ihm ernstlich einzubinden wäre, womit er sich hüten möge, den geringsten Anlass zu Misshelligkeiten zu geben, wodurch er einer Parthei missfallen sollte, indem auf den Fall, dass er für die Ursache befunden wurde, so gleich seines Amts entsetzt werden müsste.

Kronstadt, den 24. Mai 1789.

Franz gr. Nemes m. p.  
ord. Vicegespan.

## 18.

ad N. 29/790. (L. S.)

### Verzeugnies

derjenigen Punkten, vermöge welcher zufolge Eines Hochlöblichen Gubernials-Decrets ddto 22-ten Junius 1789 Nro 5046 die Ordnung und Veranstaltungen bei der neugebauten Kirche in Kronstadt getroffen und festgesetzt worden.

1-mo. Ist die alte griechische Compagnie-Kapelle gänzlich cassiret, alle darinnen vorgefundene Aparamenten in die neue Kirche übertragen und denen Curatoribus derselbigen Kirche mit Inventarium übergeben worden. Und da die meisten Sachen, besonders die Kirchenkleider theils zerrissen, theils stark abgetragen, dann die Bilder beraucht, folglich zu dieser neuen Kirche unschicksam waren, so hat man die besten und zur Zierde dieser Kirche füglichlichen Sachen vermöge Anbuges

- A A. herausgewählt und für diese Kirche bestimmt, die übrigen schlechtern hingegen entweder verkauft oder anderen ordinären Kirchen auf die Dörfern geschenkt werden sollten.

2-do. Ist festgesetzt worden, dass diese Kirche allgemein seien solle und ein jeder, dem es nur beliebt, die Gottesdienste darinnen pflegen können. Da aber —

- B 3-tio. Sich dermalen bei Cassierung dieser Kapelle offenbaret, dass die meisten Compagnisten laut Anbuge B. mit eigenen Häusern, Weib und Kindern in oberen Vorstadt oder Bolgárszék versehen seien, daselbst auch Kirche und hinlängliche Geistliche haben, ja vermöge Hohen Gubernials-Decrets von 8-ten Juli 1783 Nro 5068 solche Compagnisten, welche Häuser besitzen, hier heirathen und sich setzhaft machen, ohnehin nicht mehr unter die Compagnie stehen können. So ist für billig befunden worden, dass selbe zu der Bolgárszéker Pfarrerei und zu dasiger Kirche verbleiben, auch die bestimmte Stola denen dortigen Geistlichen umsomehr zu entrichten schuldig seien, als die dortigen Geistlichen auch bis dato immer geklaget haben, dass die in der Stadt gebauten neue Kirche zu ihrem Nachtheil wäre. Anbei stehet ihnen dennoch frei, wenn sie wollen, auch in die neue Kirche zu gehen und die Gottesdienste jeder Zeit pflegen zu können, ohne von Jemandem beleidiget zu werden.

4-to. Jene Companisten aber, welche in der Stadt wohnen (ungeachtet sie keine Häuser besitzen und weder diese noch die übrige obgedachte sich irgendwo bei erbetener Erlaubniss zur Bauung der neuen Kirche unterschriebener befinden, auch bei Aufführung derselbe gar nichts hergegeben, sondern nur die Bürgern allein mit Beihilfe anderer fremden Kaufleuten solche aufgebaut und sich auch vor dem dortigen Magistrat im Jahre 1786 den 3-ten Juni Nro 138 schriftlich verbunden haben, keinen Menschen mit der geringsten Beisteuer zur Bauung dieser Kirche zu belästigen, sondern alles von ihrem eigenen zu bestreiten), sollen doch zu dieser Kirche gehören und die Gottesdienste darinnen hören, welche auch die Bürger sehr gerne angenommen haben und zugelassen, dass ihr Pfarer denenselben alle nöthige Dienste leisten könne, nur sollen sich auch die gedachte Compagnisten ruhig verhalten, in ein und anderen Sachen nicht einmengen und dadurch (wie gewöhnlich) Zwistigkeiten verursachen.

5-to. Sollten die Geistlichen, welche mit der Zeit bei dieser Kirche angestellt werden, verbunden seien ohne Unterschied der Reich- oder Armen-Leuten die nöthige Pfarrdienste zu leisten.

6-to. Solle der Gottesdienst in dieser Kirche sowohl griechisch als wallachisch, nach dem die Reihe den griechischen oder den wallachischen Geistlichen treffen wird, gehalten

werden, im gleichen der Gesang, das Evangelium und Apstol-  
lesen, wechselweise in beiden Sprachen geschehen. Was aber.

7-mo. Den bisher bei der Compagnie gestandenen  
griechischen Pfarrer Christophorus Demeter anbelanget,  
nachdem er sowohl den getroffenen Vergleich durch ver-  
storbenen Herrn Bischof Nikitits dto 13-ten Juni 1788.,  
wodurch selber auch zu dieser pro Interim, bis ein an-  
derer befunden wird, substituirt wäre, selbst unter-  
brochen und sich von der Kirche weggepflichtet und die ihm  
anvertraut wordene Pfarrei ohne aller Vorwissen, einem an-  
deren fremden Geistlichen dem Popa Petru von Kimpina  
anvertrauet habe als auch nach seinem hin und herigen Wandel  
sich wiederum zu der verbotenen Capelle begeben, solche ohne  
Erlaubniss geöffnet und darinnen celebriert habe; ja andere  
viele ungerechte und denen hohen Verordnungen entgegen  
lautende Sachen (wie nun mehr erhellet) selber angestellt  
habe, weswegen ihn dermalen auch die Bürgers-Leute keines-  
wegs mehr zu ihrem Pfarrer annehmen wollen, so bleibt der-  
selbe nunmehr ohne Pfarrei und wird ihm verboten jemandem  
die geringste Pfarrdienste zu leisten, ehe und bevor an Ein  
Hochlöbliches Gubernium die nöthige Vorstellung seinerwegen  
gemacht wird.

8-vo. Sollen sich nunmehr die Bürgers-Leute selbst  
Curatores zu dieser Kirche erwählen, nur müssen solche mit  
Häuser und Vermögen in der Stadt wohnhaft seien und der  
Stadt Jurisdiction unterstehen, damit selbe sowohl dem Ma-  
gistrat in ein und anderen vorkommenden Fällen, als auch  
dem Bischofe für alles Re- und Antwort geben können und  
seiner Zeit die Rechnung über Einkunft und Ausgab der  
Kirche sicher erstatten, dann auch für alles zur vollkom-  
mener Herstellung der Kirche die Sorge tragen sollen. Weiter

9-no. Obschon der verstorbene Herr Bischof Nikitits bei  
dem unterm 13-ten Juni 1788 getroffenen Vergleich etwelche  
Curatores von beiderseiten bestimmt hatte und selbst die  
zwistigen Theile, nämlich die Compagnisten mit den Bürgern  
durch ihre untereinander geschlossenen Complanation ddo  
5-ten Juni 1788 sich dahin verbunden haben (dass wer immer  
von ihnen sich von der Complanation abgeschrauben wollte,  
selber von ihrer Kamaradschaft ausgeschlossen werden solle)  
so haben selbst die Compagnisten nach der Hand sowohl den  
Vergleich als die Complanation durch ihren Abgang von dieser  
Kirche wiederum zu der verbotenen Kapelle gänzlich unter-  
brochen und daher kann solcher Vergleich und Complanation  
umsoweniger statthaben in Hinkuft, als man im voraus siehet,  
dass wenn wirklich auch einige Compagnisten zu Kirchen-  
Aufsehern (wie manche ihrer verlangen) aufgestellt werden



sollten, so wäre dadurch nur eine neue Unruhe verschaffet, weil die Compagnisten sich weder der Stadt Jurisdiction, noch der des Bischofs sich ordentlich fügen wollen. Gleichwie actu erhellet, dass bei der Compagnie-Kapelle weder die bischöflichen Befehle noch die ausgeschickten Circularen in Gemässheit der hohen Verordnungen jemalen publiciret worden; noch auch ihr Pfarrer Christophorus die erforderlichen Kirchen-Protocolle geführt habe, auch sie in ihnen die geringste Rechnung von Einkünften und Ausgaben der Kapelle dem Bischofe (wie sonst gewöhnlich) unterleget hätten; mithin im Falle die Kirche bei Anstellung eines Curators von den Compagnisten etwas Schaden leidete, so könnte man solchen nirgends zu suchen wissen, umsoweniger da sie keine eigene Häuser besitzen, sondern nur denen Fremden gleich stehen.

10-mo. Haben wir, da aus mehreren Umständen ersichtlich worden, dass keineswegs anders, ausgenommen auf die obbeschriebene Art, die eingewurzelten Zwistigkeiten hier in Sache abgeschafft und die erwünschte Ruhe erreicht werden könnte, andererseits wiederum eingesehen haben, dass die Stifter dieser Kirche sowohl von eigenen als mit fremden Geldern so zur Bauung der selben Kirche geschenkt worden, genügsame Mühe gehabt und selbe nebst denen übrigen Bürgersleuten sowohl die Kirche als die dazu erforderlichen Geistlichen von eigenem zu unterhalten im Stande seien und hiedurch die Bolgárszéker Geistlichen gar keine Verkürzung leiden, auch sie mit dieser Kirche um so weniger Zusammenhang haben können, als die Bürger von Bolgárszék und Compagnisten gänzlich entschieden seien; so haben wir die oft erwähnten Bürger dahin bekräftiget, dass sie für ihre Kirche (so wie bis dato) auch in Zukunft sorgen und weder ihre Pfarrer zu denen Bolgárszéker, noch diejenigen zu diesem sich im geringsten einmengen, dann der Kirchen-Sprengel dahin wo er sich mit der Wohnung befunden und unter welchen Geistlichen er stehet, den bestimmten Stolar zahlen sollen und sofort ein mit dem anderen ruhig leben mögen. So geschehen

Kronstadt, den 20/9. November 1789.

Garasim Adamovits m. p.  
Bischof.

Michael Stephani m. p.  
Commis. del. magist.  
Paulus Crestel m. p.  
Commis. del. magist.

Protopop Georgie Radovits m. p.

Popa Sava Popovits m. p.

Consist. Assessor.

J. Predetits m. p.

Not. Consis.

## 19.

Copia.

2606.

Sacrae Regiae et Apostolicae Majestatis, Archiducis Austriae, Magni Principis Transsilvaniae et Sicularum, Comitis Domini nostri Clementissimi nomine!

Prudentes et circumspecti nobis benevoli! Salutem et gratiae Regiae incrementum! Investigatione super differentiis inter compagniam Graecorum Coronensium et ejates quaestores Graecos, ratione ademptae suae capellae ejusque appertinentiarum nec non parochi sui Christophori Demeter subversantibus submissa et suae Majestati relata visum est eidem atefatae elementer resolvere.

1-mo. Ut ecclesia nova ibidem sumptibus ejatum civium Graecorum et cujusdam benefactoris erecta ac ad communem usum ejatum Graecorum destinata, ad quam videlicet dicta compagna exclusive nullum jus patronatus sibi arrogare quiret, juxta initum mutuuum contractum usui ejatum Graecorum relinquatur, ac memorata societas Graecorum alias quoque e numero exiguo consistens ad hanc novam ecclesiam inviatur, atque una cum suo pro infundato comperto petito removeatur, et ad observantiam initalae transactionis ac *dispositionum per Dominum Episcopum non unitorum factarum* eo magis inviatur, quod contractus cum civibus Graecis initalus eousque vigorem suum retinere et obligare dignoscatur, quoad idem via juris rescindatur et pro invalido declaretur.

2-do. Ut sublata ejata capella, quae alias quoque exigua et nunc existente ibidem ad recipiendos omnes disunitae religionis auditores satis capaci reali templo haud necessaria esset, apparamenta ibidem reperibilia et ad capellam illam effective pertinentia ad novam ecclesiam pro communi usu transferantur, ipsa autem capella usui amplius haud futura interim ad ulteriores usque dispositiones reclusa conservetur; denique.

3-o. Ut parochus predictae compagniae nomine Christophorus Demeter huc pro uberiori negotiorum capellam hanc et paramenta concernentia dilucidatione nocetur, interim vero alter actu ibidem constitutus, e Valachia oriundus parochus ea tamen modalitate pro omnibus ibidem disunitis absque discrimine fungatur, ut idem ad dies vitae ibidem degere ac praeterea facultates suas inibi consumere obligetur, nullam a claustris et monasteriis extraneis habeat dependentiam, verum jurisdictioni Episcopi non uniti semet subjiciendo ab eodem in spiritualibus dependeat, ac insuper semet juramento quoque obstringat, denique et Graeci quoque cives et quaestores ejates in dicta societate existentes juxta praescriptum Gb. decreti Regii in ordine ad similes supplicantium preces anno 1882, die 10-a mensis Januarii emanati ac

No. 1478. signati pro ejusmodi extraneo parcho tam quoad mores, quam quod nihil unquam contra statum et tranquillitatem publicam moliturus sit, medio reversalium regio huic Gubernio exhibendarum fidejubere teneantur, ac demum.

4-o. Ut defectus per Dominum Episcopum non unitum in eo observatus, quod videlicet compagna Graecorum Coronensium certum quoddam capitale 2000 fl. in dotationem ejatis capellae Graecae per modernos cives Graecos eo adhuc tempore, quo hi individua compagniae erant, congestum, unacum accrescente inter-usurio et ecclesiae proventibus successive perceptis inutiliter profuderint et pessumdederint, per concernentem jurisdictionem praeve investigaretur et re taliter comperta de indemnisatione fundi dictae ecclesiae suo modo provideretur; partis proinde dominationum vestrarum erit, praeattactam altissimam resolutionem regiam partibus suo moro notam reddere et in effectum ejusdem tam circa parochum sub conditionibus puncto 3-o praescriptis, quam vero reversales ex parte ejatum Graecorum Regio Gubernio huic exhibendas congrua disponere, ac una praememoratum Christophorum Demeter huc ad Dominum Episcopum non unitorum et respective me Regium Gubernatorem eo fine inviare, ut ab hinc tam circa capellam Graecae compagniae et res in sequestrum sumptas quaerulato ac una etiam Episcopo non unitorum praeve auditis neccessaria ac ulteriora disponi valeant. Sic facturis altifata sua Majestas benigne propensa manet. E Regio magni Principatus Transsilvaniae Gubernio Cibirii die 17-a Aprilis 1790. Georgius Bánffy m. p., David Vajna secretarius m. p.

Czim: Magistratui liberae regiaeque Civitatis Coronensis consignandum. Ex offo Coronae.

## 20.

Copia.

ad Nrum 349.

Ein Gubernial Decret vom 27-ten Jänner Nro 456. communicirt ein Hof-Decret vom 7-ten Jänner, kraft welches auf das Gesuch der hiesigen Compagnie-Griechen, wegen Abänderung der Ueberschrift an der neuerbauten griechischen Kirche nach einem letzthinnigen Landtags-Abschluss, zu Vermeidung aller weiteren Irrungen zwischen den Partheien, gedachte Ueberschrift auf folgende Art einzurichten befohlen wird: *Templum S. S. Trinitatis Sacris Coronensium Graeci ritus orientalis dicatum A. 1787.* Das Gubernium verordnet demnach, diese Inschrift nach der ausdrücklichen Hof-Verfügung an die Kirche der hiesigen Griechen setzen zu lassen.

Beigeschlossen ist das angezogene Hof-Decret.

## V o t u m.

Es sind sowohl von Seiten der Compagnie — als auch von den übrigen hier ansässigen Griechen einige vorzubrufen. selbe von dem Inhalte des Hof-Decrets zu verständigen, und ihnen die angeordnete Inschrift in Abschrift mit dem Auftrag zu übergeben, dass die bisherige Inschrift alsobald hiernach abzuändern, und wenn solches geschehen, dem Magistrat darüber der Bericht zu erstatten sei.

Plekler m. p.

In fidem Copia signavit Coronae die 12-a X-bris 1834.

Johann Barak,  
Mgtual translator L. V.

## 21.

Nro 4464—1792.

*Sacratissimae Regiae et Apostolicae Majestatis Domini  
Domini Clementissimi nomine Regio in Magno Principatu Transsylvanicae Gubernio intimandum.*

Sua Majestas Sacratissima Informatione Regii Gubernii de 20-a Aprilis anni currentis *circa preces Compagniae Graecorum Coronensium*, de exclusivo privilegio super jure Patronatus neo aedificati templi, independentia item Graeci sui parochi ab Episcopo non unito, amotioneque popae Valachici substratas, sibi demisse relata, *benigne resolvere dignata est. Ut praefati suppleanter ab infundatis his suis petites amoveantur*, et ad observantiam initae superioribus anni intuitu praemissorum mutuae Complationis, gerendumque praevigentibus in hoc negotio altissimis Ordinationibus Regiis morem, ea cum seria admonitione invientur; ut semet ad quietem componant. — Praeterea veto Regium Gubernium provideat, *ut in conformitate editae eatenus Regiae Ordinationis ipse parochus natione Graecus cooperator vero Valachus sit.*

Quae altissima Resolutio penes reacclusionem Actorum Regio Gubernio partim pro instruendo desuper Episcopo concernente, partim vero pro procurando effectu in continuatione benignae Ordinationis Regiae die 10-a Mensis Martii anni currentis emanatae intimatur. Supplicantibus medio indorsationis ad rubrum desuper abhinc instructis. — Cui in reliquo Eadem Altissima Gratia sua Regia ac Principali benigne propensa manet. — Datum Viennae Austriae, die sexta Mensis Junii Anno 1792.

Samuel Comes Teleki m. p.

B. Josephus Miske.

Copia.

Magistrats-Sitzung vom 8. März 1794. Z. 438. Die hiesige Centumviral-Communität zeigt die Bedenklichkeiten an, dass die hiesigen Valachen, das den hiesigen griechischen Handelsleuten von Seiten des Publici in das ehennige Cronenthalische Haus auf dem Rossmarkt zu erbauen zugestandene Bethaus den Letztern streitig machen und in eine walachische Kirche umschaffen wollten, in dem aus diesem Fall, wenn es den Valachen gelingen sollte, solche in Folge der Zeit Glocken und die gewöhnlichen Toaken anzubringen bemüht seien, *hiedurch aber in den gottesdienstlichen Handlungen bei unserer grossen Kirche, welcher dies Bethaus sehr nahe und gerade gegenüber liege, Unordnung und Hindernisse unvermeidlich erzeugt werden dürften.* Da nun auf der einen Seite den griechischen Handelsleuten die Erlaubniss jenes Bethaus zu erbauen bloss aus dem Grunde zugestanden worden, weil der Handel allhier auch von den Griechen sehr stark betrieben werde, weswegen denen auch in den ältern Jahren ihnen ein Bethaus zu ihren gottesdienstlichen Handlungen auf dem Kühmarkt um die Miethe überlassen worden, — auf der andern Seite hingegen die Valachen sowohl in der oberen Vorstadt eine weitläufige Kirche (als auch in der Altstadt eine Kirche) besässen: so protestire belobte Communität hiemit auf das feierlichste wider eine solchfällige Veränderung des gedachten Bethauses und bäte, womit der Magistrat auf dieses Vorhaben den Walachen ein wachsameres Auge haben und derselben Absicht zu vereiteln suchen sollte. — Da die hiesigen griechischen Handelsleute im Jahre 1786 wie sie die Erlaubniss zur Erbauung eines Bethauses angesucht sich dahin erklärt, dass sie solches bloss für ihre Familien und für die des Haldelswegen sich hieselbst aufhaltenden fremden Griechen zu errichten Willens seien; der Magistrat Ihnen auch diese Erlaubniss bloss zur Errichtung eines Bethauses unter der Bedingung, dass sie weder Glocken noch Toaken hieselbst anbringen sollten, zugestanden, und dass dieses nur ein Bethaus sein und heissen solle, dem hochlöblichen Gubernio einberichtet hat, *so ist diese Eingabe der Communität der vom hochlöblichen Gubernio in Betreff der Streitigkeiten zwischen den griechischen Religionsverwandten angeordneten löbl. Investigat-Commission mit dem Ersuchen hinüber zu geben, womit dieselbe auf die Bedingungen, unter welchen den Griechen die Erlaubniss zur Errichtung eines Bethauses zugestanden worden. Rücksicht zu nehmen und die Sache dahin einzuleiten geruhen möge, dass jene Partheien, welche dieses Bethaus in eine walachische Kirche umwandeln wollen, abgewiesen und dasselbe seiner ersten Bestimmung nach zur Haltung des Gottesdienstes für die griechischen Handelsleute verwenden werden möchte.*

## 23.

Copia ad numerum 7064/796.

(Hofzahl 3069/796).

Franciscus II-dus dei gratia electus Romanorum Imperator semper Augustus, Germaniae, Hungariae, Bohemiae y. Rex Apostolicus, Archidux Burgundiae et Lotharingiae, Magnus Princeps Transsilvaniae et Comes Siculorum.

Illustres, reverendi, spectabiles, magnifici, generosi, egregii, prudentes item ac circumspecti, fideles nostri sincere nobis dilecti! Repraesentatione vestra Gubernii nostri regii de 24-a mensis Septembris anni 1795 sub No. 1911 emanata, una cum corpore investigationis querelarum privilegiatae Graecorum Coronensium compagniae suo modo demisse nobis substrata, meliorem in modum propensa, ac difensa, in objecto templi Graecorum Coronensium erigendaeque ibidem in rationem eorumdem Graecorum scholae benignam nostram determinationem in sequentibus edendam esse duximus:

I-mo. *Cum templum Graecorum Coronensium ipsorum Graecorum sumptibus erectum sit*, suoapte sequitur, illud Graecis proprium atque cum in finem destinatum esse, ut ibidem Graeci juxta ritus sui exigentiam cultum divinum exercere possint, adeoque eatenus discrimen inter Graecos possessionatos et non possessionatos, ad compagniam pertinentes et non pertinentes nullatenus locum habere posse. Hinc discrimine isthoc penitus *sublato* benigne volumus, ut templum Graecorum Coronensium singulis Coronae commorantibus Graecis pro exercendo cultu divino deserviat, idemque omnibus Graeco ritui non unitorum addictis cuiuscunque iidem nationis fuerint pro exercitio cultus divini pateat.

II-do. Conservationem templi hujus, ac expensarum ad cultum divinum ibidem exercendum requisitarum administrationem unice communitati Graecorum Coronensium ea quidem lege incumbere, ne eadem in rationem templi hujus debita contrahere praesumat.

III-tio. Benigne porro admittimus: ut parochus, et si successu temporis major Graecorum Coronensium numerus vicarium quoque, aut capellanum desideraverit, is etiam in rationem templi hujus e monasterio quodam monachorum Graeci ritus non unitorum in Archipelago constituto, per Graecos Coronenses pluralitate votorum eligatur, ejusdem nihilominus confirmationem et effectivam applicationem a nobis praevie exorandam habebunt, ita quidem, ut pro more recepto singuli ad templum subversans Coronense pertinentes Graeci solita formalitate de eo caveant, quod parochus hic et pro re nata adhibendus vicarius aut capellanus unice incumbenti sibi animarum curae intenturus, nullas correspondentias cum exteris futurus, pecunias in rationem templi congestas exteris haud transpositurus, in negotia Graeci ritus

unitorum prout et objecta politica se nullo sub titulo aut praetextu imissurus sit. Quotiescunque itaque parochiam hanc, aut introducendam suo tempore vicarii stationem vacare, aut eandem mutari contingeret id communitas Graecorum Coronensium Regio Gubernio semper notum reddendum, denominandique parochi et vicarii fidedignam assecurationem de homagiali fidelitate erga nos observando, Regio Gubernio submittendam habebit. Applicationem vero unius cappellani Valachici in templo isthoc unice Graecis proprio tanto magis superfluum esse, quod Valachi tam in vicino suburbio Bolgárszeg, quam vero in veteri civitate templo presbyterisque provisi sint.

Ad uberiorem nihilominus militum aliorumque Valachorum in civitate existentium comoditatem benigne jubemus: ut in templo Graecorum Coronensium quovis die festo et dominica, certo tempore per quendam Presbyterum Valachum cultus divinus lingua Valachica tanto etiam magis peragatur, quod communitas Graecorum Coronensium ad id indulgendum, presbyteri vero Valachici Bolgárszegienses ad id peragendum sponte se obtulerint. Ut autem noctis quoque tempore Valachis in civitate existentibus, absque ullo impedimento sacra pro re nata administrari possint, licet eatenus cautela adhibita jam esset, vos Gubernium nostrum Regium presbyteros Bolgárszegienses medio Consistorii eo inviandos habebitis, ut ii de modo in medium consulant, quo Valachis in civitate existentibus noctis tempore sacra promptissime administrari posse censerent, quorum informatione recepta, vos Gubernium nostrum Regium ea quae e re fuerint, eatenus disponere non intermittatis.

IV-to Communitas Graecorum Coronensium Episcopo Graecorum non uniti Transsilvanico, sedeque ejus vacante Consistorio eorundem debitam reverentiam exhibere obstricta est. Hinc parochus, vicariusque, aut capellanus templi Graecorum Coronensium in commemorationibus divinis ejusdem Episcopi meminisse tenetur.

Obstricto porro est Graecorum Coronensium communitas, Episcopo huic electum per se pro templo antelato parochum aut capellanum literis immediate ad eundem dirigendis, indicare, iisque fide dignum testimonium per ipsam communitatem vidimandum de eo, quod neo electus ipsorum parochus, aut capellanus revera hieromonachus sit, annectere, ut ita couvenienti legitimatione praemissa, Episcopus antelatus eidem absque ulla difficultate, aut remora benedictionem suam, et jurisdictionem ecclesiasticam impertiri valeat. Testimonium vero praedictum in originali per ipsam Graecorum communitatem asservandum erit.

V-to Liberum erit saepefatae Graecorum compagniae quotannis 2. aut 3. individua e gremio sui pluritudine votorum pro curatoribus templi eligere, quibus si delatas sibi has muneris partes acceptaverint, incumbet, elemosynam pro supportandis

hujus templi expensis sponte oblatam conservare, de suppellectilibus templi accuratum inventarium per communitatem asservandum ducere, erogationes e percepta pecunia non nisi cum praescitu communitatis facere, et de perceptione aequae ac erogatione cum fine cujuslibet anni aut ipsi communitati, aut vero denominandis hunc in finem per eandem individuam rationem omnibus numeris absolutam reddere.

VI-to. Prout electio presbyterorum et curatorum ad subversans templum requisitorum, per communitatem Graecorum pluralitate votorum institui debet; ita eorum quoque mutatio peragenda cautelae tamen intuitu neo adhibendorum presbyterorum superius praescriptae stricte semper observandae erunt.

VII-mo. Expensas in conservationem templi, ac ad peragendum cultum divinum necessarias, curatores ex elemosina et exteris templi hujus redivisibus praestandas habebunt, in casu vero quo fundus hic praevium in finem sufficiens haud esset, ad easdem communitas Graecorum Coronensium extraordinario subsidio concurret.

VIII-o. Omnia objecta templum isthoc conceruentia per communitatem Graecorum Coronensium juxta pluralitatem votorum pertractanda erunt. Quod si vero contingeret, eandem communitatem intuitu alicujus obiecti in differentiam Magistratui locali referet, qui eandem maturam in deliberationem sumendo, eatenus id, quod e re fuerit, determinabit. Si vero subversans ejus modi differentia lite sapienda esset, partes collitigantes ad concernentem judicariam instantiam inviabit.

Quod vero preces compagniae Graecorum Coronensium de impertienda sibi facultate, ut Coronae pro excolenda juventute nationis suae setola erigi possit porrectas attinet, cum tam e precibus compagniae hujus, quam vero e propria declaratione Graeci Coronae commorantis Hadsi Panajot Nika prospexissemus eunde Hadsi Panajot Nika profundo erigendae hujus scholae 10000 florenos aerario nostro Regio hujati jam intulisse, ac pro sustentatione pauperum alios 10000 florenos inferre determinasse adeoque fundum ad erigendam hanc scholam adesse; oblatum benefactoris antelati benigne acceptantes, clementer indulgemus, ut pro excolenda juventute Graecorum Coronensi, schola ibidem erigi possit intuitu tamen magistri ad scholam, banc applicandi communitas eas., quas de presbyteris suis ex Archipelago accerendis, praestare tenetur, cautelas praestet. Prout autem Graecis tam Latina quam Germanica schola potest, ita aliarum quoque religionum asseclis liberum erit, erigendam hanc Coronae scholam Graecae linguae addiscendae causa adire. Antelatum proinde benefactorem Hadsi Panajot Nika per vos Gubernium nostrum Regium eo inviari benigne volumus, ut is super benefica sua superius declarata intentione formales literas fundationales expediri



faciat. Superattentionem vero in scholam hanc ut et inspectionem in annuas hujus templi rationes nobis benigne reservamus.

Vestrum proinde Gubernii nostri Regii erit, altissimam hanc nostram benignam determinationem iis, quorum interest, notam reddere, curaque ut eadem debitum sortiatur complementum. Vobis in reliquo, acta acclusa remittenda, gratia Nostra Caesarea Regia ac principali benigne propensi manemus. Datum in Archiducali civitate nostra Vienna Austriae, die trigesima mensis Septembris anno Domini millesimo septingentesimo nonagesimo sexto, Imperii nostri Romani, Regnorumque nostrorum hereditariorum anno quinto. Franciscus m. p. Samuel Comes Teleki m. p. Ad mandatum sacrae caesarcae et regiae Majestatis proprium Joannes de Cronenthal m. p.

Die Beglaubigung laut G. A. XXV. ex 1881 stempelfrei. Mit dem in Kronstädter Stadt-Archiv unter MZ. 2668/796 verwahrten Originale vollkommen gleichlautend.

Kronstadt, den 4-ten Jänner 1883.

(L. S.)

Fr. Stenner mp.  
Stadtarchivar.

## 24.

Cele din petiția fundatorilor cu datul 10 Februarie 1800 in registrată sub Nr. magistratual 2059/800 se cuprind in protocolul luat de Grof Nemes sub aneasa 17.

## 25.

Copia.

Decretum Guble ad Nr. 5826—806.

### Extractum.

Seu vero e sacerdotibus in hoc Principatu existentibus tales eligant, qui tam Graecam quam Valachicam linguam bene calleant, ex qui uno die Dommico liturgiam lingua Graeca, altero vero lingua Valachica celebrent, ac in casum morbis, vel absentia unus alterum quoad liturgiam in utraque lingua abliteratim celebrandas supplere valeant, eo quid magis quod prout in Benigno Rescripto Regio de anno 1796 edoctum habetur, quod Communitas Graeca ad id ut cultus lingua Valachica perogatur spontese abenterit, ita resolutione citato Benigno Decreto Regio de 22 Aug. anni precy. emanato dimandatum sit, ut si ex Archipelago sacerdos adducendus foret si talis sit, qui linguam

etiam Valachicam calleat quam hac ratione peragendam candidaturem promentionatus Magistratus horsum submittendam habebit. E. Regio M. Principatu Tranniae Gubernio Claudiopoli.

7 Augusti 1806.

G. Banffy m. p.

J. Bedey de Sohasky.

## 26.

### *Pravoslavnica obsce romănescă din Cetatea Braşovului!*

In urmarea Milostivului decret guvernial din 26 August a. c. Nr. 7733 eşit pre lângă episcopésca Comisie din 9. Sept. a. c. Nr. 626, acestui scaun protopopesc cu tărie poruncit şi D-Vóstră Vi se face de sêvêrsiti cunoscut, precum:

1. Parochul de până acuma al D-Vóstră P-le Nicolae Panovicî, ca din ȃiua de ieri 3/15 Septemvre a. c. din tótă slujba dela biserica grecésca din cetatea Braşovului este oprit şi de aici să se mute la altă parochie, unde al va griji DumneĊeu.

2. Spre chivernisirea in cele sufletesti a D-Vóstră, până la venirea rënduelei de a sê candidăului alt preot să avem purtare de grije a Vê chivernisi cu preot din vecinătate.

Drept aceea, strêns sê poruncesce D-Vóstră, ca sub termin de 3 ȃile înţelegêndu-vê cu obscea grecésca, să informăluiti pe acest Scaun protopopesc! 1. Unde şi in ce casă aprópe de biserica să se pótă sălăşlui interimal preotul, care vine de a sê orêndui? 2. Dela cine şi cât să şi pótă căpéta salariul sêu pe lună?

3. Vecinătatea cea cu mai mulţi preoţi ar fi Bolgarsechiul de oparte, eară de altă parte Bacifalu şi Turcheşul din acest protopopiat. Şi din sînul acestor trei parochii, care preot va fi mai cu plăcere a vi se orêndui?

Insă sub vremea acêsta de 8 ȃile sau îndatorat a îngriji poporul din Tŭchthaus şi din Spital preotul şi asesorul nostru Ioan Teodor din Bolgarsechiu, la care veţi avea a nisui.

Satulung, 4/16 Septemvre 1820.

Al D-Vóstră de binevoitor

Ioan Verzea protopop m. p.

## 27.

Másolat.

Görög szöveg stb.

*Fordítás.* Als bei dem Ausbruche des vergangenen Krieges zwischen der ottomanischen hohen Pforte und dem kaiserlichen russischen Hofe ich Endesgefertigter mich mit der ganzen Familie in die benachbarte k. k. freie Stadt Kronstadt geflüchtet, woselbst

wir sechs Jahre hindurch unsere Zeit in Ruhe und guter Pflege lebend verbracht haben, ereignete es sich, dass in diesem Zeitraume mein verehrter und vielgeliebter Vater Emanuel Brancovan wie auch meine geliebte Schwester Helene vom Tode heimgesucht, welche beide auch bei der in der Stadt liegenden *nicht unirten privilegirten im Namen der heiligen Dreifaltigkeit verehrten Kirche der dortigen Compagnie der griechischen Handelsleute begraben worden sind*. Sowie auch bei den jetzigen über das Vaterland gekommenen traurigen Umständen, nachdem wir die betrübenden und schlecht eingerichteten, auf uns zugehäuftten und durch fremde Insurgenten böswillig hervorgebrachten Ereignisse nicht mehr haben ertragen können, sind wir mit der ganzen Familie in dieselbe Stadt Kronstadt geflohen, unser Heil findend, woselbst auch meine inniggeliebte Mutter Zoitzta vom Tode überfallen und in dasselbe Grabmahl meines seligen Vaters beigesetzt worden ist. Als ich aber während dieses meinen langen Aufenthaltes die in Allem herrschende gute Ordnung dieser Kirche und die mit Gottesfurcht von den Curatoren geführte gute Verwaltung, so wie die Gedächtnissfeiern meiner Eltern zu ihrem Heile mit Genauigkeit gehalten, ja noch mehr auch die genaue und unveränderte Beobachtung der Anordnungen jener, welche zu Zeiten vom heiligen Eifer angetrieben legirt, beobachtet habe; so wurde auch ich zu folgender seelennutzender und heilsamer That bewegt und zwar: zu ewigen Denkgebeten für mich und für meine ganze Familie, für die Lebenden nämlich und Verstorbenen, legire ich aus eigenem freien Willen und Antriebe kraft dieses meines *Schenkungsbriefes der zu Kronstadt in der Stadt liegenden erwähnten Kirche und Schule, welche von der Compagnie der dortigen griechischen Handelsleute verwaltet werden*, meine zwei stammväterlichen in Siebenbürgen liegenden Güter, das eine Ober-Szombath genannt, welches meiner Familie als erbliche Schenkung von Sr. Hochheit dem Prinzen Michael Apafy, wie das Donations königl. Schenkungs-Document beweiset, geschenkt worden ist, das andere Pojana Mărului, welches meine Familie erkauft hat, wie die bei uns in Verwahrung liegenden Kauf-Contracte bestätigen.

Diese Güter als nun von mir legirt und ewig unentreibbar und unabtrennbar zu sein, *soll erwähnte Kirche und ihre Schule die grundherrliche Kraft haben*, nach unserm Ableben in völliger Herrschaft und Gewalt *durch die angeordneten Curatoren der geschworenen griechischen Handelsleute zu beherrschen*, ohne je auf einen Vorwand selbe entfremden oder verkaufen zu können, sondern sie sollen die Einkünfte zur Beobachtung meiner nachstehenden Anordnungen benützen, welche nach meinem und meiner Ehegattin Ableben unverändert und unvermindert, wie sie anbefohlen werden, bewerkstelliget werden sollen.

1. Von den jährlichen Einkünften dieser erwähnten zwei Güter setze ich fest, dass die Hälfte von den *Curatoren der Kirche und Schule* zu Denkgebeten für die Seelen und zu Almosen jährlich verwendet und die Denkgebete für die Seelen zu den von der Kirche bestimmten Zeiten insbesondere aber einmal im Jahre eine Gedächtnissfeier mit Wachskerzenaustheilung und mit der gewöhnlichen Pracht gehalten indem auch den Geistlichen jährlich Messlese Remunerationen *und zwar dem Archimandriten der Kirche Einhundert Gulden W. W., den nicht unirten Geistlichen von der grossen Kirche von Skeju Einhundert Gulden,* jenen von der kleinen Kirche von Skeju fünfzig Gulden und jenen von der Altstädter Kirche fünfzig Gulden gegeben, um jeden Sonnabend des Jahres die Namen der Entschlafenen bei der Messe zum Andenken zu verlesen und für aller unser Heil zu beten, die Almosen aber *von den Curatoren auf ihr Gewissen* an Kronstädter Arme und wirklich Bedürftige im Verhältnisse ihrer Noth zur Erleichterung des dieselben drückenden Unglücks ausgetheilt werden sollen.

2. Setze ich fest, dass die andere Hälfte der Einkünfte zur Vergrößerung der bei dieser Kirche vorbestehenden Schule verwendet, indem die Curatoren hellenische Lehrer sowohl für die gemeinen als auch grammatikalischen und philosophischen Lehrgegenstände und einen besonderen Lehrer für das deutsche mit Besoldung anstellen, *woselbst eingeborene und fremde Schüler von gleicher und fremder Religion, frei, ohne Lehrgeld zu zahlen unterrichtet und der hellenischen Gelehrsamkeit und der deutschen Sprache mächtig werden sollen. Derselben Schule der griechischen Kirche widme ich auch meine ganze Bibliothek,* bestehend aus hellenischen, lateinischen, französischen, italienischen und deutschen Büchern, so wie sie sich von den Zeitumständen noch erhalten hat, um zum Gebrauche und Benützung für die Lehrbegierigen zu dienen, ohne die Bücher entfremdet zu werden, noch weder den Lehrern noch den Schülern erlaubt zu sein, selbe ausserhalb der Schule ins Haus zu nehmen, sondern nur innerhalb der Wohnungen der Schule zu studiren und zu lesen.

3. *Die nicht unirten Kirchen, welche auf diesen zwei oben genannten Grundstücken liegen,* sollen immerwährend in ihrer erforderlichen guten Ordnung gehalten werden, und die Curatoren sollen für ihre jährliche nöthige Pflege sorgen, damit dieselben nicht verwüstet sondern unaufhörlich unsern Namen bei den heiligen geistlichen Functionen in Erinnerung gebracht werden sollen.

4. Die auf genannten zwei Gütern wohnenden Geistlichen sollen nie Zehent von ihren Feldfrüchten geben, sondern sie sollen als immerwährend für ihre rechtlichen Saaten hievon ausgenommen und befreit des Zehntes für den König, für die

Legataren und für ihre Dorfsinwohner, wie auch für alle gottesfürchtigen Christen unaufhörlich beten.

5. Bestimme ich, dass die Inwohner obigen Gutes Pojana Mărului Walachen, weil sie wegen ihrer gebirgigen Lage immer beschränkt sind und Mangel an Nahrung haben, für immer ungestört und frei bloss von dem Zehent des Maises sein und diese Wohlthat so wie sie früher von meinen Eltern und auch von mir bestätigt dieselbe hatten geniessen sollen. Die übrigen Gerechtsamen aber sollen die Inwohner benannter Güter entrichten, indem sie dieselben gegen die Curatoren obiger Kirche nach den Gewohnheiten und Ortsgesetzen erfüllen sollen.

6. Die Compagnisten griechischen Vorsteher und Curatoren der zu Kronstadt in der Stadt liegenden Kirche der heiligen Dreifaltigkeit sollen über diese zwei obigen Grundstücke und die Einkünfte derselben nach der wahrhaftesten, genauesten und gerechtesten Art die Verwaltung und Leitung führen, nach meiner obigen Anordnung die Austheilungen machen und Alles, was ich in obigen Punkten festgesetzt habe, in Ausführung bringen und in seiner Unversehrtheit verwahren, damit dieselben vor dem höchsten Richterstuhle des allmächtigen Gottes sich nicht schuldig machen sollen.

7. Zur Bestätigung dieser von mir legirten zwei Grundstücke und zur unveränderten Beobachtung meiner obigen Anordnungen, sollen die angeordneten Curatoren dafür sorgen, dass diese meine Schenkungs-Urkunde von dem hiesigen löblichen Magistrate bekräftiget werde und von Sr. k. k. Majestät, wie es gebräuchlich ist, bestätigt werde, und dieselbe soll bei der Curatur der genannten griechischen Kirche sammt den vorfindigen Documenten, Verträgen und übrigen Schriften dieser beiden Grundstücken aufbewahrt und in das Buch der Kirche eingetragen werden.

Gegeben in der Stadt Kronstadt in Siebenbürgen im Jahre *Eintausend achthundert drei und zwanzig* nach Christi Geburt im Monat *April* und zur Beglaubigung von mir, dem Testatoren welcher gegenwärtiges eigenhändig unterschrieben und mit meinem eigenen Siegel zur völligen Sicherheit bekräftigt habe, freiwillig bestätigt. (L. S.) Gregor Fürst Brancovan m. p. bestätige Obiges. Archimandrit Theodosiou und Pfarrer der griechischen Kirche zu Kronstadt. Zeuge.

## 28.

Copia.

## Plenipotenție.

Fiindcă prin un milostiv decret Gubernial din 10 Maiu 1821 Nr. 2235 ni s'au luat preotul cel românesc, care ne slujia Sfânta liturgie și celelalte sfinte taine și mângăeri sufletesci în biserica grecească și deodată ni s'au poruncit, că de aici înainte să mergem la biserică în Bolgarszek spre ascultarea celor sfinte și eară-și că la vremea de lipsă un preot din Schei să fie îndatorat a veni la noi în cetate, spre împlinirea celor sufletesci și mângăerea noastră; dar fiindcă acest milostiv decret cu totul este spre nemulțămirea și obidarea noastră și spre îngreueră cinstiților preoți din Bolgarszek; cu un cuvânt cu neplăcerea amendurilor părților, așa dar *oreși cari bunî patrioți* și revnitori spre cele sfinte atât posesionari (Burgeri) cât și chiriași locuitori în slăvita Cetate încă în anul trecut 1827 în 3. Decemvre învoindu-să între sine au făgăduiț nu mici sume de bani spre cumpărarea unei case, în care la vremea sa să se facă o capelă spre slujbele cele sfinte prin un preot român și acest sfânt făgădas și cu iscălitura și pecețile noastre l'au întărit.

Însă Dumnezeesca rîvnă nu au putut astepta întârziere, ci pătrunzînd și înflăcărînd inimile tuturor locuitorilor români cetățeni spre acel gând sfânt i'au mișcat, cât și până la cumpărarea acei case, se cuprindă o altă casă cu chirie spre deschiderea unei capele, pentru aceea, adunându-se la un loc cu deosebit contract dela 4 Aprilie 1828 s'au legat între sine întărindu-l cu însuși iscăliturile și pecețile sale, ca spre ajungerea acestui sfînt scop, fie cine cu cât va vrea să ajute și nici întrun chip să nu se depărteze de un lucru așa sfânt, întru care sfânt scop cu toți au stat și stau nestrămutați, pentru aceea, s'au fost și trimis o jalbă către Prea sfîntitul Domn Episcop cu acea umilită rugăciune, ca să se milostivescă a ne da binecuvîntare spre a sluji sfânta liturgie în cetate și celelalte 6 taine, de unde ni s'au trimis o milostiva rezoluție sub Nr. episcopesc 196 1828 cu acel înțieles, ca să arătăm cu amăruntul pricinile. din care nu vrem a ne ținea de mai sus pomenitul Decret gubernial dela 10 Maiu 1821 prin care ne îndreptă la biserica din Bolgarszek, că arătând pricini îndestulate este nădejde prea dulce a dobândi cererea noastră, atât dela prea sfîntitul Domnul nostru Episcop, cât și dela Crăescul Guvern și de la Înălțatul Împărat al nostru milostiv Stăpân și Părinte.

Însă fiindcă acest lucru are greutățile sale și obscea este cu greu ase aduna și a se sfătui spre săvîrșirea acestui lucru; așa adunându-ne la un loc ne-am sfătuit, ca aceste greutăți să le încredințăm la 4 bărbați cinstiți și revnitori de acest sfânt

lucru și cu voe obstesă am ales pre cinstiți Dumnealor: Ioan Cepescu, Ioan Juga, Nicolau Cepescu, Rudolf Orgidan făcându-i plenipotențiali deplinți în lucrul acesta supt următoarele condițiuni:

1. Atât ceice au făgăduit și au scris ore care sume de bani, precum Dumnezeu i'au imputernicit și care se află în deosebite zapise însemnați, care zapise se vor da în mâna Cinstiților Plenipotențiarî, cât și cei ce după acesta vor făgădui, care sumă tot în acel zăpis se va însemna, se făgăduesc acum de nou cu legiuitul interes după proporția capitalului de aci înainte și vor da fără de nici o întârziere în mânilor C. Plenipotențiarî și când vor afla Cinstiții Plenipotențiarî a fi de trebuință, va fi și însuși capitalul făgăduit pre lângă revers de primire ca un dar făgăduit lui Dumnezeu.

2. Și se dă C. Plenipotențiarî totă puterea și orice vor găsi cu cale pentru binele obscei și ajungerea acestui sfânt scop, sunt slobozi să facă și se direagă pre cum sunt: a scrie jelbi în numele obscei, a primi și a da răspunsuri, a face cheltueli cuvinčiose, numai să aibă ași da socoteală, după curata cunoscință a sufletului ori când va pofți cinstita obsce.

3. Își ține cinstita obsce acel drept, că nemulțămindu-se cu Cinstiții Plenipotențiarî, care lucru nădăjduim, că nu se va întempla, ca să aibă voe ori când ași lua dela dênșii plenipotența fără a avea voe C. Plenipotențiarî a cerceta cum? și pentru ce? și a orânduî alții după obsceasca alegere.

4. Când s'ar întempla, de care lucru să ferescă Dumnezeu, că după tôte ostenelele C. Plenipotențiarî să nu putem dobândi scopul nostru, atunci să fie îndatorăți C. Plenipotențiarî sumele primite, numai de cât ale da fiesce cărui binefăcător inderet pre lângă rentoarcerea Reversului împreună cu dobânda ce vor fi fost primit, cât va mai prisosi din cheltuelele făcute; acestă a noastră plenipotenție s'au scris în două examplare și pentru mai mare încredințare cu însuși iscăliturile și pecetile nostre le am întărit.

Brașov, în Maiu 1828.

Dumitru Orgidan m. p.  
George Joan m. p.  
Constantin Bogits m. p.  
Dumitru Marin m. p.  
George G. Orgidan m. p.  
Anton Popovici m. p.  
George Hagi Radu m. p.  
George Nica m. p.  
Constantin Cepescu m. p.  
George G. Juga m. p.  
Dumitru Hernea m. p.  
Nicolae Teclu m. p.

Ioan Molnar m. p.  
George Joan jun. m. p.  
Dragomir Grădinaru m. p.  
Hagi Jlie Hagi Jvascu m. p.  
Paraschiva Lazăroui m. p.  
Nicolae Joanovici m. p.  
Nicolae Radovici m. p.  
Bucur Dumbravă m. p.  
Dumitru Nicolau m. p.  
Ioan Secareanu m. p.  
Oprea Sfetea m. p.

## 29.

Copia ad Nr 367.

## Înălțat Creiesc Gubernium!

Plenipotențianii obscei românești din orașul Brașov: Ioan Cepescu, Ioan G. Juga, Nicolae Cepescu și Rudolf Orgidan prin instanța lor aici sub A) umilit așternută și la acest Scaun episcopesc prin Protopopul locului cu relația de la 15 Iulie a. c. pub G) așternută în numele a toatei obsce românești din Cetatea Brașovului umilit se roagă la locurile cele cuviincioase, a li să da voe, ca într'o casă privată, întocmită spre treba aceasta, să le fie slobod ale slujii slujba Dumnezească și anumit sfânta liturgie în limba românească prin preot de neamul său și deschilinit Ignatie Karabetz, fostul capelan de oște și acolo aplicăluit ca protopop, care parochie n'are, din pricinele următoare :

1. Că 61 pateri de familie sunt orășeni români, care șed în Cetate cu numele aici sub B) însemnate și familiile lor și slugile afară de limba românească grecesce sau elenica nici decum nu știu, eară din potrivă în Oratoriul cel grecesc din Cetate, la care până acum au umblat, slujba dumnezească numai în limba grecească se slujesce prin preot grecesc, adecă: într'o limbă necunoscută, de la care nu pot să ea nici un folos.

2. Că suplicantei obsce românești nu-i este cu putință a auzi slujba dumnezească în limba românească și a lua mângăerea sufletescă și trupescă, fiindcă copiii și slugile lor a alerga la bisericile din forștatură, nu pot, că bisericile acelea sunt depărtate de Oraș, intratita, încât mersul cu venitul, ține cel mai puțin 3 sierturi de ceas, deschilinit în vreme slabă și rea.

3. Că la bisericile cele din forștatură sunt sumă mare de poporenă, atât cât pentru dânsii nu de mult li s'au îngăduit aș ridica biserica nouă cu mult mai depărtată și nu sunt întocmite ca să potă cuprinde și pe suplicanta obsce română din Cetate; cătanele cele prezidialicesci, spitalul cătănesc și robii, cari sunt în țuchthausul Cetății și cari cu toții sunt la număr 800 suflete.

4. Că din adusele pricină nu este nimica în potrivă, ca să nu se potă aplacidă o capelă privată, pentru întărirea contribuensilor fiindcă suplicanta obsce, tot-deauna se poate cunoște l'au dat cu interese; era dinpotrivă despărțirea Românilor brașoveni de Grecii de acolo, mai cu samă întreba religii, și acea stare încă urgălucesce, de órece *Grecii pare că din natura lor potă ură nesuferită și apăsare asupra nației românești*, precum se vede din întâmplarea ce acum de curând s'au întâmplat, că tocmai în ziua Invierii Domnului Cristos, fiind suplicanta obsce împedecată prin vreme rea a alerga la bisericile cele din afară au intrat în Oratoriul cel grecesc, pentru mângăerea sufletelor lor. Grecii com-



paniști însă mai bucuros au dispus a-să ceti sfânta evanghelie în limba franțuzască și în cea turcască, de cât în cea românească, măcar că Oratoriul era plin de Români, pe când Francezi și Turci n'au fost nici unul. Pentru această suplicanta obsce în prea lăudata ei plângere, să nu pótă avea nici acea mângăere în Oratoriul cel grecesc, ca batăr sfânta Evanghelie a Învierii Domnului, care odată întrun an se cetesce, se o pótă auđi în limba românească și să o înțelegă, fiindcă numai această limbă o sciu.

5. Că parochiî din Bolgárszék, cărora li s'a încredințat suplicanta obsce a o griji în cele sufletești prin Mar. decret gubernial din 10 Maiu 1821 Nr. 2235 eșit; prin documentele lor de sub C. și D., s'au declarat, că întrun atâta sunt cuprinși cu mulțimea poporenilor lor, încât a sluji și la suplicanta obsce nu sunt în stare, nici după măritele orândueli în ireba acésta eșite, că pentru ocolirea primejdiilor celor sufletesci pe rënd să dormă câte un preot în Cetate încă până acum nu s'au împlinit. Ba încă credincioșii Locuitori din Cetate, deschilinit de spital și țuchthaus, cărora mângăerea cea sufletescă nici după Măr. decret gubernial din 4 Martie 1820 Nr. 911 eșit, nu li s'au împărțășit și așa aci arêlând în mai multe rënduri, precum se vede din citatul decret gubernial de sub Nr. episcopesc 354/826 întâi înaintea Magistratului locului, apoi a Mării sale D-lui Cancelar de gubernie Grof Ladislau Lazar atunci fiind la Brașov, tare s'au jeluit, că prin parochii din Bolgárszék, nici la sêrbătorile cele mai mari adevă: la Nascerea și la Învierea D-lui Cristos nu sunt căutați, cu atât mai puțin le slujesc cele sfinte. La întemplantarea când li s'ar îngădui ridicarea capelei private, de față este protopopul Ignăție Karabetz, care încă până acum nu are parochie, lângă acea capela fără de a se înmulți numărul popilor, s'ar așeza.

6-lea Că cererea suplicantei obsce într'acolo atârna, că slujba dumnezească să o audă și să o învețe în limba românească; Prea înaltele orândueli nici de cum nu se vor împotrivi; de vreme ce din părintesca dispoziție a Prea înaltelor orândueli și mai nainte s'au îngăduit Românilor a avea preoți din némul său în persóna lui George Haines și Nicolae Panovici, care prin Măr. decret gubernial din 3 Aprilie Nr. 2140 și 3. Iulie 1792 Nr. 4464 și din 27 Martie 1809 Nr. 1953 esite, au fost aplicați, pentru ca pe partea Românilor orășeni să slujască slujba dumnezească romănesc în Oratoriul cel grecesc, pe rënd cu preutul cel grecesc adus dela Archipelag; în curgerea mai multor ani, în liniște au slujit.

Care umilită instanție a obscei romănesci în necsul relațiilor Scaunului episcopesc încă sub 4 Aprilie și 15 Iulie 1820 în tréba acésta eșite, cu acea umilită adaogere o aștern Înaltului Crăesc Guberniu, de orece fiind umilita lor instanție și acum în chip vrednic de credință și cu fundament dovedesce, că atât

mulțimea de poporenii din Cetate, pentru audirea slujbei dumnezeesci și împărtășirea cu Sf. taine cât mai cu samă la întâmplări primejdioase, pentru depărtarea locului, a alerga la bisericile din forșaturile Brașovului, nici de cum nu pot. Nici bisericile acelea precum de obsce este cunoscut nu pot cuprinde mulțimea creștinilor din afară. căci de abia cuprinde pe poporeni sîi și nici parohii din forșaturii nu sunt destui de a pute s'evârși cele sfinte locuitorilor ortodocsi din Cetate. Între cele lalte mai sus pomenite și de acolo încă se pôte cunósce, că stând relațiile cele oficióse protopopesi din 19 Iunie și 17 Sept. 1823. în tréba acésta în cóce arétate și aici sub E. și F. umilit așternute, ca nu pomeniții Români din Cetate sê pătímésca ceva scădere în cele sufletesci, au trebuit să se îngăduiască preoții cei streini-vagabunzi pentru slujirea celor sfinte. Din acestea să se milostivésca Înălțatul Crăesc Guberniu, ca pe suplicanta obsce română, sau să o introducă în Oratoriul cel grecesc, să slujască pe rënd după obiceiul cel mai nainte, de la Prea înaltul loc slobozit, sau să i se dea voe aș ridica Oratoriul. La tótă întâmplarea este fórté de lipsă, ca să li să aplaciduliasca Capelan, cu atâta mai tare, cu cât despre oparte așa mare turmă de ómeni, în pricina religiei să pătímésca scăderea; eară dacă părintesce se va slobozi capela privată numai pe cheltuiala suplicantei Obsce a o ridica, și se va aplacida lângă dēnsa fostul capelan de óste Ignăție Karabetz, care până acum n'are parohie; cu acésta nici contribuenții nu se vor îngreuea; și nici numărul Preoților nu se va înmulți. De altă parite nesuferită lipsă este, ca să li să slujască cele sfinte și să aibă predică în limba românăescă; pentru cei din Cetate, cari afară de limba românăescă alta nu sciu. De acésta lipsă cu adevérat s'au fost făcut cunoscut și prin măritele Decrete Gubernialicesti după Prea înaltele Orândueli întocmite și deschilinit între celelalte sunt cele dto 3 Aprilie Nr. 2140., 3 Iulie Nr 4464 și 3 Noemvre 1792 și cele de sub Nr. 7930, 7933, 7856 și cea din 23 Sept. 1805 Nr. 7375, cele din 3 Febr. Nr. 931, din 27 Martie Nr. 1929, cea din 12 Maiu 1806 Nr. 3513, cele din 27 Martie 1809 Nr. 1953 și mai pe urmă din 7 Noemvre 1816 Nr 9705, cea din 17 Febr. 1817 Nr. 1459 și din 7 Martie 1820 Nr. 911 eșite.

Mai pe urmă umilit mă rog, ca de multe ori pomenită cerere a suplicantei obsce, intemeiată pe cele mai din nainte: dacă nu se va pute îngădui capela spre mângăerea lor, fără scirea Prea Înaltului loc, umilit să se așternă acésta rugare la acea Mărire Împărătésca, spre hotărîrea cea înaltă. Sunt Al Înaltului Cr. Gubernium.

Sibiu, 22 Iulie 1828.

plecat serv

**Vasile Moga** m. p.  
vlădică.

Ad. Nr. 7924—828.

*Prea Luminate și Prea Sfințite Domn Domn Episcop mie Milostiv  
Patron și Părinte!*

Milostiva poruncă a Prea Sfinții Tale din 22 Aprilie a. c., Nr. 196, n'am lipsit a o împărtăși cu cinstiții neguțători români neuniți din Cetatea Brașovului, ca să-și dea desvilit circumstanțilicesce toate pricinele, pentru cari nu umblă Dumnealor la biserica din Bolgárszék, pentru ascultarea slujbelor dumneedeesci în limba românească, de vreme ce Milostiva orânduela guvernială din 10 Maiu 1821 Nr 2235, în treba acésta eșită, așa poruncesce, ca suplicanții pentru mângăerea sufletescă, la pomenita biserică a Bolgarsechiului să nisuască și declarația ce vor face împreună cu suplica Dumnealor să o aștern Prea Sfinții Tale.

La acésta milostivă poruncă a Mării Tale au răspuns mai sus numita obsce românească din Cetatea Brașovului adevcă :

1. Că biserica din Bolágrszék este departe trei pătrare de ceas din cetate afară și D-lor sunt 61 de famili, care fac 357 de suflete, dintre cari unii sunt bētrēni neputincioși, copii și fetișóre tinere, slugi și slujnice, căroră le trebuie păstori și instrucție sufletescă și cestora nu le este cu puțință a merge așa departe la biserică, ba și celor mai sănătoși și mai în vērștă le este fōrte cu șfială și rușine a merge la biserică streină, unde n'au scaune să șadă, ba nici batăr loc de ajuns unde să stea, fiindcă biserica este de poporenii șei ceș mulți-preferențer de tot ocupată.

2. Fōrte cu mare îngreuere le este nóptea la vreme de lipsă a merge după preot românesc din Cetate cu sfânta Cuminecătură spre a împărtăși pre cei bolnavi.

3. În Cetatea Brașovului totdeuna este cătănimea, dintre cari partea cea mai mare sunt Români, de care se ține și spitalul cătănesc; arestanții dela țuchthaus și mulțime de slugi și slujnice române și de altă națiune circa 300 de suflete. Acestia toți au mare lipsă de preot românesc în Cetate, care să-ı învețe religia și moralul creștinesc, dumineca și în sērbători ca altminterea trāesc ca dobitócele, necunoscēnd pe Dumneđeu, pe Impēratul și pre stăpīnii lor, din care vin toate imoralitățile.

4. Arată că din buna voință a unor binefăcători și iubitori de cultura nații-româneșci au strīns bani gata 8320 fl. ö. w. din care capital pot să ție capela și preot, din interese fără îngreueră altor ómeni șeraci și contribuensī.

Din aceste aduse la mijloc temeinice pricini de iznov umilit se rōgă tótă obscea mai sus numită, ca să te milostivesci Prea Sfinția Ta, ca un milostiv părinte sufletesc, a cunósce lipsa

## SUMMARIUS CONSPECTUS

Incolarum Graeci Ritus non Unitorum in Civitate Coronensi ejusque Suburbiis de Anno 1829.

Pars Urbis	Fixum Domicilium habentes												H o s p i t i u m t e n e n t e s												In Servitio aliorum constituti												Summa totalis					
	Walachi		Serviani		Bulgari		Graeci		Singari		In Summa		Walachi		Servi		Bulgari		Graeci		Singari		Mi- lites pre- fidiali	In er- gas- talo	In Summa		Walachi		Serviani		Bulgari		Graeci		Singari		In Summa		omnium Rubricari			
	Familiae	Personae	Familiae	Personae	Familiae	Personae	Familiae	Personae	Familiae	Personae	Familiae	Personae	Familiae	Personae	Familiae	Personae	Familiae	Personae	Familiae	Personae	Familiae	Personae	Nro	In capiti Nr.	Familiae	Personae	Coronens.	Extranei	Coronens.	Extranei	Coronens.	Extranei	Coronens.	Extranei	Coronens.	Extranei	Coronens.	Extranei	Familiae	Personae		
In Civitate	20	71	1	2	1	8	7	22	—	—	29	103	50	131	5	16	7	17	32	90	—	—	566	35	94	855	52	174	—	1	—	—	—	—	1	—	—	53	176	123	1186	
In Suburbio O-Brassó	151	668	—	—	—	—	2	6	5	23	158	697	114	444	—	—	—	—	—	—	5	26	—	—	119	470	31	91	—	—	—	—	—	—	—	2	5	33	96	277	1296	
In Suburbio Bolonya	19	73	—	—	—	—	—	—	86	386	105	459	19	66	—	—	—	—	—	—	43	139	—	—	62	205	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	2	4	3	6	167	673
In Suburbio Bolgárszék	924	4150	3	17	1	2	7	30	31	149	966	4348	347	1216	6	18	—	—	19	69	8	25	—	—	380	1328	61	182	—	—	—	—	—	—	1	6	3	67	186	1346	5929	
Summa	1114	4962	4	19	2	10	16	58	122	558	1258	5607	530	1857	11	34	7	17	51	159	56	190	566	35	655	2858	153	449	—	1	—	—	—	—	2	10	12	115	464	1913	9084	

(L. S.) Josephus Wentzel,  
Politiae Director.(L. S.) Fridericus Bömches,  
Politiae Actuaris.(L. S.) Petrus German,  
Archidiaconus Coronensis  
Secundus et Parochus O-Brassó.(L. S.) Simeon Popovits,  
Parochus Bolgárszeg.(L. S.) Voina Pitisi,  
Parochus Bolgárszeg.

cea mare la atâta mulțime de suflete, care gem și suspină fără nici o mângăere sufletescă, să te milostiveeci a îngădui, ca să și faci o capelă românească *într-o casă curată*, cu cheltuēla Dumnealor și acolo *să li să slujescă dumnezeșca slujbă în limba românească*. Aceste tôte mai pre larg te vei milostivi Măria Ta a vedē din aici adăogatele acte sub literile A. B, C, D, care cu smerită plecăciune le aștern Prea Sfinții Tale spre milostivă hotărîre.

Însă vedēnd eu deoparte lipsa, care au de preot românesc Cinstiții neguțători civiliști, dintre cari au 24 de familii case în Cetatea Brașovului și cari împreună cu alți bürgeri pōrtă tôte greutățile patriei și Cetății și nu puțină hasnă fac erarului, prin neguțătoriile Dumnealor, a cătanelor și a Areștanților, a slugilor și a slujnicelor de români, că n'au nici o mângăere sufletescă. De altă parte vedēnd, că preoții dela Bolgárszék sunt fōrte tare ocupați cu poporenii sēi și pentru acēsta nu pot să slujască și la mai sus numită obsce românească. după cum s'ar cădē, fără lipsa poporenilor sēi. Pentru acea și eu ca protopopul locului umilit mē rog, ca să te milostivesci Prea Sfinția Ta a îngădui, să-și faci o capelă românească într'o casă, lângă care să-și pōtă ținē și preot românesc în locul fostului în Cristos frate Nicolae Panovici, fiindcă și preoții din destul s'au declarat înainte Scaunului protopopesc în anii 1821 și 1823, că nu pot să slujască la țuchthaus și la alți locuitori din Cetatea Brașovului.

Pre lângă aceste tôte întru adēncă plecăciune sunt al Prea Sfinții Tale.

Brașov, 15 Iulie 1828.

prea plecat serv

**Ignație Carabetz** m. p.

protopopul Brașovului.

### 31.

Copia ad Nrum Gub. 1896 Nr. Aus. 68/830

#### P. P.

Antequam relate ad petitum Valachorum disunitorum in Civitate Coronensi interiori Oratorium erigendi facultatem sibi elargiri petentium, medie Relationis R. Gubernii Dto. 7. X-bris 829 Nr. 11462., horsum promotum, quidpiam determinaretur, Supplicantes domum in Oratorium adaptandam specificè indigitandam simulque penes adaptionis plani, preliminarisque calculi exhibitionem fidedigne edocendum habebunt summam pecuniariam tam ad coemtionem et adaptationem talis domus, quam etiam ad intertentionem Sacerdotis requisitam priesto esse, contribuentibus porro per erectionem questionati Oratorii novum onus haud impositum, nec Sacerdotibus, qui Supplicantibus Sacra hactenus

administrarunt, e competentibus Capeciis citra ipsorum assensum debite legitimandum, deieptamvi. Regium itaque Gubernium supplicansem Communitatem in conformitate praemissorum inviare partium Suarum esse ducat. Cui in reliquo. Datum Viennae Austriae, Die 23-a Ianu. anni 1830.

**B. Iosephus Miske** m. p.

**B. Lazarus Ápor** m. p.

In fidem Copiae Coronae, die 31 Martii 1830.

**Frider. Aescht**

Secret. Magis.

### 32.

Copia.

B. Decreti Aulici ad Nurum Aul. 1940/832. Gubli 7063/832 signati.

### P. P.

Suam Majestatem Sacratissimam medio B. Resolutionis Regio die 16-ta Maji a. c. elargito Communitati Valachicae Dis-Unitae intravillanae Coronensi facultatem, distinctum sibi intra muros Civitatis Oratorium in domo cum in finem jam effective coemta juxta revisum et adoptatum per Directionem Aedilem Planum et sumptuum calculum propriis expensis esigendi eo additis elementer concedere dignatam esse, ut dispositione Episcopi Non-Unitorum reliquatur: an eidem Communitati, pro celebrando in lingua sua vernacula Cultu divino impertiendaque spirituali et morali Instructione, Parochus vel vero Capellanus praeponatur; porro ut eadem Communitas onus quoque domui in Oratorium adaptando relate ad ferenda quartiria impositum una cum contributione pro eadem competente, reluere teneatur; Fundus denique Contributionalis nec in Contributione constituendi Parochi vel Capellani et aliarum penes novum hocce Oratorium nefors applicandarum personarum vel minimam patiatur falcidiam, Gubernio Regio erga Relationes Suas dto 7. Decembris a. 829 sub Nro 11462 item dto 25 Febr a. c. sub Nro 1350 in substrato horsum praestitas penes remissionem advolutorum pronotitia adornandisque in conformitate Altissimo hujus Resolutionis Regio ulterioribus congruis Dispositionibus hisce perscribi. Cui in reliquo. Datum Viennae Austr. die 30 Maji 1832.

**B. Iosephus Liske** m. p.

**B. Lazarus Ápor** m. p.

Copiae conformem extradecedit Coronae, die 13-ia Septb. 1832.

**P. Römer.**

subst. Archivarius

## 33.

## Contract.

Prin care noi mai jos iscăliți încredințăm, pre cum să se scie, că încă în toamna trecută anul 1827 ne am fost legat o samă din noi cu deosebit contract spre cumpărarea Caselor Hanțeloe, ca cu vreme să ne facem din trânsele biserică românească, după cum într'acel pomenit contract pre larg se cuprind însă după tocmela ce am făcut cu unii din moștenitorii caselor arătate, neputându-se între dênșii a se învoi, s'au luat acest lucru în proces, care proces pôte să se prolongescă încă doi sau trei ani de zile, așa dar noi vom fi răbdători până ce va lua procesul mostenitorilor Hanțeloe sfârșit, rămâind și acel contract al nostru în puterea lui

Acum dar, pentru ca să nu ni se răcescă rêvna asupra acestui lucru dumnezeesc fiindcă s'au înmulțit numărul nostru aici în Cetatea Brașovului, unde cu mic, cu mare se pot număra până la șase sute suflete, și pentru ca să ne putem a ne mângăia, cu ascultarea sfintelor slujbe în limba noastră, până la altă rânduélă cu sfatul de obsce și în puterea prea Milostivului decret al Înălțatului Crăesc Gubernium, prin care ni se îngădue a avea un preot românesc în Cetatea Brașovului spre mângăierea noastră; am găsit cu cuviință, ca să luăm o casă cu chirie, după proporția familielor noastre la un loc frumos, în care să ne facem o capelă ca să ne slujască preotul, pe care'l vom găsi cu voé tuturora, ca să ne slujască în limba românească, ără nu într'altă limbă, pe care noi nu o înțelegem, ci numai după religia noastră a răsăritului.

Drept aceea ne făgăduim, ca ori cu cât va socoti fie carele să însemneze singur, că ce ajutorință va puté face le sêvêrșirea acestui cuget al nostru spre cumpărarea lucrurilor trebuințioase la Capelă, cum și chiria, leafa preotului și a unui pascăl până se va puté aduna ceva fundație, ca să se pôtă implini aceste cheltueli, ce curg pe fiecare an, ne îndatorim, ca toate acestea noi să-le purtăm, fără a însărcina și pre cei mai sêraci

Și spre încredințare întărim cu iscălitura noastră.

Brașov, în 4 Aprilie 1828.

(L. S.) Ioan Cepescu m. p.	(L. S.) Hagi T. Jvancici m. p.
(L. S.) Constantin Cepescu m. p.	(L. S.) Nicolae Cepescu m. p.
(L. S.) George Ivan m. p.	(L. S.) Rudolf Orgidan m. p.
(L. S.) Dumitru Orgidan m. p.	(L. S.) D. B. Hernea m. p.
(L. S.) Ión Sécărénu m. p.	(L. S.) George Nica m. p.
(L. S.) Vasile Pop m. p.	(L. S.) Dimitrie Marin m. p.
(L. S.) Ioan G. Ioan m. p.	(L. S.) Nicolae Ioanovici m. p.
(L. S.) George G. Juga m. p.	(L. S.) D. C. Nicolau m. p.

(L. S.) Nicolae Mincu m. p. (L. S.) George Orgidan m. p.  
 (L. S.) George Hagi Radu m. p. (L. S.) Iohan Molnar m. p.  
 (L. S.) Oprea Sfetea m. p. (L. S.) Zacharia Voicovici m. p.  
 (L. S.) Oprea Oprea Circa m. p.  
 În Iulie 30 dau 100 bani umblători.

### 34.

#### Cinstiți și pravoslavnici Creștini!

De multă vreme locuitorii Cetății Brașovului de legea pravoslavnică lipsiți de sfânta slujba și de slujbele bisericesci în limbă românească, care limbă o înțelegem toți poporenii bisericii, mai bine de cât altele.

De aceea, spre mulțămirea și mângăerea norodului, câțiva din pravoslavnicii nostri Creștini, s'au trudit prin ostenelele sale, de au pus acest sfânt scop în lucrare, din care trudă în acest an curgător, cu ajutorul Prea puternicului Dumnezeu, și din voința Prea milostivului nostru Împărat am câștigat slobozenie printrun milostiv decret împărătesc sub Nr. Curții 7063/832 și al Crăescu-lui Guvern Nr. 1490/832 a ne îngădui a zidi în Cetate o Sfântă biserică pe locul Caselor Nr. 99 în piață. Spre acest scop sfânt s'au cumpărat locul de la *Domnul Constantin Bogits* cu ajutorul mai multor pravoslavnici Creștini unde se va zidi biserică care biserică se va numi: Hramul Adormirii Maicei Domnului și se va sluji în trênsa sfintele slujbe în limba românească, după tipicul bisericii răsăritului.

Fiind cu mare greutate de a se zidi o biserică în Cetate, după cuviință și după *cinstea nêmului*, că trebuie o sumă bună de bani.

De acesta ne rugăm D-Voștră prin acesta a noastră scrisore, ca să binevoiți a ajuta acest sfânt lăcas dumnezeesc, pe care cu cât îl va lăsa inima, după cum Maica Domnului Vê va lumina. Din obsceasca adunare a noastră, ce am făcut am ales pre aici mai jos iscăliții Neguțători a fi purtători de grije spre zidirea acestui sfânt lăcaș dumnezeesc, dela cari veți primi cvitanță iscălită de dênșii, cuprinzătoare de câtă sumă de bani veți cinsti. Ne rugăm ca să binevoască fiecare binefăcător a scrie cu condeiu numele sêu în dosul acestei scrisori, puind suma de bani, câți au cinstit, spre a se petrece numele lor de Ctitori în Conдика sftei biserici, spre vecinica pomenire și vor avea dela D-șeu multă plată și Comóra nesfêrșită.

Brașov, 16 August 1831.

În numele Obscei românești din Cetatea Brașovului.

George Nica m. p. Ioan G. Juga m. p.  
 Dimitrie Marin m. p. Rudolf Orgidan m. p.  
 Ioan Constantin Cepescu m. p.

S'au subscris de 50 membri 6200 fl. v. v.



## 35.

**E s t r a s**

din Cartea Aurită a darurilor „pentru urzirea bisericii românesce în Cetatea Braşovului.

Cu ajutorul Sfintei Treimi s'au început la anul 1828, în zilele Stăpânitorului nostru Franciscus I. cu binecuvântarea Prea Sfinţitului Episcop Vasile Moga.

*Cuvânt înainte.*

„Sfîntesce Dómnice pre cei ce iubesc podóba casei tale, tu pre aceia îi prea măresce cu dumnezeéscă puterea ta: ăice Sf. Ioan Gură-de-aur la molitfa Amvonului.

Toţi bărbaţii cei vrednici şi mai departe vėđători prin puterea înţelepciunii lor avėnd dragoste cătră Dumneđu, lucruri mari au sėvėrşit în lumea acėsta şi fiind părinţi harnici au lăsat pildă bună următorilor lor, őră îi cei bunî vėđėnd temeiurile cele mari şi strălucite ale părinţilor lor, cu dragoste învăpăiată se silesc să lase după mórtea lor icóna vie tuturor următorilor lor.

Precum Împėratul Solomon, fiul prorocului David, ajungėnd în Scaunul Impărrăţiei tatălui sėu n'au stiut, ce multămire mai mare să facă lui Dumneđu, de cāt au jertfit tóte averile Sale şi au zidit biserica cea mare sfânta sfintelor din Ierusalim, cum arată sfânta Scriptură ăicėnd: Nu este altă mai mare facere de cinste Sufletului omenesc de cāt a zidi casă lui Dumneđu. În acėstă casă se aduna fiecare creştin spre a primi lumină spre corectare, spre curăţirea păcatelor sale. Acolo se înalţă cătră Ceriu glasul tuturor păcătoşilor, cu lacrimi de umilinţă spre mântuirea lor, acolo se jertfesce trupul lui Iisus prin a cărui sânge s'au ridicat păcatele lumii, acolo sbóră Ingerii şi Serafimii cu mare sfială cāntānd: „Sfânt, sfânt, sfânt este Domnul Savaot plin este cerul şi pământul de mărirea lui; acolo la înfricoşatele taine pomenesc şi se rógă preotul pentru sufletele tuturor Creştinilor pentru cei vii şi pentru cei morţi.

O ce faptă bună este acėsta; o ce uşurare aduce ea sufletelor rīvnitóre spre podóba casei Domnului, o ce haină sufletéscă primesc aceia, ce sunt aplecaţi spre zidirea casei lui Dumneđu. Ori ce scop bun vor avea în sine ise va împlini după cum în adevėr s'au vėđut ca cinstiţii Neguţători şi burgeri din cea de Dumneđu păzită Cetatea Braşovului, puindu-şi în gānd a face o sfântă biserică. Pronia dumnezeéscă iau cuprins împreunāndu-î pe toţi, ca întrun gānd ca nişte fraţi cu ajutorul Tatălui ceresc să zidescă acėstă sfântă biserica română creştină de credinţa biserici Rėsăritului în mijlocul Cetăţii Braşovului cu tóte cele trebuincióse, spre cinstea şi podóba nēmului romānesc. Numele lor vor rămāné în veci pomenite şi sufletele lor fericite.

Din această vrednică urmare următorii noștri frați luați pildă bună și urmați bărbaților celor vrednici spre a vă dobândi în veci nume nemuritoare. Primiți cu bucurie cuvântul Sfântului Ioan Gură-de-aur, care dice: „Sfințesce Dómnne pre cei ce iubesc podóba casei tale, tu pre aceia îi prea măresce întru dumne-đească puterea ta și nu ne lăsa pre noi, cei ce nădăjduim întru tine! Amii!

Brașov 12 August 1831.

Smeritul între preoți  
**Radu Tempian**  
 vice protopop al Brașovului.

D a r u r i :

1. Ioan et C. Cepescu neguțători au	dăruit	fl.	v.	v.	2670.—
2. Dumitru Orgidan măcelar	”	”	”	”	1030.—
3. Ioan Sécăreanu neguțător	”	”	”	”	7417.30
4. George Ioan	”	”	”	”	2301.36
5. Rudolf Orgidan	”	”	”	”	3452.30
6. Ioan et George Iuga	”	”	”	”	3058.30
7. Dumitru Marin	”	”	”	”	1670.—
8. George Orgidan	”	”	”	”	2375.45
9. George Nichifor	”	”	”	”	850.—
10. Oprea Țirca	”	”	”	”	500.—
11. Nicolau Cepescu	”	”	”	”	589.—
12. Hagi Hie Belcovici	”	”	”	”	589.—
13. Nicolae Teclu	”	”	”	”	800.—
14. Paraschiva Lăzăroe	”	”	”	”	370.—
15. Neculae Ianovici	”	”	”	”	206.—
16. Neculae Radovici	”	”	”	”	75.—
17. Dragomir Grădinaru	”	”	”	”	675.—
18. Oprea Sfetea	”	”	”	”	70.—
19. Ioan Nichifor	”	”	”	”	576.—
20. Nicolae Dimitriu	”	”	”	”	265.30
21. Constantin Nichifor	”	”	”	”	200.—
22. Mândica Nucet	”	”	”	”	644.26
23. Ioan Sfetovici comersant	”	”	”	”	250.—

36.

Pentru fundațiunea Caselor Capelei Nr. 558.

C o p i a

După protocolul: *Copieri de documenturi ale Capelei române din Cetatea Brașovului, la pagina 1.*

Noi am hotărât atât cei din Cetate cât și cei din Schei, ca să cumpărăm o casă în Cetate, pentru sfântă biserică românească și făcătorii de bine să vor arêta fiesi, care cu ce ajutor va da, iscălindu-sê singurî cu mânilé — adecă:

Frații Ioan și C. Cepescu . . . . .	1500	fl. v. v.
Dumitru Orgidan . . . . .	500	" " "
Ioan Sécăreanu . . . . .	1000	" " "
Rudolf Orgidan . . . . .	1000	" " "
Ioan G. Iuga . . . . .	1000	" " "
Nicolae și Barbu Cepescu . . . . .	200	" " "
George Orgidan . . . . .	500	" " "
Dimitrie Marin . . . . .	500	" " "
George Nica . . . . .	250	" " "
Oprea Oprea Țirca . . . . .	500	" " "
George Ioan . . . . .	1000	" " "
George Iunior . . . . .	20	" " "
Hagi Ilie și Hagi Ivanciî . . . . .	50	" " "
Nicolae Teclu . . . . .	100	" " "
Paraschiva Lăzăroi . . . . .	100	" " "
Nicolae Ivanovici . . . . .	100	" " "
Nicolae Radovici . . . . .	50	" " "
Dragomir Grădinaru . . . . .	100	" " "
Bușur Dumbravă . . . . .	200	" " "
Dumitrache S. Nicolau . . . . .	50	" " "

După Original acurat dela 3 Decembre 1827  
este însemnat cu litera Nr. 1.

Oprea Sfetea . . . . . 50 " " "

### 37.

Copia.

După Protocolul de Documenturi la pagina 49 era la funda-  
țiunea I.

În numele Sfintei Treimi prin al căreia ajutor s'au hotărât de Obscea românească la anul 1827 Decembre în 3 fiind adunați la un loc, ca să cumpărăm o casă aici în Cetatea Brașovului, pentru Capela românească și făcându-se acea sfântă hotărîre în scris, au ajutat fie-care cu cât au binevoit iscălindu-se fiecare. Însă la anul 1830 Martie în 26, când era ca să se cumpere aceeași casă, vîzînd, că cel pînă atunci strâns fond nu se ajunge spre cumpărarea casei, așa dară de nou au pășit de Duchul sfînt povățuitorii binefactorii spre facerea de bine cea vecinică și au mai ajutat, fiecare cu cât au binevoit și după aceea s'au și cumpărat tuturor cunoscută Casă din ulița Sécuilor pentru Capelă.

Iară acum din pronia lui Dumneșeu venindu-ne un astfel de privilegiu de a pute face schimb cu casele Domnului kir Constantin Bogits în Tîrgul-grăului dîndu-i casele cele din ulița Sécuilor și fl. 30,000 s'au cum se va pute alcătui în fl. v. v. de lipsă este dar, ca de nou să năsuască umilita

nație și cunoscuții Blagocestivi Binefăcători spre câștigarea unei așa nemuritoare moșii spre lauda Nației noastre, care pri-lejiu nu se poate ști, putea-se va vre odată găsi, ca nēmul nostru să pōtă a'și face sieși în *fruntea Tergalui o sfântă Biserică*, drept acea fraților Românilor binefăcători, cu ajutorul Tatălui ceresc să ne îndemnăm unii dela alții spre pășirea înainte *la dăruire* și de altă parte să împrumutăm acest sfânt lăcaș fiecare cu cât va putē și va binevoi pe o scurtă vreme, fără dobândă, până când va da Dumnezeu să se strēngă *putintică fundație* și atunci se va întorče fiecăruia împrumu-tarea cu mulțamită a tōtă Obscea și așa să binevoescă Cin-stiți binefăcători a se iscăli.

Brașov, în 3/15 Decembre 1831.

Dăruim pentru scule, cari am socotit întâi a fi de lipsă  
Ioan Cepescul . . . . . fl. 1000.—

La schimb ca casa lui Bogits am dăruit șapte sute

George Orgidan . . . . .	700.—
Ioan Sēcăreanu o mie v. v. . . . .	1000.—
Rudolf Orgidan am cinstit o mie . . . . .	1000.—
Ioan et George Iuga " " " . . . . .	1000.—
George Nica două sute cincizeci . . . . .	250.—
Dragomir Grădinariu . . . . .	300.—
Nicolau Teclu o-sută-cincizeci . . . . .	150.—
Ioan Dumitru Cretioiu . . . . .	200.—
Nicolae Cepescu pentru Schimb . . . . .	250.—
Ioan Sfetcovici " " . . . . .	200.—
Nicolae Ioanovici " " . . . . .	100.—
George Gsanțu " " . . . . .	100.—
Sotir Rahisu " " . . . . .	50.—
Ioan Molnar două-sute cincizeci . . . . .	250.—
Marcu Nicolae din Viena . . . . .	250.—
George Hagi Radu două-sute cincizeci . . . . .	250.—
Bucur Dumbravă cu cei din nainte și cu cei de acum " . . . . .	300.—
Ioan Teclu o sută nemțești . . . . .	100.—
Hagi Ilie et Hagi Ivanciu Belcovici . . . . .	180.—
În 18 Decembre Ioan Pantazi . . . . .	500.—
Un Zapis al D-lui kir. Hagi Mircea de Paraschiva	
Lăzărean s'au dăruit Sf. Biserici . . . . .	270.—
Mihail Flusturēnu . . . . .	200.—
Anastase et Zeno am dat v. v. o sută . . . . .	100.—
D-lui kir. Zacharia Nicolau în v. a. o sută douăzeci și cinci " . . . . .	125.—
Ioan Nica pre lângă ce am dat o sută . . . . .	100.—
C. Nica pre lângă ce am mai dat am numērat astăzi v. v. " . . . . .	100.—
Florea George Inga dăruiesce Sf. Biserici . . . . .	50.—
Vasile Lacea . . . . .	100.—
Molnar Ioan . . . . .	116.40

George Ioan . . . . .	fl.	250.—
D-na Sora Pertiei . . . . .	"	750.—
Andrei Izer . . . . .	"	100.—
Todorache Ciurcu . . . . .	"	100.—
Ioan Slavici . . . . .	"	100.—
Gavril Carpov . . . . .	"	12.30
Dutiu Sulică . . . . .	"	250.—
Ionitja Petrovici . . . . .	"	100.—
George Giuvelcă . . . . .	"	11.40
Andrei Corbu . . . . .	"	500.—
Chirie Hagi Angel . . . . .	"	300.—
<u>Suma</u>		16473.70

## 38.

Copia.

## Rechnungs-Auszug.

Aus dem Cassa-Buch der in der Stadt zu errichtenden walachischen nicht unnirten Capelle, mit wie viel jeder Benefactor von den hiesigen walachischen bürgerlichen Handelsleuten aus seinem freien Willen dazu geholfen hat.

1831		fl.	kr
August 25	Die bürgerlichen Handelsleute		
	Hr. Ioh. & Const. Cepesco . . .	2500	—
	" Ioh. & Georg. Inga . . .	2500	—
	Der bürgerliche Handelsman		
	Hr. Rudolph Orgidan . . . . .	2500	—
	" Iuon Säckerianu . . . . .	2500	—
	" Georg Johann . . . . .	2000	—
	" Dumitru Orgidan . . . . .	1000	—
	" Georg Orgidan . . . . .	2000	—
	" Demeter Marino . . . . .	2000	—
	" Georg Nika . . . . .	1000	—
	" Iohann Nika . . . . .	500	—
	" Iohann Molnar . . . . .	500	—
	" Opre Czerke . . . . .	500	—
	" Nicolaus Csepesco . . . . .	1000	—
	" Nicolaus Teklo . . . . .	200	—
	Frau Paraskeva Lazár . . . . .	200	—
	" Smaranda Nocetina 50 Ducaten . . .	583	20
	Der bürgerliche Handelsman		
	Herr Nicolaus Ioanovits . . . . .	200	—
	" Hagi Illie Ivanovits . . . . .	200	—
	" Constantin Nika . . . . .	200	—
	Für eingegangene Interessen von obigen Geldern . . . . .	187	35
<u>Summa W. W.</u>		fl.	21670
			55

Übertrag Summa W. W. fl. 21670. 55

Von obigem Capital ist ein Haus in der Burzen-  
gasse in der Stadt sub Nr. 243. laut Kaufcontract de  
Dato 31. August 1831. und laut Stadtgrundbuch pag.  
4330 & Nr. 3871 und Grund-Buch der Stadt pag. 119  
Nr. — gekauft vorden.

Für Conv. Müz. fl. 7000 oder a fl. 250% W. W. fl. 17500. —

bleibt der Capelle Capital W. W. fl. 4170. 55

Sage vier tausend ein hundert siebenzig Gulden & 55 kr.  
in Wiener Währung, bleiben der obgedachten Capelle als Capital.  
Ausser der jenseitigen Summe von vier tausend ein hundert  
und siebenzig Gulden und 55 kr. in Wr. Währung, welche die  
genannte walachische Capelle zur Bestreifung der laut Unkosten  
stets, noch an Baarem hat, haben die nachgenannten Herren Han-  
delsleute, auch sonstige vestimenta ecclesiastica der Capelle aus  
Ihrem freien Willen geschenkt wie folgt.

Die Herren Johann & Constantin Csepesco:

Ein Par Gürtel-Hafteln mit Perlen  
Zwei silberne Candila  
Zwei silberne Kreuze  
Ein kleiner Communionbecher von Silber  
Ein grosses ave Marienbild  
Ein Evangelium-Buch versilbert  
Ein Predig-Buch oder Cazanie  
Ein Luster von Glas.

Der Herr Georg Johann:

Ein Kreuz mit Silber überzogen  
Eine grosse Compositions-Schüssel für die Weihe  
Zwei grosse Compositions-Leuchter

Der Herr Andreas Corbul:

Ein Communion-bächer von Silber  
Vierzehn Stück vestimenta ecclesiastica von feinem Stoff,  
zwei Reihen zur Abwechselung.

Die Herren Joh. & Georg Juga:

Ein Par weisse Compositions-Leuchter  
Eine Reihe vestimenta ecclesiastica von feinem Seidenzeug;

Ferner:

Auch die zum Gottesdienste gehörigen Kirchen-Bücher sind  
alle in Bereitschaft. Zu mehrerer Glaubwürdigkeit haben wir als  
Bevollmächtigte der Kirchen-Gemeinde eigenhändig unterfertigt.

Kronstadt, am 10-ten October 1831.

Joh. & Const. Csepesco m. p. Rud. Orgidan m. p.  
Joh. & Georg Juga m. p. Nicolaus Cepesco m. p.

Dass dieser Ausweis wirklich von den unterzeichneten vier Kronstädter walachischen Herren Handelsleuten Johann & Constantin Csepesco, Johann & Georg Juga, Rud. Orgidan und Nicolaus Csepesco eigenhändig unterschrieben worden, und die voraufgezeichneten Gelder und Effecten zum gedachten Zweck wirklich vorhanden seien, wird hiermit auf Verlangen ämtlich bescheiniget.

Kronstadt im Grossfürstenthume Siebenbürgen am 17-ten October 1831.

(L. S.) Das Stadt und Districts-Gericht zu Kronstadt durch  
**Georg Fried. Neugeboren** m. p.  
 Gerichts Secretair.

#### 40.

Copia din protocol.

Nr. 1/835 Aprilie 20.

#### Sesia I.

La sesia de astăzi s'aũ adunat la casa Sf. bisericii mai jos arătate Representanții, anume: kir George Ioan, kir I. I.<sup>1</sup>Juga, ju-pânul Ioan Sécăreanu, kir Ioan G. Iuga, kir Rudolf Orghidan, kir Dimitrie Marin, kir Hagi Radu, kir George Nica, kir Mirică Flușturean, kir George Iuga, kir Nicolae Cepescu, kir Nicolae Teclu.

Căroră punându-li-să înainte propoziția școlei lor, de cătră Dnelor cinstiții curatorii în chipul următor:

1. De poftesc mai sus pomeniții Representanții a să face o fundație la școlele acestei sfinte bisericii, care să aibă a să administra tot de această Representanție. Și în treba acesta s'aũ poftit D-lor, ca să-și dea declarația afară: pe cine ar pofti a însărcina cu această intemeere a școlelor și ai întocmi cele de lipsă asupra acestei fundații a școlelor?

#### H o t ă r ı r e :

Cu un glas s'aũ răspuns, că acest lucru de mai sus arătat, cu toții îl poftim a să face, și că organizatorii ai acestei fundații rânduim și poftim pe ciustiții curatorii a să însărcina cu acest lucru.

Prin

**Nicolae Cepescu**, notar.

#### 41.

Copia.

Nr. 2/835 Aprilie 26.

#### Sesia II.

La această sesie fiind prezenți Representanții pomeniți la sesia I. s'aũ primit instrucția pentru administrația bisericii și s'aũ ales curatorii bisericii:

Dumnealui kir George Ioan, curator ca purtător de grije asupra reparațiilor caselor.

D-lui Nicolae Cepescu, ca notar al sesiilor și arhivului și al bisericii.

D-lui Mihail Fluștureanu, ca curator ajutor asupra închirierii caselor.

D-lui George Nica cu buna primire s'a ales Inspectorul școlilor.

D-lui George Iuga cu bună primire s'a ales administratorul școlilor.

Și s'a uitărit

**N. Cepescu**, notarul bisericii.

## 42.

Copia.

Nr. 7. In 14 Septemvre 1836.

### S e s i a VII.

Adunându-se la sesia de astădîr Dumnelor: Ioan Săcăreanu, Dragomir Grădinaru, Ioan Iuga, Rudolf Orghidan, Dimitrie Marin, George Hagi Radu, Mihail Flușturean, Nicolae Cepescu, George Ilie și Vasile Lacea.

Și punându-se înainte de cătră administratorii școlilor ai acestei sfinte biserici, că spre întemeerea acestor școle, este de lipsă a aședa doi profesori buni, la aceste școle, ca să învețe pruncii acestei obsce după normă, în limba românească, nemțescă și latină, cu care profesori au și intrat în tocmeală și s'a uitărit a li să plăti pe an la amândoi patru sute fiorini argint, care bani pre lângă interesul din fundațiunea școlilor să se dea. S'a mai hotărit o tacsă stipulată a plăti părintii copiilor în trei clase adecă: clasul I. să plătescă Cmze 4 fl., a II. 6 fl. și a III. 8 fl. in cmze pe an. Țr cât nu se va ajunge până la împlinirea lefelor profesoresce, să aibă a împlini alți vre-o câțiva benefactori, cari cu deosebit contract s'a uitărit legat între D-lor. Unul dintre acești profesori va fi Dl *George Bariș* la clasul al doilea. Acești profesori să nu aibă nimica a se amesteca in cele bisericesci, decât la învățătura pruncilor; eară catechismul să-l învețe prin parochul nostru, după cum și până acum s'a uitărit.

### H o t ă r i r e.

Acastă propoziție este primită și să se închee contract cu acești profesori, eară la vreme să se citescă în auđul tuturorora spre întărire.

**N. Cepescu**, notar.



## 43.

*Reverendissime !*

Frațiesc'a Domniei Tale scrisóre din 15/27 Sept. am avutu bucuri'a de a o citi numai dupa-ce m'am intorsu la Sibiiu din strainatate, pe unde absentasem dela inceputul lui Septembre. Dupa-ce m'am vediutu acasa, am datu preste mai multe afaceri urgente, care me asteptau atátu în Sibiiu câtu si aici in Brasiovu, unde me afiu de câteva dile si unde dorescu a respunde în lini'a prima mai virtosu la p. 1 din cele anumite in scrisórea D-Vóstra, adeca relative la infiintiarea scólei din cetate in anul 1833/4, *daca exista despre concessiunea ei vreo resolutiune dela Gubernu.*

Nu sciu, se existe nici-o concessiune guberniala, nici nu credu se fia emanatu vreuna, pentrucá nu credu se o fia cerutu cineva. Spre a ne esplica lips'a de concessiune guberniala, cauta se ne cugetamu in epoc'a de inainte de 1848 si sub acea sistema in partea sa cea mai mare patriarchala, se reflectamu totodata, cá de si biseric'a gr. or. stetea pâna in 1848 numai sub scutulú indoiosu alu art. de lege 60 din 1791, totusi in câtu pentru scóle se observá din partea guberniului unu feliu de analogia a celorlalte confesiuni religióse, pe ai caroru capi bisericesci nu'i intrebá nimeni, câte si ce feliu de scóle au, daca le inmaltiescu sau le inpucinédia, numai se nu céra nimicu dela statú. Guberniulu supraveghia bine sau reu, numal *pucincle* scóle sustinute de catra statú.

Spre a infintia o scóla confesionala gr. or. fundatorii nu aveau se mérga la guberniu, ci numai la directorulu Fulea in Sibiiu, cá se'si céra de acolo *dascali*. Hei, dara cetatienii romani din Brasiovu deveniti acum rivali mari ai Greciloru de acilea, voiau se aiba și ei unu Didascalos sau doi mai procopsiti si decâtu ai Greciloru si anume se scia *limbi* . . . , éra nu dascali de sate cu Az-Buke Veghe-Glagole etc. In Sibiiu erau deocamdata numai de acestia. Asia ei chiamara de dincolo pe unulu Dascalu *Antonie*, care se dá de grecu, sciá inse fórte bine romanesce si era casatoritu. Pe acestu *Antonie* l'am aflatu eu in Augustu 1834, cand am calcatu eu mai antaiu in Brasiovu, unde venisem cá Mentor cu baiatii lui Zsipa si Teodoru Dsanly, cari invatiasera la Blasiu, aveau inse mare trebuintia de a fi preparati mai bine.

Dascalulu *Antonie* s'a departatu totu in acelu anu la Viena.

Lui *Antonie* fi successe *Dimitrie Leca*, nepotu de sora alu curatorului *Ioanu Zsipa* dela S. Niculae. Acestu *Leca* invetiase fórte bine la greci si la sasi, éra la Blasiu ascultase unu anu la facultatea filosoficá. *Leca* luatu odata pe fuga de càtra studentii sasi, avend si neplaceri cu unii parinti, in Mart. 1836 i-si dete dimissiunea si in Maiu trecù la Tergoviste, unde se maritase

Mamaș'a a dou'a-ora. Mai apoi Leca deschisese bolta in Oradea-mare, unde a si repausatu.

Vediendu negutiatorii scól'a fàra docente si neafland altulu nici aici nici in Sibiiu, in Martiu 1836 au scrisu prin Georgie Nica la Blasiu; de acolo inse nu cutediá nimeni se se angajedie cu brasiovenii, cari treceau de fôrte bigoti; sparia pe tineri si „enorm'a departare“, adeca drumulu de trei pana in patru dile. In fine abia in Septembrie 1836 se decise Georgie Baritiu, se mérga la Brasiovu, inse numai pe 3 ani. Condițiunile lui se potu vedé in contractulu inchieiatu cu comun'a. Baritiu avù mai antai *ajutoriu* pe unulu Ioanu Procopu, fostu studentu din Blasiu, paremi-se in asia anumit'a poetica. Procopu trecù dupa unu anu la Craiova.

In Aprilie 1838 negutiatorii chiamara totu dela Blasiu pe Andreiu Murasianu, care stete pâna in Aug. 1840, apoi trecù la gimnasiulu nemtiescu. Urmà pe unu anu Bartolomeiu Metianu, dupa elu Ioanu Popovicu, apoi nefericitulu Grigorie Moldovai si dupa acesta Nicolae Preda pâna la infiintiarea scóleloru de astadi. Baritiu s'a retrasu dela scólele acelea in August 1845 pentru totdeauna.

Me folosescu de acésta ocașiune spre a Ve transmite 28 bucati de acte si documente ralative la scólele D-Vóstre, ratacite pe la unii comercianti si pastrate la mine pâna astadi. Eu credu că mai tóte acestea merita, ca se fia inregistrate undeva si conservate, ca se nu mai dispara din nou prin masele cridali sau prin biurouri straine.

Alu Reverentiei Tale devotatu

Brasiovu, 2/14 Nov. 1886.

G. Baritiu.

#### 44.

Nr. 10, pag. 20.

Tot astăđi la 12 Septemvrie 1837.

#### Sesia X.

„S'aũ mai luat înainte și alta propoșiție a D-nulu profesor G. Bariț, ca să se orânduescă unul sau doi, cătră care cinstita obsce are mai multă incredințare, spre o subscripție, de acei creștini, cari ar avé indemn a ajuta fundația scólei românesci cu capela de aici intrupată, *ce este preste puțin, să se ridice de scólă comercială*“.

Deci s'a găsit cu cale a se pune acésta in lucrare și pof-tindu-sé D-luı D-l George Nica și D-l profesor G. Bariț a fi purtător de grije, pentru conscripție, aũ primit cu dragoste. Asemenea și părintele Vasile Greceanu primesce acésta însărcinare.

S'a hotărit.

## 45.

## Scurt Extract.

(Tradus din originalul latinesc la 1844 și aflat în archiva parochială.)

Al lucrărilor celor legiuite și drepte comisionale, ce s'au făcut pentru Gimnasiul Greco-românesc, care îl cer Bûrgerii și Neguțătorii posesionați români din Brașov de religia grecescă-neunită, a să ridica la Brașov și a umilitelor rugămînți ce au dat acești Bûrgeri în privirea lucrului acestuia pe calea Episcopului neunit *din Ardeal la Înălțatul Crăesc Gubernium*.

Compania privilegiată grecescă din Brașov în 26 Sept. 1837 au dat o instanță la Înălțatul Crăesc Guberniu, rugându-se: ca în privirea școlei așa numite grecesci din Brașov, fiindcă aceea se tractează în protiva duchului și voinței fundatorilor și binefăcătorilor ei, prin mai marii Bisericii așa numite grecesci și bunurile ei numai să prăpădesc: să se milostivescă Înălțatul Crăesc Guberniu a le trimite un normativ statornic. Acastă instanță tot în anul mai sus numit sub Nrul gubernial 10,721 s'a împărțășit Episcopului neunit din Ardeal și Maria Sa Episcopul ascultând întâi în lucrul acesta pe directorul școlilor normale neunite și pre acei Neguțătorii greci și români din Brașov, cari nu să țin de compania grecescă, dară totuși tot un fel de incurgere au cu compania în administrația atât a școlilor cât și a capitalelor dăruite pe sama acesteia, au dat o opinie la In. Cr. Guberniu, în care arată, că e de lipsă ridicarea unui Gimnasiu neunit sau național în Brașov, foarte folositor și fericitor pentru Româניה întrégă; érá mai ales pentru Româניה din Districtul Brașovului și Făgărașului și cere ridicarea aceluia.

În urmarea acestei opinii rënduesce In. Cr. Guberniu prin milostivul său decret dto 1837 Nr. 4975 o comisie sub presidiul Mării Sale Domnului provincial comisar Iosif Turi, căruia i-au pus înainte patru întrebări, spre cercetare și lucrare.

Rënduita comisie, ca se pótă da un respuns curat la acele patru întrebări au început la anul 1837 lucrarea sa și după multe feliuri de sucituri, înpotriviri și cicălituri, ce au făcut compania grecescă, comisia și-a încheiat în luna lui Ianuare 1844 lucrarea sa.

Înainte de ce și-au sêvêrșit lucrarea sa vine o înaltă hotărîre gubernială sub Nr. 11,668/1841 (veđi anecsa 48 în original), în care s'a poruncit darea informațiunelor la ôre-carî întrebări.

În urma acestei orêndueli își face comisia informația sa, ba încă înainte de a răspunde la întrebările puse arată curat:

a) Că neavênd neuniții din Ardeal nici școle gimnasiale, nici alte institute educătore publice la acastă tristă și derăpînătore stare au vrut ôreși-care neuniții binefăcătorii să ajute și pentru

formarea școlilor aŭ dăruit sume însemnate, atât în banii gata, cât și în alte bunuri reale.

b) Că fondul școlastic este de 136.253 fl. și 55 cr., érá fondul bisericesc este de 103,400 fl. și 59 cr., așa dară fondul școlastic ajunge la ridicarea unui Gimnasiu neunit, cu atât mai vértos, că obscea greco-română în declarația sa către Episcopul neunit făcută și însemnată în opinia sa cu Nrul roman II, curat aŭ descoperit și s'aŭ îndatorat pre sine, că în privirea ridicării Gimnasiului nunit, dacă suma mai sus însemnată, ce se află gata, nu ar ajunge, va împlini, ce va lipsi ori cât se fie, saŭ în banii gata saŭ în acțiil de Viena. După această declarație trece-comisia la întrebări și arată ad evidentiam la:

1-a întrebare: Că ridicarea unui Gimnasiu neunit național, nu numai, că nu se împotrivesce cu legile patriei și cu înaltele orândueli, ci fórte tare s'ar potrivi cu voința cea curată atât a părinteștei îngrijiri a Înaltei stăpânitoare Case a Austriei, cât și a hotărârii Dietei cei mari de curând, cât și a tuturor binefăcătorilor, cari aŭ dat fundațiile școlastice, ba încă tăcând acum de ceilalți făcători de bine fundatori ai școlii, cel mai nou și mai mare făcător de bine fundator Principele Grigorie Brancoveanu aŭ dăruit bisericii așa numite grecesci două sate întregi ale sale cu acea condițiune, ca să se mărescă școlile de lângă densa si acolo se potă asculta toți tinerii, fără de totă deosebirea, de nație și religie nu numai sciințele gramaticale, ci și cele filosofice. Érá filosofia fără clasele gramaticale: Sintaxă, retorică și poezia, cari se fac în Gimnasiu, nu se pote asculta. Așa dar după acest testament de fundație ridicarea Gimnasiului este „conditio sine qua non.“

Mai încolo arată Comisia, că și căpeteniile bisericesci așa numite grecesci doresc ridicarea Gimnasiului; căci instrucția școlastică, ce aŭ făcut'o dênșii spune afară curat: că să se învețe retorică și logica, însă acesta fără Gimnasiu este cu neputință. Arată și aceea, că:

Gimnasiul ar fi cu mult mai de folos de cât școla negutătorască: că unde învață acum după șematismul examenelor 10 saŭ 15 copii, dacă s'ar strămuta școlile acestea în Gimnasiu, mai multe miil de prunci din districtul Brașovului și al Făgărașului vor căștiga acolo învățatură și educație și cu ce mare folos ar fi acesta spre înaintarea binelui de obsce al statului. Cu atâta mai mult, că educația atâtor miil de copii n'ar costisi nici un bănuț, nici pre Statul nici Erarul.

Și la răspunderea, că la cele lalte două întrebări arată Comisia curat, că ridicarea Gimnasiului este neapărat de lipsă, ba încă în sfârșitul răspunsului la a doua întrebare făcut, arată și aceea, că de vreme ce fundațiile spre scop sfânt dăruite se pră-

pădesc de cătră căți-va Neguțători, așa numiți greci după cheful lor cel slobod împotriva cugetului fundatorilor; așa ca să se pue oprelisce acestei prăpădirii ne îndumnezeite; tocmai atâta incurgere să aibă și obscea românească de religia neunită întru administrarea ocărmuirii școlilor și a fundațiilor, cât și compania și căpeteniile bisericii așa numite grecesci.

După informația acésta sêvêrsind Comisia la 15 Ianuare 1844 operatul sêu, tot în ziua acésta a trimis la Inalt. Cr. Guvernîu un Extract din operatul lucrării ei întreg și cu acela o opinie pentru ridicarea Gimnasiului național.

În acesta în lucrul operatului sêu își dă și răspunsul la cele 4 întrebări ale In. Cr. Guvernîu, adecă: la întrebările acestea:

1) Care și ce fel sunt capitalele și fundațiile, ce s'ar puté întrebuinta la ridicarea unui Gimnasiu?

2) Óre capitalele acestea destul sunt de sigure?

3) Óre venitul curat anual al capitalelor fire-ar de ajuns spre numitul sfêrșit?

4) Dacă ar fi venitul capitalelor de ajuns, în ce chip s'ar puté organisa pusul în întrebare Gimnasiu? La aceste întrebări s'a dat răspunsul următor:

La 1-a întrebare: După conspectul de lângă Nrul protocolului comisional 141, în care sunt însemnați cu numele lor fundatorii, cu cătățimea fundațiilor, împreună cu averea; suma cea adevărată a școlilor este de 134,961 fl. 55 cr.; érá cea pretensivă de 1301 fl.

Cu câtă greutate și cu câte necasuri aș putut ajunge Comisia numai și la atâta, ca să caute cătățimea capitalelor acestora, se vede curat din declarația de sub literile a, b, c, d, e, f, la acésta întrebare făcută și anumit din cele de sub e și f se vede apriat: că căpeteniile bisericii așa numite grecesci nu numai nu tractéază aceste spre scop sfânt lăsate fundații, după rënduelele fundatorilor, ci tocmai împotriva aceloră, după sloboda lor plăcere le prăpădesc în cățime fórte mare: prejudecând aceea, că dênșii aș drept a dispune slobod de fundațiile acelea, neauđită, órbă și suméță socotintă!

La a 2-a întrebare: Din datele legatelor așa a aflat Comisia sub Nr. protoc. 161, cumcă „piia fundatio“ în bani gata este de 58,837 fl., care alăturându-se la conspectul tabelar de sub Nr. 141 al protocolului s'a ivit o mare deosebire; care se trage de acolo, despre o parte, că Eclesia așa numită grecescă n'aș socotit fundațiile, ce se cuprind în realități, la sumele de bani gata; de altă parte de acolo, că în socotéla ce aș dat'o compania, milostivele fundațiunii în bani fac 80,779 fl., așa dară 21,942 fl. și 21 cr., fiindcă despre suma acésta n'aș arétat înainte, nici un fel de legat, din care pricină trebuie să se strîngă la acea datorie, căpe-

teniile bisericii grecesci, ca să arate încredințatele legate despre suma acésta.

La a 3-a întrebare, arată Comisia sub litera:

a) că după Nrul protocolului Comisiei 179, venitul cel curat pe tot anul al școléi este: 7,604 fl. 30 cr. în valută. Acest venit curat curge din domeniul Sâmbetef-de-sus și al Poeni-Mêrului, care pre lângă o mai bună și consciințioasă manipulație din ți în ți ar spori. Sub litera

b) arată aceea, că locul din Bolgárszék, care Mitropolitul Dositeiū Filitis, după cuvintele cele curate ale fundații sale l'aŭ dăruit pe sama școléi grecesci și românesci este destul de mare, spre ridicarea școléi gimnasiale. Sub litera

c) arată aceea, că școla are o bibliotecă frumoasă, care a dăruit'o Prințul Brancoveanu și se pôte nădăjdui, că acésta din ți în ți va cresce. Sub litera

d) arată, că obscea civilă românescă din Brașov, după declarația protocolului comisional de sub Nr. 202 s'aŭ legat: că dacă venitul cel curat al școlélor, ce s'aŭ încasat în tot anul până acum, nu ar ajunge la ridicarea și susținerea recomandatului de către Episcopul neunit Gimnasiū, în cazul acela va face dēnsa împlinire saŭ în banî gata saŭ în statul obligatorialibus, așa încât camēta anuală a acelora se ajungă la împlinirea lipsei. Așa dară la ridicarea Gimnasiului pus în întrebare nu este nici o pedecă.

La a 4-a întrebare: în privința relații și organizații Gimnasiului, arată Comisia sub litera

a) Că și cea mai dintâi întemeere a Școlélor numai sub condiția aceea au câștigat de la prea înaltul loc întărire: că în școléle acelea nu numai grecii cei puțini la Nr. din Brașov, ci toți copii fără de totă deosebirea de neam și religie se pôtă umbla slobod, se învețe. — sub

b) Arată că fundatorul cel mai mare și de căpetenie al Școlélor acestora Prințul Grigorie Brancoveanu, a cărui fundație forțe tare covêrsesce pre tôte celelalte fundații și așa slujesce ca un fundament al Școlélor. — Cele două domenii din Districtul Făgărașului, adecă: Sâmbēta-de-sus și Poēna-Mărului, cu acea orēnduélă le au lăsat bisericii, așa numite grecesci, ca din jumătate venitul cel curat al Iosagurilor acestora se crească Școléle cele până atunci mici și să se învețe în trēnsele sciințele gramaticale și filosofice, care se le pôtă asculta și învăța tinerii, cărora le va fi voea, fără totă deosebirea de neam și religie. Arată mai încolo Comisia.

Necum să se fi inmulțit clasele și să se fi ridicat școlé gramaticale și filosofice, cum a fost rēnduēla fundătorelui, ci din potrivă după arētarea Companiei grecesci și după oficiōsa ade-

verire de sub X, Școțele din Ți în Ți se potignesc și scad, și mai tare se pustiesc. Venitele cele mari ale fundațiilor celor bogate, ce sunt lăsate spre scop sfânt, se izidesc spre scopuri neîndumnezeite. Așa:

1. În punctul 1 al reflecțiilor de sub protocolul comisional 81 se dă la dascalul de școlă pe un an . . . . . fl. 1000.—
2. Tot acestuia pe o jumătate de an . . . . . „ 1000.—
3. Sub punctul al 6-lea pe cheltueli mărunte . . . . . „ 700.—

Asemenea sunt a se vedé :

Cheltueli mărunte. . . . .	„ 700.—
Căpețelele preoților . . . . .	„ 821.—
Cantorilor. . . . .	„ 867.—
Învățătorilor . . . . .	„ 464.—
cum și cumpărături pentru trebuințele bisericei specific însemnate. . . . .	„ 244.—

4. În punctul al 6-lea al reflecțiilor de sub Nr. 83 lui Angelovici. . . . . „ 844.—
- lui Coclangi . . . . . „ 1400.—

In punctul al 7-lea la un învățător de limba grecască pe 1 an . . . . . „ 1750.—

In punctul 1 al reflecțiilor de sub Nr. protocolului 93 „ 1879.—

In „ 2 sub a). . . . . „ 556.—

In „ 3 „ b) . . . . . „ 1125.—

In „ „ x) . . . . . „ 750.—

Sub p. 3 . . . . . „ 5236.—

Sub p. 4 . . . . . „ 400.—

Sub p. 5 . . . . . „ 1309.—

5. Sub Nr. 8 de sub Nr. protocolului 92 la cinci învățători. . . . . „ 5814.—

7. Mai jos sub Nr. 11 arênda dela Hagi Mitu . „ 17093.52

8. Tot acestui arêndator fără slobozenie mai înaltă i-au dat Iosagul mai eftin ca mai nainte cu . „ 2500.—

Suma fl. 45,752.52

Acéstă neauzită și vrednică de podépsă risipire arată curat, că fundațiile bogate ale milostivilor fundatori, nu se manipulează după arânduellă. Eară acésta slujesce spre pagubă nu numai așa numiților Greci ci și spre paguba altor religii și nații bu încă și spre paguba statului, fiindcă fundațiile s'au pus fără deosebire tuturor religiilor și națiilor.

c) Arată comisia, că starea cea pustuită și jalnică de acum a Școțelor acestora, de oparte de acolo se trage, fiindcă luătorii de samă ai școțelor sunt necultivați, érá Învățătorii nehartnici și neînvățați; érá de altă parte de acolo, că în locul planului școlastic întărit la anul 1834 și dela înaltul loc așa numiții Greci

au alcătuit un plan slab nefolositor de nimica, după care se urmeze învățătura în școală, precum apriat au arătat aceștia Comisia în insinuația ei din 23 Martie 1841 în urma milostivei orânduiri guberniale de sub Nr. 11,668 anul 1841, făcută.

Drept aceea a lăsa școlile acestea în starea lor cea veche sau a le transforma în școle comerciale, tocmai atâta face, cât a ne încredința tot manipulației acelor neînvățați și iziditori ómeni, dela cari s'au tras această stare jalnică și pustiită a școlilor. Sub

d) Arată Comisia, cum că ridicarea pusului Gimnasiu în întrebare nu nu mai nu este în potriiva scopului celui sfânt al fundatorilor, ci încă tocmai testamentul fundatorului celui mai de frunte a Principelui Brancoveanu poftesce Gimnasiu, că așa scrie în Testament: Că din jumătate venitul domeniurilor: Sâmbăta-de-sus și Poéna-Mêrului să se înmulțiască școlile, întru care să se învețe și sciințele gramaticale și filosofice, dară fără sintacsă, poezie și retorică, nu se pôte trece la filosofie, așa dară trebuie să se ridice Gimnasiu. Sub

e) Esplică Comisia, că pre lângă astfel de venit bogat anual, a nu ridica școlile acestea în necultivatul neam românesc, care și așa nu are în tot Ardealul nici un institut public de educație a'l depărta și de la unicul acest drum al cultivării, și al lăsa și de aici încolo în starea sa cea necultivată, este împotriva îngrijirii părintesci a Stăpânirii, ba și în potriiva argumentelor, ce s'au repetat în mai multe rânduri, de cătră Magnații Țării în lucrul educației națiunei românesce. Sub

f) Declară Comisia: Că ar fi spre mare pagubă și primejdia Statului, dacă fundațiile cele bogate ce sunt lăsate spre educația tinerilor, fără deosebirea tuturor națiilor și religiilor, s'ar lăsa pentru copii a vreo câțiva vênători de câștig curatori și a unor puținei inși, cari le place a se numi pre sine Greci, érá în adevér nu sunt în starea cea rea de acum sau s'ar transforma în școle comerciale și așa s'ar jertfi fericirea mai multor mi, pentru 20 mult 25 de persóne și acest privilegiu bun spre cultivarea națiunei române, întreg ar peri în vânt, fără de tótă isprava.

Cu acestea fiind Comisiunea convinsă despre lipsa ridicării unui Gimnasiu național, a gătit pentru acela și planul, la care făcându-se mai multe reflecții bürgerii neuniți și neguțătorii români din Brașov s'au rugat, a se primi de bun planul acela, care s'au dat Comisiu sub Nr. Protocolului 192. Deci fiindcă educația poporului este scopul cel mai de căpetenie al statului, érá acesta numai prin Instituturi publice de educație se pôte ajunge; așa dar burgezimea posesionată românescă din Brașov este încredințată, că Înălțatul Crăesc Guberniu nu numai va aplacida ridicarea acestui Gimnasiu ce s'a proiectat de Episcopul neunit și s'a cu-



noscut de lipsă de Comisie, și încă acela a măsurat puterile cei deplin a Diregătorii sale îl va hotări și porunci. cu atât mai vârtos :

a) Fiindcă dela ridicarea acestui Gimnasiu național atîrnă fericirea unei întregi până acum necultivate națiuni, apoi toate staturile au cunoscut în lumea cea poleită, că numai prin educație și instrucție se pot forma bürgerii folositori statului, așa dară dela Guvernul Ardelului cel foarte înaintat în câmpul poleirii a cărui Guvernii, înfocat principiu are fericirea popórelor de sub cârmuirea sa, așteptă rugătorii cu deplină nădejde întărirea Gimnasiului de sub întrebare!

b) Fiindcă ridicarea acestui Gimnasiu național nu costisese nici pe Stat, nici pe Erar nici un bănuț.

c) Pentrucă și însași Compania grecescă din Brașov voesce acesta; după cum și-a descoperit curat voința acesta a sa. Odată atunci, când s'au rugat pentru organizația Școlilor de acum și pentru normativ statornic după cugetele fundatorilor; altă dată atunci, când în urma înaltei orîndueli a Înălțatei Curți de sub Nrul gubernial 11,668 și a făcut Comisia înformația sa din 23 Martie 1843, în care înformație a cunoscut curat lipsa Gimnasiului și pe această înformație prin însuși imputernicitul său Comisar nu numai a lăsat Compania în loc, ci încă tocmai chiar însuși Comisarul ei ca actuar al Comisiei au gătit conceptul.

A treia oră atunci, când acest numit Comisar prin însuși iscălitura sa, nu numai a lăsat în loc tot operatul Comisiei, ci încă și Extractul Operatului și opinia, care arată folosul și neapărată lipsă a Gimnasiului, le a întărit ne însinuând nici o contradicție, cât de mică în potriva aceluia, atunci și după aceea, tocmai dacă ar fi și făcut, aceea acum nu pôte avé loc, că aici n'are loc rovocația.

d) Lipsa Gimnasiului o a cunoscut și obscea așa numtia grecescă, când în regulamentul școlastic, de alminterea foarte rău și fără de scop făcut a cunoscut curat, că trebuie să se învețe în școla lor sciințele gramaticale și filosofice; însă filosofia nu se pôte asculta fără clasele de gramatică, sintacsă, retorică și poezie, adecă: fără be Gimnasiu.

e) Neapărat trebuinciosă este înființarea Gimnasiului o cere fundația cea bogată a Prințului Brancoveanu: unde se dice curat, că numitul Principe, numai sub acea condiție a făcut fundația acesta, ca să se înmulțiască școlele de până acum și să se învețe și sciințele pramaticale și filosofice, ără a transmuta fundația acesta spre alt scop și așa măcar spre școle comerciale nu se pôte și nu este slobod, ca art. 54 din anul 1791 așa sună: *piae fundationes iuxta mentem et intentionem benefactorum tractentur*, adecă: piósele fundații să se tracteze după duchul și cugetul binefactorilor.

f) Nimic nu plătesce opoziția aceea, ce s'ar pute pune, cumcă venitul cel curat anual de acum, n'ar fi de ajuns spre ridicarea și susținerea Gimnasiului național, de vreme ce obscea civică românească din Brașov în declarația sa de lângă Nrul prot. Comisiunei 202 s'au îndatorat pre sine, că spre scopul de mai sus, va împlini totă lipsa, ce se va ivi, ori și cât ar fi aceea, și încă așa încât lipsa aceea, să se împlinescă din camêta anuală. a capitalului, ce-l va depune.

g) Ridicarea Gimnasiului național sau greco-românesc și pentru aceea este neapêrat de lipsă, pentrucă singuri căpeteniile școlêi în insinuația lor din 5 Ianuarie 1838, cătră protopopul neunit de atunci făcută, cu care s'a arătat la Înălțata Curte organizația școlastică de dênșii lucrată, cunosc cumcă cea mai mare parte a copiilor umblători la școlă, nu știu nici grecesce, nici nemțesce nici un cuvânt, ci numai românesce. Fiindcă și copiii așa numiților Greci înțeleg numai limba românească, fiindu-le aceea limba maicii lor, deci esplicația grecescă și nemțescă la astfel de copii nu este de cât numai un chin. Tot copilul numai în limba aceea se pôte învăța și a i-sê esplica sciința, care este a lui; êră acêsta numai așa se pôte face, dacă se va ridica Gimnasiu național sau greco-românesc, că atunci în locul învățăturelor de acum, celor neînvățați fără cele mai puține însușiri de învățatură înzestrați, plini de credință deșartă și veniți din țeri streine se vor întrebuița astfel de persoane ca învățatori la școlă, cari făcând êsamen înaintea Directorului școlêlor neunite, se vor judeca vrednici de profesorat și cari pre lângă acêsta vor fi bărbați bine moralisați.

Aici acum vine întrebarea aceea:

h) Are obscea civică neguțătorescă de Români drept a se amesteca la administrația școlêi cei până acum numită grecescă? Și prin urmare pôte pretinde ridicarea unui Gimnasiu național? Dacă are, pe ce temeiu se razimă dreptul ei?

La acêstă întrebare s'au dat rêsponsul pe larg cu documente curate întărit în Instanția aceea. care acum de curênd au dat'o numita obsce românească la In. Crăesc Guberniu, cu aceea rugare ca se nu îngădue la biserică așa numită grecescă a se aduce capelan din Grecia, fiindcă nu este de lipsă, și cu cuviința acêsta, cere să-i se dea dreptul de patronat în administrația bisericii. Acêstă instanție, fiind în strênsă legătură cu lucrul școlêi încât nu se pôte desface una de alta, fiindcă și biserica și școlă astădîi se pot privi ca un trup, se rógă obscea românească a se lua înainte odată lucrul Gimnasiului.

Despre dreptul de sub întrebare al obscei românesce citéză documentele produse lângă pomenita Instanție anume:

1. La anul 1786 49 de bürgeri neuniți din Brașov, dintre cari 30 erau curați români și 10 sârbi au dat o instanță la Magistratul Brașovului, în care au cerut slobozenie, să pôtă zidi în-nuntru Cetății o biserică, care îngăduindu-se cei 49 bürgeri au zidit cu însuși cheltuéla lor, fără cea mai mică încurgere a altora. Și acéstă biserică e biserica sfintei Treimi de astădi, așa numită grecéscă, precum se vede sub Nr. 1.

2. Cümcă biserica acésta nu s'au zidit pe sama Grecilor, ceace arată înscrisul de sub Nr. 4, care demonstréază, că s'a zidit pe sama tuturor celor de religia grecorésăriténă și deosebit pe sama bürgerilor de aceeași religie și a următorilor acestora.

3) Contractul de sub Nr. 5, unde în punctul 4 se îngădue și Grecii companiști să pôtă umbla la acéstă biserică, fiindcă dênșii n'au dat nici un ban la zidirea bisericii; așa nu se pot amesteca nici la administrația bisericii

4) Acest contract se întăresce prin orénduéla de sub Nr. 6, unde în punctul 1. se dice că numitul contract până atunci se rămăe în puterea sa, până se va strica pe calea legii, eară acésta nici odată nu s'a sévêrșit.

5. Dreptul de patronat al bürgerilor români la acéstă biserică îl întăresce instructia de sub Nr. 9, care sună despre alegerea curatorilor și așa începe: „Posteaquam omnes cives Graeci ritus non uniti Coronenses in praesentia nostra constituti essent etc.“

6. Acest drept de patronat îl întăresce Milostiva Orénduélă de sub Nr. 14, prin care nu se da loc cererii Companiei grecesci ca să i se dea și ei drept de patronat la biserica aceea, și ca să lipsască dela biserică preotul românesc, ba strajnic s'a poruncit, ca Compania să se ție de contractul de sub Nr. 5. Acésta o întăresce și ordinul de sub Nr. 15 din 29 Noemvre 1792, că biserica nu s'a zidit numai pe sama Grecilor, ci de obsce pe sama tuturor celor de religia greco-résăriténă.

7. Dreptul este, că biserica aceea s'a zidit pe sama burgerilor români, casnicilor și slugilor acelora.

8. Dreptul de patronat al obscei românesce la administrația bisericii, a șcólilor și a bunurilor ei îl întăresce și aceea: Că obscea din Brașov-cetate a fost parte constitutivă a bisericii, grecesci când Principele Brancoveanu a făcut dania celor 2 moși (1823) precum și când Metropolitul Dositeiu Filitis a dispus, ca pe locul de dênșul dăruit, să se zidéscă șcôla. Și astfel urméză mai multe puncte.

#### 46.

Copia. 11416—1843.

*Sacrae Caesareo Regiae Apostolicae Maiestatis Magni Principis Transsilvaniae et Siculorum Comitis DD. nostri Clementissimi nomine.*

Generose nobis honorande! Salutem et gratia Caesareo Regiae incrementum. Cum medio benigni Decreti Regii die 7-a Octobris

1841 sub Nro Aulico 4281 editi et tenore Ordinationis Gubernialis die 18 Nov. 1841 sub 11668 exarati, Dnacioni Vestrae velut Commissionis in objecto erigendi in civitate Coronensi in rationem Dis-Unitorum Gymnasii nationalis delegatae Praesidi perscripti, Regio huic Gubernio diserite commissum habeato, ut antequam semet in elaborationem plani circa organisationem quaestionati Gymnasii immitteret, superquaestionibus in eodem benigno decreto Regio positis mature perpensam opinativam informationem Sacratissimae Suae Majestati submittat,—hinc suapte sequitor, pro hic et nunc; donec nempe ulterior subsequeretur altissima determinatio, ab elaboratione quaestionati plani praesindendum venire. Proinde Dominationi Vestrae erga relationem Commissionis relate ad preces Repraesentantium Ecclesiae Graecae Coronensis a quaestione erigendi Gymnasii nationalis ibidem in rationem Dis-Unitorum prosimdi, scholamque ejatem Graecam in moderno Statu relinqui petentium die 12 Octobris a. c. praestitam hisce rescribitur: Ut si questionatum planum necdum elaboratum esset, ab ulteriori commissionali operatione simpliciter praescindendo, protocollum supercommissionali operatione huiusque concinnatum cum omnibus et spectantibus actis, quae ad ferendum super questionibus altissime positis tutum iudicium inomisse inspicere et combinari debent, eo fine horsum quantocius submittat, ut Regium hocce Gubernium super quaestionibus im superius venerius venerato benigno Decreto Regio positis opinativam suam informationem pro edenda clementissima determinatione Regia absque ulteriori mora praestare queat. Ceterum suapte intelligito, etiam in casu eo, si questionatum protocollum jam elaboratum esse, ejusdem submissionem omni modo ad maturandam esse. In reliquo altefata Sua Majestas benigne propensa manet, e Regio M. Principatus Tranniae Gubernio Claudiopoli, die 6-a Novembris 1843.

Comes Josephus Teleki. Franciscus Salmen, Secr.

## 47.

Copia.

Protocol pag. 108.

**C o n t r a c t .**

Noi subscriși deoparte Curatorii și Representanții Sf. Bisericii românesce răsăritene dela Sf. Nicolae din suburbiul Brașovului, ér de alta Curatorii și Representanții Sf. Bisericii românesce răsăritene dela Adormirea Maicii Domnului din Cetatea Brașovului, facem cunoscut tuturor celor de acum și celor viitori, cari vrea și doresc a sci, cumcă recunoscând noi neapărata trebuință, a unei educațiuni mai bune pentru tinerimea noastră, și înaltul folos al unei lățiri mai ușore a științelor, încredințați pe deplin, cumcă școla este și trebuie să fie fundamental și razimul bisericii, cu ajutorul lui Dumnezeu ne-am învoit și ne-am îndatorat în numele sus numitelor Sf. Bisericii la următoarele puncturi:

1) Aceste două comunități române pătrunse de neincunjurata trebuință a întemeierii unui Gimnasiu românesc aici în Brașov și neputând aștepta spre nespunsa daună a națiunii și junimeii noastre, până ne-ar veni ajutor în privința acesta din alte părți, *pune prin acesta temelul la un Gimnasiu ferbinte dorit*, de cătră toți drept simțitorii.

2) Dechiarăm și dorim, că organizarea acestui Gimnasiu românesc, să se întreprindă întru înțelesul legiurii împărătescî emanate la anul 1849 pentru toate Gimnasiile Imperiului Austriei, așa încât alegerea și denumirea profesorilor, a Directorului și a Eforiei gimnasiale din partea Comunităților, cum și sfera lucrării să urmeze după regulile prescrise în acea legiure.

3) Pentru coperirea unei părți din trebuințioasele spese la ținerea acestui Gimnasiu să îndatoréză cele două comunități bisericescî susnumite prin aici subscrișiil, cumcă dênsele vor scóte și vor numéra din veniturile acelorăși anuale curente în curs de de-ce anî pe fie-care an Cmze fl. 1712, adecă: una miă șapte sute doi-spredece florinî în monetă convențională, adecă: Biserica Sf. Nicolae preste suma de 524 fl., đic: cincî sute douădeci și patru florinî în monetă convențională, cu care se ține Norma, însă mai numără pe sama Gimnasiului câte Cmze fl. 1476 adecă: una miă patru sute șeptede-ci și șese florinî convenționalî, ér biserica dela Sf. Adormire a Maicii Domnului preste suma de Cmze. fl. 264, đic: două sute șesede-ci și patru florinî convenționalî ce se dá școlei Norme, mai numără încă 236 fl., adecă: două sute treide-ci și șese florinî în monetă convențională cu totul 2500 fl. Cmze, adecă: două miî cincî sute florinî de argint. Pre lângă acestea aici numiți preoți, resignând la banii Sfințiilor Sale de quartururî, ce-i primesc dela Sf. Nicolae îi lasă pe sama Gimnasiului pe de-ce anî următorî și anume: Dl protopop și paroch Ioan Popasu Cmze 48 fl., Dl tit. protopop și paroch Ioan Petric 48 fl. Cmze, Dl protodiacon Iosif Barac 24 fl. Cmze și Dl paroch Toma Vasiliu din ajutorul seú anual 25 fl. Cmze, cari cu totul fac 145 fl. m. c., adecă o sută patru-de-ci și cincî florinî monetă convențională.

4) Acest ajutor de 2645 fl. m. c. va curge pentru susținerea claselor normale și gimnasiale, ér mai cu deosebire pentru plă-tirea profesorilor.

5) Pentru adunarea veniturilor școlastice, cum și pentru administrarea lor regulată și cu cuget curat, se va alege *de cătră ambele comunități o Eforie stătătore din 6 membri*: patru mirenî și doi preoți, cum și tot atâți honorari ómenî cualificați, a cărei statute la timpul seú se vor așterne prea Înaltelor locuri.

Ér pentruca această a noastră invoelă să-și aibă tãrie și va-lóre, ca legătură și îndatorire pentru noi și urmașii noștri în deregătoria de Curatorî și Representanți bisericescî, întru înțelesul

punctelor mai sus arătate, o făcurăm și o întărirăm în trei asemenea exemplare originale, prin chiar subscrierea numelor noastre și prin punerea pecetilor acestor două Sfinte Biserici.

S'au dat în Brașov la anul Domnului 1850, luna Septemvrie în 14/26.

*Curatorii și Reprezentanții Sfințelor Biserici  
și bărbații Comunităților.*

Se estradă conform protocolului ședințelor Reprezentanției bisericesci dela Sf. Adormire din Cetate.

**B. Baiulescu,**  
protopop onorar.

### 48.

#### Consemnarea danielor pentru clădirea unui Gimnasiu român în Brașov.

Comunitatea bisericii St. Adormiri . . . . .	fl. 6000
Ioan Juga . . . . .	fl. 1200
George Juga . . . . .	400
Zacharia Nicolau . . . . .	100
Rudolf Orgidan. . . . .	300
Radu Pascu. . . . .	200
Radu Radovici . . . . .	100
Mihail Flușturean . . . . .	100
George Orgidan . . . . .	200
Manole E. Burbea. . . . .	100
Vasile Beldicean . . . . .	100
George N. Geanțu. . . . .	20
Zaharie Voicovici . . . . .	10
Neculae T. Ciurcu . . . . .	200
Vasile Lacea . . . . .	800
Neculae Teclu . . . . .	200
Ioan Sasu . . . . .	100
Iordache David. . . . .	200
Mihail Belgazoglu. . . . .	50
Apostol E. Pop. . . . .	200
Dimitrie Eremia . . . . .	100
Dimitrie Ioncióvici . . . . .	100
Stefan Sotir. . . . .	100
Cristea Orgidan . . . . .	100
Oprea Sfetea. . . . .	20
Dimitrie Popescu . . . . .	100
Ioan Leca . . . . .	400
<b>Suma fl. 11.500</b>	

Brașov, 7 Sept. 1850

*Bindecuventarea Episcopului Andreiu Șaguna pentru clădirea unui  
Gimnasiu românesc.*

Onorate Reprezentanții!

Cu mare mângăere am văduț din hârtiele mie aștetercute prin D-l. protopop Ioan Popasă propusul cel nobil al D-nieilor Vóstre de aridica din fondurile bisericelor, acăror reprezentanți sunteți Dumnea-Vóstră și din ajutorul unor bărbați însuflețiți de un zel ferbinte pentru binele și înaintarea tinerimei nóstre un Gimnasiu românesc. Deci eu împărtășind archierésca mea binecuvântare acestei întreprinderi mari, care dea Dumneđu să fie încoronată de cel mai bun sfêrșit. Vê apromit și eu din parte-mi

tot ajutorul și sprijinela mea, încât imi va fi prin putință, cu care împărtășindu-vă archierésca binecuvântare.

Sibii, 7 Septemvre 1850.

Rămân al Domnielor Vóstre de tot binele voitor

**Andrei Șaguna** m. p.

Episcop.

## 49.

### Contract.

Prin care noi subscriși neguțatori români din Brașov ne legăm și ne îndatorăm cătră institutul gimnasial românesc, care este să se fundeze și să se deschidă aici la Brașov, cum că din ziua, în care se va deschide la noi proectatul Gimnasiu, în curs de dece ani următori unul după altul vom numera, fie-care din noi și pentru sine la cutia (casa) aceluia și pe fiecare an și anume:

1. Ioan Iuga 100 fl. însă numără banii înainte pe dece ani 1000 fl. 2. Vasile Lacea 100 fl. 3. Rudolf Orgidan 200 fl. 4. Neculae Teclu 100 fl. 5. George Iuga 100 fl. 6. Bucur Pop 50 fl. 7. Vlad Perlea 50 fl. 8. George Nica 50 fl. 9. George Ioan 200 fl. 10. Dumitru Eremia 20 fl. 11. Jacob Mureșanu 10 fl. 12. Ioan Pantazi 100 fl. 13. Nicolae Dima 50 fl. 14. Nicolae Măciucă 30 fl. 15. George R. Leca 10 fl. 16. Ioan Manole 10 fl. 17. Ioan Leca 10 fl. 18. George Burbea 10 fl. Suma Cmze fl. 1200.

Ear pentru deplina siguranță a Institutului ne îndatorăm prin polițe date dela mîna noastră, pe cari inspecțiunea Gimnasiului presentându-le în fiecare an la firmele noastre noi le vom plăti întocma și intru înțelesul legilor de polițe. Intemplându-se însă, ca în decursul următorilor dece ani unii din cei subscriși să se mute la altă viață, de care Dumnezeu sa-i apere, atunci suma ce ar mai fi a se numera la Gimnasiu pe restul anilor, mai nainte de urmarea împărțelei între Clironomi să se scotă din masa, ce a rămas prin care polițele ce ar mai fi, să se desființeze.

Acest contract s'au făcut și s'au scris de cătră noi cei mai șe însemnați în două exemplare originale, dintre cari unul se depune în lada bisericeilor, eară al doilea să se dea la mîna Inspecțiunei provisorie.

Brașov, 1850.

## 50.

**Ședința micștă din 6/18 August 1851.**

Acastă ședință ținută la Sf. Adormire în Cetate, fū amestecată din membrii Eforiei, din membrii Comunei dela Sf. Adormire și dela Sf. Nicolae. Scopul acestei sfătuirii a fost deschiderea unei colecte de bani pentru clădirea și ridicarea școlilor naționale românesce de legea răsăritenă în Brașov. După ședință D-l protopop Ioan Popasu prin un cuvânt amăsurat trebuinței și după ce se cercetă planul școlilor și speșele, cu cari s'ar putē ridica totă zidirea școlilor în front cu o contignațiune subșcrișeră fiecare cei preșenți încât se colectă suma de 11,300 și se îndatorară a colecta mai departe.

În această ședință se cetiră și ordinăciunile episcopesci din 12 Martie 1851 Nr. 94 și din 17 Iulie 1851 Nr. 330.

**Ședința micștă din 3 Septemvre 1851.**

S'a ținut la Sf. Adormire în Cetate. Materia consultărilor a fost: Modul și condițiunile, cu cari sunt a se încheia contractele pentru clădirea școlilor naționale românesce centrale. Proiectul și condițiunile, cari se debătuseră de cătră Curatori și Efori se depuseră pe hârtie, éră apoi încheiă contract formal cu zidarul Iosif Fisoler cu 12,000 fl. și altul cu măestru B. Kertsch. Amândoi măestrii se îndatorară, ea să dea zidirea gata în curs de doi ani șocotiți dela Octomvre 1851 cu lucrul și ómenii lor, ér materialul îl vor da Comunele. Eșemplearele contractelor se supun Represențanțielor bisericesce spre mai de aprópe esaminare și subșcriere.

Ioan Popasu, Ioan Iuga, Bucur Pop, Vasile Lacea,  
Nicolau Măciucă, Radu Pascu.

**Ședința din 26 Sept. 1851.**

La 11 óre diminēța eșiră la grădina școlilor din suburbiu de sub Nr.ii 1130 și 1131 Comisia Magistratului spre a defige linia frontului pentru edificiul școlilor naționale românesce. Membrii acelei Comisiunii aũ fost Directorul de Poliție Closius, Inginerul Hatter, Spițerul Greissing și Ioan Gótt. Din partea Comunei române din Cetate aũ fost: frații Ioan și George Iuga, Vasile Lacea, George Bariț. Dela Sf. Nicolae Dimitrie Oțoțol, George Burbea și arhitectul Ștefan Emilian. Locul din frunte și de cătră vale s'a mēsurat și s'a câștigat în front un stânjin din locul comunal. După amēdi s'a mēsurat și mijlocul frontului și ne apucarăm de săpat, pe unde are să vie fondamentul. Mai întâi Vasi'e Lacea, apoi Ioan Petrovici, Ștefan Emilian, George Burbea, George Bariț, Dimitrie Teclu, G. Anken, G. Belisimus.



## 51.

Fiind-că originalul plenipotenției, pe care Comuna bisericescă dela Sf. Adormire din Cetate, îl dăduse D-lui Bucur Pop, pentru ca să cumpere băile de apă și locul, pe carele s'aș așezat clădirea școlilor, din întâmplare s'a pierdut cu totul între hârtiile repositului plenipotențiat, de aceea, se află cu cale, ca să se însemneze aici, spre vecinica aducere aminte, cumcă acest loc și acele băi le-au cumpărat la anul 1844 Noemvre în 11 membrii Comunei române dela Sf. Adormire prin Dl Bucur Pop, după cum vedește lista trecută în catastivul socotelelor D-lui Bucur Pop, la care s'a alăturat și P-le protopop Ioan Popasu cu 500 fl. v. v. Era apoi la anul 1851 învoindu-să cele două Comune bisericesci dela Sf. Nicolae și dela Sf. Adormire, ca să ridice școle naționale românesci, Comuna dela Sf. Nicolae s'a îndatorat din partea sa, ca inpotriwa cumpărării locului prin membrii Comunei dela Sf. Adormire, să dea 6000 fl. la spesele clădirii școlilor.

George Barițiu.

## 52.

## Legământul,

*prin care subscrisele două comune și respective reprezentanțele bisericesci române de religiuinea răsăritenă drept-credincioasă din Brașov,*

Se îndatoréză și se légă între sine în solidum, atât pentru vremea de acum, cât și pentru tot viitorul din ném în ném, ca să zidescă încăperi pentru școlele naționale române centrale de religiuinea drept-credincioasă răsăritenă din Brașov, și tot-odată să îngrijescă nu numai pentru ținerea lor în stare bună, ci și pentru necurmata adăogare și crescere a acelorași școle, atât în privința spirituală cât și materială.

Acesta este scopul legământului, ér temeiturile de care, și condițiunile, cu care ne-am propus cu ajutorul lui Dumneđeu tare și vèrtos, ca să-l ajungem, sunt următoarele:

1. Comuna bisericescă dela Sf. Nicolae din suburbiul românesc și comuna bisericescă din lăuntru cetății dela Sf. Adormire în privința bisericescă și în oricare altă privință neatêrnătore una de alta, la tréba și însărcinarea însă de a zidi aici numitele școle, de a le ținé și administra pentru tóte vécurile, se socotesc pe sine de astădi încolo, că una și singura comună astfel, încât acéstă sarcină a ținerei școlilor sale să aibă drept și datorința de a o purta cu puterile și sfaturile tot-déuna împreunate și niciodată desbinata, cum și fără a fi ertată măcar umbra de întâietate séu prerogativă. uneia asupra alteia, ci se vor socoti amëndoué ca unele, care împreunate într'un scop și la un loc servind comunelor bisericelor ortodoxe și națiunei, împlinesc porunca Apo-

stolului: „de a fi tuturor tóte“. Îndatorându-se aceste două comune și respective reprezentanțele lor spre sus atinsul scop și solidaritate, își renoesc prin acésta și hotărârile lor din 18, 19 și 21 Noemvre 1844 făcute sub Nr. protocolar 68, 69, 70, 71 și 72, cum și contractul séu legămîntea din Octomvre 1850, primind întru tóte și provocându-se la invoelile făcute sub aceste daturî între aceste două comune și respective reprezentanții. — Decî

II. Șcóla are să rămână în vecî națională confesională, nefiindu-î nici-odată ertat a îmbrăca alt caracter séu natură, decât ce se cuprinde în numirea ei de sus. — Acésta o înțelegem așa: că zidirea acestor șcóle și fondurile, ce i se vor aduna, trebuie să fie și să rămână numai proprietate a românilor de religiunea răsăritenă drept-credinciosă sub blăstēm și afuriseniă, tocmai și profesorii să se alegă și să se denumescă numai din sînul națiunii române de religiunea răsăritenă drept credinciosă, precum să cere chiar și în instrucțiunea bisericeî dela Sf. Nicolae din anul 1843.

III. Șcólele acestea naționale române centrale de religiunea răsăritenă drept-credinciosă din Brașov se zidesc, să inzestréză și se fondéză din colecte séu daruri, ce se adună dela binefăcătorî din sînul națiunii române, prin urmare ele au să fie deschise pentru toți fiii românilor, câți ar trage la dênsele; cu acésta însă nici-odată nu se socotesc închise pentru alte națiuni și confesiuni. — Inșă

IV. Pentru-ca aceste două comune și respective reprezentanțe au fundat mare parte, au întreprins și au luat asupra-și acéstă sarcină de a întemeia și administra aceste șcóle, își și păstrează dreptul deplin de a le sustine pentru toți veci sub *nemijlocita și neatêrnata lor cărmă și administrațiune*, fără a suferi nici-un fel de amestec strein, decât numai suprema inspectiune a monarhului și a guvernului séu.

De aici urméză, că comunele prin reprezentanții și inspectorii séu eforii săi își vor alege séu își vor denumi pururea profesorii, atât în puterea acestui legămînt, cât și întru înțelesul organizațiunii ministeriale séu guverniale din 1849, care ține, ca profesorii să fie aleși și denumiți de cătră aceia, cari îi și plătesc. — Tot de aici urméză, ca și acum în present vor întreprinde clădirea șcólelor cu modul și mijlócele, care vor afla dênsele mai priinciose. — Dér

V. Noua zidire a șcólelor naționale române centrale de legea drept-credinciosă răsăritenă neapêrat trebuinciosă, din pricina totalei lipse a unor încăperî școlastice, se va întreprinde așa:

Reprezentanțele amêndoué în corpore vor îngriji, ca să se adune capital de bani, cum și materialele cerute pentru ridicarea unei zidiri școlastice; tot ele vor încheia și vor subscrie contrac-

turi și învoeli cu toți mesterii, câți se cer la îndeplinirea clădirii, cum și alți ajutători; — ér plățile se vor face prin un casier anumit, și toate hârtiile privitoare la plăți vor fi cortrasemnate și de cătră un secretariu, care apoi va avé însărcinarea de ale pe-trece pe toate la catastivele cerute; se înțelege însă de sine, că casierul și secretariul în această a lor calitate nu vor lua asupra-și cătră contraccii nici un fel de datorință personală de a plăti, ci plățile se vor face de cătră casier numai din sumele ce se vor da la mâna dînsului, pentru care este responsabil cu socotélă curată cătră reprezentanție, ér adevărata responsabilitate a împlinirii condițiunilor legate în contracturi cade asupra corpului ambelor reprezentanțe de 26 de înși, cum și tot-odată asupra tuturor acelora, cari s'au îndatorat prin subscrierile lor, că vor număra o sumă óreși-care pentru clădirea școlilor, pe suma, cu care s'au îndatorat, ér mai mult nu. — Decí rămâne la datorința și înțelepciunea ambelor reprezentanțe, ca să încheie contracte ast-fel, încât să le stea în voe a mărgini înființarea planului arhitectonic al clădirii după măsura puterilor bănești și materiale, câte le vor veni la mână.

VI Tocmai pentru ca aceste două comune și respective reprezentanțe își rezervă nu numai sieși dreptul administrării pe viitor al acestor școle, precum îl avură de vécuri, — reprezentanții acelorași se se îndatoreze pe sine și pe toți urmașii lor în deregătorile de reprezentanți, inspectorii séu eforii *din véc în véc*, a pune la cale și a căuta toate mijlocele câte ar adăoga la îmbunătățirea, înavuțirea, lărgirea și totă putincioasa înflorire a de multe-óri pomenitei școle naționale confesionale, atât prin creșterea fondului din feliuri de isvoré și prin regulata lui administrare cât și prin totă putincioasa înmulțire a profesorilor cu léfi cuviincioase și a sciințelor întrênsele; — de unde urméză, că reprezentanții vor primi în sînul lor și vor denumi la curatela școlilor numai bărbați, cari vor fi în totă privința cunoscuți de evlavioși, amicii ai școlei întocmai ca și ai bisericei, ér pe contrarii se vor sili a-i depărta.

VII. Organizațiunea din lăuntru a acestor școle va fi tot-déuna aceea, ce se va prescrie de cătră înalt. guvern pentru *școlele statului de același rang*.

VIII. Cât pentru acurata și neprihănită administrare a acestor școle, se va compune o instrucțiune deosebită, care se va supune la timpul séu *înant. guvern spre întărire*.

IX. Profesorii se vor alege prin *concurs* de cătră reprezentanțele comunelor tot în înțelesul organizațiunii guverniale.

X. Reprezentanții comunelor vor administra totă tréba școlilor prin atâtii inspectorii séu eforii, *cari se vor alege în număr egal din sînul séu, pe cât va cere trebuința*; se va alege cap Eforiei, se va da un secretariu cu léfă, a căruí datorință se depune în instrucțiunea menită pentru dînsul.

XI. Tóte cauzele și oricare alte lucruri privitoare la administrarea trebilor școlastice se vor consulta de către reprezentanțele adunate și se vor hotărî prin majoritate absolută (mulțimea glasurilor), ér' când voturile s'ar desface în două părți de o potrivă, atunci votul majorității se va socoti acela, lângă care va sta președintele, ce va fi după timpuri. — Reprezentanțele se socotesc adunate atunci, când se vor afla la un loc cel puțin cu unul mai mult decât jumătate.

XII. În cele din urmă subscrisele reprezentanțe se îndatoréză înainte ceriului și a ómenilor, că vor păzi și apăra tóte punctele și condițiunile acestui legământ din cuvânt în cuvânt, cu atâta sântenie și tăriă nestrămutată, încât, decă cumva ceea ce nu credem din nenorocirea religiunei drept-credinciose și a națiunei s'ar întembla, ca după timpuri și vécuri una din aceste două reprezentanțe să se prefacă întregă în partidă séu taraf vrășmașu culturii și fericirii nationale, voind a strica școlólor prin apucare de mészuri *contrarii* acestui legământ și înaintării școlólor, atunci cealaltă reprezentațiă, care va rămáne întru tóte credincioasă, apărétórea punctelor de mai sus, are prin acésta dreptul de a provoca, în contra reprezentanței necredinciose la comuna respectivă, din a cărei sín va fi purcedénd aceeași; ér' când și acea comună ar lucra pe față tot în înțelesul reprezentanței sale necredinciose legământului, atunci reprezentanța pázitóre de acest legământ rămáne în dreptul séu de a cărmui și a administra școlóle singură. — Tot acésta se înțelege și despre acea reprezentanță séu comună, care ar părăsi drept credincioasa sa religiune și ar trece la alta, una ca acésta adevă, își va perde tot dreptul séu asupra acestor școló.

Sub aceste condițiuni, pe care le primim și le subscriem fie-care cu bucuriă și cu deplină convingere, pentru ca să aibă deplină valóre și tăriă în vécuri, sunt și determinate aceste comune a întreprinde înființarea nouélor școló cât mai curénd, ér' începutul lor a-l face încă în anul acesta, arétând mai întâiu acéstă voință a comunelor și respective a reprezentanțelor și la locurile cuviinciose.

Datu-s'au în Brașov la anul Domnului și Mântuitorului nostru Isus Christos 1851 în 1 Septembrie, și s'au întărit cu subscripțiunile nóstre ale tuturor reprezentanților, punéndu-se atât sigilele sfintei biserici, cât și ale fie-cărui dintre noi.

- |   |   |
|---|---|
| (L. S.) Reprezentanța sfint. bis.<br>dela Sf. Nicolae.  | (L. S.) Reprezentanța sf. biserici<br>dela Adormire din Cetate. |
| (L. S.) Ioan Popasu m. p.<br>prot. locului.             | (L. S.) Dim. Otioțioi m. p.<br>represent.                       |
| (L. S.) Petru German m. p.<br>prot. și par. Bolgárszeg. | (L. S.) Ioan Leca m. p.<br>represent.                           |
| (L. S.) Ioan Zsippa m. p.<br>representant.              | (L. S.) G. M. Burbea m. p.<br>represent.                        |

- |   |   |
|---|---|
| (L. S.) Dim. Cepescu m. p.<br>represent.          | (L. S.) George P. Leca m. p.<br>represent.  |
| (L. S.) Ioan Pantazi m. p.<br>represent.          | (L. S.) M. Voinescu m. p.<br>represent.     |
| (L. S.) Rud. Orghidan m. p.                       | (L. S.) Ioan Iuga m. p.                     |
| (L. S.) Nicolae Teclu m. p.                       | (L. S.) N. Măciucă m. p.<br>represent.      |
| (L. S.) George Nica m. p.                         | (L. S.) N. Pădure m. p.<br>represent.       |
| (L. S.) M. Flușturén m. p.                        | (L. S.) Vasilie Stinghe m. p.<br>represent. |
| (L. S.) George Iuga m. p.                         | (L. S.) N. Th. Ciurcu m. p.<br>represent.   |
| (L. S.) Bucur Popp m. p.                          | (L. S.) Vasilie Leca m. p.                  |
| (L. S.) G. R. Leca m. p.<br>curator și represent. | (L. S.) I. G. Sasu m. p.                    |
| (L. S.) Ioan Manole m. p. *)<br>represent.        | (L. S.) George Ioan m. p.                   |

Învoirea acésta a obsclor năstre bisericesci din Brașov o am vedut, și nu numai o laud în tot cuprinsul ei, ci încă o și binecuvânt, făgăduindu-mă a înainta lucrul acesta vrednic de totă lauda cuprins în învoirea acésta.

Brașov, în 17 Septembrie 1852.

(L. S.) **Andrieu Șaguna** m. p.  
episcop.

### 53.

Nr. Cons. 597/1866.

#### *Onorată Direcțiune gimnasială !*

Prin acésta vin a împărtăși Onor. Direcțiunii gimnasiale din cuvânt în cuvânt decretul Înaltului Guberniu al Țerei privitor la Dreptul de publicitate al Gimnasiului nostru mare — în întregul său cuprins, precum urmază:

„Nr. 14577/1866. In numele Maiestății Sale cesaro-regesci și apostolice, marele Principe al Transilvaniei, Comitele Săcuilor, pré-grațiosul nostru Domnitoriu“.

„Pré-venerabilului ordinariat metropolitan gr. răs.“

„Cu grațiosul decret aulic din 8 Iuniu 1866 Nr. 2568 s'aù emis următoarele dispozițiuni în privința gimnasiului perfect gr. or. al Brașovului:

„1. Esercitarea constituționalmente a dreptului de suprema inspectiune și asupra numitului gimnasiu român gr. orientale complet se susține Maiestății Sale ces. reg. nevătămată.

„2. Planul de învățământ acceptat și esercitat și până acuma în menționatul gimnasiu rămâne și pe viitor.

\*) **Nota:** Ceii opt membri subscriși în urmă aparțin Sf. Adormiri și cei 6 din stânga de sus aparțin Sf. Nicolae.

„3. Eforia gr. orientală din Braşov, ca reprezentanta funda-  
torilor, va alege în viitor pe profesorii dela acest gimnasiu, şi  
pe aceştia îi va aproba respectivul ordinariat arhiepiscopesc.

„4. Gimnasiului sus numit român gr. or. complet i se dă  
prin această dreptul de publicitate de a i-se privi testimoniile din  
tote opt clasele ca valide de stat şi de a pute ţine esamene  
regulate de maturitate; despre care se vor pute estrada testi-  
monie.

„Despre această avem onore a încunoscianţa pre pré-vene-  
rabilul ordinariat metropolitan în resolvirea mult preţioselor  
note din 31 Oct. 1865 şi din 31 Ian. 1866 Nr. 146 şi 9 pre lângă.  
retrimiterea accluselor spre plăcuta informare a Eforiei şcolastice  
concernente şi a Direcţiunii gimnasiale cu acele amicabile obser-  
vaţiuni, că acest Guvern regesc este însărcinat, ca în coinţelegere  
cu Archiepiscopul gr. oriental transilvan să îngrijescă cu totă  
rigorositatea, ca în acest gimnasiu atât planul de învăţământ cât  
şi organisaţiunea internă a lui să corespundă recerînţelor tim-  
pului şi acelora ce se cer dela gimnasiile de stat.

Din şedinţa regiului Guvern Transilvean, ţinută în Cluşiu  
în 22 Iuniu 1866. Gustav Groiss m. p., Schreiber m. p. Pré-ve-  
nerabilului ordinariat metropolitan gr. rës. în Sibiiu“.

## 54.

Nr. 35/882.

*Onoratului Comitet parochial al Bisericei române ort. rës. din  
Cetatea Braşov.*

Onoratul Sinod parochial dela Biserica română gr. or. din  
Cetatea Braşovului, prin hârtia sa din 7 Februariu a. c. Nr. XI-  
sin. 1882 a împărtăşit subscrisei Eforii, cum că a şters de a mai  
figura în protocoalele parochiei aceleia, pretensiunea cea veche  
dela şcolele noastre în suma de 12378 fl. 01 cr. v. a. şi că, cele  
21 acţiuni dela băile de abur, cari figurază ca pretensiune asupra  
acelor băi; să se dea subscrisei Eforii.

Luând subscrisa Eforia cu mulţamită spre sciinţă, conclu-  
sele respective ale On. Sinod parochial, rógă pe On. Comitet  
parochial, să binevoască a ne trimite suscitatele 21 acţiuni dela  
băile de abur.

Braşov, 17/29 Martie 1882.

*Eforia şcolelor centrale române de confes. ort. orient. în Braşov.*

C. Poppazu, preşed.

Ioan Seniuce, secretar.

## Ad 54.

## E s t r a s.

din protocolul Sinodului parochial ordinar din Cetatea Braşovului  
ţinut în 20 Febr. 1877. Nr. XXIII.

„Dl Ioan Lengeru ca referent, propune: să se sisteze pre-  
tensiunea Comunei bisericesci din Cetate ca datorie dela şcolile  
române centrale gr. or. din Braşov în suma de 12,378 fl. şi 1 cr. v. a.  
ca pretensiune a fundaţiunii de zidire, fiind-că Comuna paro-  
chială din Cetate a împrumutat şcolile şi pu fundaţiunea.

„Sinodul după o desbatere seriosă primesce această propu-  
nere cu amandamentul D-lui Nicolae Strévoiū: să se restituze  
din an în an suma fundaţiunii, pe cât va erta bugetul parochiel.

Bartolomeiū Baiulescu m. p.  
preşedinte.

Ioan Dobreanu m. p.  
notar.

S'a verificat de N. Strévoiū m. p. şi Dim. Ioncioviciū m. p.

## 55.

Nr. 26/884.

*Onoratulū Sinod parochial rom. gr. orient. din Cetatea Braşovului.*  
în Loc.

Subscrisa Eforiă şcolară a luat cu mare satisfacţiune spre  
sciinţă împărtăşirea plăcută a On. Sinod parochial din 19 Fe-  
bruariū 1884 Nr. 9/884, cum că On. Acela a binevoit a şterge de  
a mai figura pe viitoriū ca pretensiune suma de 4000 fl. v. a.  
pe care Comuna rom. gr. or. bisericescă din Cetatea Braşovului  
o a împrumutat subscrisei Eforiī şcolare în anul 1875.

Esprimând subscrisa Eforiă profunda sa mulţumită pentru  
jertfa, ce On. Sinod parochial a adus'o fiului său în parte, adecă  
institutulū nostru de învăţămēt, il rōgă, să binevoască a primi  
asigurarea deplinei stime şi recunoştinţe.

Braşov, 3/15 Aprilie 1884.

*Eforia şcolilor centrale române de confes. ort. orient. în Braşov.*

C. Poppazu, preşed.

Ioan Seniuce, secret.

## 56.

Copia.

*Venerabilulū Consistoriū archidiececan. — Sibiiū.*

Nr. 249 M. Venerabile Consistoriū! În urma apelaţiunii, ce  
aū înaintat-o mai mulţi membri ai delegaţiunilor şcolare din  
Braşov contra conclusulū Ven. Consistoriū din 7 Iuliū a. c.

Nr. 4377, în afacerea alegerii Eforiei școlare și a dispozițiilor președintelui în ședința delegațiilor, ținută la 23 Maiu a. c. Consistoriul mitropolitan, luând actele în revisiune, a enunțat următorul

### C o n c l u s :

Doi-spre-zece membri ai delegațiilor școlare din Brașov cer prin „apelațiune“ anularea concludului luat de Consistoriul arhidieceșan asupra actelor consumate în ședința delegațiilor din 23 Maiu a. c. și în consecință insistă asupra confirmării cererilor, respective asupra sanării gravaminelor prezentate în „re-cursul“ din 30 Maiu a. c. în combinațiune cu cele arătate în „apelațiunea“ din 20 Iuliu a. c., cari tôte sunt următoarele :

1. Delegațiunile școlare considerate ca comitet parochial, sunt în drept a-și alege președinte din sinul său; protopresbiterul tractului Brașov nu e competent a provede din oficiu această funcțiune.

2. Protopresbiterul președinte admitend discusiune asupra controversiei din punctul precedent, era datoriu să submită obiectul la votare.

3. Protopresbiterul președinte era datoriu să pună în discusiune memorandumul prezentat de recurență.

4. Protopresbiterul președinte trebuia să enunțe ca primate propunerile membrului G. B. Popp, discutate în tătă forma și necombătute prin contrapropunere.

5. Protopresbiterul președinte n'a fost în drept a da doue voturi la alegerea Eforiei: unul ca membru, celalalt ca președinte.

6. Să cere esmiterea unei comisii sëu anchete la fața locului pentru constatarea situațiunii, și anularea tuturor dispozițiilor presidiale în ședința din 23 Maiu a. c., apoi să cere, să se enunțe aleși în Eforia cei 6 membri, cari au întrunit majoritatea fără votul președintelui, și în fine să se introducă ceretare disciplinară contra protopresbiterului președinte pentru ținuta lui arbitrară.

Esaminarea gravaminelor recursului și ale apelațiunii, înșirate aici sub p. 1—6 dă următorul rezultat.

ad 1. Instituțiunea delegațiilor școlare și a Eforiei școlare, înființată prin „Contractul“ din 14/26 Octobree 1850 și prin „Legământul“ din 1 Septembrie 1851, susținută în funcțiune prin concludul congresual Nr. 95/1870 alătura cu instituțiunile create de statutul organic, a păstrat în competența sa administrațiunea școlilor centrale din Brașov, care aparține sinódelor parochiale și comitetelor parochiale din Brașov-cetate și Brașov-Schei, decât n'ar fi fost prealabil create, și în spețial decât n'ar fi fost suplertorii susținute delegațiunile școlare și Eforia școlară.



Priimind aceste două corporațiuni resortul școlar din competența sinódelor parohiale și a comitetelor parohiale, e evident mai pre sus de orî ce îndoelă, că delegațiunile școlare reprezintă în afacerile școlilor centrale pe Sinodul parochial, ér Eforia școlară pe Comitetul parochial.

Dispozițiunile pentru organizarea și funcționarea delegațiunilor și a Eforiei, și pentru administrarea concređută a celorla, stabilite în general în „Contract“ și în „Legământ“, se întregesc în spețial prin dispozițiunile Statutului organic.

În virtutea acestor din urmă §. 9 și §. 10, lipsind dispozițiunii în Contract și în Legământ, președintele Sinodului parochial în analogia al delegațiunilor școlare, este protopresbiterul present, și delegațiunile nu-și pot atribui dreptul de a-și alege președinte din sinul său, întocmai precum Sinodul parochial nu póte reclama pentru sine facultatea alegerii președintelui.

Pentru un us contrar dispozițiunilor statutare apelanții n'aú adus probe.

ad 2. În conformitate cu cele premise ad 1. protopresbiterul președinte a proces corect, când n'a admis la votare propunerea, care eventual agréată de majoritate, ar fi alterat dispozițiunea legală a Statutului organic relativ la președinte, a greșit însé când a admis discusiune asupra prerogativei sale de președinte necontestabile.

ad 3. Pertractarea memorandumului delegaților din Cetate, datat din 22 Maiú a. c. prin urmare neanunțat în biserică în termin statutar era contrariú dispozițiunilor §. 9 din Statutul organic, ér declarațiunea președintelui, că va pune obiectul la ordinea zilei în rënd normal pentru una din procsimele ședințe, a fost corectă în formă, și trebuia să fie pentru recurenții deplin mulțămítóre în fond.

ad 4. Propunerile membrului G. B. Popp aveaú de scop a crea norme noué pentru constituirea Eforiei cu abatere dela normele acum în vigóre, stabilite în ședința delegațiunilor din 23 Martiú 1876, și a organiza Eforia pe alte base, o intențiune acésta, care abstragere făcënd dela meritul propunerilor membrului G. B. Popp, póte fi justificată prin esigențele referințelor actuale, póte fi chiar salutară, și realizarea ei póte avé tóte șansele succesului, decă se inițiează la timp potrivit.

Intrunirea delegațiunilor la 23 Maiú a. c. însă cu programul de a constitui Eforia pe un period nou, n'a fost moment bine ales și acomodat pentru lucrări de organizare, cari trebuie efectuite prealabil, bine înainte de aplicarea lor.

De altmintrea organizarea acésta era implicată în p. 2 al memorandumului recurenților, care în înțelesul declarațiunilor pre-

ședințelui s'a rezervat pentru ordinea ȃilei în una din ședințele procsime.

Considerând anume momentul cest din urmă, președintele bine a făcut, când a prescins discusiunii îndelungate, agitate și pôte nefructifere, al căror unic rezultat, pôte că era numai trăgă-narea, amânarea constituirii Eforiei, care avënd să resolve la încheierea anului școlar o mulțime de cestiuni vitale, de iminentă urgență, trebuia constituită, cât se pôte mai în grabă.

ad 5. La alegerea Eforiei s'a pus în aplicare o procedură neusuată între împregiurări normale, care admite divergență de vederi, fără de a fi cvalificată de incorectă.

Actul electoral atât de simplu în sine, s'a complicat adecă din partea Sinodului parochial din Scheiū, care fără necesitate constringentă a ales între delegații sēi și pre protopresbiterul, și s'a complicat din partea protopresbiterului, care lipsit de prevederea eventualității voturilor egale, a primit mandatul de delegat, de care nu avea trebuință, fiind el pus în fruntea delegațiunilor în virtutea oficiului sēu bisericesc.

Acéstă tactică greșită a dat ansă la o esacerbare estraordinară a spiritelor și altcum aprinse.

Dar făcută odată greșela acéstă, care acum numai prin renunțarea protopresbiterului la mandat putea fi reparată, actul electoral cu voturi egale nu se putea îndeplini decât așa, pe cum s'a consumat.

Protopresbiterul ca delegat al bisericii din Scheiū avea vot personal, de care a și usuat, a-î contesta votul, atâta ar însemna, cât a-î reduce mandatul la o simplă formalitate, și tot odată a altera paritatea comunei bisericesci din Scheiū; ca președinte éráși protopresbiterul era în drept să derime în cas, când voturile s'ar împărți în număr egal.

După ce în fapt votarea a dat drept rezultat 13 voturi pentru una listă, și alte 13 voturi pentru cealată listă, a urmat să se aplice p. XI. din Legământ, conform căruia „votul majorității se va socoti acela, lângă care va sta președintele“.

Fiind alegerea efectuită prin ședule, așadară secretă, președintele avea acum, să declare verbal, lângă care din două voturi stă dēnsul și să enunțe acel vot ca concludus majorității. Protopresbiterul președinte însă, în loc să facă acéstă declarațiune verbală, a luat o ședulă nouă și a dirimat în scris. Acestui act nu-î se pôte atribui calitatea unui vot nou și nu se pôte susține, că protopresbiterul a votat de două ori, ci se pôte ȃice, că protopresbiterul a manifestat aderența sa la cutare vot prin declarațiune în scris în locul declarațiunii verbale.

ad 6. Prin constatările făcute sub 1—5 afacerea controversă e dilucidată; esmiterea unei comisii sēu anchete la fața locului pentru constatarea situațiunii e de prisos; cererea de a introduce

cercetare disciplinară contra președintelui, lipsită de motive juste.

Asemenea acesteia absolut nejustificată este și ulterioara cerere a recurenților, să se declare adecă aleși în Eforia cei 6 membri, cari după calculul recurenților au întrunit majoritatea fără votul președintelui.

Membrii emiși în delegațiune din partea bisericii din Cetate, n'au titlu să alegă de sine jumătate din numărul eforilor, pe cum nu l'au nici cei dela biserica din Scheiș; nici-uniu nici altui n'au competență și nu reprezintă organ investit cu funcțiuni, ambiu într'una formeză un corp, deliberant și concludent.

Greșite au fost dară voturile date în delegațiuni numai pentru 6 efori, și și mai detestabilă alegerea a 6 efori efectuită afară de delegațiuni; astfel de porniri sunt efflucul celui mai esclusivist particularism, care nu lăgă, ci descompune.

Eforia se pôte alege numai în planul delegațiunilor, în consonanță cu concludul normativ, luat în ședința din 23 Marțiu, 1876, sub p. 4. la propunerea membrului Diamandi Manole.

Având acum în vedere iregularitatea remarcată aici, adecă voturile date pentru 6 efori fără preot, și considerând, că prin renunțarea a 6 membri, Eforia cu statul său personal de 12, devine redusă la 6 membri: alegerea Eforiei efectuită în ședința din 23 Maiu a. c. prin acesta se anulează și se dispune alegere nouă, care drept garanță pentru corectitatea sa nedifictabilă, să se efectuască sub conducerea unui comisar, esmis de Consistoriul archidieceșan.

Până atuncu Eforia actuală își continuă funcțiunile sale în drept.

Eventualele lacune întrevenite în numărul delegaților sunt a se întregi prealabil.

Concludul Consistoriului archidieceșan relativ la instrucțiunea prevădută în „Legământ“ și solicitată în memorandumul recurenților rămâne neatins, pe lângă adausul, că în acea instrucțiune, pe care va avé să o elaboreze Eforia, să o voteze delegațiunile, să o apróbe Consistoriul archidieceșan — afară de administrarea afacerilor școlare, sunt a se regula deodată și cestiunile formale pendente și controversate, relativ la constituirea și funcționarea delegațiunilor și a Eforiei.

Ceea-ce lângă returnarea actelor înaintate aici cu raportul din 15 August a. c. Nr. 4879 se face cunoscut Ven. Consistoriui spre ulterioară afacere.

Din ședința plenară a Consistoriului metropolitan, ținută în Sibiiu, la 30 Septembrie 1897. Miron Romanul m. p., Metropolitan. — Leontin Simonescu m. p., secretariu metropolitan.

Pentru conformitate cu originalul.

Sibiiu, 1 Decembrie 1897.

Dr. Elie Cristea m. p.  
secretariu.

(L. S.)

ad Nr. 688/897.

Pentru conformitate cu originalul.

Brașov, în 22 Decembrie 1897.

Oficiul protopral gr. or. al Brașovului.

(L. S.)

Ioan Petric,  
protopop.

## 57.

Nr. 1876/898. (traducere)

### *Esceleția Ia Domnule Archiepiscop și Metropolitan!*

„Ordinul din anul 1875 Nr. 559 al antecesorului, tocmai din incidentul eșirii la ivelă a subvențiunii școlilor din Brașov, dispune ca școlile confesionale din țără, precum și ori-ce institute de învățământ de ori-ce categorie și de ori-ce grad, susținute de comune, corporațiuni, reuniuni sau privați, asemenea confesiunile și bisericile, să nu pótă cere și să nu pótă primi, sub nici-o formă, ajutor și subvențiune materială dela state streine, dela Domnitori și guvernele acelora.

„§. 72 al art. de lege XXX din 1883 nu numai susține ordinul, ci cu putere de lege declară, că actualele școle medii susținute de confesiuni, de municipii, de comune, de corporațiuni, și de singuratici, asemenea confesiunile și bisericile, la nici-un cas nici nu pot cere, nici nu pot primi ajutoiri și subvențiune materială dela state streine, dela Domnitori și guvernul acelora.

„Din probele documentate procurate de cătră guvernul regesc este evident, că școlile așa numite centrale din Brașov (gimnasiu gr. or., școla comercială, școla reală, școla de fete și școla elementară) cu călcarea pe față a menționatei ordinațiuni și a dispozițiunilor legale și contra categorice și strictei opriri, au primit și au acceptat pe ascuns, prin mijlocirea biserice St. Nicolae din Brașov, în un lung șir de ani subvențiune anuală.

„Acéstă ținută, strict oprită prin lege și la mai multe provocări tăinuită, care mai multe institute de învățământ din patrie le-a pus sub influența materială a unui stat strein și sub o ase-

menea influență a stat anii de zile fără scirea guvernului regesc unguresc, ne îndreptătesce, ca față cu școlile din cestiune să se aplice cea mai strictă pedepsă cuprinsă în art. de lege XXX din 1883, *adecă închiderea lor.*

„Este de prisos să mai indic Escelenței Tale, întru cât reduce această măsură posibilitatea dezvoltării civilizațiunii în școlile medii cu limba românească.

„Înainte însă de a face pașii de lipsă pentru escutarea acestei dispozițiunii a mele, voesc să dau posibilitate școlilor centrale din Brașov pentru mai departe subsistență, și acesta în modul următor: Să binevoesci Escelenția Ta să aduci acest rescript al meu la cunoscința Senatului școlar al Consistoriului archidieceșan, care, după cum sînt informat, se va întruni în ședință cât mai îngrabă, și a-i comunica, că față cu școlile din cestiune pentru ținuta Eforiei, care a călcat ordinațiunea de oprire și dispozițiunile legii, și institute din patrie în mod ascuns le-a pus în dependență materială de guvernul unui stat strein, pentru această ținută am intențiunea, să aplic măsura cea mai aspră, dela care numai în acel cas m'aș abate, dacă Senatul școlar al Consistoriului de sub presidenția Escelenției Tale, interdicînd Eforiei din Brașov facultatea de a primi, sub orî-ce nume și sub orî-ce titlu, ajutor dela guvern sau dela domnitor strein, — va suplica la mine pentru ajutor dela Stat, spre scopul școlilor. În ce privesce o asemenea suplică, pot asigura pe Escelenția Ta din capul locului despre buna mea voință și în legătură cu acesta despre aceea, ca să păstrăm neatinsă limba română ca limbă de propunere și caracterul confesional al școlilor.

„Primesce, Escelență, espresiunea sincerei mele stime“.

Budapeșta, 18 Aprilie, 1898.

Wlassics.

## 58.

Sinodul parochial român gr. or. dela Sfânta Adormire din Cetatea Brașovului ținut în 17/29 Maiu 1898 sub presiul ordinar fiind prezenți 31 membri, au luat următorul conclus :

Sinodul parochial eștraordinar al comunei bisericeșci dela Sfânta Adormire din Brașov-cetate în fața hârtiei Eselenției Sale D-lui Ministru regiu unguresc de culte și instrucțiune publică de datul 18 Aprilie 1898 Nr. 1816/pres. declară, că nu are nici-o cunosțință despre aceea, că fie comuna noastră eisericică, fie școlile gr. or. centrale române din Brașov, ar fi primit vre-odată vre o subvențiune, dela vre un stat strein, din contră Sinodul constată, că bisericele comproprietare ale numitelor școle sunt în pozițiunea materială de a susține aceste școle și mai departe, întocmai după cum le a susținut

și până aci, gata fiind în cas de lipsă a aduce noș jertfe întru acest scop.

Astfel comuna bisericească gr. or. română din Brașov-cetate, neavând trebuință de nici-un ajutor, din altă parte pentru susținerea școlilor de sub întrebare declară, că nu simte lipsă să ceară un astfel de ajutor nici dela Înaltul regim al statului nostru.

D. u. s.

Cetit și verificat :

Petru Nemes m. p.

Ioan Socaciu m. p.

Bartolomeiu Baiulescu m. p.  
protopop ca președinte.

Aureliu Ciortea m. p.  
notar.

Sinodul parochial dela biserică Sf. Nicolae a luat următorul conclud :

1. Școlile române centrale din Brașov, resp. Eforia lor, n'au cerut și n'au primit nici-odată subvențiune dela stat seu domnitor strein, ci au primit ajutor de susținere dela biserica S-lui Nicolae din loc ;

2. Nici biserică S-lui Nicolae din Scheiș n'a cerut și n'a primit subvențiune din afară, ci a pretins și a primit numai o despăgubire pentru proprietățile, ce le-a avut în România și cari dela 1813 au trecut la statul român, fără însă ca printr'asta biserica să-și părădă dreptul asupra lor ;

3. Bănuelă, căreia îi dă espresiune rescriptul ministerial, că prin presupusa subvențiune școlile de aici au fost puse sub influință materială a unui stat strein. n'are nici-un temeiș, căci statul român prin aceea că a dat, nu subvențiune, ci despăgubire bisericeș S-lui Nicolae, n'a avut nici-odată nici cea mai mică ingerință și influință materială, ori spirituală asupra acestor școle ;

4. Biserica S-lui Nicolae nu va cere, nici nu va încassa de aci încolo pretensiunea, ce o are față cu statul român și, ca să delătore ori-ce bănuelă, abdice de ocamdată la această încassare, dér nu renunță la dreptul ei și va face pașii de lipsă seu pe cale judecătorească, seu pe cale diplomatică, cerând ajutorul guvernului unguresc, spre a-și asigura acea despăgubire ;

5. Ministrul de culte și instrucțiune publică oferă ajutor din partea Statului, garantând limba de propunere și caracterul confesional al lor. Susțitorii școlii însă nu se află în situația materială, care i-ar constrînge a petiționa după ajutor, deore-ce sunt în stare a acoperi toate lipsurile școlilor din propriile mijloce. Biserica S-lui Nicolae sub titlul „Susținerea școlilor primare“ are introdusă în budgetul seu suma de 12,500 fl. *Pe lângă acesta, pentru susținerea gimnasiului, a școlilor reale și comerciale, mai pune*

în budget, deja pe exercițiul anului 1898, din veniturile sale suma de 27,500 fl.

Dacă însă trebuințele școlilor, crescând, ar aduce cumva biserica în imposibilitate de-a le acoperi, atunci ea va face us de bunăvoința guvernului și se va adresa la el pentru ajutor.

59 a)

### Măria Ta Pré-Sfințite Dómne Episcópe!

Bunătațea Pré-Sf. Tale tuturor cunoscută și de toți fiii nației până acum simțită, mi-a dat îndrăsnelă a așterne cu dulce nădejde rugămintea următoare :

Dela ȃi 1-a a anului curgător am întreprins planul de a da cetitorilor din nația mea lucrurile și sciințele acelea pré-mult folositóre, cari se cuprind în așa numită carte nemțescă „Sonntags-Magazin“ tipărite românesce sub titula „Fóea dumineci“ cu socotélă, că în starea cea jalnică, în care se află la noi Români atât de puține cărți în limba națională vrednice de cetit, pentru luminarea și desvoltarea némului, se vor afla din tr'un milion doué de Români atâția cetitori, pentru numita fóe, încât fără să fie zădarnice cheltuețele, până în capét nu voiú să înceteze eșirea ei. Cu atât mai vertos, că eu din parte-mi voiú întrebuinta tóte mijlócele spre a mulțami pe cetitori; érá de altă parte am nădejde, cum că toți cei înțelepți sciu, cât de greu este începutul și noi Români în lucruri de acestea începători suntem.

Așa fiind, gustul și iubirea de cetire mai mult între preoți s'a lătit. De aici aștept ajutor mai însemnat. Pentru acésta mă apropiú cu adâncă plecăciune fiéscă și Vê rog să Vê milostiviți a da îndemnare preoților, pentru ca să binevoéscă a se prenumera la „Fóea dumineci“ jertfind 10 fl. pe an.

Cerénd binecuvântarea archieréscă sunt Al Pré-Sfinții Tale, umilit fiu.

Rudolf Orgidan m. p.

neguțător și bürger în Brașov.

Brașov, 1837 în 8 Martie.

59 b)

### Gheorge Nica comersant industriaș!

Acest bărbat a fost unul dintre cei patru membri, cari au stăruit pentru formarea parochiei române la anul 1832, el a fost primul, carele a stăruit pentru înființarea școléi române cetățenesci și a școléi comerciale, încât comuna bisericéscă cum constatá anecsa 41, l'a ales de inspector școlar. Activitatea desvol-

tată la începutul acestui secol de acest bărbat merită să o înregistram. Din unele notițe aflate în archiva parochială publicăm următoarele:

Gheorge Nica s'a născut în Prejmër la 1792. Școla primară o a făcut la Sași.

La anul 1805 fiind dus la Iași la unchiul său Nichifor Nica, comerciant mare, a lucrat la afacerile comerciale până la anul 1815. În acest an a venit la Brașov ca asociat al firmei de import și esport „Nichifor Nica.“ La 1820 obținù el furniturile milițiilor din Moldova și România. La 1825 a înființat fabrica de lumînări de cêră (sistem rusesc) la Prejmër. La 1827 a înființat fabrica de arniciù turcesc (Türkisches-Rothgarn). La 1830 a înființat cuptóre de potașă la Prejmër. Potașă o trimitea și la Marsilia. La 1841 înființeză minele de fer la Poena-sărată la frontiera Moldovei, cari aveau trei turnale (Hochöfen) și 3 cióne sau cãldări. Depositul îl avea la Têrgul-Ocnei, unde se furnisau tóte materiile trebuincioase. Instalațiunile minelor au fost distruse la 1848.

Gheorge Nica este primul cetățen român, care a fost ales de Sași în anul 1838 în consiliul còmunal al Brașovului (comunitate) și multă vreme a fost ca Român numai el singur, a esoperat ajutore pentru sêracii români, a stărut să se angajeze Ioan Barac la magistrat ca translator român; a figurat ca membru în tóte comisiunile și delegațiunile comunale. Asemenea la instituttele humanitare, la spitalul din Brașov sê găsesce numele său înscris:

Înzetrat cu o judecată limpede a sciut să deosebescă lupta confesională de cea națională sau ideea religiunii de cea a națiunii. Era mare evlavios; însă pe atunci e mirare, că era și un mare naționalist.

El a fost dela 1833 până la 1856 curator al bisericii și inspector școlar. Lui i sê atribue impulsul de s'a înființat în Brașov cetate o școlă cu 2 clase; impulsul pentru o școlă comercială. Pentru cultură a lucrat cu frații Bogits, a înființat o tipografie română, a tipărit în 1837 cartea: Pravila comercială.

De ideea națională ținea el legată și cultivarea Românilor. Din acest motiv s'a întrepus și a sprijinit în Brașov pe G. Barițiu, A. Murășanu, Iacob Murășanu și Emilian, numit de cei pravoslovnici „Tata uniților,“ pentrucă ei frecventau țilnic casa lui.

Înființarea „Gazetei Transilvaniei“ s'a plănuit în casa lui și concesiunea s'a obținut de el.

Pentru desvoltarea generală a nêmului românesc a ținut și a mijlocit, ca bărbații români, cari împrăștiau lumina în Ardél, să fie în legătură cu cei din România. În anul 1848 s'au întrunit la dênzul bărbații: Knézu G. Cantacuzin, G. Sion, M. Balș, Alec-



sandri, N. Ionescu, Carp Brătenu Negri, Stoica Scurtu cu G. Barițiu, A. Murășan, Iac. Murășan etc.

Privitor la înființarea gimnasiului la școlile centrale el se vede ca efor până la sfârșitul vieții sale.

La început a dăruit 500(0) fl. și la urmă 3000 fl. Acțiunile luate pentru înființarea băilor de abur le-a dăruit școlilor noastre. La oricare mișcare literară se constată, că a luat parte:

Când bărbații de litere cu merite se înregistrează pentru generația viitoare, atunci și bărbații dela administrație, cari au merite, acestea trebuiesc înregistrate.

Étă motivul, pentru care prezentez fotografia unora, care o am putut procura și pentru care am adus aci o scurtă biografie, drept recunoștință.

## 60.

### L e g a t.

De mă voiū sêvêrși din lumea acêsta, mă rog sê faceți întocmai aceste mai jos însemnate. Fac deosebit de celelalte legate acêsta, ca din bunumul meū sê puneți la siguranță 10,000 fl. v. v. adecă dece miī florinī valuta vienesă, ca în tot anul în patru rênduri, sê se împartă dobênda la sêraciī români lipsiți, din case bune, éra nu la cerșitorii de uliță:

Pentru acêsta rog pre iubiții mei părinți și frați, ca întocmai sê le sêvêrșască, éra cealaltă avere a mea, după ce vor face cele de lipsă unui creștin, sê o moștenescă.\*)

Brașov, 1838 Maiū 3/15.

Dumitru G. Ioan m. p.

## 61.

### Fundațiunea pentru zidirea bisericeī.

La pagina 104 din protocolul ședințelor, III ședință din 25 Aprile s. v. 1855 se află:

Se propune în persóna fraților G. Ioan, cumcă după-ce reposatul lor părinte G. Ioan a lăsat în Legatul sêu 2000 fl. Cmze cu acea condițiune, ca acêstă sumă sê se așede cu cauțiun, pentru ca sê sporésca până atunci, când va ajuta Dumnezeu sê se zidescă o biserică cu hramul Adormiriī Maici Domnului pentru

\*) **Nota:** Acêstă dispozițiune se cuprinde în testamentul lui *George Ioan*, al tatălui sêu din 12 Iunie 1850, prin care administrațiunea fundațiunii o concrede curatorilor bisericeī St. Adormiriī.

această comună a noastră, când apoi se va întrebuița spesele zidirei după voință dăruitorului, să se dea aceeași sumă de 2000 fl. Cmze cu ipotecă D-lui paroch și tit. protopop Ioan Petricu.

Se hotărăse, ca acest legat să se așeze la numitul preot cu ipotecă și tot-deodată în înțelesul ord. gub. Nr. 18, 827/855, ér dobândile să se capitalizeze, până când s'ar începe zidirea bisericii:

Mai încolo se dîce:

„Se hotărăse din nou, ca și cei 1200 fl. Cmze lăsați de răposatul Ioan Sécăreanu tot pentru zidirea unei biserici încă dela anul 1837 să se așeze cu ipotecă în înțelesul hotărîrii de mai sus.“

„Intocmai să se urmeze și cu legatele dela Zamfir Raduțiu. Daniile bisericesci să se așeze tot-deună în înțelesul legilor țerii.

La pag. 150 a măiestrului vechiū se află scris:

1856 Ian. 1. Răpostul Zamfir Raduțiu înca dela anul 1853 Sept. 1 a lăsat cu diată prin D-niū Rudolf Orgidan și George Nica curator din acea vreme ca fundație 1020 fl. Cmze a cresce cu dobânda de 5%, până la vremea, când va ajuta Ddeū să se zidescă o biserică romanescă în Cetate și numai la zidirea bisericii să pot întrebuița acesti bani. Capitalul este cu caution pe casa D-lui Grünhut din Brașovul-vechiū Nr. 431.

La pag. 184. *Fundația nemuritoare* alui Vasile Mazere 1861 Febr. 20. Răposatul Domn Vasile Mazere a lăsat la sfârșitul vieții sale prin D-lor Radu Radovicî și Stan Blebea o fundație pentru a-se zidi biserica cu hramul Sf. Adormiri în Cetate 800 fl. v. a., la care fundație să va adaoge dobânda pană la vremea, când să va zidi Sf. biserică.

A lăsat încă ca fundația 200 galbeni c. r. și sfanțichi 2800 socotiți à 47 cr. fac 1323 și cu 800 fl. de mai sus fac v. a. fl. 2123.

La pag. 198. *Fundația nemuritoare* alui Ioan Iuga 1862 Martie 17. Pentru zidirea unei biserici, conform testamentului Iugaian lasă 200 fl. Cmze.

## 61.

### Fundațiune pentru zidirea unei biserici.

La Pagina 143 a măiestrului vechiū se află:

Ian. 1 1855. Pentru cât a lăsat precum arată protocolul bisericii de danie fôea A 2 încă din anul 1837 Octomvre 10 pentru ridicarea Sf. biserici din nou arginți sfanți 3000, cu acea condiție, că pană la ridicarea Sf. biserici banii să umble cu dobândă de 5% și numai atunci va fi slobod, ca să-i întrebuițeze la zidire; ér la alt ceva nu capitalul de v. v. fl. 3000.

Dobânda dela acest capital dela a. 1837 până la anul 1855 Dec. 1 pe 17 ani 2579 fl. 20 cr., suma tótă e 5579 fl. 20 cr.

La pagina 104 a protocolului vechiū sē află :

## 62.

### Fundațiunile pentru pomenire.

La măestrul vechiū pag. 143, se află :

1855 Ian. fundație nemuritoare a *preotului pentru pomeniri* lăsată de repositul Ioan Sēcărănū.

Pentru cât a lăsat repositul Ioan Sēcărănū fl. 100 ca fundație preotului, ca în tot anul sē i-sē dea numai dobânda de 6 fl.

La pag. 104 din protocolul vechiū al ședințelor sē află :

Pentru 100 fl. Cmze, pe cari repositul G. Ioan i-a dăruiat la biserică, cu acea condițiune, ca dobânda lor, sē se dea parochului bisericeii, care va fi după timpuri în Cetate, ără acela sē fie îndatorat a sluji în fiecare an câte un parastas pentru repositi; sē se urmeze întocmai.

La pag. 151. a măestrului sē află scris :

*Fundația nemuritoare a preotului lăsată de Zamfir Răduțiū.*

1856. Ian. 1. Repositul neguțător Zamfir Răduțiū la sfârșitul vieții sale încă dela anul 1853 Sep. 1. a lăsat cu diată prin D-nii Rudolf Orgidan și G. Nica, curatorii din acea vreme Cmze fl. 1000 ca fundație preotului slujitor la biserica românescă cu hramul Sf. Adormiri, ca în tot anul sē se dea preotului pentru pomenire dobânda de 5%; ără preoții vor avē datorie la tôte Sf. Slujbe a pomeni numele și pomelnicul repositului. Acastă danie sē dă într'o acție de metalicuri cumpărată cu fl. 940. 21.

La pag. 184, a măestrului vechiū sē află scris :

1861 Feb. 20. Rēpositul Domn Vasile Mazere neguțător a lăsat la sfârșitul vieții sale prin D-nul Radu Rădovici și Stan Blebea ca fundație, din care va trage preotul român gr. or. al Cetății dobânda de 5% pēntru de a face pomenire peste tot anul fl. 400.

## 63.

### Legatul lui Ioan Iuga.

În numele Tatalui și alu Fiului și alu Sf. Duchu, Amin.

Dumnedieu, carele prin unulu nascutu alu seu fiu Isusu Christosu au invatiatu pe muritori (Mateiu capu V. și VI.) ca se fie induratori catra cei lipsiti si se'i ajute pre ei, — au bine-

cuventatu și ostenețele mele in cursul acestei vietii trecătoare, incatu me afiu in stare nu numai a indestula și asigura viitorulu celor mai deaprobe clironomi ai mei, pentru ca se fie scutiti și aparati pentru totudéuna de ori-ce lipsa a vietuirei, ci totuodata a face bine și altora, éra mai virtosu fiiloru multu cercatei mele natiuni romanesci, ale careia lipse și trebuintie sunt multe ca nasipul marii.

Deci inima și cugetul meu me indémna cu totuadinsul, ca pana inca me afiu din mil'a lui D-dieu in putere și sanatare, folosindu-me de dreptul, ce mi se da ca unu sotiui și parinte de legile acestui pamentu, éra mai deaprobe prin §§. 9 și 12 din cartea II. tit. 5 alu statuteloru, să asiedu și să lasu unu

### L e g a t u ,

precum prin acésta ilu și asiediu si'lu intarescu cu cea mai curata și determinata a mea vointia, indatorindu pe clironomii mei, cum și poftindu pe deregatoriile competente, ce vor fi dupa timpuri, ca din totă averea și starea mea să se scótia și sa se puna la cea mai deplina singurantia urmatorele capitaluri séu fonduri :

I. 2000 f. m. c., adica : doua mii fiorini in mon. de argintu, din care să curga pururea interesulu séu dobënd'a anualu de 5 f., adica cinci fiorini, adica una suta fiorini in bani de argintu, ca la dioa numelui meu să mi se faca unu parastasu in fiecare anu la biserica romanésca cu chramul Adormirii din Cetate ; cu acea ocasiune a patra parte din acestu venitu sa se jertfésca la indeplinirea acestui servitiu dumnedieescu dupa datina ; mai incolo celelalte trei parti sa se impartia regulatu asia :  $\frac{1}{4}$  séu 25 f. la spitalulu militareșcu,  $\frac{1}{4}$  femeiloru veduve și serace, éra  $\frac{1}{4}$  arestantiloru locali.

II. Pentru spitalulu civilu din Brasiovu lasu unu fondu de 4000 f. m. c., adica patru mii fiorini bani conventionali, din care curgéndu venitulu anualu, acelasi sa se intrebuintieze pentru bolnavi de natiunea și relegea mea, caci ca acestia sunt mai lipsiti decatu altii ; éra déca vr'odata s'ar intocmi aici in Brasiovu vreunu spitalu menitu numai pentru romani, la acea intemplantare voiescu, ca fondul aci numitu inca sa se tréca la acelasi.

Am cunoscutu și m'am petrunsu in cursulu vietii mele, ca pe langa biserica, scól'a este singurululu mijlocu de scapare și scutu aparatoru alu viitorulu pré-iubitei mele natiuni ; insa tocma in asta privintia vedu si simtiui cea mai neaparata lipsa a ei. Deci voiescu tare și vêrtosu, ca se asiediu unu fondu de

III. 12,000 f., ad. doué-spre-diece mii fr. bani de arg., din alu carui venitu anualu să se faca unu salariu de 600 f. m. c., adica siese sute fiorini mon. conv. pentru unu profesoru la scól'a nationala romanésca de legea resariténa din Brasiovu, dela care

ceru eu următoarele calitati: Se fie romanu și cu nascerea și cu simtiementul seu; sa se supuna la cercetare pana in catu aru fi adapatu in sciintie și mai vârtosu in spetialitatea, pe care va avé sa o propuna in scóla; voiescu inca ca numai din doua spetialitati sa póta alege un'a adica séu istoria generala și a patriei cu unele sciintie ajutatóre, cum geografi'a ori statistic'a, orí chronologia, pana in catu acestea vor trebui sa se propuna in gimnasiul nostru românescu, — séu sciintiele comerciale și tehnice, pana in catu aceleasi vor fi de a se propune în clasele reale și comerciale, care se deschidu aici in Brasiovu. Déca acelu profesor fundatu de mine va lua asupra și spetialitatea istoriei, sa se indatoreze totuodata, ca in cei dintaiu cinci ani ai profesoriei sale sa compuna și sa publice istoria patriei și a natiunii sale, inca și geografi'a patriei, care sa fie tiparite cu spesele scólei sub conditiuni ce va afla cu cale eforia scolastica, atat in folosulu fondului, catu și spre oresicare premiare a profesorului auctoru, cu o suma de esemplare; se intielege in sa, ca manuscriptulu mai inainte de tiparire are a se da la o revisiune de vreo trei barbati romani din cei mai procopsiti; — éra déca profesorulu si-ar alege spetialitatea comerciala, sa scótia in acelasi curs de 5 ani in limba nóstra cartile cele mai neaparatu trebuintóse la acésta spetialitate totu pe langa conditiunile de susu. Preste totu ceru eu dela acestu profesor al meu, ca el sa fie unu capu si talentu nu numai teoreticu, ci totuodata si practic, de a carui procopséla sa se folosésca nu numai tinerimea scolastica nemijlocitu in clase, ci si natiunea pe din afara.

IV. Sa se mai asiedie din starea mea inca si unu altu fondu scolasticu de 6000 f. m. c., adica siese mii fiorini bani de arg., a carui menire sa fie precum urméza:

1) Dobênda anuala de 300 f. m. c., adica trei sute fiorini bani de argintu dela acestu capitalu sa remana neatinsa, adica sa se prefaca intru unu altu capitalu intru unu cursu de ani — pana candu acesta ar cresce, ca sa arunce chiar elu o dobênda de 300 f. m. c., adica trei sute fiorini bani de argintu.

2) Déca profesorulu fundatu dupa vointi'a mea aretata la II. III. in cursu de 10 ani ar deveni cu totul neputintiosu de a mai da prelectiuni in clase, atunci să i se defiga in dobênd'a dobêndeí o pensiune de 200 f. m. c., adica doua sute fiorini argintu pe anu pana la capetulu vietiei sale, éra jumatarea restului dela 100 f. m. c., ad. una suta fiorini, ad. 50 fr. m. c., sa se intrebuintieze de stipendiuri la vreo doi scolari de frunte, in sa lipsiti, alesi in sa totdeuna numai din cele doue clase mai mari gimnasiale, séu din clasa de susu comerciala, éra ceilalti 50 f. m. c. sa se adaoge din anu in anu la capitalulu, care cresce din dobênda curgatóre de 300 f. m. c.

3) Ne avendu profesorulu trebuintia de pensiune pana la 15, dicu cinci-spre-diece ani, jumătate din venitulul curgatoru dela capitalulu adunatu din dobândile originale sa se impartia pe fiecare anu in stipendii scolastice cate 30 à 40 florini bani de argintu, éra jumătate sa se adaoge totu la noulu capitalu.

4) Fiindu silitu profesorulu a se cere in pensiune mai tardiu i se va asigura din fondu dupa analogi'a aniloru si a pensiuniloru ce va fi dandu statulu.

5) Insa întemplantu-se, ca profesorulu sa nu aiba trebuintia de pensinne nici pana la 25 de ani ai servitiului, urméza ca dobânda curgătoare in acestu restimpu de ani s'ar preface intru unu altu fondu insemnatoru. La intemplantu acésta si dela acestu anu in susu sa se impartia totudéuna  $\frac{3}{4}$  parti a le venitulul dobândiloru in salarii si pensiuni profesoresci si in stipendii scolastice, cum si in spese pentru tiparirea cartiloru, cumpararea de instruminte fisice si matematice, adaogerea la bibliotec'a scóleloru de carti bune: éra a patra parte sa se alature ne'ncetat la fondu, carele vreu, ca sa crésca catu se póte mai mare si sa fie vecinicu.

6) Ceru si dorescu, ca scolariloru, carii ar fi dupa timpu din famili'a mea séu din rudeniile mele colaterale, avendu silintia si purtare buna si neprichanita, cum si trebuintia de stipendiu, sa li se dea intaietate.

V. Cu administrarea drépta si regulata a tuturoru patru fonduri mai sus aretate voiescu, ca sa se insarcineze unu comitetu, statatoru din 5 membri, dintre carii unul sa fie totudeuna din familia mea ori din rudeniile mele colaterale, éra doi sa fie din curatorii pe carii ii va alege comun'a romanésca din cetate si ceilalti doi totudéuna membrii ai eforiei séu ai deputatiunii scolastice. Acestu comitetu va fi indatoratu :

a) A ingriji in cugetu curatu si in fric'a lui D-dieu, ca fondurile sa se asiedie catu se póte mai siguru si mai fara pericolu. Deci déca dânsulu ar afla cu cale, ca atatu fondurile mele originale, catu si capitalurile, ce voru fi sporitu din economi'a dobândiloru, ar fi mai sigure, ar aduce și unu venitu mai mare, déca s'ar asiedia in realitati nemiscătoare, adica mosii si case. atunci ascultandu si parerea eforiei intregi, lasu tóta voea, ca sa faca in privintia acésta, precum va fi siguru si mai cu folosu.

b) Tóte socotelele acestoru fonduri sa le tina prea regulatu si nu numai sa le substérna la loculu mai inaltu prin episcopi'a Sibiului, ci sa le si publice in fiecare an prin tipariu. Prin loculu mai iualtu intielegu eu aici pe acelu dicasteriu supremu, care va fi menitu dupa timpuri, ca sa administreze si sa supuna la revisiune tóte veniturile bisericesci, scolastice si filantropice ale natiunii romane.

Fiindu-ca mie imi e preste putintia, ca sa prevedu pe unu cursu de ani mai multi inainte tóte trebile scóleloru nóstre

naționale, de aceea rămâne la înțelegciunea și patriotismul acestui comitetu, că totdeuna sa se siléscă a coréspunde și a îndestula cele mai neapărate trebuințe, și în măsura, în care va fi crescând fundul, alu cărui isvor îlú deschidú eu: érá de partiniri scandalítóre se va feri cu totadinsulú, nici se va da în judecat'a lumii, nici vá voi niminú turburarea de repaosulú sufletulú meu.

VI. Asiediendu eu acest legatú al meu, cred că întru asiediarea lui nu mé abatú întru nimic dela legile de clironomia, care se află în putere în timpul, când orénduescú acestea, și mai vértos ca legatul meu nici decum nu trece preste a treia parte a stărei mele, despre care pociu dispune liber, ci că ea cuprinde o sumă mai însemnátóre; décă totuși s'ar întémpla ca să fiu trecut din vedere vreo hotăríre a legii, voiesc ca din pricina acésta nicídecum să nu se desființese legatul, ci numai să se corégă stríns întru înțelesul legii, érá mai mult nimic și să rămână întárit. Vréu éráși tare și vértos, că décă cumva statul séu prin vreun eveniment cu totul neașteptat, séu vreo altă națiune ori alt stat ar pune mâna pe averea și fondurile școlastice românesci, încât acestea să nu se mai póta numi proprietate națională română, la asemenea casu comitetul sa fie îndatorat a îngriji și a face. ca fondurile mele nicídecum sa nu se trecă în proprietatea statului, subt ori și ce titulă, ci ele sa rămână tot în proprietate națiunii, măcar de a fi acea chiar și prin mijlocirea și scutul bisericeii, când nu ar mai rămáne altă cale deschisă.

Eară pentru ca acest legat al meu sa aibă tária neclátitá și ne strămutată în veci, îl subscriu și îl întáresc eu insumi cu subscrierea numelui meu și cu punerea pecetii mele; totodatá pun și de martori ai vointiei mele neschimbate în fața lui Dumneieu și a ómenilor pe dumnealor credinciosii bárbai și prietini ai mei, cari s'ă și véd aici subscriși.

Brașov,  $12/24$  Iulie 1851.

Ioan Iuga m. p.

**Thoma Vasiliu,**

parochul locului, ca martor al vointei D-lui legatoru.

**George Barițiu,**

ca martor și descriitor al vointiei D-lui legatoru.

Postscriptum. Se înțelege de sine, totuși aflu cu cale a dechiara și în acest poscript. cumcă legatul acesta din  $12/24$  Iulie 1851 desființésă pe cel mai vechiu al meu din a. 1842,  $9/25$ . Aprilie și numai singur are tária și putere legalá.

Brasiovu, în  $12/24$  Iulie 1851.

## 64.

Codicil séu cárticica. Prin acest adaos al meu mai las 1225 galbiní à 4 fl. 48 cr. m.c. đic una mie două sute douăđiecí cincí galbiní împ. cu acea condițiune, ca reprezentanța și

curatorii sf. biserici dreptu-credincioase cu chramul Adormirei Maiceii Domnului din Cetatea braşovului să aibă bunătate și să se însărcineze a asiedia suma acésta cât mai curându ca fondu pe o ipotecă sigură, érá venitul aceluiași sa'lu dea în fiecare anu la man'a nepótei mele Catinca Mihaiu Milea, născută Ch. Ilie ca ajutoriu, de care o aflu vrednica a i se da pe câtu va fi dênşa în viață; érá după mórtea ei același ajutoriu sa tréca la copii dênsei, de cumva îi va avé; érá ne avându nepóta mea Catinca copii, după mórtea dênsei venitul acestui fond să se prefacă în ajutoriu séu adausu la zestrea unora din acele fetițe de ale fraților mei séu fraților ei, care după drépta judecată a curatoriloru susu numitei biserici s'ar afla mai vrednice atátu prin purtările lor cuvioase și neprichanite, câtu și pentru lipsa de avere întru care s'ar afla cutare dintre familii. Érá la întâmplare dacá dintre rudeniile mele colaterale până la a opta spitiă nu s'ar afla nici o fetiță de măritatu, séu ca familiile rúdite cu mine ar avé stări atátu mai bune, încátu nu ar sinți trebuintia de asemenea milă, atuncî din veniturile anuale ale acestui fond să se însestreze alte fetițe de familii bune și cuvioase, însă mai lipsite, dintre neguțătorî și dintre ai bărbaților de sciință, români de nascere, însă numai din Braşiovu ci așa, ca fetițele orfane de tată și mamă, séu și numai de tată să aibă intaietate (protie). Totde-una însă a cincia parte ( $\frac{1}{5}$ ) din dobândî păstrându-se să se alătore la fondu, ca același să crească, însă acésta numai dela mórtea nepótei mele Catinca înainte. Dela unu ajutoriu de zestre până la altulu interesele se vor aduna regulatu pe fiecare an, se voru capitalisa deosebitu de fondu, érá apoi la timpul cerutu se voru preface în ajutoruri de zestre, încá și la câte 2 persóne, decá suma din interese ar fi apucat a se stringe din câte 4 a 5 ani séu mai multu. Fondulu ca fondu sa remână în veci neatinsu.

2. Să se mai scóță din starea mea încá și 2000 f. m. c., dîcu doua mii fiorinî mon. conv., ca capitalul menitu de mine spre ajutoriu la zidirea unei biserici românești de relegea răsăritenă drept-credincioasă în Braşovu cu hramulu Sf. Adormiri; érá până va ajuta D-neđieu a se începe acea zidire, curatorii sub strînsa loru răspundere îlu voru asiedia cu dobînda ipotecaria, alăturânea pe fiecare an interesele la capitalu.

3. Lasu hold'a Nr. 1600 de 1295 stînj. patrați din câmpul de mijlocu alu Braşovului în a 5-ea brazdă, la Sf. biserică a nóstră dela Adormire, cu acea legătură cătră reprezentanța și curatorii, ca venitul aceleeași curatu sa se dea pe fiecare an regulatu la man'a parochului acestei biserici; érá parochulu pentru acésta danie sa mă pomenescă pe mine și familia mea în spitia întâia la tóte prasnicele împărătesci după ritulu nostru; tot odată sa fie datoru a privegia, decá fondurile mele din legatu și codicilu se administra în frica lui D-neđieu, érá la din contră a dojeni pe



cei leneși seu ovațiunii în puterea apostoliei sale, fără însă ca sa-și pótă lua dreptulu de a se amesteca la administrarea fonduriloru în vre unu chipu óre-care.

4. Lasu 2000 f. m. c., đicu douë miľ florinĩ mon. conv., pentru ca dacã tatãl cerescu va binevoi a mē chiãma la sineși, sa mi sē ridice un monumentu familiaru de marmoru, cu inscripțiunii romãnesci privitoare atãtu la familia Iuga, cãt și în deosebĩ la mine insumĩ, atãtu ca un semn trupescu alu nemurirei sufletulu, cãtu și spre îndemnarea altora la faceri de bine; érã monumentulu și cript'a voru avé forma din alãturalulu desemnu.

Și mĩ am însemnatu acēsta voințã nouã a mea la anulu Domnuluĩ una miie optu sute cincĩ-dieci și șese, Ianuarie în <sup>2</sup> 14 de datã cu martorii pofțiți inadinsu.

Ioan Iuga m. p.

**Thoma Vasiliu,**

parochul loculuĩ ca martoru alu voinței D-luĩ legatoru.

**Georgie Baritiu,**

ca martoru și descriitoru alu vointiei D-luĩ legatoru.

## 65.

Alte treĩ miľ lei noi le testãm la comuna bisericescã romãnã greco-orientalã din cetatea internã a Brașovuluĩ cu aceea îndatorire, ca venitul dela una mie — 1000 -- lei noi sã-l primescã parochul romãn dela acēstã comunã bisericescã în fiecare an sub condițiune, ca sa fie obligat, a face pomenire și rugãciuni pentru sufletele nãstre la tóte đilele de sērbãtore de preste an; — mai departe venitul dela 1000 — o miie lei noi, sã sē întrebuințeze pentru curãțirea și înfrumșetarea cu flori, și cu un cuvēnt pentru ținerea în bunã stare pentru toți veciĩ — a loculuĩ de îngropãciune din cimiterul din Gróver al familiei nãstre, unde sē odichnesce acum nepotul nostru Andreiũ Zãnescu și unde vom fi înmormãntați și noi; ér în fine, ca venitul dela a treia miie lei noi, sã sē întrebuințeze, ca sã ni sē facã în fiecare an în điuã de „Sfantul Dumitru“ un parastas cu trei preoți. Aceste trei miľ lei noi sē aflã în scrisurĩ fonciare urbane cu 5% cincĩ percente în aur. Fundatorii au lãsat prin testament 80 miĩ lei noi în folosuľ șcólelor romãne gr. or. din Brașov.

## 66.

### E s t r a s

din protocolul ședinței Comitetuluĩ parochial din 18/30 Aug. 1894.

D-l Notar Petru Nemeș comunicã, cã D-na Efrosina Ioan G. Ioan a fãcut la D-sa un legat, prin care testezã jumėtate din averea, ce va rēmãnē dupã mórtea ei pentru fundațiunea șeracilor, fãcutã de Dimitrie G. Ioan aparținētore la comuna nãstrã bisericescã.

Să iea la cunoștință cu aceea, să se exprime mulțumită în scris.

Legatul s'a recunoscut și s'a aprobat de Tribunalul din Brașov sub Nr. 1038/895.

D-na Efrosina I. Ioan a trecut în România cu averea sa și a răposat în 30 Ianuarie 1895. Cu clironimiî Comitetul s'a împăcat, cum urmază:

## 66.

Copie. Nr. 108/896.

### Declarațiune.

Subsemnatul Comitet parochial al bisericii gr. or. române din Cetatea Brașovului declară, că consimte și se mulțamește ca drept achitarea completă a legatului lăsat de defuncta Efrosina Ioan, născută Orghidan prin codicilul făcut de dēnsa înainte Notarului public regiū Petre Nemeș din Brașov cu data 13 Aug. anul 1894 la Nrul notarial 324 din anul 1895, să primescă odată pentru totdeuna efectele în sumă de 6000, adecă șese mii lei valōre nominală consistând din două scrisuri urbane 5% de Bucuresci, din care unul de 5000 lei și altul de 1000 lei sub Nrii 70,817 și 32,687, ce se află depuse la banca „Albina“, institut de credit și de economiî, filiala Brașov, și pentru care a liberat acea bancă scrisōre-cuitanță cu data 28 August 1894.

Comitetul parochial primesce aceste efecte așa, cum se găsesc la banca „Albina“ cu cupōnele, ce i sunt atașate și se declară pe deplin satisfăcut ne mai avēnd nici-o altă pretensiune asupra moștenirii decedatei Efrosina Ioan și prin urmare recunoște moștenitorilor de sânge ai defunctei Efrosina Ioan dreptul a lua și împărți între ei singuri, tot ce a mai rămas ca avere dela decedata așa, după cum au dispus și testatōrea prin ultima ei voință.

Totdeodată recunoște Comitetul parochial, că a și primit cu acēstă ocașie scrisōrea cu data 28 August 1894 emanată dela banca „Albina“, filială din Brașov, prin care se constată depunerea de către defuncta Eufrosina Ioan a efectelor sus menționate în păstrarea acelei bănci.

Drept care a eliberat Comitetul parochial acest act spre încredințare provēdūt cu autenticarea autorității competente.

Brașov, în 18/30 Decembre 1895.

Comitetul parochial al bisericii gr. or. rom. din Cetatea Brașovului.

Bartolomeiū Baiulescu, m. p.  
președinte.

Lazar Nastasi, m. p.  
notariū.

## 67.

**Fundațiunea în aducerea aminte de iubiții răposați.***Onorate Domnule Părinte!\*)*

Atotputernicul ne-a cercat, răpindu-ne dintre cei vii pe iubita nepotă și verișoră Zoe Augusta, născută Pop, măritată Cirlea. În loc de a pune cununii pe cosciugul scumpei răposate Vă transpunem alăturat suma de 50 fl. (cinci-zeci florini) rugându-Vă să o luați în numele parohiei gr. or. române din Brașov-cetate în primire, spre scopul, ce urmază mai la vale.

Dorim a face prin acesta începutul ca și la noi Români să se introducă obiceiul, ca în loc de a manifesta în atari casuri triste iubirea pentru scumpa persoană răposată, prin incununarea sicriului ei, ceea ce este un semn pre trecător. Această manifestațiune să se întemple prin binefaceri vii netrecătoare. Drept aceea dorim, ca cu modesta sumă oferită de noi, să se pună temelii unei: „*Fundațiunii în aducerea aminte de iubiții răposați*“ și începând cu scumpa noastră Zoe Augusta Cirlea, născută Pop, să fie succesiv numele tuturor acelorora înșirate în cartea fundațională pentru a căror memorie vor urma contribuiri.

Scopul acestei fundațiuni să fie, ca din produsul ei, să se săvârșescă fapte de binefacere.

Administrațiunea fundațiunii, precum și compunerea literilor fundaționale Vă rugăm să mijlociți ale lua asupra-și Representanța bisericii române gr. or. din Brașov-cetate.

Pentru-ca acest modest început să aibă facultatea a se desvolta, binevoii a întreprinde, ce Veți afla cuviincios și priincios, ca intențiunea noastră să ajungă a fi cunoscută în cercuri cât de largi, căci astfel sperăm, că mulți o vor sprijini.

Pre lângă cari binevoii a primi asigurățiunea deosebitei noastre stime.

Brașov, 23 Septemvire 1890.

Zoi Ciurcu. Maria Popea. Catinca Pușcariu. Zoi Damian.

Lucia Bologna.

**Statutele fundațiunii în aducerea aminte de iubiții răposați.**

§. 1. Să înființeză în Brașov o fundațiune bisericescă română gr. or. sub numirea: „*Fundațiunea în aducerea aminte de iubiții răposați*“.

§. 2. Scopul fundațiunii este: ajutorarea tinerilor români săraci gr. or. și gr. cat. dela școlile române gr. or. din loc.

\*) Onoratului Domn Bartolomei Baulescu paroch gr. or. în Cetatea Brașovului.

§. 3. Capitalul fundațiunii se va forma:

a) din contribuiri, ce se vor îndura a face creștinii noștri, în loc de cununii peritoare, cari se pun astăzi pe cosciugul celor răposați,

b) din alte contribuiri binevoitoare.

§. 4. Fundațiunea o administrează Comitetul parochial rom. gr. or. din Cetatea Brașovului, conform Statutului organic și a celorlalte așezăminte bisericesci gr. or. cu următoarele adaose:

a) Sumele incurse se vor chita publice și se vor așeza spre fructificare în mod popular.

b) Venitele fundațiunii se vor folosi conform §. 2 din statutele acestea.

c) Când venitele fundațiunii vor permite, Comitetul administrativ va înființa lângă școlile române medii din loc, un convict, în care tinerii studenți lipsiți să poată primi totă întreținerea necesară.

§. 5. Socotelele fundațiunii se aștern conform Statutului organic mai întâiu Sinodului parochial, ér după aprobare din partea Consistorului arhidieceșan se vor publica în o fôe română.

§. 6. Numele răposaților, precum și aceia, cari au contribuit se vor trece în cartea fundațiunii în amintirea de iubiții răposați. În Dumineca dintâiu după 11/23 Octomvre a fie-căruî an se va face pomenirea celor morți, pentru cari s'au dăruit prețul cununelor. Cu această ocaziune se va face parastas și se va ține o cuvântare funebrală, în care se va face pomenirea celor răposați, precum și a tuturor donatorilor, cari într'un mod sau altul au promovat crescerea acestei fundațiuni.

Din ședința Comitetului parochial român gr. or. ținută în 8/20 Aprilie 1891.

**Bartolomeiū Baiulescu,**  
președinte.

**Nicolaū Pilția,**  
notar.

S'a aprobat de Ven. Consistor epitropesc sub Nr. 4970/892.

68. a)

### **E s t r a s**

din protocolul ședinței Comitetului parochial din Cetatea Brașovului, ținută în 14 26 Martie 1872 (pagina prot. 276).

Obscea română din Brașov-cetate neavând cimiteriū pentru înmormântarea celor ce trec din viață și suferind împedecare la atări casuri éră acum aflându-se un loc acomodat pentru această necesitate se pertractează cumpărarea lui.

1) D-l paroch Bartolomeiū Baiulescu comunică Comitetului, că Reprezentanta obscei române din Cetate de mult a fost îndatorată a îngriji de un cimiteriū, însă n'a aflat loc acomodat până astăzi. Acum aflându-se un loc potrivit pentru acest scop în Gróverí lângă Cetate vis à vis de gimnastica Evangelicilor, proprietatea D-lui protopop Ioan Petric, propune a tracta cu D-l protopop spre a vinde acel loc. Locul constă din o grădină mare, o casă noă de pėtră și altă casă înderătul grădinei de lemn. Mărimea locului este de 695 stânjiní pătrați. Grădina are 200 pomí. Prețul locului cu casa și grădina este 3150 fl. v. a.

Comitetul parochial desbătend această propunere, din considerare că parochia trebuie să aibă cimiterul ei; din considerare că localul sus amintit este potrivit spre acest scop să hotărască: D-nii Curatorí Radu Radovicí și Ioan T. Popovicí să pertracteze cu D-l protopop Ioan Petric și să dea pe acel loc 3150 fl. Invoela făcută se va aduce On. Sinod parochial spre aprobare.

D. u. s.

**Bartolomeiū Baiulescu, m. p.**

președinte.

Iordache David,	Dimitrie Stănescu,
Radu Pascu,	Daniil Demeter,
Ioan Sotir,	Ioan T. Popovicí,
Nicolae T. Ciurcu,	Diamandi I. Manole,
Stan Blébea,	Stan Poenariu,
Radu Radovicí,	Constantin de Steriu,
Dimitrie Ionciovicí,	Dimitriu A. Archimandrescu.

Nr. X.

Sinodul parochial ținut în 20 Ianuarie 1874 aprobă cumpărarea locului de cimiteriū si Comitetul se însărcinează al întocmi și a presenta Sinodului par. un prospect de motive și speșele înfrumșetării și facerea unei case reci în forma de paraclis, în care să se facă serviciul înmormentărilor.

**68. b)**

Zhl. 9694/872.

### **Entscheidung.**

Vom Kronstädter Stadt- und Districts-Magistrat wird über das durch die Vertreter Radu Radovicu und Johann T. Popovicu eingebrachte Gesuch der griech. orient. Kirchen-Gemeinde-Mitglieder romanischer Nationalität der innern Stadt de präs. 21. Juni 1872, um Bewilligung, ihren in der obern Vorstadt Nr. 1062 ge-

legenen Obstgarten zu einem Friedhofe einzurichten, auf Grund der gepflogenen Erhebungen durch Vornahme des Lokal-Augscheines und Anhörung der mit ihren Grundstücken anreimenden Parteien gefällt folgende Entscheidung :

*Die von den gr. or. Kirchen-Gemeinde-Mitgliedern romänischer Nationalität* der innern Stadt durch die Vertreter Radu Radoviciu und Johann T. Popoviciu angesuchte Umwandlung des ihnen eigenthümlich zugehörigen Obstgartens, obere Vorstadt Nr. 1062, in einen Friedhof für Verstorbene ihres Kirchensprengels, wird unter folgenden Bedingungen gestattet :

a) Ist der zum Friedhofe im Eilächenmasse von 695 | ° und 6 | ' bestimmte Gartenplatz mit einer siebeu Schuh hohen Mauer zu umgeben, und mit einem versperrbaren Eingangsthor zu versehen.

b) Soll der in diesem Obstgarten derzeit befindliche Schöpfbrunnen abgeschafft und Grunde verschüttet werden.

Gegen diese Entscheidung steht die Berufung mit aufschiebender Wirkung binnen 14 Tagen vom Tage der Zustellung derselben gerechnet, frei.

Kronstadt, am 6. November 1872.

Der Stadt- und Districts-Magistrat.

Carl Schnell,  
O.-N.

## 69.

### E s t r a s

din protocolul Cimiterului din Gróverı pag. 2.

Sinodul parochial gr. or. din Cetatea Braşovului avënd în vedere demnitatea sa faţă de cimiterul înfiinţat la anul 1872, de al provedé cu cele prescise conform Sf. Canóne, anume cu capelă prescisa saú cu o casă rece îndatorată de legile civile au decis în şedinţa sa din 27 Ianuarie 1876 conform planului D-lui architect A. Weber a înfiinţa casa rece în formă de capelă şi a înfrumseţa cimiterul.

Ne avënd parochia română mijlóce suficiente apeléză la toţi creştinii români, ca să contribue cu denarul lor, pentru acest scop sfânt, pentru care au şi denumit o comisiune de trei membri în persoanele D-nilor: Ioan Sotir, Dimitrie Ionciovicı şi Diamandi I. Manole.

Considerând că un popor, care veneréză pe cei reposaţi dintre ei, să recomândă de un popor cu sentimente nobile; considerând, că înfrumseţarea unui loc de repaos contribue la eterna pomenire a bărbaţilor pioşi şi naţionali; considerând, că tóte na-

țiunile culte caută prin diferite moduri a înfrumșa locul de repaos al consigenilor lor: din aceste considerante la apelul Comisiunii cetățeni au contribuit cu sumele de mai jos:

1.	D-nul Dimitrie Ionciovici dăruiesce . . . . .	400	fl. v. a.
2.	D-na Maria Iordache David și Zoe B. Pop . . .	500	" " "
3.	D-nul Constantin de Steriu bancher . . . . .	200	" " "
4.	" Radu pascu comersante . . . . .	200	" " "
5.	" Ioan Sotir " . . . . .	200	" " "
6.	" Diamandi I. Manole comersante . . . . .	300	" " "
7.	" Dimitrie Eremias " . . . . .	100	" " "
8.	" I. B. Pop " . . . . .	100	" " "
9.	" Andrei M. Zănescu " . . . . .	100	" " "
10.	" Petru Archimandrescu " . . . . .	100	" " "
11.	" Michail G. Stănescu " . . . . .	100	" " "
12.	" Ioan Dușoiu " . . . . .	100	" " "
13.	" Ioan G. Manu " . . . . .	100	" " "
14.	" George Bómbén " . . . . .	100	" " "
15.	" Iosif Pușcariu adv. . . . .	100	" " "
16.	" Constantin Nicolau comers. . . . .	100	" " "
17.	" Bartolomei Baiulescu . . . . .	100	" " "
18.	" Cristea Orgidan comersante . . . . .	50	" " "
19.	" Ioan Pêrșoiu " . . . . .	50	" " "
20.	" Nicolae G. Orgidan " . . . . .	100	" " "
21.	" Nicolae T. Ciurcu " . . . . .	50	" " "
22.	" Iacob Ferhardt " . . . . .	100	" " "
23.	" Tache Stănescu " . . . . .	1200	" " "

Suma: 3350 fl. v. a.

Brașov, 27 Ian. 1876.

## 70.

6232—847.

Decretum ad Gub. Reg.

Erga Relationem Gubernii Regii — quoad Preces Graecae Comunitatis Coronensis, e coenobio Xenopothanensis in monte Athos constituto Archimandritam „Joannikium“ pro Parocho et Monachum „Mercurium“ pro Capellano suo, votorum pluralitate electos, altissime confirmare petentis, — sub 14 Octobris 1847 Nr. 11943. praestitam, penes accluserum remissionem rescribi: quum quod vocationem Sacerdotis e coenobio in monte Athos exigenliis benigni Rescripti Regii de dato 30 Septbr. 796 Nro Ano 3069 et Decreti Regii de dato 17 Decembris 1834. Nro Ant. 5795 satisfactum sit, (eo suapte intellecto: quod absentia fata Comunitatis Commembra ad calcem Reversalium commemoratorum perinde suam apparere teneantur) ad vocationem archimandritae Joannikii.

Indultum Altissimum impertitum haberi, ac proinde circa necessariorum Passualium expeditionem congrua disponenda venire, conditionibus per vocandum Sacerdotem sensu praecitatorum benignorum Normativorum adimplendis, praefato Archimandrita, „Joannikio“ per Graecam Communitatem Coronensem pro Parocho suo electo occasione sui applicationis punctatim in sequentibus inculcandis: „quod videlicet ante omnia de homagiali fidelitate „ergo Sacratissimam Suam Majestatem observanda assecurationem „via Communitatis Graecorum Coronensium Gubernio Regio submittendam exhibiturus sit; porro unice incumbenti sibi animarum „cura intenturus, nullos cum exteris correspondentias facturus, „pecunias in rationem Templi congestas exteris haud transpositurus, in negotia Graeci ritus unitorum prout et Objecta politica, „se nullo sub titulo aut praetextu immissurus sit; denique in „dogmaticis et disciplinariis immediate Episcopo Graeci ritus „non unito Tranniensi, Cibirii residenti, in politicis vero politice „Jurisdictioni subesse obligetur“?

Quod vero secundum Sacerdotem pro Capellano electum attinet, cujus vocatio nunc prima vice petitur, cum eadem sensu praecitati b) Rescripti non nisi ad casum illum indulgeri posset si ejus necessitas sufficienter edocta fuerit; ad illam comprobendam vero sufficientia data in medium haud adducantur. Supplicantes ad ulteriorem ac solidiorem hujus necessitatis probam inviandos esse: qua occasione auditis tam Supplicantibus, quam Communitate civica (cujus nomine supplex sub Nr. Gbli 784 845 Libellus Gubernio Regio exhibitus est) Magistratu praeterea Coronensi ac neo denominato Episcopo Graeci ritus non unito, penes regressum ad Anteaeta, signanter ad Investigationem ad 795 per actam, *praestandam venire circumstantialem actisque suffultam super punctis sequestibus Informationem:*

1. Quando, et perquem — praesistentia bina in interiori Civitates Tempia Graeci ritus non unitorum — aedificata, ac dotata fuerint?

2. Qualiter bina hae Ecclesia respectu animarum curae ab invicem limitata sint?

3. Quanam nota characteristicam fideles ad unam Larum pertinentes ab illis ad alteram pertinentibus discrepent? quare sit respectu harum Ecclesiarum.

4. Differentia inter Graecos disunitos jam possessionatos adeoque ad Compagniam privilegiatorum amplius pertinere requentes, ac Valachos eundem ritum profitentes, atque in interiori Civitate degentes?

Viennae, die 10 Febr. 1848.

Issekutz m. p.



## 71.

Nr. 120/857.

**Cătră Onorații Parochi din protopopiatele I, II și al III-lea ale Brașovului.**

Pré-luminatul Scaun Episcopesc prin părintésca hotărîre de sub Nr. 356 a. c. întemeiată pe dreptate și pe Sf. Canóne, aű aflat cu cale a depărta pentru totdéuna dela slujba bisericésca pe parochul bisericii nóstre dela Sf. Treime din Cetatea Brașovului, așa numite grecesci, anume Gerasim Dendrinos cu acel adaos, că în terminul cel mai scurt să se și depărteze din Brașov. Mai departe același Pré-luminat Scaun aű rënduit în locu-l pe părintele Bartolomeiű Baiulescu, parochul din Zerneșci, ca să slujésca vremelnicesce la numita biserică.

Dar creștinii dela biserica Sf. Treimi din Cetatea Brașovului, așa numiți Greci, s'aű pus în potriva hotărîrilor mai sus numite Episcopesci cu îndărătnicire mare, aű închis biserica, n'aű primit pe preotul mai sus numit, rënduit de Sfânta Episcopie și nu s'aű lăsat de împotrivirea lor ne-mai aűdită și de îndărătnicirea cea osënditóre, nici după părintésca sfătuire și provocare la ascultare ce li s'aű făcut în trei rënduri. Așa Pré-luminatul Scaun Episcopesc prin rënduela sa din 9 Maiű Nr. pres. 136 publicată și numiților Greci, pune sub canon archieresc pe creștinii dela biserica Sf. Treimi din Cetatea Brașovului, așa numiții Greci și prin părintésca ordinăciune din 16 Maiű Nr. pres. 148 a. c. mă rënduesce pe mine, ca să opresc în numele Escelenției Sale Archiereului nostru și pe preoțimea eparchială din protopopiatele Brașovului dela orî-ce slujbă bisericésca în parochia bisericii nóstre dela Sf. Treime din Cetatea Brașovului sub incurgerea pedepsei cele mai grele. Drept aceea dându-Vű Frăția Vóstră acesta în cunoștință, Vű poruncesc, ca să nu îndrăsnésca vre-unul din frățiile Vóstre a face cea mai mică slujbă dumneđeescă poporenilor dela biserica, așa numită grecésca din Cetatea Brașovului, căci care se va atinge cu slujba cea mai mică de vre-unul dintre creștinii puși sub canonul archieresc, se va pedepsi greű, după tótă asprimea Sf. Canóne și se va privi ca un vëndător și ca un necredincios, care se lapedă de supunere și ascultare cătră Sf. Episcopia a nóstră, ca și creștinii, așa numiți Greci, și se dă de partea lor adecă de partea acelora, ce se împotrivesc Pré-luminatului nostru Scaun Episcopesc.

După ce se va pune acest circular la protocolul comisiilor să-l iscălésca toți parochiul unei biserici. Așa apoi să-l trimitetiű îndată mai departe. După ce îl va ceti fie-care și-l va înțelege, în opt zile să vie negreșit acest circular dela cea din urmă parochie Zerneșci îndărăt la mine la Brașov.

Èr dacă sè va întârzia punerea la protocol prin vre-un preot sèu sè va feri unul a iscăli, unul ca acela va fi îndată arètat la Pré-luminatul Scaun Episcopesc, după cum sè porunceste, ca să-și iea pedèpsa, de care este vrednic un preot leneș și nesubordinat.

Brașov, în 20 Maiù 1857.

Ioan Popazu, m. p.  
protop. Brașovului.

## 72.

*An den Ehrwürdigen Herrn Pfarrer Bartolomeiu Baiulescu!*

Hiemit machen wir Ihnen die Anzeige, dass unsere Kirchen-Gemeinde im Folge Hohen Staathalterei Presidial Auftrages Euer Ehrwürden als provisorischen Pfarrer annimmt und zwar unter Zusicherung der gewöhnlichen Pfarrgebühr vom 11/23 Mai 1857 angefangen, wozu das Verhältniss von fl. 436 Cmze als Pfarr- und fl. 150 Cmze als quartir Gebühr jährlich als Basis zu dienen hat, wie wir Ihnen gestern auch mündlich mitgetheilt haben.

Zugleich laden wir Sie ein, von heute an, in unserer gr. Kirche die geistlichen Funktionen anzutreten.

In dieser Erwartung verfahren wir Sie mit Achtung.

Kronstädt, am 26-ten November 1857.

Die Representanten der griechischen Kirche in der Stadt.

Ioan Alexi m. p.

Anastasi I. Safrano m. p.

Mercur D. Doseos m. p.

Gavriil Karpovits m. p.

## 73.

*Escelenția Vóstră!*

Printre însemnatele cause, la carí obosiți neîncetat, ne ertați să Vè aducem aminte și de cauza parțială a bisericii Sf. Treimi din Cetatea Brașovului.

De cauza acèsta nu puțin ne dóre, căci înainte de a fi norociți, ca să vie acest proces înaintea Escelenției Vóstre spre a-l da un sfèrșit bun, am purtat acest proces 30 de ani și nu puțin ne-a costat, căci numai membrul, D-l Ioan Iuga, a cheltuit câteva miș de fioriní în acest proces.

Cređènd, că Vè este cunoscut Escelenției Vóstre dreptul nostru la acèstă biserică, ne rugăm, să luați o hotărîre în acèstă cauză bisericescă.

Maî încolo sciți Escelenția Vóstră, că am dovedit prin documente dreptul nostru la acea sfântă biserică, că la cererea Românilor din anul 1786 s'a ridicat acésta și la anul 1788 s'a deschis cu preotul român, contribuind parochienii români la disc până la anul 1827, când ni s'a oprit preotul nostru, să slujescă românește. Ne avënd alt mijloc pentru mângăerea sufletului nostru am jertfit și ne-am deschis o capelă română în Têrgul-grăului.

- Credem, că sunteți convinși, că în timpurile triste trecute să fi avut Români sub nume de Români un proces, cât de drept, trebuia să-l pèrdă, căci erau numai suferiți.

Incredințându-Vă, Escelenția Vóstră, că pre noi ne dóre de dreptul, ce-l avem la acea biserică și că noi nu gândim, să ne odichnim saũ să alungăm pe Grecii dela acéstă biserică, ci să ne intrupăm éráși, cum am fost; să o folosim ca niște frați creștini, cu atât maî ușor, că mulți suntem și rudiți. Maî mult, suntem siliți a ne ruga, fiind-că capela nóstră, fiind de tot slabă, nu póte cuprinde suflete multe, de acésta ne temem, să nu se întêmples vre-un pericol, și să se închidă.

În puterea acestora și a altor motive, ce bine voiți a le sci, ne rugăm umiliți, să studiați causa acésta, și să luați o dréptă hotărîre, ca preotul nostru să fie orênduit, să slujescă în acea biserică și noi îndreptați, a o cerceta. Într'un timp maî îndelungat póte, că ne-am puté reculege puterile, ca să putem ridica o biserică romanescă cuviinciosă în Têrgul-grăului.

Lăsând tóte la înțelèpta și părintésca chibzuință suntem Ai Escelenției Vóstre pré-plecați fi.

Brașov, 22 Iulie 1861.

George Iuga, George G. Ioan, Radu Radovicî, Manole Burbea, Ioan Florian, Zaharia Voicovicî, Apostol Pop, Dumitru Nicolaũ, Nicolae Birth, Radu Pascu, Ioan T. Popovicî, Cristea Orghidan, George Nica, Neculae Teclu, Iordache David, Dumitru Eremia, Constantin I. Popazu, Zaharia Nicolaũ, Stan Blebea, George Anken, Ioan Perșoiũ, Oprea Stetea, Ioan B. Pop, Teodor Ciurcu, Neculae Ciurcu, George Orgidan, George Stefanovicî, Ioan H. Ilie, Ioan G. Ioan, George Grădinaru, Ioan Dușoiũ, Ioan Stafóvènu, Dimitrie Alecsiũ.

## 74.

Estras din protocolul ședințelor pagina 194.

Sesiunea obscei rom. bisericescî din 14/26 Dec. 1864.

Să propune, că după-ce de o parte membrii comunei bisericescî s'au înmulțit, de altă parte, capela fiind în o casă, catul I, nu numai că e mică, dar tot deodată și ruinată sau slabă, încât la cas când s'ar afla popor mult adunat, s'ar puté întâmpla pericol de cutropire, de acésta ar fi de lipsă, să se închidă în cel mai scurt timp și membrii Comunei române din Cetate să trecă la vechea noastră biserică dela Sf. Treime din Cetate și acest eveniment să se arate Escelenției Sale Episcopului nostru, pentru ca să facă dispozițiunile necesare mai departe.

Propunerea acésta să primesce cu acel adaos, că închiderea capelei noastre și trecerea la vechea biserică să urmeze în Dumineca cea dintâi după Bobotéză.

Subscriși, membrii Comunei bisericescî.

## 75.

Estras din ședința Representanției din 30 Iulie 1866

(pagina 204).

Incât privesce trecerea noastră la biserica Sf. Treimi, se hotăresce:

De-orece membrii acestei comune bisericescî de când era părintele Toma Vasiliu bolnav, care a răposat, parochienii începuseră a cerceta biserica Sf. Treimi, și acum va rămâne capela noastră, ce au fost provisorie goală, de acésta vom merge cu toții la biserica Sf. Treimi, rugând pe D-l protopop, ca să aibă bunăvoință a relaționa Scaunului arhiepiscopesc despre acésta hotărîre și reintrunirea noastră la Sf. Treime, cu aceea, ca să se hotărască trecerea definitivă și să nu fim acolo ca streini și lipituri. Ne declarăm de mulțămiiți cu orânduela Domnului protopop pentru lipsele noastre sufletesci, cari le va îngriji D-l paroch Bartolomei Băulescu.

## 76.

Nr. 138/866.

*Onorabile Parente B. Băulescu !*

Fiind-că prin repozarea parochului nostru din Cetate Toma Vasiliu, a devenitu lucrulu acolo, încatu singur numai Sf. Ta ești cu funcțiunea preoțescă, ce o porți, mai în apropiere de comuna numitului repozat, așa până la altă următoare orânduela,

primesci prin această însărcinarea, ca pe langa administrarea parochiei Sf. Treimi din Cetate, să suplinești și pe repositulu preotu Toma Vasiliu in toate cele oficiöse.

Braşovu, 25 Iuliu 1866.

Iosifü Baracü,  
protopop.

## 77.

Nr. 913/866.

### *Pré-cinstite Pärinte Protopópe!*

La relația Prea-cinstiei Tale din 20 Octomvre a. c. Nr. 224, prin care aşterni suplica creştinilor noştri din Cetatea Braşovului prin cari se rógă, ca capela românescă din Cetate să se închidă, și ei să se întrunescă la biserica Sf. Treimi din Cetate. Ți se reserie in numele acestui Consistoriü archidiecesan, să declarî Braşovenilor cetăţeni, să fie cu puţină răbdare, că in privința întruniri creştinilor noştri din Cetatea Braşovului cu cei de naționalitate grecescă, ne întrerupt se ostenesce acest Consistoriü.

Din şedința consistorială ținută in 3 Nov. 1866.

Archiepiscopul și Metropolitul  
Andreiü m. p.

## 78.

**Kronstädter Zeitung Nr. 12 vom 24. Januar 1868  
veröffentlicht:**

Herrn Johann Gött, Verleger des „sächsischen Hausfreund“ und verantwortlicher Redakteur der Kronstädter Zeitung.

Die unterzeichnete Representanz der hiesigen griechischen Kirche erachtet es für ihre strenge Pflicht, Sie auf einen anstossenden Fehler aufmerksam zu machen, der sich in die diesjährige Ausgabe ihres, sonst als genau bekannten Adressenbuches der Stadt Kronstadt, eingeschlichen hat, und bittet Sie höflichst im Interesse der Wahrheit diesen Irrthum durch Veröffentlichung vorliegender Zeilen in Ihrer geehrten Zeitschrift zu berichtigen.

Unsere, d. i. die griechische Kirche zur Heiligen Dreifaltigkeit auf dem Rossmarkt ist nämlich in ihrem Adressenbuche 1. unter der Rubrik: „Romänisch-orientalische Kirche“ eingereiht. 2. Mit dem Titel: „Maria Himmelfahrts Kirche“ in der Stadt auf der Kornzeile vereinigt mit der Dreifaltigkeits Kirche (griechische) in der Stadt auf dem Rossmarkte überschrieben.

Beide Angaben erhielten Sie aus einer schlecht unterrichteten Quelle. Unser Gotteshaus gehört als griechische Kirche nicht

unter der Rubrik der romänischen orientalischen Kirche, und dass unser Gotteshaus ein griechisches ist, beweist nicht nur die von Ihnen in Parenthese beigefügte nähere Bezeichnung (griechische), sondern es bestätigen dies auch mehrere Urkunden Landesherrlicher Privilegien und Erlässe, die schon seit dem vorigen Jahrhundert unsere, die griechische Kirche, als solche anerkannten und von den Angriffen hämischer Neider in Schutz nahmen.

Der Umstand, dass ein Pfarrer romänischer Nationalität seit einigen Jahren zum interimistischen Gottesdienste in unserer Kirche beordert wurde, mag Sie auch wohl mit zu dem Irrthum verleitet haben, dieselbe wohl als eine romänische Kirche zu betrachten und die Bezeichnung griechische als eine bloss traditionelle in Parenthese beizufügen, zu ihrer, so wie zur allgemeinen Aufklärung in diesem Punkte, dieser unsern Erklärung, dass der gegenwärtige romänische Pfarrverweser, wie wir bereits erwähnten, bloss in Folge eines Ordre und nur vorläufig in unserer Kirche administriert und dass wir noch immer der Benediction des von der Gemeinde rechtmässig gerufenen griechischen Pfarrer entgegen sehen.

Was nun der Vereinigung der Maria Himmelfahrts-Kirche in der Stadt auf der Kornzeile mit unserer, der griechischen Kirche anbetrifft, welche Vereinigung Sie in ihrem Adressenbuche vollzogen, so besteht dieselbe weder de iure noch de facto. Wir wollen nicht etwa behaupten, dass die zugehörigen des romänischen Bethauses auf der Kornzeile seit dem Tode ihres Pfarrers unsere Kirche nicht besuchen. Ja sie entnehmen unsere Gastfreundschaft, zu der unsere Gemeinde durch Weltgebrauch, Christenpflicht, Christengesetze, Civilverordnungen verhalten wird, in Anspruch, wie *es lange vor Ihnen unsere Glaubensgenossen aus der Blumenau gethan und noch thun, welche eben so wie die Kornzeiler jetzt keine eigene Andachtsstätte besitzen* und gezwungen sind in fremden Kirchen zu beten. Durch diesen Besuch haben sich in des die Kornzeiler eben so wenig als die Blumenauer irgend ein weiteres Anrecht auf unsere Kirche.

Die Vereinigung der Maria Himmelfahrt mit unserer griechischen Kirche ist somit eine scheinbare, in Wirklichkeit aber nicht ausgeführte und wir wollen diese Ehre laut und öffentlich von uns abgewendet wissen.

Wir bitten Sie schon nochmals, nicht nur diese Berichtigung mittelst Ihrer geehrten Zeitung zur öffentlichen Kenntniss zu bringen, sondern wir ersuchen Sie auch noch höflich, unsere Kirche stets unter den griechisch orientalischen angeführten und auf den Titel: Griechische Kirche zur Heiligen Dreifaltigkeit auf dem Rossmarkt in der Stadt zu benützen.

Genehmigen Sie Wohlgeboren Herr die Versicherung unserer Hochachtung

*Die Representanz der griechischen Kirche in Kronstadt.*

Kronstadt, den 20. Januar 1868.

## 79.

**Decisiunea consistorială de sub Nr. 85, 1868, la care se face provocare în sentința consistorială de sub Nr. 647 din a. 1869, este următoarea:**

I. În privința constituirei parohiei dela Biserica Sântei Treimi în Cetatea Brasiovului:

Parochia acesta o alcătuescu *creștinii români și greci din Cetatea Brasiovului*, și acei creștini greci, cari locuescu în vreunu suburbu alu Cetății Brașovului. Creștinii greci, după conscripțiunea consistorială, constau de față din 21 familii cu 92 suflete, ear Români din 72 familii cu 354 suflete, cu totulu 446 de suflete. Acești creștini greci și români, se înțelege de sine, cari suntu sudiți ai patriei, au a se bucura amăsuratu Canoneloru bisericesci în și afară de *biserica loru parochială în lucruri bisericesci, școlari și fundaționali pe basa egalei îndreptățiri de o potrivă de toate bunătățile parochiali*, dar au să suporte și toate greutățile parochiali; prin urmare au dreptu de a se folosi în și afară de biserică și școlă în lucruri bisericesci și fundaționali, școlari de limbele loru materne, pentru aceea li compete loru de avé doi preoți, dascăli cântăreți și celălaltu personalu bisericescu și școlariu de limba românească și grecescă, după lipsele loru și de a-și alege la olaltă séu deosebi în sinódele lor parochiali pe preoții și dascălii și celălaltu personalu beneficiatu bisericescu potrivitu §-filoru 23—47 din regulamentulu bisericeii noastre în Ardealu stabilitu la a. 1864. Ear în privința creștinilor estranei, cari voru vrea spre viitoriu să se facă membri acestei parochii, fiă de orî-ce naționalitate, are a se observa §-fulu 21 din acum amintitulu regulamentu. Mai departe Consistoriulu se dechiară de aplecatu, a întări de parochii, decă voru vrea creștinii respectivi pe Ieromonachulu Dositeiu Georgiu, și pe administratorele Bartolomeiu Baiulescu, pe acela de parochu grecescu, ear pe acesta de parochu românescu;

II. În privința slujbeloru Dumneșcesci în lăuntru bisericii:

Rëndulu slujirei parochilor în biserică are a se observa al-etrnativu, și adecă parochulu grecescu va sluji în una săptămână și atunci în lăuntru bisericeii va fi limba românească.—

Ear că în unele zile mari de peste anu să nu rămână creștinii nici greci nici români fără mângăere sufletescă, află cu cale Consistoriulu a decide: că améndoii parochii voru fi îndatorăți a

sévêrși laolaltă slujbele dumnezeesci în lăuntru bisericii în următoarele zile mari de peste anu, și adecă: 1. în ajunulu Crăciunulu și în ziua dintăiu și a doua a Crăciunulu, și decă parochii și parochienii se invoiescu, și a treia zi de Crăciunu, care este sêrbătorea Sfântulu Archidiaconu și antăilea mucenicu Stefanu; 2. la vecernea mare în presera anulu nou și la însași sêrbătorea Sfântulu Vasiliu mare; 3. dela vecernea Bobotezei încependu până la liturgia inclusive în ziua Sfântulu Ioanu Botezătorulu; 4. la vecernea Duminecii albe; 5. la vecernea cea mare în presera Bunei-vestiri până la liturgiă inclusivu la însași sêrbătore; 6. dela vecernea mare în presera Duminecii Floriiloru până la liturgia Duminecii Sfântulu Toma inclusive; 7. dela vecernea cea mare în presera Înălțării Domnulu până la liturgia aceste sêrbători inclusive; 8. dela vecernea mare în presera Rusaliiloru până la liturgia în a doua zi de Rusalii inclusive; 9. dela vecernea mare în presera sêrbătoriloru SS. Apostoli Petru și Pavelu, a Adormirei, Nascerei și Intrării în Biserică a Maicei Domnulu, a Intîmpinării Domnulu, și a Sfântulu Nicolae până la liturgia la aceste Sêrbători inclusive; 10. se înțelege de sine, că și cântările și cetirile bisericesci la aceste zile de sêrbători aș să se facă în amêndouê limbele;

III. În privința administrațiunei trebiloru parochiali:

Acêsta are a se sêvêrși 1, prin Sinodulu parochialu; 2, prin Comitétulu parochialu, și 3, prin Epitropia parochială după ș-fii citați din regulamentu.

Și ca să se pună pentru totdeuna stavilă la ori și ce bănueli, care s'aru putê stêrni mai cu sêmă în parochienii greci, căci suntu ei în numêru mai micu decătu Români, precum s'au vețutu mai susu, Consistoriulu archidiecesanu hotăresce: ca Comitétulu parochialu, precum și Epitropia parochială să constea din numêru egalu alu creștiniloru greci și români, și numêrul membriloru dela Comitétulu și Epitropia parochială să-lu prefigă Români și Grecii în frățesca cointelegere, luându-și de îndreptariu citații ș-fi din regulamentu, și apoi lucrarea loru să o așternă Consistoriulu spre aprobare;

IV. În privința ducerei protocolulu la Sinódele parochiali și la Comitétulu parochialu, și prin Epitropia asupra lucruriloru administrative și economice bisericesci, școlari și fundaționali:

Aceste protocéle au a se duce în limba grecescă și română;

V. În privința ducerei protocéloru matriculari prin cei doi parochi:

Aceste au a se duce în câte unu esemplariu, și respectivii parochi a petrece în ele pe limba loru casurile ocurinte, va să dică pentru botezați are să se ducă unu protocolu, pentru cei născuți greci și români altu protocolu, pentru toți morții, și alu



3-lea pentru toți căsătorii. Și fiind-că creștinii români s'au îndreptat înaintea cu 2 ani la biserica Sfintei Treimi, și din partea lor s'au întâmplat casuri, care administratorul parochial aru fi trebuit, să le petrecă în respectivele matriculi bisericesci, ceea ce însă Epitropii greci de pân'cum n'au iertat; pentru aceea, ca nu cumva din acesta volnică să se nască în viitoriu vre-o scădere pentru biserica și statu se îndatorește Epitropia parochială, a preda preotului slujitoriu Bartolomeiu Baiulescu protocoalele acestea matriculari spre a deplini cele lipsite.

În fine să se scrie respectivului Protopopu alu Brașovului Iosifu Baracu, că să îndrumeze pe parocheni noștri greci și români din Cetatea Brașovului, a-și alege din parte-le câte 3 bărbați de încredere, cari pe luna viitoare în 5-lea Februarie a. c. calend. nostru dimineața la 11. ore să se înfățișeze înaintea acestui Consistoriu spre a asculta publicarea sentinței acesteia.

Sibiiu, 29 Ianuarie 1868.

Estradat prin Dr. Rancuciu m. p.,  
secretar cons.

## 80.

Nr. consist. 326/868.

### *Cinstite Administratoru parochialu!\*)*

Fiind-că Consistoriul archidiececan a hotărât astăzi, ca biserica dela Sfânta Teime din Brașov, să se închidă înaintea creștinilor greci și bulgari, cari prin purtarea lor anticanonică a cădut în eterodocși; ca pe averea bisericii și școlară să se pună sechestru și Curatori să se suspendă, până când ei nu se vor dovedi de ortodocși; pentru aceea având compătimire către acești creștini păcătoși, îți dau acea îndrumare archiepiscopescă, ca la întâmplări de ori-ce bolnăvire a acestor creștini, a soțiilor sau a copiilor lor nevinovați, să fii cu cea mai mare priveghiere și să le săvârșesci ori-ce serviciu duhovnicesc, ce ar cere dela Cinstia ta, ca nimenea să nu móră nebotezat, necuminecat și neingropat cu cinste.

De această îndrumare archierescă să faci întrebuințare numai la casurile anumite, ără mie relația.

Sibiiu, 20 Martiu 1868.

Andreiū m. p.  
Ar. Episcop.

---

\*) Cinstitului Administratoru parochialu Bartolomeiu Baiulescu.

Ad 24860—862.

Ad 4210—862 Hofzahl.

*Löbliche k. k. österreichische Agentie und General-Consulat!*

Mein Grossvater Gregor Brancovano, Fürst des heiligen Römischen Reichs und Gross-Ban des Fürstenthums Walachei, eingedenk der vielen Wohlthaten, die ihm und seiner Familie in den traurigen Zeiten der häufigen Auswanderungen aus der Walachei in Siebenbürgen zu Theil wurden, hatte noch bei seinen Lebzeiten im Jahre 1823 zwei im dasigen Lande liegende Güter Ober-Szombath und Poéna-mërului als bleibendes Denkmal seiner Dankbarkeit gegen die Gastfreundschaft Siebenbürgens der griechischen Kirche und Schule in Kronstadt vermacht, und nach seinem Tode im Jahre 1831, wurde diese Widmung von meiner Grossmutter in der That vollbracht. Diese dem genannten frommen Zwecke von meinen Grosseltern gewidmeten Güter rühren von dem weiland regierenden Fürsten der Walachei Constantin Bassarab Brancovano, einer von meinen vielen Ahnherren, die zu verschiedenen Zeiten zum fürstlich walachischen Throne berufen worden sind, und welcher für seine der Sache der Christenheit und der kaiserlichen Dynastie geleisteten Dienste von Seiner Majestät Leopold dem Ersten zum erblichen Fürsten des heiligen Römischen Reiches erhoben mit dem Gute Ober-Szombath belohnt wurde, das andere Gut aber Poéna-mërului hat er durch Kauf an sich gebracht.

Nachdem ich als gesetzmässiger Erbe in die Ausübung aller der Familie Brancovano zukommenden Rechte eingetreten bin, war ich besonders besorgt, auf welche Art und Weise die frommen Absichten meiner Vorfahren bezüglich der Kronstädter Widmung verwirklicht worden und ich muss mit Bedauern gestehen, dass nach den hierüber eingezogenen glaubhaften Erkundigungen, mit den Einkünften von Seite derjenigen, die sie verwalten, *nicht den Anordnungen der Stifter gemäss verfahren wird.*

*Einige wenige griechische und mehrere serbische und bulgarische Kronstädter Familien, die sich für Griechen halten, indem sie den Sinn des Widmungsaktes verdreht haben und unter der Benennung „griechische Kirche und Schule, griechische National-Anstalten zu verstehen glaubten, haben sich der Brancovanischen Stiftung bemächtigt und die Fonds so eigennützig verwendet, dass nicht nur die Bestimmungen des Vermächtnisses in Hinsicht der Kirche nicht genau erfüllt worden, sondern auch die Schule zu ihrem Vortheile so eingerichtet haben, dass sie nur etlichen vermeintlichen Griechen — Kindern zu Nutzen kommt, was der k. k. in ganz Österreich eingeführten Schulordnung zuwiderläuft, dem Zeitgeiste nicht mehr entspricht und wahrlich auch die fromme Absicht meiner Grosseltern nicht sein konnte.*

Dieses dem heiligen Zwecke der Fundation nachtheiliger und mehr Privat-Interessen dienendes Gebahren, überdies aber auch die wiederholte Aufforderung, welche an mich die Kronstädter Gemeinde griechischer Religion gerichtet hat, die Wohlthat der Brancovanischen Stiftung im Sinne der edelmüthigen Gründer auch auf ihres dasige *confessionelle Gymnasium unter Mitwirkung der hohen Regierung auszudehnen*, bewogen mich noch im Jahre 1859 mich an Seine Durchlaucht den Fürsten Schwarzenberg, damaligen Militär und Civil-Gouverneur in Siebenbürgen, mit der gehorsamsten Bitte zu wenden, den Weg zu einer Untersuchung und Beseitigung der Missbräuche die sich eingeschlichen haben, gütigst anbahnen zu wollen.

Ich war so glücklich von Seiner Durchlaucht mit der hier in Abschrift beigeschlossenen Antwort beehrt zu werden, wodurch mir weitere Mittheilungen in Aussicht gestellt wurden, die ich aber leider bis heute nicht erlangen konnte.

Da die Regelung dieser Angelegenheit für mich nicht nur eine Sache der Pflicht, sondern auch eine der Ehre ist, so nehme ich mir die Freiheit meine gehorsamste Bitte an die löbliche k. k. österreichische Agentie und General-Consulat zu richten, mein Anliegen bei der hohen Regierung wohlwollend zu befürworten und dahin zu wirken, dass mir die nöthigen Mittel zur Untersuchung der bisherigen missbräuchlichen Manipulation des Kronstädter Brancovanischen Fonds erleichtert und zugleich die Art und Weise ermöglicht werde, wie in Zukunft die Verwendung der Gelder im wahren Sinne des Widmungs-Aktes und den Landesbedürfnissen gemäss stattfinden soll. Ermuthigt durch die vielfachen Wohlthaten, deren ich als österreichischer Fürst und gewesener k. k. Officier von Seite der hohen Regierung theilhaftig wurde, schmeichle ich mir mit der Hoffnung, dass meine gehorsamste Bitte um so mehr günstig berücksichtigt werden wird, als dadurch nicht nur die fromme Widmung meiner Vorfahren zu ihrer wahren Bestimmung zurückgeführt und hiemit ihre Manen beruhigt werden, sondern auch dem Wunsche meiner Glaubensgenossen in Siebenbürgen Rechnung getragen und der Gerechtigkeit die geforderte Genugthuung im Interesse der hohen Regierung verschafft werden wird.

Indem ich auf die kräftige Mitwirkung der löblichen k. k. österreichischen Agentie und General-Consulats gestützt einen günstigen Erfolg meiner Bitte mit Zuversicht erwarte, verharre ich mit besonderer Hochachtung

Einer löbl. k. k. österr. Agentie und General-Consulats

Bucarest, am 9. April 1862.

gehorsamster Diener.

**Bibesco Bassarab-Brancovanu m. p.**

Praes. 10. April 1862, Nr. 4481.

## 82.

Ministeriul de cultu și învățământu prin harti'a sa din 12 Maiu a. c. Nr. 6570 împartășește Consistoriului în copia ordinațiunea emisă sub datulu mai susu catra comisariulu gubernialu Grigoriu Beldi, în care arătându-i-se laudatului Comisariu scaderile din ratiotiniulu Curatoriloru bisericeii dela Sant'a Treime în Brasiovu, care scaderi perceptoratulu ministerialu le au gasitu, i se scrie aceluiași Comisariu, ca, deórece din partea acestui Consistoriu și a clironomului reposatului Principe Brancovanu s'au ridicatu acuse contra Curatoriloru dela biserica Sântei Treimi în Brasiovu pentru administratiunea fondului Principelui Brancovanu dela Sambet'a-de-susu și Poéna-merului, și a altor fonduri scolari și filantropice, apoi în contra administrarei fondului bisericeii din leuntrulu Brasiovului, și deórece, dice Ministrul, Dlu Comisariu s'au trimisu la fati'a locului spre a erua starea acestoru fundatii, — i se împartășescu ratiotiniile din anii 1864, 65, 66 și 67 cu aclosure loru, c'a cu esmisii Comisari din partea Consistoriului nostru să se puna în cointielegere, și c'a prelânga ascultarea membriloru greci și romani ai comunei bisericesci să se reveadia pe de sevêrsitu acele ratiotinii nu numai în privinti'a cifreloru loru, ci și a administratiunei și a întrebuintiarei spre scopu, și c'a despre rezultatulu sa faca aratare.

Se mai dice în suslaudatulu decretulu ministerialu catra Comisariulu Dlu Grigoriu Beldi, ca din aceste ratiotinii se descopere, cumca cu deosebire din erogatiile nu se pôte vedé pretutindenea crutiarea recerută, aceasta dovedesce într'altelu ratiotiniulu bisericescu din a. 1867 sub VI. a II. titlu positi'a a 4-a sum'a de 674 fl. 8 cr. esoluta avocatului Georgiu Veres, care suma consta din competinti'a avocatului socotindu-i-se afara de desdaunarea pentru posta pe di 5 fl. de chieltuiala, și 15 fl. diurnu pe di, cu totul din 20 fl. diurnu pe di.

## 83.

**E s t r a s u**

din protocolulu siedintiei Consistoriului arhidieceșanu gr. res.  
tinue în Sibiiu în 10 Iuliu 1868. Nr. 717.

Desi Consistoriulu arhidieceșanu este în acea deplina șperantia, ca înaltulu Ministeriu de cultu la recursulu creștiniloru nostri de limb'a grecéșca luatulu în contr'a decisiunei consistoriali de sub Nrii 85 și 326 din acestu anu, curendu se va îndura a decide tréb'a cestiunata; fiindu-ca însa pedéps'á de interdictu enunțiatulu în 20 Martiu a. c., sub care acei creștini au cadiautu, dura pré-multu peste voinți'a Consistoriului de patru luni, și urmările acestei pedepse au atinsu și alte nevinovate suflete, și de

aceea aceste suflete nevinovate oftéza dupa ridicarea interdictului; mai departe, fiindu-ca durarea acést'a îndelungata a interdictului au satisfăcutu pe deplinu auctoritatii si dignitatiei Canóneloru, precum si vazei si ordinaciuniloru stapanirei bisericesci; in fine fiindu-ca Consistoriulu nu numai nu poté pierde dinaintea ochiloru cuvintele Mantuitorului, prin care au disu: „n'amu venitu în lume, ca sa-judecu lumea, ci ca sa o mantuescu“; si earasi: „milă voiu, daru nu jertfa“, ci este chiamatu a le observa in functiunile sale; pentru aceea s'au decisu unanimu:

1. Ca interdictulu enunCIatu sa se redice, si biserica sa se deschida si sa se predée spre obstésca întrebuintiare si mangaere sufletésca.

2. Ca ieromonachulu adusu din Turci'a Dositeu Giorgiu, pe care creștinii greci l'au prezentatu Consistoriulu spre denumire de parochu, se denumesce de parochulu loru, si dupa publicarea acestei hotariri sa între numai decatu in functiune; si dupa-ce se va sfêrsi septeman'a lui de slujba, are sa se prezenteze inaintea Escellentiei Sale Preasantitulu Part. Archiepiscopu si Metropolitu spre a se inzebra cu Singelia de parochu, si spre a priimi binecuvântare si instructiune archierésca.

3. Ca administratorulu vremelnicu Bartolomeiu Băiulescu are sa remana in stare de pana acum, pana la decisiunea finala a causei pendente.

4. Ca pana la decisiunea finala servitiulu dumnedieescu are a se sevêrsi neconturbatu spre viitoriu prin acesti doi preoti deosebi pe limb'a grecésca si romana pe temeiulu pariteticu.

5. Hotarirea acést'a prin Protopopulu loculu Iosifu Baracu sa se publice creștiniloru nostri greci si romani, dela cari se astépta o purtare comportabilă crestinésca.

6. Ca hotarirea acést'a sa se aduca la cunoscinti'a Inaltulu Ministeriu de cultu, cu acea pré-umilita rogare, ca sa binevoésca a resolvi obiectulu pendente, catu se va poté mai curendu.

7. Redicarea interdictulu sa se publice si in jurnalulu „Telegrafulu Romanu“.

8. Ca Protopopulu Iosifu Baracu se insarcinédia a raporta despre rezultatulu celoru efeptuite.

Sibiu, in 10 Iuliu 1868.

Estradatu prin

(L. S.)

Dr. Racuciu m. p.  
secret. const.

Másolat.

9561. szám.

A brassói görög-keleti Szentháromságról czimzett egyház ügyében az ottani görög és román ajku hivek közt fennforgó vizsgálg kiegyenlítését illetőleg tekintettel az e tárgyban mult 1868. évi december 16-án 1213. sz. a. kelt rendelvény által kiküldött vizsgáló bizottság jelentéséhez csatolt okmányokra az 1868 : IX. törvényczikk 9. §-a rendeletének értelmében a következőket találtam szükségesnek elrendelni :

1. Kétségen kívül levén, hogy a nevezett egyházban annak alapítása után több évig, ugy jelenben is a görög és román nyelv használtatott és használtatik az isteni tisztelet szolgáltatásában : ezen gyakorlat jövőre is oly módon fenntartandó, hogy az egyháznál két teljesen egyenjogu lelkész alkalmaztassék, kiknek egyike görög, másika román nyelven szolgáltatassa az isteni tiszteletet, — a görög lelkészt a görög, a román lelkészt a román hivek választván a fennálló szabályok rendeletei szerint s mindkét lelkész az egyház pénztárából egyenlő fizetéssel javadalmaztatván.

2. A vizsgáló bizottság által felterjesztett okmányokból kétségen kívül kiderülvén az, hogy az egyházi vagyon s minden ott létező alapítvány kezelésének, ugy az összes egyházközségi és iskolai ügyek igazgatásának joga és kötelessége 1796-tól fogva az egyházközség görög ajku hivei által gyakoroltatott s jelenleg is azok által gyakoroltatik : az 1868 : IX. t.-cz. 9. §-ának világos rendeletének alapján, mi szerint a görög-keleti vallás se nem szerb, se nem román ajku hivei ezentul is meghagyatnak mindazon jogaikban, a melyeket egyházközségi s iskolai ügyeik önálló intézésében, szertartási nyelvük szabad használatában, mint szintén egyházközségi vagyonuk és alapítványaik kezelésében eddig gyakoroltak, — ezen gyakorlat továbbra is fenntartandó, fennmaradván a román ajku hiveknek azon joguk, hogy amennyiben az alapítványok egy részéhez tulajdoni igényt tartanak fenn, azt a törvény rendes útján érvényesíthessék.

3. Azon eddigi gyakorlat, mely szerint az egyházvagyon és alapítványok feletti számadások vizsgálat végett a kormány közegekhez küldettek fel, a görög-keleti egyháznál az 1848 : XX. és 1868 : IX. törvényczikk által biztosított önkormányzati jogával többé összeegyeztethető nem lévén, az említett számadásoknak felülvizsgálata az egyházi főhatóság által lészén essközlendő.

Ezen rendelet végrehajtásával az érsekmegyei consistorium bizatik meg.

Budán, 1869. julius 30-án.

B. Eötvös József s. k.

## 84 a)

Copia. (Traducere)

19099—1869.

La recursulu trimis de către Românii de ritulu grecescu din Cetatea Braşovului în cauza bisericii Sf. Treimi cu datul de 26 Septembrie a. c. prin petrecerea propunerii datate din 7 ale acestea sub Nr. consistorialu 1080 de către Deregătoru archidieceşană îndrumatu în cöce țin de lipsă a ordona următoarele:

Punctul I al Ordinaţiunei mele slobođite sub Nr. 9561 în 30. Iulie a. c. după care Preotul de limba română şi grecă precum s'au manifestatu pre deplinu întrebuintărea egalei îndreptăţirii a a limbei grece şi române în serviţiul cultului dvinu, tocmai așa este şi de interpretatu, că tóte cheltueele acelea, cari se ceru spre sêvêşirea cultului dvinu, trebuescu în atare mod să se plătescă după principiulu de plinei parităţi din cassa bisericii, despre care e vorba aci prin urmare:

Curatorul bisericii este îndatorat, atât pre cântăreţulu şi totdeodată pre chorulu românesc, cât şi pre cel grecesc dimpreună cu chorul său a-î împărtăşi din cassa bisericii cu îmbunătăţire de plin egală.

Fiindu-că mai departe în espresiunea acésta a Ordinaţiunei mele de sub Nr. 9561 de 30 Iuliu a. c. *îmbunătăţindu-se cu plata egală „sub plată“ suntu înfelese tóte soiurile de îmbunătăţire preste tot*: va fi îndatorat Curatorul bisericii, ca şi preotulu românesc să-i dea plata întogmai ca celui grecescu, nu numai în plătire cu bani gata, ci încă în tótă privinţa, cu îmbunătăţirea egală prin urmare a măsuratu îmbunătăţirii preotulu grecescu de acum al provedé şi pre cel românesc cu plata de 700 fl. v. a. cu locuinţa corêspundetóre în casa parochială şi cu lemne de foc, de sine înţelegându-sé, că decă nu se póte locuinţa acésta a sé da în casa parochială, atunci să se dea întralt loc, dar în Cetatea internă, care e de închiriat pe conta cassei de bani a bisericii.

Ce se atinge de punctul al II-lea al Ordinăciunei mele sus citate sunt silit a face cunoscutu, cumcă şi decisiunea mea cuprinsă în punctul acesta, precum şi cei din punctul I. basându-se pre deprinderea neîndoelnică după carea:

Dreptulu şi datorinţa manipulării şi a ocârmuirii a întregulu capital, a averii bisericesci aflătore acolo şi tocmai așa a ocârmuirii trebilor şcolare şi a Comunităţii bisericesci întregi eserciându-sé prin credincioşii de limba grecescă al comunei bisericesci *cu drept şi datorinţă dela a. 1796 în cöce tot așa are şi în presente să se escerceze*, prin aceea că deslegarea pracesi acesteia, pe calea ocârmuirii comune nu vede a fi complanabilă cu principiulu constituţiunii.

Pracsa acésta așa dară, pre séma credincioșiloru de limba română să lasă calei libere desemnate în punctulu al II-lea al Ordinațiunei mele și pre viitoriu este de a se ținé cu întregime.

În fine pentru continuarea acelei instituțiunii cuprinse în punctul al III-lea a Ordinațiunei mele, ca cercetarea socoteloru, a capitalulu și a averii bisericesci d'aci înainte față cu ordinațiunile chiare a articuleloru din a 1848 XX și 1868 IX datorințele pentru socotelă a Curatorilor bisericesci întru nimica nu s'au strămutat.

Întogmirea trebuincioasă și provederea socoteloru cu documentele necesari sub înțelese s'au pretins pentru lacune din partea cârmuiriloru respective mai înainte de Ordinațiunea mea.

Așa dară Consistoriulu diecesanu mitropolitanu cu atâta mai vârtos pôte pretinde dela Curatoriă bisericesci, cu cât, că acestia tôte socotelele sale, prin urmare cele dela a 1864, 1867 închisiv și pre cele ce se dau, să le împlinescă și să le întogmescă potrivit cu ordinațiunile respeptive ale Regulamentulu organicu a bisericii române de ritul grecesc punctualmente în înțelesul acestui Regulament organicu și a hotărîriloru consistoriale.

Cu onóre provoc pre Deregătoria archidiecesană, ca despre ordinațiunile de față, pre cari totdeodată am comunicato și cu D. Comisar regesc din Ardelu, să fie așa bunu a încunoscînța părțile pentru luarea spre sciință și pentru a se acomoda acestor ordinațiunii.

În Buda, Novembre în 6 1869.

Baron Eötvös m. p.

Cumcă copia acésta este întru tôte conformă originalulu, se adeverece prin acésta.

Sibiu  $\frac{3}{15}$  Novembre 1869.

Dr. Ilarie Pușcariu m. p.  
Secret. Consist.

85 a)

Copia. Nru 239 Pres. 1874.

*Pré-cinstite Parinte Protopresbitere!*

*De si am avutu în douë renduri înaintea mea pre ambele parti dela biserica S. Treimi din Cetatea Brasiovului, respective pre reprezentantii acelor'a romani si greci, spre scopul împaciuirii lor: totusi în interesulu pacii si alu binelui tururoru credinciosiloru nostri dela numit'a biserica me simtiu îndatoratu a-i mai pofiti inca odata la resiedinti'a noastră archiepiscopésca de aici, si inca pe ambele parti deodata totu spre scopulu aretatu.*



Deci Pécincstia Ta primesci insarcinarea a incunoscentia fara amenare pre ambele parti numite, pre Romani si Greci, despre acésta intentiune binevoitoare a nóstra pre-langa adaugerea, ca atatu unii catu si altii sa-si aléga cate 3—4 representanti din sínulu loro, si acestiia cu totii impreuna sa se infatisieze in 13 Maiu a. c. in resiedinti'a nóstra archiepiscopésca inaintea nóstra, avendu a-mi refera despre efeptuirea acestei ordinatiuni.

Sibiiu, in 1 Maiu 1876.

**Procopiu Ivacicoviciu m. p.**  
Archiepiscopu si Metrop.

Par. ppresbiteru **Iosifu Baracu.**

Precumca acésta copia este din cuventu in cuventu ase-menea originalului, adeverezu oficialminte.

Brasiovu, în 3 Maiu 1874.

**Iosifu Baracu,**  
protopresb.

## 85 b)

### E s t r a s

din protocolul Sinodului parochial român estraordinar ținut în 5/17 Maiu 1874.

Nr. 2. Domnul președinte dă cetire hârtiei trimise cu datul 1-a Maiu a. c. de Ecselenția Sa Metropolitulă cătra D-l protopresbiter al Brașovului în cauza împăciuirii mai sus atinse. Din hârtie se vede, ca Ecselenția Sa voesce a încerca împăciuirea în 13 Maiu a. c. prin consultațiune cu deputații împuterniciți din partea respectivului Sinod și adecă 4 dintre Români și alți 4 dintre Greci (Greco-bulgari). Se pun deci la desbatere următoarele întrebări:

a) Primesce-sé în principiū împăciuirea și trimiterea deputațiunei?

b) Ce base sé stabilesc pentru actul împăciuirii din partea parochienilor români?

c) Carî persóne să sé trimită în deputațiune pe 13 Maiu la Sibiiu?

1. Punctul a) sé primesce cu unanimitate.

2. La pnnctul b) se stabilesc: ca basă de împăciuire egală îndreptățire în sensul legilor bisericesci în limbă și administrațiune a tuturor parochienilor gr. or. locuitorî în lăuntru Cetățîi Brașovului. In cas când Greco-bulgariî ar đice, că sunt periclitați în esistența lor prin maioritața membrilor români, să li se

asigureze jumătatea membrilor lor la administrațiune, aleși în sensul statutului organic.

3. La punctul c) s'ă aleg deputați împuterniciți din partea Românilor D-nii: Ioan G. Ioan, Constantin Nicolau, Constantin de Steriu și N. Străvoiu.

**Bartolomeiū Baiulescu** m. p.  
președinte.

**Dr. I. Lăpădat** m. p.  
notar.

S'a verificat prin:

**Diamandi I. Manole** m. p.

**Octavian Sorescu** m. p.

85 c)

### E s t r a s

din protocolul Sinodului parochial ținut în 16 Maiū 1874.

Nr. I. Deputațiunea trimisă la Sibiiū pentru împăciuire raportază prin D-l Nicolae Străvoiu, că Greco-bulgarii nu s'ău înfățișat înaintea Metropolitului nostru la 13 Maiū a. c. de odată cu Români, ci aū dat numai o declarațiune, prin care arată, că nu sunt aplicați la nici-o împăciuire, ci cer delăturarea limbei române din biserica Sf. Treimi. Față de această declarațiune și deputații români aū dat o contra-declarațiune, care s'ă cetesce Sinodului.

Sinodul își exprimă nemulțămirea sa cu purtarea Greco-bulgarilor și față de declarațiunea dată de ei. In ceea-ce privesce declarațiunea deputaților români, Sinodul o iea la cunoscință.

D. u. s.

**B. Baiulescu** m. p.  
președinte.

**Dr. Nicolaū Pop** m. p.  
notar.

Verificat prin:

**O. Sorescu** m. p.

**I. Lengeru** m. p.

86 a)

Copia pag. 227.

### P r o t o c o l

luat în ședința Comitetului parochial român gr. or. din Cetatea Brașovului în 5/17 Februarie 1879 sub presiul D-lui protopop Iosif Barac.

Nr. 94. Domnul Protopop împărtășesce Comitetului ordinăciunea Ven. Consistoriū din 1-a Februarie a. c. Nr. 165, prin care s'ă comunică ordinul Ministrului ung. de culte cu Nr. 11393/1877

de acel cuprins: că a îndatorat pe Comitele suprem al Braşovului, ca să încerce o împăciuire între credincioşii Greci şi Români dela biserica Sf. Treimi din Cetate şi îndemnă pe ambele părţi a lua parte la încercarea împăciuirii. Domnul protopop lasă şi o copie din ordinăciunea de mai sus.

D. u. s.

Iosif Barac m. p.  
protopop

Dr. Ioan Bozocean m. p.  
notar.

Sinodul parochial estraordinar din 8 Aprilie 1879 sub Nr. II. a luat următorul conclud:

Nr. II. Presidiul pune la ordine cetirea adresei Il. Sale D-lui Comite suprem Julius de Szentiványi cu Nr. 24/879 basată pe esmisul ministerial Nr. 11,393/877, prin care provăcă a se presenta părţile: Români şi Grecii dela Sf. Treime la o pertractare de pace în procesul lor bisericesc.

Sinodul împuternicesce Comitetul să ia parte la împăciuire.

D. u. s.

Bartolomeiu Baiulescu m. p.  
preşedinte.

Ioan Dobreanu m. p.  
notar.

86 b)

### Punctaţiuni de complanare.

1. Creştinii de legea gr.-orientală, Români şi Grecii după naţionalitate din cetatea Braşovului şi acei creştini Greci de naţionalitate, cari locuesc în vreunu suburbiu al Cetăţii Braşovului, alcătuescu parochia dela biserica Sftei Treimi în Cetatea Braşovului şi că membrii a aceleiaşi comunităţi bisericesci au de a se considera ca egalii îndreptăţiţi la toate drepturile şi beneficiile eclesiastice, şi au de a suporta éraşi asemenea toate greutăţile, după cum dau drepturi şi inponu obligăminţi pentru creştinii ortodocşi ai aceleiaşi parochii Sf. Canóne şi Statutul organicu al Bisericii ortodocse române din Ungaria şi Transilvania.

2. Biserica cu hramulu Sf. Treimi din Cetatea Braşovului este casa Domnului în această parochia şi afacerile eclesiastice şi cele de administraţiune Români şi Grecii după principiulu parităţii.

Ca avere bisericescă se consideră totă acea avere, care prin fundatori s'ei este merită pentru cultulu divin, pentru întrebuinţarea ei în folosulu bisericeş s'eu a servitorilor ei, precum acele fundaţiuni filantropice şi după cari Biserica inparte milă la anumite zile preste an, afe-se aceste astăzi în administraţiunea Grecilor s'eu a Românilor, dar' nu se potu subsuma aicea acele

fundatiunii, cari fundatorii de piã memeriã le-au destinat pentru scopuri spețiali sãu acelea, a cãroru formã de administrațiune au satorit'o inșiși fundatorii. Administrațiunea fundațiunilor cu menițiune separatã se întẽmplã prin corporațiunea bisericescã, în forma, carea au satorit'o fundatorii în actele fundațiunali.

3. Pre basa principiului paritãții parochia va avẽ doi preoți, unulu românũ și unulu grecu; asemenea și celãlaltu personalu bisericescu în numãru asemenea pentru Romãni și Greci și serviciulu dumneșcescu are sã urmeze mai departe, pãnã la o altã întocmire dupã prescrierile din ord. consistorialã Nr. 85 ex 1868.

Parochulu românũ și celu grecescu, precum și celelalte fețe bisericescẽ voru trage din cassa bisericefẽ salarii într'o formã de mari și voru avẽ parte de asemenea beneficii. Salariile se satorescu dupã normativele parochiiloru de clasa a I-a în Brașiovu, și ord. ministeriulu de culte și instrucțiune de datulu 3 Novembre 1868 Nr. 19,391.

Așia va avẽ a sã observa în venitoriu, ẽrã pentru trecutu, parochulu românũ Bartolomeiu Baiulescu este de a i-se solvi și salariulu restantu pe mai mulți ani, cum avẽ sã-lu primescã conform ordin. În Ministeriu r. u. de culte și instrucțiune publicã cu data 1870, 27 Septembrie Nr. 12376, înnoitã prin ordinulu aceluiași înaltu Ministeriu, cu datulu 12/I. 1875 Nr. 35,381.

4. Totu cu respectu la principiulu paritãții sunt de a sã compune acele organe bisericescẽ, cãrora le compete amẽsurãtu Statutulu organicu administrațiunea trebiloru parochiali. Prin urmare Comitetul parochialu, precum și Epitropia parochialã sã constea din numãru egal al creștinilor Greci și Romãni. Președintele Sinodulu parochialu fiind de fatã protopopulu, amẽsuratu ș-lu 10 din Statutulu organicu este protopopulu, altcum ca președinte ordinariu sãu lângã protopopulu ca vicepreședinte va funcționa într'unũ anũ preotulu românũ, și atunc președintele Comitetulu parochialu va fi Grecu, ẽrã în anulu venitoriu va fi preotulu grecescu presedintele sinodulu și atunc președinte al Comitetulu este de a se alege Romãnũ. Altcum Sinodele și celelalte organe funcționẽzã și se compun amẽsuratu prescriptelorũ Statutulu organicu. La alegerea parochulu însã și a celorlalte fețe bisericescẽ, cãndu va fi vorba de a fi alesu Romãnu, concurgũ numai Romãni, ẽrã la alegerea celoru greceșci numai Grecii.

Protocolele în ședințele Sinódeloru și ale Comitetulu parochial se aduc în limba românã și grecã, prin urmare vor avẽ sã fungeze doi notari, unul grec și unul român.

:: Protocolele matriculari au a se duce numai în cãte un esemplar și respectivii parochii au de a petrece în ele casurile ocurente. Petrecerea în matricule, cu respect la §. 175 a Stat. organicu și al Art. de lege 44: 1868 trebuie sã se facã în limba românã.

5. Primindu-se aceste puncte, și aflându-și aprobarea mai înaltă, se va compune un statut specialu, carele pe basa principiilor de sus, va delibera și organiza mai de aproape acele cauze administrative, cari pretind o organizare specială, de esemplu acele fonduri, cari amăsuratu menirii loru orî a litereloru fundaționalî suntu cerute de administrațiunea ordinară bisericescă.

Prin punctele 1—5 inclusive se regulază numai administrațiunea afacerilor comunei bisericesci, și nu sê decide și asupra cestiunii de proprietate a averei bisericeî. Decî rămâne, ca acei membri ai parohiei, cari credu, a avé drept de proprietate la órecari din averile ținétóre de biserica Sfintei Treimi din Cetatea Brașovului, să și-l invalideze pre calea legîi.

Brașov, în 16/V—5879.

*Comitetul parohial.*

86 c)

### **E s t r a s**

Din protocolul ședinței Comitetului parohial din Brașov-cetate ținută în 24 Martie 1879.

Nr. 15. Comisia alésă sub Nr. 9 pentru pertractarea împăciuirei: D-nii Ioan G. Ion, Iosif Pușcaru și Ioan Lenger raportéză, că la 10 Martie a. c. s'a ținut pertractarea. Comisia a prezentat aci anecsatele punctațiunii de complanare. Grecii însă prin Ioan Alecsi, Naum Doseos și Ioan Safrano au declarat, că n'au motive, să se lase la vreo împăciuire, ci cer, ca actele să se trimetă D-lui Ministru la Budapesta, ca să ia o decisiune definitivă în acéstă cauză.

D. u. s.

Bartolomeiu Baiulescu m. p.  
președinte.

Dr. Ioan Bozocean m. p.  
notar.

87.

Másolat: Vallás- és közoktatási magy. kir. Minister.  
35474. szám.

*Méltóságos Főispán Ur!*

A brassói Szentháromságról czimzett gör. kel. egyház vagon kezelő bizottsága által f. é. aug. 4-én 54. sz. a. hozott határozatot, mely szerint a görög ajku egyházi hivek képviselite köteleztetett, hogy a felmerülendő perköltségei fedezésére általa jogositatlanul átvett s az egyházi vagon kiegészítő részét képező 8000 frt urbéri kötvényeket a szelvényekkel együtt a vagon kezelő bizottság által kezelt pénztárba 15 napok alatt szolgáltatassa vissza indokainál fogva jóváhagyandónak és az említett

képviselőt részéről a hivatolt határozat ellen beadott felfolyamodványt, mint alaptalant, vissza utasítandónak találtam.

Miről Méltóságodat f. é. október 24-éről 76. sz. a. k. jelentésére a közlemények visszazárása mellett további intézkedés végett azzal tudositom, hogy a szóban lévő urbéri kötvényeknek át nem szolgáltatás esetén leendő biztosítása és behajtása iránt a törvényes lépéseket azonnal tésesse meg.

Fogadja Méltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilváníását.  
Budapesten, 1882. november hó 6-án.

Trefort s. k.

Az eredetivel egyhangu.

Brassó, 1882 évi november hó 11-én.

Munteanu I. Iordán,  
biz. jegy.

## 88.

Brassó megye főispánjától mint Ministeri biztostól.

Sz. 113. 881.

Ő császári és apostoli kir. Felsége f. é. február hó 14-én Bécsben kelt legfelsőbb elhatározásával addig is mig a Szent Háromsághoz czimzett brassói gör. kel. szentegyház és az ahoz tartozó alapítványok tulajdonjoga iránt fennforgó vitás kérdések a törvény rendes útján végleges elintézését nyerendnek, nehogy az isteni tisztelet tartása a hivek lelki nyugalmanak kárával sérelmet szenvedjen, tekintve hogy a gör. kel. egyház szabványai szerint az isteni tisztelet (lyurgia) a nép nyelvén tartandó, az egyházi béke fenntartása végett ideiglenesen és a tulajdonjogi kérdések érintetlen hagyásával kegyelmesebben elrendelni méltotzatott:

Hogy a nevezett egyházban az isteni tisztelet a hivek különböző anyanyelvére való tekintettel, ünnep- és vasárnapokra felváltva, egyszer görög, másszor román nyelven tartassék; az ezzel járó költségek a lelkészek fizetéseit beleértve, amennyiben az egyház s az ahoz tartozó alapítványok jövedelmeiből telik, azokból egyenlő mérvben fedeztessenek, a mennyiben pedig ezen intézkedés folytán akár a görög, akár a román ajku hivek a tulajdonjog iránti végleges intézkedéshez képest túlélvezményben részesülének, az annak idején a túlélvezményben részesültek által vissza fog térített, esetleg a nekik jutandó részbe beszámíttatni.

---

\*) *A Szent Háromságról czimzett brassói belvárosi gör. kel. Szentegyház román ajku hivei egyházi képviselőténak tisztelendő Baiulesku Bertalan lelkész ur kezéhez Helytt.*

A törvény rendes útján való intézkedés megtörténtéig pedig oly végre, hogy az alapítványok rendszeres kezelése biztosított. Ő Felsőge legfőbb felügyeleti jogánál fogva vallás- és közoktatásügyi Miniszter Ur ő nagyméltóságát legkegyelmesebben felhatalmazni méltóztatott, hogy ezen vagyonságok kezelésére ő nagyméltósága által kinevezendő ministeri biztos elnöklete alatt az említett egyházhoz tartozó, ugy görög, valamint román ajku hivekből egy nyolcz tagu bizottságot alakithasson, mely bizottság a nevezett egyház vagyonainak s az azokhoz tartozó alapítványok bevételeiről és kiadásairól is évenként rendes előirányzatot készítend s azt az előző év zárszámadásaival együtt megvizsgálás és jóváhagyás végett hozzám felterjesztendi.

Ő Felsőge legmagasab akaratahoz képest ezen bizottság ügyrendjét a bizottság szerkosztván azt vallás és közoktatásügyi Minister Ur Ő Nagyméltósága fogja jóváhagyni.

Végül Ő Felsőge által legkegyelmesebben felhatalmaztatott Minister Ur Ő Nagyméltósága hogy-a kirendelendő biztost a szükségesség utasításokkal elláthassa.

Ezen legfelsőbb elhatározás alapján méltóztatott vallás- és közoktatásügyi Minister Ur Ő Nagyméltósága engemet Ministeri biztosul kinevezni és utasítani, hogy a jelen legfelsőbb elhatározás tartalmáról a Szt. Háromságról nevezett brassói belváros görög keleti hitközség ugy görög mint román ajku tagjait az országgyűlés képviselő házához általuk benyújtott folyamodványuk elintézésül értesitem s a legfelsőbb elhatározásban az isteni tisztelet tartására vonatkozó intézkedéseknek azonnal s teljes mérvben foganatott szerezzék, egyebekben pedig javaslatamat haladék nélkül tegyem meg.

Midőn tehát Ő császári és apostoli királyi Felsőgének fennebbi legkegyelmesebb elhatározásáról s annak alapján vallás- és közoktatásügyi Minister Ur Ő Nagyméltóságának folyó 1881. évi február 20-áról 371/el. sz. a. kiadott rendeletéről a Szt. Háromságról czimzett brassói belvárosi gör. kel. egyház görög és román ajku hiveinek egyházi t. cz. képviselétét — hivatkozással a magyar országgyűlés képviselőházához beadott kérvényükre — ezennel hivatalosan értesitem, egyszersmind kijelentve, hogy a fenn tisztelt legfelsőbb elhatározás egyidejűleg életbe lépven utasittatik ugy a görög ajku hivek mint a román ajku hivek egyházi képviselote és gondnoksága felelőség mellett gondoskodni arról, hogy az isteni tisztelet a Szt. Háromságról czimzett brassói belvárosi g. n. Szentegyházban ezen legfelsőbb elhatározáshoz képest ünnep és vasárnapokon *felváltva a görög és román ajku hivek lelkeszei által tartassék meg, mely végből és czélra köteles a Szent Háromságról czimzett brassói belvárosi g. u. Szentegyháznak vagyontát tényleg kezelő gondnokság, a román ajku hivek részére isteni tisztelet kiszolgáltatásához a kiadásokat valamint a román*

ajku pap fizetését, azon mártékben mint az jelenleg a görög ajku hivek isteni tiszteletéhez és lelkészek részére kiszolgáltatik, már most addig is míg a kezelő bizottság intézkednék, kiadni s ennek megtörténtét hozzám haladék nélkül bejelenteni.

Végül felhivatik az említett egyház vagyonát és alapítványait kezelő gondnokság, miszerint az 1881-ik évi költségelirányzatot az egyház vagyonának bevételeiről és kiadásairól, nem különben a vagyoni leltárt, — amelyben az alapítványok kimutatása is belefoglalva legyen, hozzám 8 nap alatt terjesze fel.

Brassó, 1881. márczius hó 14-én.

Szentiványi Gyula,  
főispán mint ministeri biztos.

## 89.

### Articululu XXV. de lege din anulu 1881,

despre deciderea causeroru de discussiune pentru bisericele, scolie si bunurile fundamentale a le bisericelelor comunelor bisericesci greco-orientale amintite in §. 9. al articulului de lege IX. din a. 1868.

(S'a sanctionatu in 15 Aprilie anulu 1881. S'a publicatu in casa reprezentativa in 25 Aprilie anulu 1881, ér in casa magnatiloru in 27 Aprilie anulu 1881.)

#### §. 1.

Intre credinciosii comunitatiloru bisericesci amintite in §. 9 al articulului de lege IX. din anulu 1868 tiena-se aceea de una, séu de diferite limbi, in causele de discussiune asupra averiloru bisericesci séu fundamentale si scolare obveniende, in catu acele nu s'ar puté deslega pe calea incapaciunii amicale, vor fi de a se complana dupa regulele procedurii ordinare, cu scutirea de tacsele competintiei si a timbreloru, prin esmiterea tribunalului regescu, in conformitate cu §. 8 al articulului de lege IX. din anulu 1868.

#### §. 3.

Cu esecutarea acestei legi se increde ministrulu de culte si de instructiune publica, si ministrulu de justitie.

## 90.

Traducere.

Ministeriul r. ung. de culte și instrucțiune publică Nr. 10897

*Ilustr. V. D-le Comite suprem!*

Cererea credincioșilor greci dela biserica Sântei Treimi din Cetatea Brașovului, în care aceștia, cer, ca biserica română gr. or. de acolo să fie îndrumată a-și validita pretensiunile, ce crede



a avé asupra bisericeî Sfinteî Treimi și asupra fundațiunilor ținătore de acésta, în decursul unui spațiu ficsat de timp prin pără dată Judecătoriei competente, vè trāmit pentru mai departe dispunere și pentru încunoscintārea părților interesate cu următoreā decisiune: Avēnd în vedere, că scopul dispozițiunilor administrative luate conform rezoluțiunii (imp. r. a.) Majestății Sale c. r. apost. dată în 14 Februarie anul trecut și comunicată Ilustr. Tale în 20 ale aceleiași luni sub Nr. pres. 371 a fost numai acela, ca până se va aduce o sentință judecătorească meritorică în privința cestiunilor de controversă, ce există în privința dreptului de proprietate a numitei biserici și a fundațiunilor ținătore de ea, să se facă ceea-ce era neapărat de lipsă din punct de vedere religionar-politic și pentru administrațiunea averii și să se ia niște astfel de dispozițiuni, prin care să se facă posibil un modus vivendi între părți; fără însă de a se trage din tóte acestea vre-o consecință referitoare la deslegarea legală a cauzei; avēnd în vedere, că tendința de a considera efectul dispozițiunilor administrative cu totul provisorice, ca nu ce vecinic este opusă intențiunii rezoluțiunii pré-înalte; avēnd în vedere, că pentru validitatea pretensiunilor sale pe basa articolului de lege 25 din 1881, încă nici una din părțile litigante nu și-a dat până acuma cererea, și avēnd în vedere, că este de dorit, ca procesul să se începă cât mai în grabă chiar și în interesul propriu bine înțeles al părților: Din aceste motive și cu privire la acea împrejurare, că imobilele ținătore de averile pomenite sunt scrise în cartea funduară pe numele bisericii grecesci, și că Grecii aū fost în posesiunea exclusivă și faptică a bisericii și a averilor fundamentale neîntrerupt, până când a luat în mână administrațiunea averii comisiunea instituită în acest scop, conform rezoluțiunii pré înalte, — aflu de necesar a decide, ca biserica română gr. orient. pretendentă să fie obligată a începe în decurs de șese luni socotite dela data acestei decisiunii pe baza articolului pomenit mai sus și inaintea tribunalului reg. din Budapesta denumit spre acest scop procesul în contra Grecilor și să mi se aducă la cunoscintă băgarea pārei — și acésta cu atât mai vértos, cu cât în cas contrar pre lângă rămânerea în vigóre a dreptului de inspecțiune și a celorlalte dispozițiuni ale rezoluțiunii pré-înalte, Grecii vor fi reăședați în dreptul lor de a administra averile de sub litigiū.

De sine se înțelege, că până la încheierea procesului dispozițiunile de până aci vor fi ținute în tótă deplinătatea lor în vigóre.

Budapesta, în 16 Aprilie 1882.

Trefort m. p.

## 91 a)

**Comitetul parochial arată Sinodului pașii făcuți, să nu începă proces.**

Relativ la procesul pendent între parochienii români și greco-bulgari dela Sânta Treime, Comitetul poate aduce la cunoștință onoratului Sinod parochial, că acest proces a dat în anul 1882 Comitetului mai mult de lucru de cât ori când. Acest proces în urma Pré-înaltei Resoluțiunii regesci din 11 Faur 1881 a intrat într'un stadiu nou. Domnul ministru de instrucțiune publică și de culte prin o hotărîre a sa luată pe baza pomenitei Resoluțiunii pré-înalte în 16 Aprile Nr. 10897/882 a îndatorat pe parochienii români gr.-or. din Cetatea Brașovului, să începă proces contra parochienilor greco-bulgari. Ca tribunal ad hoc pentru de judecarea acestui proces a fost delegat tribunalul din B.-Pesta.

Comitetul, cu toate că a fost autorizat de On. Sinod parochial să începă acest proces, totuși aflând în noua administrațiune o siguranță contra risipirei averii bisericesci, a pășit cu toate mijlocele, ce i-au stat la dispozițiune, contra ordinațiunii ministeriale din 16 Aprile 1882. Ast-fel a dat o reprezentațiune către ministrul de culte, în care-i ceru, să ridice îndatorirea impusă Românilor și să oblige în sensul Resoluțiunii pré-înalte, să începă proces partea nemulțămîtă cu noua stare de lucruri. Ministrul de culte însă prin hârtia sa din 19 Iunie 1882 Nr. 19773 respinse reprezentațiunea făcută. Comitetul făcu o a doua reprezentațiune către ministeriu, în același timp adresă o reprezentațiune și către Escelenția domnului Mitropolit pentru a-l rugă, să spriginască noua reprezentațiune a Comitetului către ministeriul unguresc. În acest scop a fost trimis la Sibiu domnul avocat N. Strévoiu, unde s'a ținut consiliu cu Esc. Sa domnul Mitropolit și cu alți bărbați însemnați din Sibiu, în privința pașilor de făcut în o cauză atât de însemnată.

Domnul N. Strévoiu a fost și la B.-Pesta spre a sprgini personal reprezentațiunea Comitetului. Cu regret trebuie Comitetul să aducă la cunoștință On. Sinod parochial, că toate demersurile făcute din partea sa pentru a reuși au rămas zadarnice, de-ore-ce și a doua reprezentațiunii a rămas fără rezultat.

Brașov, 20 Mai 1882.

*Comitetul parochial.*

## 91 b)

*Escelenția Vostră Înalt Pré-Sfințite D-le Archiepiscópe și Metropolit!*

În urma decisiunii Escelenției Sale Domnului Ministru regiu ung. de culte August de Trefort cu datul 16 Aprilie 1882 Nr. 10,897 aci în copie alăturată Româniilor gr. or. dela Sfantă Treime

din Cetatea Braşovului sunt îndatoraţi a începe proces în cauza bisericii Sf. Treimi din Cetatea Braşovului în restimp de şese luni de zile, pentru a-şi valida pretensiile lor asupra bisericii şi fundatiunilor dela Sfânta Treime.

Prin această îndatorire scrisul Comitet se crede neîndreptăţit, de ore-ce la o simplă cerere a contrarilor greci fără a fi ascultaţi şi Românii ca cealaltă parte, s'a adus acea decisiune, a cărei motive nu sunt destul de puternice, de ore-ce Românii nu cer vre un drept excepţional la acea biserică şi ei se află mulţămii pe hotărîrea consistorială Nr. 85 ex 1868 renoită prin cea din 26 Iunie 1869 Nr. 617 şi pre hotărîrea preînaltă din 14 Febr. 1881, în care se dice, că partea, care are pretensie deosebită să caute pe calea iustitiei această.

Deosebit de acesta, prin hârtia ministerială Nr. 961/882, prin care se aduce parţilor controversate dela Sfânta Treime din cetate la cunostinţă, că pentru procesul acestei biserici s'a denumit tribunalul regiu din B.-Pesta, se notifică, că, dacă părţile nu se vor împăca, au să începă procesul la acest tribunal. Împăcarea însă nu se putut încerca, căci e timpul pentru asemenea scop sfânt pré-scurt.

Din acestea şi alte temeuri Comitetul parochial român gr. or. dela Sfântă Treime a înaintat pe calea comisariului ministerial, pe care a primit decisiunea des amintită o reprezentaţiune către Înaltul Consiliu de miniştri din Buda-Pesta, care o alătură în copie aci sub '//.

Subscrisul Comitet parochial vine cu tótă supunerea şi vă rogă, că să vă înduraţi a spriginii şi din partea Escelenţiei vóstre această reprezentaţiune prin o hârtie către Înaltul Consiliu de miniştri din Buda-Pesta, cu atât mai vértos, ca n'avem lipsă pentru a începe proces sprijinitu cu autorisaţiunea Escelenţiei Vóstre.

Fiind cauza acesta destul de însemnată şi de interes pentru întreaga biserică; credem, că Escelenţia Vóstră o veţi sprijini şi suntemu AI Escelenţiei Vóstre plecaţi fi

Braşov, in 27 Aprilie 1882.

Comitetul parochial gr. or.  
**Bartolomeiu Baiulescu,**  
 preş.  
**Dr. I. Bozocanu,**  
 notar.

91 a)

### E s t r a s

din protocolul Sinodului parochial estraordinar ţinut în 23 Maiu 1882 sub presiul ordinar.

Nr. II. Să cetesce hârtia Escelenţiei Sale D-lui Ministru r. ung. de culte din 15. Aprilie 1882 Nr. 10,897, prin care Românii

dela Sf. Treime din Cetatea Braşovului sunt provocați, să începă proces contra Grecilor dela aceeaşi biserică înaintea tribunalului din Budapesta, — delegat ad hoc — în restimp de 6 luni de zile socotite dela data hârtiei mai sus pomenite, pentru că la cas contrar Grecii vor fi éraşi reaseđați în administrațiunea averilor și fundațiunilor bisericesci. Preşedintele Sinodului cemunică, că Comitetul parochial a decis, să se facă a reprezentațiune Ministerului r. ung. de culte contra acestei hârtii și dispozițiunilor ei. Să se aşterna acesta la locurile competente prin o deputațiune aleasă de Sinod în persónele D-lor Petru Nemeş și Neculae Strévoiu.

Sinodul iea la cunostință hârtia ministerială. Paşii făcuți de Comitet până aci, în această afacere îi aprobă. Să aleg persónele de mai sus, cari se aşterná reprezentațiunea în Minister, r. ung. de culte. Mai departe se autoriséză Comitetul parochial, ca cerënd trebuința, să începă procesul în înțelesul ordinăciunii ministeriale.

D. u. s.

**B. Baiulescu** m. p.,  
preşedinte.

**Dr. Ioan Bozoceanu** m. p.  
notar.

S'a cetit și verificat în 25 Maiü 1882.

**Nicolau de Suştai** m. p.

**Dr. Nicolau Pop** m. p.

### E s t r a s

din protocolul şedinței Comitetului ținnte în 1/13 Iulie 1882.

Nr. 60. Dl adv. N. Strévoiu raportéză, că s'a prezentat cu Dl adv. Serb la Dl Ministru r. ung. de culte din Budapesta și le-a declarat, că reprezentațiunea Comitetului par. făcută contra ordinăciunii Nr. 10,897, nu s'a putut considera, fiind-că Grecii se află ca proprietari ai bisericii și averilor ei în cărțile funduare, Românii deci sunt siliți să începă procesul.

Nr. 61. Se cetesce hârtia ministerială Nr. 19,773 din 29 Iunie 1882, prin care se răspinge reprezentațiunea comitetului parochial contra ordinăciunii Nr. 10,897.

Se iea spre sciință cu aceea, ca să se facă pregătiri pentru procurarea actelor procesuale.

D. u. s.

*Comitetul parochial.*

91 b)

Másolat. Szám 332—1882.

*Tisztelendő Ur!*

A Nagyméltóságu m. kir. vallás- és közoktatásügyi Minister Urnak folyó évi június hó 29-én 19,773. számu magas rendeltnek másolatául, valamint brassó belvárosi Szent Háromságról czimzett

görög keleti román ajku hivei által benyújtott előterjesztést de mellékelve tudomás és mihez tartás végett megküldöm.

Brassó, 1882 július hó 10-én.

Gr. Bethlen András m. p.,  
ministeri biztos főispán,

## 92.

### E s t r a s

din protocolul ședinței Comitetului parochial din Brașov - cetate ținută în 24 Noemvre 1882.

Nr. 94. D-l adv. Neculae Strévoiu comunică, că D-l adv. Hodosy Imre primesce pre lângă condițiunile date a apëra procesul și că a strëns actele necesarii pentru proces: cere a sã alege o comisiune de jurisți în persónele Dlor *P. Nemes, Iosif Puscariu, Simion Damian, Octavian Sorescu* și dënsul, carí sã-și facă observațiunile asupra lor! Se primesce

D. u. s.

B. Baiulescu m. p.  
preș.

Dr. Ioan Bozoceanu m. p.  
notar.

## 93.

Nr. 25. Sinodul parochial primesce condițiunile propuse de D-l avocat Hodosy Imre din Budapesta și-l angajază, să apere dreptul Românilor față de biserica Sf. Treimî la tribunalul din Budapesta.

Brașov, 25 Ianuarie 1883.

B. Baiulescu m. p.  
preș.

Dr. Ioan Bozoceanu m. p.  
notar.

## 94.

29615 szám.

Másolat.

Vallás és közoktatásügyi m. kir. Minister.

*Meltóságos Gróf és Főispán Ur!*

A Szentháromságról czimzett brassói belvárosi gör. kel. görög egyházközség (képviselve Rohrer Victor budapesti ügyvéd által) / a csatolmányával együtt idezárt beadványában azon birói ítéleteket mutatta be hozzám, melyekkel a nevezett egyház község ellen a brassói gör. kel. román egyházközség által a Szentháromságról czimzett brassói belvárosi gör. kel. egyház s az ahoz tartozó egyházi és alapítványi vagyonok iránt az 1881.

XXV. t. cz. alapján folyamatba tett per jogerejüleg elbíráltatott. Ezen hiteles másolatokban itt fekvő ítéletek, s jelesül a m. k. Curiának 1887. évi 1100 sz. a. hozott jogerejü ítélete szerint a felperes román egyházközség keresetével egészben elutasított, s a Szentháromságról nevezett brassói belvárosi gör. kel. egyház görög nemzetiségű jellegű egyháznak mondatott ki.

Ebből folyólag a nevezett egyház és az ahoz tartozó összes ingó és ingatlan egyházi s alapítványi vagyon a brassói belvárosi gör. kel. vallásu de csak görög nemzetiségű lakosokból alakuló egyházközség kizárólagos tulajdonául ítéltetett meg, olyaténkép, hogy az egyháznak s az ahoz tartozó vagyónságnak törvény s szabályszerű igazgatása s kezelése a mondott egyházközség törvényes képviselőjét illeti. — Ennél fogva az idézett ítélet rendelkezése szerint az összes egyházi s alapítványi vagyonság, mely jelenleg a Méltóságod elnöklete alatt alakított bizottság által kezeltetik, a mondott görög egyházközség rendelkezése és kezelése alá bocsájtandó. — E jogérvényes ítéletből folyólag most már az Ő cs. kir. ápost. Felségének 1881. február 14-én kelt, s Méltóságod elődjével ugyanazon év és hó 20-án 371 eln. sz. a. kelt leiratommal közölt legfelsőbb elhatározása alapján megálakitott s 1881. évi április 1-én 592 eln. sz. a. kelt leiratommal tényleg kinevezett vagyonnevelő bizottság működése végéhez közeledik, s még csak a kezelése alatt állott összes vagyonságok átadása és a bizottsági kezelés alatt vezetett számadások rendbehozatala van hátra.

Felkérém ennél fogva Méltóságodat hogy a Szentháromságról nevezett brassói belvárosi gör. kel. egyháznak a Méltóságod elődje által 1882 február 11-én 5/882 v. k. b. sz. a. tett jelentéssel bemutatott leltárak mellett átvett összes egyházi és alapítványi vagyonságait a többször nevezett görög egyházközség törvényes képviselőjének kir. közjegyző közbejöttével, leltár mellett haladék nélkült átadni s a függőben levő számadások leírására és hozzám leendő felterjesztése iránt intézkedni sziveskedjék. Ezek megtörténtével ne fogok késni a vagyon kezelő bizottságot megbízatása alól felmenteni.

Szives eljárása eredményéről szóló jelentését az átadási okmány és leltár bemutatása mellett a netán függőben maradó kérdések megoldása iránti véleményes javaslataival együtt mihamarább elvárom.

Fogadja Méltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánítását.

Budapesten, 1887. augusztus hó 30-án.

**Trefort s. k.**

Jelen másolat hitelül.

Brassó 1887. szeptember hó 14-én.

**Munteanu I. Iordán,**  
bizottsági jegyző.

## 94.

Nr. curial 1100—1887.

(Traducere românescă.)

**În numele Măiestății Sale Regelui.**

În cauza comunității bisericești gr. or. române dela Sfânta Treime din cetatea internă Brașov ca acuzătoare reprezentată prin avocatul Imre Hodossy în contra comunității credincioșilor tot dela aceeași biserică de naționalitate grecăscă ca acuzată reprezentată prin Ștefan Teleszky pentru biserica dela Sf. Treime pentru averile bisericești și fundaționali aparținătoare ei, pusă în curgere înaintea tribunalului reg. din Budapesta în înțelesul articulelor de lege IX. din 1868 și XXV. din an. 1881 ca înaintea unei judecătorii ordinare și cauza acesta efeptuindu-se tot la acel tribunal prin sentința de dto. 17. Iuniu 1886 Nr. 16862 și în urma recursului acuzatorului Tabla regăscă din Budapesta prin sentința sa de dto. 11 Novembre 1886 Nr. 34314 luând sub cercetare procesul ordinar, în urma recursului acuzatorului de dto. 30 Ianuarie 1887 Nr. 3635 și aceluși a acuzatului din 28 a aceleiași luni an. 1887 sub Nr. 3466, Curia regăscă maghiară, luându-le sub cercetare în ședințele sale ordinare publice ținute în zilele de 24, 25 și 26 Maiu anul 1887, a adus următorea

**S e n t i n ț ă :**

Sentința apelată a Tablei reg. din Budapesta se aprăbă în acel înțeles, că:

I) Acuzatorii preste tot se resping cu acțiunile lor și biserica gr. or. dela Sfânta Treime din cetatea internă Brașov se enunță de biserică cu caracteru național-grecesc; în consecința acesteia.

II) Biserica numită și tôte averile mobile și imobile bisericești și fundaționale, ce se țin de ea, formăză proprietatea esclusivă a comunității bisericești din cetatea internă Brașov alcătuită numai de cei de naționalitate grecăscă astfel că, guvernarea și administrarea legală și normală a bisericești amintite și a averilor ei se compete reprezentanței legale a comunității bisericești.

De aceea tótă averea bisericească și fundațională, care pre basa pré-înaltei hotărîri de dto. 14 Faur 1881 și pe basa ordinațiunii ministrului de instrucție și culte de dto. 20 Faur Nrul Presid. 371 se administrează de present de o comisiune alcătuită în înțelesul hotărîrilor de sus, trebuie să se pună la dispoziția și manipularea numitei comunități bis. grecăscă.

III. Acuzatorii sunt datorî a suferî, ca cărțile funduare dela Sâmbăta-de-sus de sub Nrii 183, 428 și 443 să se rectifice astfel, ca în acelea de proprietară să se pună biserica gr. or. grecăscă dela Sfânta Treime din cetatea internă Brașov.

IV. Spele procesuale se sistăză în mod reciproc.

## M o t i v e.

Deciderea acțiunii acusatorului și a contraacțiunii acusatului atârnă dela rezolvirea acelei întrebări, că ore biserica dela Sfânta Treime din cetatea internă Brașov formeză o biserică curat de naționalitate grecescă, séu de caracter mist greco-român? La rezolvirea acestei întrebări însă trebuie, ca intențiunea fundatorilor să fie normativă și aici este de mare însemnătate aceea, că dintre credincioșii gr. or. de ce naționalitate au fost aceia, cari au întemeiat biserica.

Pentru-că nuanța caracteristică proprie a bisericei gr. or. a format-o în tot locul și totdeauna autocefalia și particularismul, care tinde a duce îndeplinire ideea națională atât în cârmuirea bisericei cât și în comunitatea bisericescă și pentru carea credincioșii aceleiași confesiuni se împreună și dispună în biserică după naționalitatea lor. De aci urmază, că la cei de confesiunea orientală naționalitatea cu confesiunea au fost și sunt astfel împreunate la olatină, că Sêrbul, Valahul și Grecul își numesc biserica și preotul séu de sêrbescă, românescă. grecescă.

Acastă idee națională bisericescă, care a trăit și trăește în sînul bisericii ortodoxe orientale, s'a validat mai de curênd și în articolul de lege IX din anul 1868, în care lege s'a încadrat despărțirea metropoliilor română și sêrbă, în urma căreia s'au despărțit Români și Sêrbii de olatină în privința bisericilor, cari mai înainte le erau comune, și jurisdicțiunea mitropoliei din Sibiu s'a estins deja nu numai preste Muntele-Craiului, ci și asupra locuitorilor români de acolo încóce, pecând înainte de aceea capul bisericesc comun dela Carloviț spre distingerea naționalității credincioșilor s'a numit de Patriorch al Sêrbilor și al Românilor.

Acastă inclinare de împreunare și despărțire bisericescă după naționalitate se póte presupune și la acei credincioși de confesiunea gr. or., cari au fundat în anul 1786 biserica din cestiune, și dacă este adevêrat aceea ce susțin acușaii, cumcă fundatorii bisericei din cestiune după naționalitate au fost Greci, trebuie să opinăm cumcă dênșii au voit, să înființeze o biserică de caracter național-grecesc. Acesta trebuie să o presupunem până atunci, până când nu se va dovedi contrarul.

Êr biserica împrócesuată au edificat-o după specificația din 1787 de sub R. a. S. p. și după Puncta Complanaționis din 1788 de sub T. a. șapte inși; Hagi Panaiot Nika, Eustație Ghycoc, Constantin I. (Koszta) Dsanliu, Dumitru Dima, Ștefan Nicola, Emanuil Kalfovici și Michail Kristof. La cei șese dintâi naționalitatea grecescă nu suferă îndoală, și numai în privința celui din urmă discută acuatorii, cumcă el nu e Grec, ci a fost Român de naționalitate. Dar anumitul Cristof Michail împreună cu ceilalți fundatori se mărturisesc pe sine în tot locul, dar mai ales cu contractul apărut în 1785 sub G. a. și în documentul de sub



T. a. de neguțător grec, civis Graecus a fost mai de timpuriu membru al Companiei grecesci, după-cum arată tabella apărută în 1777 sub Nr. 7, și între Greci l'a numărat pe el și zelosul protector al Românilor episcopul Adamovici în decursul investigațiunii (raportul de cercetare 9 côle) alui Fronius, la care a servit de basă reprezentanța guvernială de sub Eee. Dar dacă documentul de sub Bbb. s'ar și primi de o dovadă neîndoioasă în acea privință, cum-că Michail Kriștof nu a fost sânge grecesc, atunci cei 400 fl., cu cari a contribuit la fundarea bisericei față de 13400 fl. ai celor 6 fundatori, a căror naționalitate grecescă nu se pôte trage la îndoală, se pot dice de o sumă disparentă. Și în fine aceea e adevărat, cum-că el pe timpul clădirii bisericeii a fost însuflețit de același scop și de același spirit ca și ceilalți fundatori, și între aceștia mai ales cel mai darnic a fost Hagi Nika Panaiot. Cu drept cuvânt a putut deci dice rescriptul reg. din 1796 Sept. 30-lea de sub E. e. „Cum templum Graecorum Coronensium ipsorum Graecorum sumptibus erectum sit.“ Biserica din proces au clădit'o așa-dar bărbații greci, cari s'au mărturisit pre sine espres de atari și se pôte presupune cu astfel de scop, ca aceea să fie curat biserică națională-grecescă.

Acéstă presupunere este sprijinită și pe locul și împrejurările fundării. Pe acel timp anume, au fost afară de fundatori, așezați în Brașov încă numeroase familii grecesci, unde neguțătorii au fost cercetați neîntrerupt chiar și de ómenii familiști de prin imperiul turcesc. Acolo în Brașov a fost o companie provădută cu privilegiu din partea principilor ardeleni și a regilor ungari, care a avut de 150 de ani casă deosebită de rugăciune și încă a fost preot grecesc deosebit, și serviciul divin l'a avut în limba grecescă. Casa acéstă de rugăciunii a avut credincioșii săi, cercetătorii ei au fost și fundatorii, și s'a dovedit de strêmță pentru ca să cuprindă pe credincioși. Pe acel timp au avut și Valachiï afară de Cetatea Brașovului bisericile lor gr. or. între aceste biserici era și o capelă grecescă. Naționalitatea a format'o pe acel timp un astfel de părete despărțitor, că capela grecescă și preotul ei, conform documentelor din proces, s'a numit grecescă ér bisericile neunite din afară de cetate precum și preoții s'au numit de Valachi, și preotul grecesc nici în cetatea internă nu li-a servit Românilor, precum și servitorilor români aflători la Greci în cele sfinte, ci în cas de lipsă, preotul român din cetatea esternă a venit în cetate la credincioșii români, și preotul grecesc a mers afară de cetate la creștinii greci, pentrucă „Parochia Graeca et Valachica non localitatem, sed nationalitatem respiciat“ (X. pag. a 4. din cercetarea Contelui Nemies cõla a 31 din Cercetarea lui Fronius).

În astfel de împrejurări s'a clădit biserică cu pâra, și față de acestea acusatõrii ar fi dost datorii a dovedi aceea, cum-că fun-

datorii desbrăcându-se de obiceiul secular, de organizațiunea bisericească și de particularismul național, au voit să înființeze o biserică micstă greco-română, ér nu una curat grecească. Acusatorilor însă nu le-a succes a dovedi acesta, că și partea cea mai mare a documentelor, prin cari arată istoria clădirii, vorbesce în contra lor.

Înainte de tóte aici trebuie să ne limpeđim cu o asertiune a acusatorilor, cu însemnătatea cuvântului „grec“, care ocură de atâtea-ori în documentele oficióse din proces. Acusatorii susțin, că în Ardeal era obiceiul a da numirea de „grec“ la fiecare individ de confesiunea gr. or. și la neguțătorii, și că conform acesteia, numele „Grecii“ în documentele de proces, n'a avut însemnătate de naționalitate, ci une-ori a însemnat confesiunea, alte-ori ocupațiunea neguțătorescă. Însă acesta nu se póte accepta.

Legislațiunea Ardealului a numit și pe Români și pe Greci după numele lor propriu, deosebindu-i totdeauna de olaltă după naționalitatea lor. Astfel în privința Valachilor dispune din ap. C. P. I. Sit. 8. 9. Pa III. Tit. 5. 53. P. V. Ed. 38. 43. apoi Compilatele P. I. Tit. 1. 9. 10. P. III. Pit. 11. Face mențiune despre art. de l. VI din 1744. și pe Român în mod consecvent în tot locul îl numesce Valach (Valachus și nicăiri Grec). Din potrivă despre Greci vorbesc Ap. C. P. III. Tit. 70 art 1. aici le ăice pe numele lor, deosebindu-i tot pe ei de cătră cei laltii imigrații venetici din Turcia, cari asemenea se ocupau cu negoțul, adecă de cătră Armenii, Rații, Bulgarii. Nu mai puțin art. de leg. 36 din 1791. și Ap. în C. P. I. Tit. 1, chiar și acolo, unde este vorba de confesiune pe Români de aceeași confesiune și pe Greci îi numesce separat. („Ne înțelegându-se aici acei, cari sunt în secta Valachilor séu a Grecilor, cari sunt suferiții numai pro tempore usque ad beneplacitum Principum et Regnicolarum.“) Românii deosebiți de tot de Greci ocură și în procesul de natură de drept public, care a decurs înainte adunării țerei ardelene din 1811 pentru privilegiile Companiilor grecesci fiind-ca acusatóre Companiile grecesci din Sibiiu și Brașov, în contra națiunii săsesci acuate, respective în contra orașelor acuate Sibiiul și Brașovul, în care adunare s'a și hotărît aceea (Protocólele Dietei Ardealului din 1811, tot în acelea hotăriri de pe pag. 409 și următórele: r. al 7-lea. Ne dovedindu-se din partea acusaților, cum-că în contra păstrării privilegiului acusatorilor, în compania lor afară de cei de naționalitatea lor, ar fi primit locuitorii valachii din Ardeal.) Și în aceea-ce privesce documentele oficióse, însuși episcopul Adamovici sê provócă la următórele cuviințe din scrisórea de daniă a lui George Rakotzi din anul 1656 aflătóre la cóla a 10-a a raportului de investigare a lui Fronius. „Eidem itaque Brancovits et Carenth universum Ecclesianum inter Graecos, Rascionos et Valachos existentium Episcopatum dandum et conferendum.“ Același

episcop în decursul aceleeași investigațiuni (côla a 8-a) esplică, că acel Grec, care a cumpărat casă, nu a putut să fie mai mult membru al companiei grecești, ci s'a făcut civis Graecus. Dar și din numărósele documente arătate în decursul procesului se vede fără îndoelă, că prin esresiunile „cives Graeci-Bürger Griechen“, griechische Kaufleute au voit, să arete totdeuna naționalitatea grecescă, în contract nu numai cu membrii Companiei grecesci, ci chiar și cu Valachiî cei de confes. gr. or. (Valachi, Valachen.)

Astfel între altele deja chiar și în contecstul petițiunii de sub H. f. apărute în 1786, însiși petenții au aflat de bine a-și accentua naționalitatea lor proprie deosebită prin aceste cuvinte: „noi neguțătorii români și greci, în reprezentanța Magistratului orașului Brașov din anul 1786 de sub L. a. se face deosebire între neguțătorii greci și ceilalți cetățeni de confes. neunită (Valachi) și între neguțătorii, pecând măcelarii români sunt înșirați deosebiți după nume în conscripția de sub P. a. din același an de cătră ceilalți conscriși. Este dar chiar contrarul dela aceea, cum-că în limba legislativă, legislatura jurisdicțională a Adrealului Român s'ar fi numit óre-cândva de Greci.

Trecând dar acuma la documentele de sub F. S., prin cari se arată istoria bisericeî improcesuate, în aceste documente fundatorii greci nicăiri nu au țin, cum-că ei voesc o biserică micstă greco-valachă. Așa ceva nu este țin nici prin un cuvânt în contractele de sub F. și G., prin cari s'au cumpărat cele două case necesare pentru clădirea bisericeî; ér originea petițiunilor de sub H. și I. este următórea:

Patru inși dintre fundatorii anume: Dsanliu, Dima, Mihail și Stefan au petiționat în anul 1786 la Magistratul orașului după concesiune pentru clădirea bisericeî, așa dar atunci când *religiunea gr. or. nu a fost receptă*. Magistratul i-a respins cu aceea, că nu permite a se clădi biserică pe sama a patru familii, pot ei să mERGă și la biserică gr. or. din afară de Cetatea Brașovului (Scheiu.) Au căutat dară, să dee mai multă ponderositate prin mulțimea altora și au subscris și cu alții petițiunile de sub H. I. a. subscrise și de ei însiși anume le-au subscris cu mai mulți inși de confesiunea gr. or., cari însă, lucru demn de notat n'au cerut concesiunea pentru ei, ci pentru cei patru fundatorii, cari au petiționat după concesie și mai nainte; și ei numai au spriginit cererea fundatorilor, accentuând din partea lor, că biserică din Cetatea internă va fi și spre folosul lor, binele lor și comaditateea lor, că fiind locuitorii din Cetatea internă și neguțătorii. Dar cu tóte acestea mai ales măcelarii români subscrși, nu au țin altceva, decât atâta, cumcă și ei vor cerceta biserică, ce se va clădi și sustine pe cheltuelile fundatorilor greci, carea va fi folositóre pentru fiecine, care ar voi să se îndrepta cătră Dumneđu cu

rugăciunii, și dacă acest interes spiritual l'au recunoscut și fundații grecești și s'au declarat de hotărâți întru promovarea lui; atunci tot atât de puțin a servit Românilor subscrișii ca isvor de drept în privința dreptului de membri la comunitatea bisericească, precum nu le-a putut servi soldaților și servitorilor, a căror motiv spiritual asemenea s'a adus înaintea în cereri. Nu se poate deduce nimic din împrejurarea aceea, că subscrișii au înaintat aceste petiții în limba română, verosimil fiind-ca Magistratul să șese nu înțelegea limba grecească, dar din împrejurarea aceea, că dânsii în cererile lor au declarat, că preotul grecesc aflător în serviciul Companiei trebuie susținut în serviciul său, și nici nu au făcut amintire despre preotul român, mai iute se poate deduce aceea cum-că dânsii s'au gândit la biserica grecească, ce avea să se clădească în locul capelei Companiei. Și cum-că fundații și au subscrișii petițiile de sub H. și I. f. prin membrii Companiei grecesci, acesta o esplică relațiunile de drept public și privat de pe acel timp pe temeiul, cărora membrii Companiei nu puteau fi posesori de avere imobilă, trebuiau să iasă din sinul Companiei, îndată-ce își procurau realitate imobilă. În astfel de împrejurări cu drept cuvânt s'au putut teme fundații, că erau li se va nega concesiunea de clădire.

Magistratul orășenesc, neprimind petițiunile scrise în limba română, subsemnații petițiunilor de sub H. și I. a. au dat o cerere nouă compusă în limba latina, din carea trebuie să accentuăm aici numai aceea, cumcă propriamente numai aceia cer concesiunea pentru clădirea bisericești, cari cumpărând imobile au eșit din obligamentele Companiei; așa dar conform punctului 7 din literile de privilegiu ale Mariei Tereziei apărute în anul 1777 sub b. f. sunt Grecii. Ceilalți subscriși în acea petițiune latină de sub H. f. numai sprijinesc (sustinemus) cu numărul lor și cu provocare la militia și servitorimea română petițiunea Grecilor. Astfel a înțeles și Magistratul orășenesc petițiunea de sub K. a., când Magistratul a așternut sub L. f. guvernului reg. petițiunea tuturor neguțătorilor grecești (nu români) pentru înalta dispunere, de unde tot aceiași cerere s'a trimis înapoi Magistratului sub M. f. pentru ca să o rezolve în sfera lui de activitate cu acel adaus, ca să se aducă lucrul în curat, cum-că biserica, ce se va clădi pe sâma Grecilor (nu Românilor) din speșele cui și din care fond se va acoperi. În privința acesta întemplantându-se procedura conform doc. de sub N. f. prin doc. de sub O s'a dispus conșcrierea sufletelor erau și scopul clădirii bisericești espres numai pe sâma Grecilor, și dacă în urma acesteia s'au conșcrișii ei 16 măcelari români conform doc. de sub P. f., aceea s'a făcut, de aceea fiind-că s'a țintit la clădirea unei bisericești curat grecesci, și nu grecești și română; și Românilor conșcriși li s'a dat dreptul nu pentru a fi membri în comunitatea bisericească și la proprietatea bisericești,

ci simplamente pentru-ca să cerceteze de cinste biserica grecăscă, precum au dat fundatoriî greci acest drept și miliției și servitorimii române și neguțătorilor greci streini.

Prin sentiunța Magistratului de sub A. Qu. a. li s'a dat apoi celor patru petenți neguțători (greci) concesiunea pentru clădirea bisericeî și s'a motivat cu aceea, cum-că nimenea nu se va însărcina prin clădire și susținerea bisericeî, și cum-că la biserică vor umbla afară de miliție și streini 245 de suflete (Zu diesem Bethause sich haltende Familien und Seelen). Biserica s'a clădit în urma acestuia în anul 1787 și după documentul de sub R. f. a devenit: *Templum civium Graccorum Cronensium*. Inscripțiunea, pe care a purtat-o acea biserică, încă a esprimat propriamente aceea: cum-că biserica este deschisă pentru fie-care creștin de confesia gr. or., însă este proprietatea cetățenilor greci și a urmașilor acelorora. (Haec sacra aedes SS. Trinitatis tempore Aug. Imp. Iosephi II. anunte incl. Magistratu Coronensi, cunctis quidem Orientalis ritus Graeci, praecipue vero Civibus modernis ac eorum heredibus Graecis dicata, Anno 1787). Acăsta inscripțiune a fost spre greutatea numai a Companiei grecesce. — În fine documentul de sub S. a. nu conține altceva, decât învestirea nouei bisericeî cu 2 case cumpărate pe basa contractelor de sub F. s. G.

Acăsta este întréga istorie a clădirii bisericeî, în decursul căreia nici-un singur dat acceptibil nu pledază pentru aceea, cum-că fundatoriî greci pe speșele lor au voit, să înființeze o astfel de biserică, în care dreptul de proprietate și de dispunere să fie comun Românilor.

Faptă dovedită este aceea, cumcă în capul Grecului Hagi Nika Panaiot s'a conceput ideea clădirii bisericeî și în el a aflat acăsta idee și cel mai darnic întrupător. Despre el dic acusatoriî acum aceea, cum-că el nu a voit să edifice biserică de naționalitate grecăscă, ci biserică de caracter general gr. or. fără considerare la naționalitate, și acăsta vrea, s'o dovedeșcă cu acea declarațiune alui Panaiot, pe care a făcut-o în anul 1789 conform doc. de sub H. f., cu ocașiunea investigațiunii contelui Nemeș.

Dar obiectul acelei investigațiunii nu l'a format întrebările de cărtă escate între Greci și Români, ci cărtă escată numai între cetățenii greci și între compania grecăscă, fără ca românii să fi luat parte, așa dar numai între Greci, și întrebarea, ce i-a făcut-o contele Nemes lui Panaiot, nu a fost aceea, cum a voit, să înființeze o biserică curat grecăscă seú amestecată greco-română, ci restringându-ne la cărtă din cestiune a fost aceea, cum-că ore el a voit să înființeze pentru cetățenii greci biserica cea nouă cu cei 6000 de taleri, ce i-a dat pe séma Companiei grecesce — precum Compania o sistine acăsta, seú precum a discutat-o acăsta cetățenii greci. La acăsta Panaiot a răspuns în mod evasiv; cum-că el a voit să edifice biserica pentru credincioșii

sěj greci (für die griechischen Religionsverwandten) adică: deopotriva pentru companiștii greci și pentru cetățenii greci. Țr' cum-că încât nu s'a învoit Panaiot, să facă o biserică comună și Românilor, despre acesta s'a exprimat el mai târziu în petițiunile și epistolele lui apărute prin anii 1793, 1794 și 1795 sub Nr.-ii 11—14, atunci când a văcut periclitat caracterul național grecesc al bisericei sale din partea Episcopului valach prin preotul valach și liturgia valachă:

„La clădirea acestei capele, unicul scop mi-a fost, ca Dumeșă să se prémărescă curat în limba grecescă de cătră fii tatălui meu grec, să fie dar' acésta curat biserică grecescă. Acusatoriș așa dară nu se pot provoca la intențiunea primului fundator Panaiot.

Dar' acusatoriș nu se pot provoca nici la pactul de sub T. a., care nu s'a încheiat între Români și Greci ci între Compania grecă și, între cetățenii greci pe lângă aprobarea Episcopului și, în vătutea căruia s'a întemeiat în anul 1788 cea dintâi comunitate bisericescă din membrii Companiei grecesci și din cetățenii greci — fără de Români.

Pactul acela încredințază publicului grecesc administrațiunea bisericei și alegerea preotului și a curatorilor, dând acelui public numirea de: „Graecorum communitas“ ér' despre români, ne facend amintire nici cu un cuvânt. După aceea apoi s'a închis capela cea vechiă a Companiei grecesci, preotul ei împreună cu adiutamentul și ornamentul ei cu tot s'a mutat la biserică cea nouă, și astfel biserică cea nouă a ocupat locul vechei capele a companiei, precum se recunósce acésta și în hotărîrea dietei ardeline apărute din 2 Novembre 1792 și prezentată în decursul acestui proces sub Nr. 53.

Din tóte aceste, se vede, cum-că Româniș brașoveni n'au căștigat dela fundatoriș în nici-o privință drept la administrarea și proprietatea bisericei cu pâra. Constituindu-se comunitatea cea nouă bisericescă, fără de învoirea acestora, Româniș nu și-au putut căștiga la biserică drepturiș pe cale legală. Dar' nu este dovedit nici cu celelalte documente produse, cum-că Româniș și-ar fi căștigat asupra bisericeiș din cestiune vr'un drept órecare dela comunitatea bisericescă grecă, care document se referă éráși la administrațiua bisericeiș, anume la inscripțiua de pe frontul bisericeiș, la alegerea și numirea curatorilor, mai departe la alegerea de preot, la aplicarea unui preot român și la cestiunea de a se permite séu a se opri ținerea liturgiei române și éráși se referă la discuțiunile decurse în timp de deceniis acúși între cetățenii greci și Compania grecă, acúși între episcop și greci, ér la certele dintre Româniș brașoveni și Greciș nici decum.

Inscripțiunea cea nouă s'a dispus dela locurile mai înalte conform documentului de sub Aa. din 1792 la rugarea Companieiș,

care a stăruit cu mare ardore pentru caracterul exclusiv național-grecesc al bisericii și ascuțișul aceleia a fost îndreptat numai în contra cetățenilor greci, cari în inscripțiunea primă, — comunicată mai sus, — și-au vădut esprimat dreptul lor propriu de proprietate, însă inscripțiunea cea nouă nu a schimbat și nici nu a putut schimba nimic în caracterul național grecesc al bisericii.

Singurii Grecii au fost îndreptățiți a alege preot și curatorii la biserică, chiar și conform ordinațiunilor curții cancelariei apărute în 3 și 24 April 1800 sub K. k. și Nr. 31, și decă ordinațiunea de sub K. k., în contra punctului 7 a epistolei de privilegiu de sub Nr. 6, a și dat, fără privire la trecut și în mod acepțional drept de alegere Românilor primiți ca membri în companie, din acesta împrejurare acusatorii cu atât mai puțin își pot forma argument acuma, când Compania greacă de mult a încetat de a mai exista, fiind-că tot aceeași ordinațiune provocându-se la ordinațiunea de sub Nr. 31 a enunțat, cum-că Românii, cari nu s'au primit în Companie, și cari conform epistolei de privilegiu nici pe viitor nu se pot primi, n'au drept de alegere, ér' în ordinațiunea de sub Nr. 31 s'a enunțat, cum-că susținerea bisericii și administrația ei, cu eschiderea Românilor, compete numai comunității bis. a grecilor. (Communitatem Graecam, cui soli, non autem Valachis, conservatis et administratio huius templi competit). Acesta a fost punctul de razim al comunității bisericii grecesci și legalitatea lui i-au recunoscut-o ordinațiunile mai înalte amintite, precum a recunoscut-o mai de timpuriu și guvernul reg. ardelean, când prin ordinațiunea sa din 1792 de sub Nr. 15, a cerut, să se facă votisare, dacă voesc, să mai țină pe preotul român său nu. La acesta votisare numai Grecii au luat parte și majoritatea cea mare, conform documentului de sub Nr. 16 a votat în contra ținerii preotului valach.

Liturgia română nici nu a putut, să ajungă la stabilitate, după ce Grecii, conform documentului de sub Nrul 9 nu au primit pactul de sub U. apărut în acest obiect, care a fost subscris numai de Dsanliu și Panaiot și după ce ordinațiunea cancelariei din 1797 de sub Nr. 3057 (sub Nr. 22) a enunțat: că trebuie să ne abținem dela ulterioarele dispozițiuni apărute în acest obiect (penitus recedendum). Din documentele procesului preste tot se vede, cum-că cmmunitatea bisericească nici când n'a renunțat la caracterul național-grecesc al bisericii sale, pre care l'a recunoscut deja în 1789 și contele Francisc Nemes, când pre basa invertigațiunii ținute de el, a opinat să declare biserică din cestiune conform doc. de sub X. de biserică grecescă, și pe care a recunoscut-o și ordinațiunea mai înaltă din 1790 de sub Z. f., în vreme-ce mai ales rescriptul reg. din 30 Septembrie 1796 de sub E. e., a declarat de proprietate grecescă, biserică clădită

pe cheltuelile Grecilor a demădat, ca acea biserică, să se lase la dispoziția Grecilor și în mod nefalsificabil a statorit caracterul național-grecesc a acelei biserici.

Tot în astfel de înțeles au dispus mai târziu și ordinațiunile mai înalte din anii 1835, 1844 și 1846 (de sub Nr. 39—41).

Românii brașoveni, după 32 de ani de la existența bisericii cu pâra, numai în anul 1820 au pășit pentru întâia dată cu pretențiunii, dar' Grecii au protestat în contra lor și Românii au fost respinși prin ordinațiunea guvernială din 10 Maiu 1821 de sub Nr. 2235, enunțându-li-se, că după ce Românii au biserici în afară de cetate, și frecărilor până atunci nu li se va pune capăt, până când în biserică Grecilor și preotul român îndeplinesce serviciul divin, er' biserică zidită cu cheltuēla Grecilor e a Grecilor și susținerea și cărmuirea aceleia nu-i privesce pe Români, ci numai pe Greci: biserică să se lase în posesiunea Grecilor, cu totală escludere a influinței Românilor, a preotului său capelanului român. (Nr. 35).

Ordinațiunile și dispozițiunile apărute în anul 1857 și mai în urmă, față de cari acușaii nici când nu au renunțat la caracterul național-grecesc al bisericii lor, în parte sunt provisorice, în parte nu s'au redicat la putere de drept și nu pot fi normative pentru o sentință judicială.

În ce privesce fundațiunile, apoi acelea s'au înflințat tôte după opoziția rescriptului reg. din 1796 de sub E. e., prin care s'a statorit caracterul național grecesc al bisericii până prin 1854, dintre acele fundațiunii acusatorii n'au cerut nici-una în petițiile lor, ca să se despartă din averea fundațională a bisericii său să le judece în formă de avere fundațională separată său ca parte din avere, și dreptul de proprietate respective de dispunere asupra lor conform intențiunii exprimate de către fundatori, compete bisericii cu pâra — pe basa motivelor corespundătoare din sentința opelată a tablei; notificăm tot aici încă în privința documentului de sub Iff, cum-că la interpretarea literilor fundaționale ale principelui Brancovean de sub Nr. 26., pe presumptivul său nepot nu l'a îndreptățit nici legea nici însuși fundatorul.

Pe basa tuturor acestora în înțelesul contra acțiunii acușaiilor a trebuit, să se recunoscă caracterul național grecesc al bisericii dela Sf. Treime din cetatea internă Brașov, și în urma acesteia a trebuit ca pe cale sentențială să se statorască dreptul exclusiv de proprietate a locuitorilor de conf. gr. or. și de națiune grecă, ca comunitate bisericăscă din cetatea internă Brașov asupra disei biserici și asupra tuturor averilor bisericăscă și fundaționale aparținătoare ei; ascepționările acușaiilor aduse sub titlul de resjudecata și prescripțiunea, să resping pe basa motivării sentinței forului judecătoresc al II-lea relativ la acesta. De sine se înțelege de altmintrenea, cum-că biserică și averea ținătoare



de ea se va administra prin reprezentanța comunității bisericești grecesci în înțelesul normativului existent și eorospundător cu intențiunea fondatorilor și pe lângă ținerea în stimă a dreptului suprem de supraveghere, precum și pe lângă ținerea în stimă a dreptului supremației bisericești, ce se cuvine în afacerile spirituale și disciplinare.

Acusatorii așa-dară au fost totaliter respinși și cu rugarea lor așternută pe cale acționară pentru susținerea liturgiei române și a preotului român, pentru-că comunitatea bisericească de caracter curat național grecesc nu se poate constringe, ca să sufere în biserica sa proprie a se susține preot și liturgiă în limbă streină. Acesta urmăzează de sine din punctul I. și II-lea al părții ordinative de mai sus a sentinței actuale, astfel încât trebuie numai să facem atenție pe incusatori la acesta cerere, cari și în apelațiunile lor cer cu urgență o dispozițiune hotărâtoare în privința preotului român și a liturgiei române.

De altmintrenea nu sufere îndoelă nici aceea, cum-că acusatorilor le stă în libertate de a restitui biserica cu numirea „Adormirea,” pe care conform Nr. 38 au clădit-o pe sâma lor în anul 1832 pe lângă concesiune mai înaltă în cetatea internă Brașov, dar pe care au părăsit-o în anul 1866.

Acea ordinațiune a sentinței prezente, conform căreia averea bisericească și fundațională este a se lăsa la dispoziția comunității bisericești grecesci și conform căreia acusatorii sunt deobligați de a se învoi cu rectificarea cărților funduare, urmăzează din eschisivul drept de proprietate, ce s'a statorit pe sâma comunității bisericești grecesci.

Acusatorii și în apelațiunea lor negă aceea, cum-că acușatii ar fi de naționalitate grecescă, cum-că unora ca atari sub titlul de naționalitate grăca li s'ar compete esclusivul drept de proprietate asupra bisericești și cumcă ar pute, pe temeiul naționalității lor, să formeze comunitate bisericească curat grecescă.

La acesta se observă, cumcă și din protocolul luat de Consistorul archidieceșan gr. or. din Sibiiu cu datul de 29 Ianuarie 1868 și adnexat la acțiune sub Pp. se vede, că în Brașov sunt per eminentiam și credincioși gr. or. de naționalitate grăcă (după acel protocol sunt 21 familii, 92 suflete). Pe acestia i-a citat în proces însși acusatorii — în persôna președintelui lor Anastasie Safrano, și acești credincioși gr. or. de naționalitate grecescă, cari trăesc în cetatea internă și esternă a Brașovului au figurat de acușatii în procesul actual. În interesul lor sună așa dară sentința prezentă și nu poate fi vorbă de persônele lor, cari se vor schimba seú de numărul lor, care se va spori seú va scăde, pentru-că urmăzează din noțiunea dreptului de corporațiune, cum-că totalitatea credincioșilor aflători în viață de confes. gr or. și de naționalitate grecescă din Brașov formează pentru prezent

și va forma și în viitor comunitatea bisericească dela biserica gr. or. dela Sf. Treime din Cetatea internă Brașov, și acesta comunitate bisericească, ca persoană juridică va trăi până și în persoana locuitorului celui din urmă gr. or. de naționalitate grecă, din Brașov.

Cheltuelile procesuale, având considerare la impregiurările procesului, s'a aflat cu cale a se sista în mod reciproc.

Budapesta, Mai 26 anul 1887.

Nr. 21612/1887.

### S e n t i n ț ă .

Sentința Curiei reg. ung. apărute sub Nr. 1100 din 1887 se inmanuează forma legalisată reprezentantului acuzatorilor d-lui Imre Hodossy și conform plunipotenței anecstate în copie legalisată la cererea acusaților de sub Nr. 21 668/87 se inmanuează sentința reprezentantului acusaților ales din nou d-lui adv. Victor Rhorer, tot asemenea se ordineză conform §. 187 al art. de lege 54 din 1868 a se retrimita documentele originale ale forurilor publice la locurile lor competente.

Budapesta, 30 Iunie 1887.

Secțiunea civilă a tribunalului reg. din Budapesta.

Nr. 21612/1887.

(L. S.)

**Szabó** m. p.  
președinte suplin.

Domnului **Imre Hodossy**,  
advocat în Budapesta,

95 a)

*Pré-onorate Domnule Protopresbitere!*

La întrebarea din raportul Pré-on. D-Tale din 15 a curentei Nr. 409 vii a răspunde: că ordinul consistorial din 7 a curentei Nr. 3625 B., încât privesce cultul dumnezeesc și disciplina parochială la biserica Stei Treimi din cetatea Brașov, după apriata îndrumare dată în acel ordin, este de a se publica și reprezentanței parochienilor greci dela acea biserică chiar pentru a nu se încerca vre-o schimbare în cele ale ritului și preste tot ale ordinii parochiale, fără prealabila aprobare a competenței superiorității bisericesci.

Sibii, în 18 Iuliu 1887.

**Miron Romanul** m. p.  
Archiepiscop.

## 96 a)

*An S. Hochwürden Herrn Bartholomäus Bajulescu*

provisorisch entsendeten Geistlichen an die griechischen Kirche „zur heiligen Dreifaltigkeit“ in der inneren Stadt Kronstadt hier.

Seine k. und k. apostolische Majestät, unser Allergnädigster König Franz Josef I. hat in der, von dem damaligen Kronstädter Obergespan Herrn Julius von Szentiványi unterm 14. März 1881 unter Zl. 113/881 intimirten Allerhöchsten Entschliessung d. d. Wien 14. Februar 1881 anzuordnen geruht — wörtlich wie folgt: (an. 94).

Zu Folge dieser rechtskräftigen richterlichen Entscheidungen hat im Sinne des oben am Eingange wortgetreu wiedergegebenen Wortlautes der Allerhöchsten Entschliessung Sr. Majestät, unseres Allergnädigsten Königes, Ihre Anstellung als romänischer Geistlicher an unserer griechischen Kirche „zur heiligen Dreifaltigkeit“, welche von Anbeginn an einen bloss provisorischen Charakter trug, nunmehr aufzuhören, sowie auch die Functionen der romänischen Cantoren und des Chor's fortan zu entfallen haben werden.

In Gemässheit der vorausgeschickten Ausführungen unter Berufung auf die mit dem G. A. IX/868 im §. 9. uns gewährleistete Autonomie in der Erlédigung unserer Kirchenangelegenheiten, beehren wir uns, Euer Hochwürden hiemit zu verständigen, dass wir Ihre, der Cantoren und des romänischen Kirchenchores Funktion an und in unserer griechischen Kirche „zur heiligen Dreifaltigkeit“ aufhören zu sehen wünschen.

Wir ersuchen Sie demnach achtungsvoll, Ihre, der Cantoren und des romänischen Kirchenchores weitere Funktion bei uns von heute an einzustellen.

Genehmigen Sie die Versicherung unserer vorzüglichen Achtung, mit der wir zeichnen

Kronstadt, am 1. November 1887.

Die Kronstädter innerstädtische griechische Kirchengemeinde „zur heiligen Dreifaltigkeit“ durch die Curatoren:

**Anastas I. Safrano.**

**Johann Paraskeva.**

**Const. Triandaflides.**

Copia.

*Hochwürdiges Protopresbyteralamt!* -

Wir haben die unterm 22. Juli l. J. unter Nr. 405/887 uns zugesendete geehrte Zuschrift, welche sich auf den hohen Erlass des hochlöblichen erzbischöflichen Consistoriums vom 7. Juli l. J. Nr. 3625 beruft, erhalten.

Nach genommener Einsicht in dieselbe wünschen wir, zur Vermeidung von Irrungen Folgendes zu bemerken.

So wie wir bisher stets bemüht gewesen sind, den Gesetzen und den uns angehenden, d. h. uns rechtsgiltig verbindenden hohen behördlichen Verordnungen Gehorsam zu erweisen und sie pünktlich zu befolgen, so werden wir auch *nach* diesem in dieser Gewohnheit verharren.

Wir werden insbesondere, was das in dem uns vorliegenden hohen erzbischöflichen Consistorial-Erlasse zum Zielpunct genommene *Vermögen* unserer griechischen Kirche „zur heiligen Dreifaltigkeit“ anbelangt, uns stets genau innerhalb der Grenzen unserer durch den hohen Landesgesetz-Artikel IX 868 (§. 9); sowie durch das Urtheil der hohen k. Curie vom 26. Mai l. J. Zhl. 1100 887 uns gewährleisteten Rechte, bewegen.

Allein was die in dem hochgeehrten Erlasse abermals wiederkehrende irrige Voraussetzung, (welche übrigens im directen Gegensatze zu der in allen 3 Instanzen gleichmässig lautenden richterlichen Entscheidung steht), anbelangt: als ob die Gemeindeglieder (Parochiani) und somit auch die Repräsentanten unserer Pfarrgemeinde aus den Angehörigen zweier Nationalitäten, nämlich aus Griechen und Rumänen beständen, können wir nicht umhin, diese willkürliche und jetzt durch rechtskräftige richterliche Entscheidungen als unstatthaft erklärte Annahme, ernst zurückweisen.

In Hinricht der anderen im vorliegenden Erlasse ausgesprochenen Meinung aber, dass nach den canonischen Institutionen der im ungarischen Reiche anerkannten gr. or. Kirche gar keine Veränderungen in unserer heil. Dreifaltigkeitskirche in Betreff dessen, was den Gottesdienst und die Parochialdisciplin anbelangt ohne vorläufige Genehmigung der competenten kirchlichen Oberhoheit vorgenommen werden dürften, ergreifen wir gerne diese Gelegenheit zu erklären, dass wir so wie bisher auch *nach* diesem das dem hochwürdigsten Herrn Erzbischof und Metropoliten „in spiritualibus et disciplinaribus“ über unsere geistlichen zustehende Aufsichtsrecht strenge beobachten und beobachten lassen werden.

Im Übrigen jedoch stehen wir fest auf dem Boden des §. 9 des bereits citirten Gesetz-Artikels IX/868 und wir werden die erst kürzlich:

1. durch Urtheil des löbl. kön. Budapester Gerichtshofes vom 17. Juni 1886 Zhl. 16762.

2. durch Urtheil der hochlöbl. kön. Gerichtstafel in Budapest d. d. 11 November 1886 Zhl. 34315.

3. und endlich durch Urtheil der hohen kön. Curie d. d. 26. Mai 1. J. Z. 1100 „*im Namen Seiner Majestät des Königs*“ für uns geschaffene Rechtsbasis in keiner Weise aufgeben oder verlassen.

Es sei uns zum Schlusse noch gestattet, der begründeten Hoffnung Ausdruck zu verleihen, dass wir die durch Landesgesetz und rechtskräftiges richterliches Urtheil uns garantirten Rechte fortan ungestört und uneingeschränkt werden ausüben können.

Wir bitten dieses hochwürdige gr. or. Erzpriesteramt I, diese unsere Aeusserung im ämtlichen Wege dem hochlöblichen gr. or. erzbischöflichen Consistorium zur Kenntniss zu bringen.

Kronstadt, 6/18 August 1887.

Die Curatoren der Kronstädter innerstädtischen griechischen Kirche „zur heiligen Dreifaltigkeit“.

**Anastas I. Safrano** m. p.

**Johann Paraskeva** m. p.

**Const. Triandafilides** m. p.

Nr. 465 887.

Pentru conformitate cu originalul.

Braşov, în 14 August 1887.

Oficiul protopop. gr. or. al Braşovului I.

**Ioan Petricu** m. p.  
protop. ca adm.

96 a)

Copia. Nr 67/887.

*Onorat Căpitanat oraşenesc!*

De 30 de ani încôce fac serviciî de preot la biserica Stei Treimi din Cetatea Braşovului, ără dela anul 1868 încôce instalat fiind de paroch român la numita biserică, am servit împreună cu preotul grecesc, Dositeiu Georgiu, ținând după orânduela Archiepiscopului din Sibiiu servițiul divin într'o săptămână cu limba românească și în cealaltă săptămână preotul grecesc în limba grecăscă.

Conform acestei ordine astăđi, adecă în 5 Noemvre a. c. la 3 ore ar trebui să-mî încep serviciul în limba română. Fără a se fi luat vre-o dispozițiune politică saŭ bisericească Curatoriî greci prin hârtia lor cu datul de astăđi mă oprese de a-mî împlini datoria ăicând, că nu mă admit în biserică.

Eü privesc în această procedere o oprire nelegală și pentru a puté sustiné Status quo, mă rog de Onoratul Căpitanat orășenesc, să dinevoéscă a-mi da asistență, ca să mi se înlesnéscă împlinirea datorii mele, adecă: ținerea serviciului divin la biserica Sf. Treimi din Cetatea internă a Brașovului.

Sum al Onoratului Căpitanat orășenesc cu tótă stima  
Brașov, 5 Nov. s. n. 1887.

**Bart. Baiulescu,**  
paroch gr. or. în Cetate.

Copia. Zhl. 6548/887.

### B e s c h e i d .

Dem instehenden Gesuche um polizeiliche Assistenz zum Zwecke der Ermöglichung einer Abhaltung des Gottesdienstes in der griechischen Kirche der inneren Stadt kann nicht Folge gegeben werde, der die Stadthauptmannschaft nicht berechtigt ist, in einer Angelegenheit, welche bereits durch gerichtliches Urtheil entschieden ist, ohne Requisition des kompetenten Gerichtes zu intreveniren, wovon der Herr Gesuchsteller hiermit in Kenntniss gesetzt wird.

Kronstadt, den 5-ten Nov. 1887.

Die Stadthauptmannschaft

**Hiemesch m. p.**  
Stadthauptmann.

Sr. Hochwürden

Herrn Bartholomäus Baiulescu,  
griech. or. Pfarrer.

Hier.

96 b)

460.—1887 évi ügyszám.

### T a n u s i t v á n y .

Én Maager József brassói királyi közjegyző ezennel tanusitom, hogy Baiulescu Bertalan ur görök keleti román lelkész és brassói lakos megkeresése folytán nevezett lelkész ur és az előttem személyen Strevoiu Miklos ur hites ügyvéd és Petrescu Petra pénzintézeti főpénztárnak ur jelenlétükben Parascheva János és Triandafilides mindketten a brassói belvárosi görök egyház gondnokai és brassói lakósokkal helytt Brassóban a lópiaczon 34 házszám alatti udvarban lévő görök keleti a „Szentháromság“hoz címzett templom főajtója közelében a mai alóírt napon délutáni három óraker a következő nyilatkozatot:

„Nach dem in der Kirche zur heiligen Dreifaltigkeit in  
 „der innern Stadt Kronstadt seit dem Jahre tausend acht-  
 „hundert achtundsechzig in Folge der erflossenen Consistorial-  
 „Verordnungen abwechselnd eine Woche in romänischer und  
 „eine Woche in griechischer Sprache der Gottesdienst bis  
 „jetzt ununterbrochen celebrirt wurde, nachdem mit dem  
 „heutigen Tage das ist Samstag den fünften November 1887,  
 „3 Uhr Nachmittags nach dem bis jetzt bestandenen Usus  
 „die Woche des romänischen Gottesdienstes beginnt, so er-  
 „suche ich die Herrn Kirchen-Curatoren Herrn Johann Pa-  
 „rascheva und Herrn Constantin Triandafilides zur Abhaltung  
 „der heutigen Abendandacht und zur Fortsetzung des Gottes-  
 „dienstes nach bisherigen Usus mir den Kirchenschlüssel aus-  
 „zufolgen, rücksichtlich mir die griechische orientalische Kirche  
 „zur heiligen Dreifaltigkeit“ in der inneren Stadt Kronstadt  
 „zu dem oben gedachten Zwecke, das ist zur Ausübung meiner  
 „geistlichen Funktionen offen zur Verfügung zu stellen“.

Élő szóval közölte és hogy erre Parascheva János ur,  
 Triandafilides Constantin ur helyeslése mellett a fennt nevezettek  
 és az időközben oda érkezett Sterian George és Budnar Zosim  
 román egyházi kántorok és brassói lakosok jelenlétükben a követ-  
 kező vállaszt adta; és pedig azon kijelentéssel, hogy ezen vál-  
 lasznak a tanusítványba való felvételébe beleegyezik:

„Wir erklären auf obige Aufforderung, dass wir auf  
 „Grund des vom königlichen obersten Gerichtshofe als letzter  
 „Instanz in unserem Rechtsstreite mit der romänischen Kir-  
 „chengemeinde in Kronstadt erflossenen rechtskräftigen Urtheiles,  
 „mittest welches das Eigentum an dieser Kirche und deren  
 „Vermögen ausschliesslich der griechisch nationalen Kirchen-  
 „gemeinde in Kronstadt endgiltig zugesprochen wurde, dem  
 „Herrn romänischen Pfarrer Bartolomäus Baiulescu die Aus-  
 „folgung der Kirchenschlüssel behufs Eintrittes in dieselbe  
 „verweigern und es sowohl jetzt, als auch in Zukunft nicht  
 „gestatten werden, dass in unserer griechisch nationalen  
 „Kirche ein Gottesdienst durch einen nicht griechischen  
 „Pfarrer und in einer nicht griechischen Sprache abgehalten,  
 „oder eine sonstige geistliche Funktion vorgenommen werde“.

Kelt Brassóban ezernyolczszáznyolczvanhetedik évi november  
 hó ötödik napján.

Díjjegyzék:

(L. S.)

Maager József,  
 kir. közjegyző.

időszerinti munkadíj  
 4 órára . . . 8 frt. — kr.  
 írásdíj . . . — „ 80 „  
 táv. díj . . . 1 „ — „  
 bélyeg . . . — „ 50 „

Összesen 10 frt. 30 kr.

## 97.

**E s t r a s**

din protocolul luat în ședința Comitetului parochial la  
1/13 Septembrie 1892.

Nr. 49. Să se prezintă sentința Curiei regie din Budapesta cu datul 5 Iulie Nr. 4390 adusă în procesul Grecilor contra Românilor din Brașov-cetate pentru pretensia de 11,989 fl. 12 cr. v. a., suma, care s'a fost plătit funcționarilor bisericești români dela anul 1881 până la Octombrie 1887 din cutia bisericii Sf. Treimi din Cetatea Brașovului. Pre lângă suma de sus se osândește comuna română, să plătească și interesele ei în suma de 1878 fl. v. a. Spesele procesuale de 300 fl. și ale intabulării de 48 fl. la oaltă 14,215 fl. 92 cr. v. a.

Comitetul parochial autorizează Epitropia parochială, să plătească suma de 14,215 fl. 92 cr.

Suma de sus — se decide a se lua împrumut dela fundațiunea Jugaiiană cu 5% pre lângă obligațiune în totă regula.

Plătindu-se acea sumă, să fie rugat D-l notar Petru Nemeș să facă pașii necesari, pentru destabilizarea pretensiei de sus de pe realitățile parochiei.

D. u. s.

*Comitetul parochial.*

## 98.

**E s t r a s**

din protocolul Sinodului parochial extraordinar gr. or. din Cetatea Brașovului ținut în 15/27 Noembrie 1887 sub presidiul ordinar.

Nr. II. Prin sentința Curiei regie din 26 Mai Nr. 1100/887 eșită în procesul purtat de către Românii și Grecii țitori de biserica Sf. Treimi din Cetatea Brașovului, pentru a fi recunoscuți de membri ai bisericii, au fost respinși și cu petitul lor, căci biserica Sf. Treimi s'a recunoscut de național grecescă.

În urma acestei sentințe parochienii români au ajuns în trista pozițiune, să perdă și dreptul de a folosi limba lor în biserica Sf. Treimi, care s'a folosit dela anul 1787 până la anul 1818 și dela 1857 până la Oct. 1887, când Curatorii greci au oprit pe preotul român, să îndeplinească funcțiunile bisericești fără să aibă vre-o hotărîre dela autoritățile bisericești, era la cerere Poliția orașului de a sprijini ordinea, a declarat: că nu e competentă a se amesteca. Astfel hotărîrile canonice ale Ven. Consistor Nrii 85/868 și 647/869, prin cari s'au reîntrupat Românii gr. or. din Brașov-Cetate la Sf. Treime, nu se mai coesideră.



Spre a se delătura volnicia și anarhia în cele rituale bisericesci, Ven. Consistoriū la 19/31 Iulie Nr. 3861/887 a luat următorul conclud: „Fără o prealabilă hotărîre a Superiorității bisericesci nu se pôte face în cele rituale interne ale bisericii Sf. Treimi nici-o schimbare“. Acest conclud nu se consideră. Astfel creștinii români gr. or. sufer greū în lipsele lor sufletesci: Sf. liturgie și Sf. taine nu se pot sêvêrși; și dumneđeasca slujbă nu o pot asculta.

Nr. VII. Propunerea I-a a Comitetului de a se aproba pașii făcuți de Comitet prin o petițiã cãtră Escelenția Sa Metropolitul nostru, cerënd a se susține limba română în biserica Sf. Treimi și a se opri preotul grecesc de a sluji în sêptemăna preotului românesc. Sinodul apróbã.

Nr. X. D-nul Simeon Damian, din motivul, cã pozițiunea în care aū devenit Româniū gr. or. din Brașov-cetate e nesuportabilã, cãci nu se pot folosi de cele religiöse, propune și Sinodul decide:

Comitetul parochial se însãrcinézã a trimite o deputațiune de doi membri pe spesele lor la Sibiiū, ca sã dea Escelenției Sale Metropolitului nostru și Ven. Consistoriū lãmuriri, zorind petițiunea, ce se va înainta de acest Sinod parochial.

D. u. s.

B. Baiulescu m. p.  
președ.

Nicolae Pilția m. p.  
notar.

S'a verificat în 18/30 Noemvre 1887.

George B. Pop m. p.

Nicolae T. Ciurcu m. p.

## 99.

În ședință Comitetului parochial din 13/25 Februar 1888 s'a cetit depeșa Escelenției Sale Metropolitului nostru de cuprinsul urmãtor:

„Face-ți cu binecuvântarea mea sfințirea apei și punerea antemisului cât mai simplu, apoi folosiți capela din cimiter pentru oficiile sacre“.

*Miron Romanul.*

Comitetul hotãresce, fãcându-se cele îndatorate în depeșa Archiepiscopului nostru, duminică 14/26 Februarie 1888 sã se începã a se ține serviciul divin in capela din cimiterul din Gróverı.

## 100.

### E s t r a s

din protocolul Sinodului parochial ținut în 28 Februarie 1888 sub presiulul ordinar.

Nr. 9. Considerând, cã dupã patru luni de țile încă nu a primit Comitetul nici-o rezoluțiune la petițiunile înaintate pentru

reintroducerea serviciului divin în limba românească în biserica Sf. Treimi, considerând, că Escelenția Sa Metropolitul nostru Miron Romanul a orânduie a-se ține pentru Români gr. or. serviciul divin în capela cimiteriului din Groverî, care nu corespunde unei biserici; considerând, că casele parohiale Nr. 558 din Têrgul-grâului fiind vechi, s'au derăpănat și nu aduc chiriile corespunzătoare, Comitetul propune și Sinodul — după o desbatere serioasă — decide :

a) Sinodul parochial autorisază pe Comitetul parochial, să facă colecte între Români gr. or. din Brașov, pentru zidirea unei biserici române gr. or. din Brașov în cetatea internă a Brașovului după dorință fundatorilor.

„Să se clădească o biserică română gr. or. în Têrgul-grâului și tot odată să se rezidască casa parochială“.

b) Sinodul autorisază Comitetul parochial, să facă planurile și devisele necesarii pentru clădirea biserice și a casei parohiale Nr. 558, pe cari să le pună la timpul seii Sinodului spre aprobare.

D. u. s.

B. Baiulescu m. p.,  
președinte.

Nicolau Pilția m. p.,  
notar.

S'a verificat prin

Ioan T. Popovicî m. p.

N. Petra Petrescu m. p.

101.

Veđi anecsa 54.

102.

### E s t r a s

Din protocolul Sinodului parochial ținut în 6. Februarie 1894 sub presiul ordinar Nr. 8. Comisiunea recomandă propunerea a 3-a a Comitetului și Sinodul decide: Comitetul pentru cele 2700 v. banii fondului zidirii biserice este împuternicit, să contracteze un împrumut hipotecar de două-deci-și-cinci de miî fiorinî v. a. dela Sparcassa Brașovului întabulat pe casele parohiale Nr. 5 (558 v.).

D. u. s.

B. Baiulescu m. p.  
preș.

Nicolau Pilția m. p.  
notar.

S'a verificat în 11. Faur 1894 pin

P. Nemeș m. p.

Nicolau Strêvoiu m. p.

Aprobarea acestui conclus se vede în anecsa 108.

## 103.

**E s t r a s**

din protocolul Sinodului parochial ținut în 21 Februarie 1893. sub  
presidiul ordinar.

Nr. 9. Sinodul primesce propunerea Comitetului și decide:  
a să primi planul și preliminarul de spese propus de Comitet și  
făcut de arhitectul G. Bruss, pentru zidirea unei biserici române  
gr. or. cu turnul în fruntea casei și a pieței Cetății Brașovului,  
după modelul bisericii grecești din Viena, împreună cu rezidirea  
caselor parohiale Nr. 5. nou, 558 vechi.

Devisele pentru clădirea bisericeii . . . . .	16,260.75 fl.
și pentru clădirea casei parohiale . . . . .	30,488.37 fl.
și a casei din fundul curții . . . . .	4,509.81 fl.

Suma totală 51,259.48 fl.

Se împuternicesc Comitetul parochial a face pașii prescriși  
spre a câștiga licența de zidire dela Autoritățile bisericești și  
politice.

Doând licența de zidire și având sumele preliminate, să  
autorizeze Comitetul a începe însași zidirea, înțelegându-se mai întâi  
cu chiriașii caselor, cari vor ave contract și pe anii viitori a-le  
folosi. Colecta pentru zidirea bisericii să se continue.

D. u s.

**B. Baiulescu** m. p.  
preș.

**Nicolau Pilția** m. p.  
notar.

Să verifice:

**N. Strėvoiu** m. p.

**Lazar Nastasi** m. p.

Planurile și devisele bisericii și ale casei parohiale le-a probat  
ven. Consistor sub Nr. 3818—1894 Epitr. și Inc. Magistrat sub  
Nr. 1769—1894.

**E s t r a s**

din protocolul Sinodului parochial ținut în 6 Februarie 1894 sub  
presidiul ordinar.

Nr. 8. La propunerea Comisiunii Sinodul decide: Comitetul  
este împuternicit, să contracteze un împrumut hipotecar cu  
amortisațiune de 25000 fl. dela un institut de banii elocați pe  
casele parohiale Nr. 5. (558 v.).

D. u s.

**B. Baiulescu** m. p.  
preș.

**Nicolae Pilția** m. p.  
notar.

S'a verificat:

**P. Nemeș** m. p.

**Nicolae Strėvoiu** m. p.

## 104.

## A P E L.

Pe la finitul seculului trecut, pe timpul stăpînirii *liberalului și iubitorului de dreptate Iosif II-lea*, mai mulți creștini ortodocși români și greci, cetățenii și locuitorii în cetatea internă a Brașovului, după multe lupte, ridicară în numita cetate o biserică ortodocsă pentru toți creștinii ortodocși, fără deosebire de naționalitate, în spețial pentru Români și Greci, sub numele: „*Biserica Sfintei Treimi*“.

Zidirea bisericii se termină în anul 1788. Serviciul divin se celebra alternativ, în limba română și grăcă, până atunci, până când se primiră în sinul acestei biserici și companiștii greci.

În cetatea Brașovului se afla pe atunci, afară de cetățenii ortodocși indigeni, și așa numita companiă privilegiată grecă, ai cărei membri nu erau cetățenii ai statului austro-ungar, ci sudiți otomani de legea ortodocsă, cari încă din seculul al XVI-lea câștigară unele privilegii pentru purtarea negoțului levantin și aveau în cetatea internă a Brașovului, într'o clădire privată, o mică casă de rugăciune.

Din ordin mai înalt această casă de rugăciune a companiștilor fû casată, *eră membrii ei fură încorporați la nou-înființata biserică a cetățenilor*. Întrând companiștii în biserica cetățenilor, la a cărei înființare ei *nu dăduseră nici-un ban*, nu se mulțamiră a fi egal-îndreptățiți cu cetățenii, de cari și pentru cari se înființase biserica, ci preținseră *exclusivul drept de dispozițiune asupra bisericii și asupra afacerilor bisericesci*, motivând această nedreptă și absurdă pretensiune cu aceea, *că numai ei sunt privilegiați și că numai ei au fost până atunci în drept de a avé biserică și casă de rugăciune în cetatea internă a Brașovului*. Totdeodată pretindeau companiștii cu stăruință *eschiderea limbei române din biserică*. Deoarece fundatorii bisericeii, în parte mare Români, voiau cu orice preț a *păstra limba română în biserică*, se încinse între cele două partide, cari din cetățenii și companiști se transformară acum în partida română și grăcă, un proces, care a durat, cu puțină întreruperi, un secul întreg, adecă dela 1788 până la 1887. Anchete preste anchete urmară.

Deore-ce înainte de anul 1848 biserica ortodocsă română din Transilvania nu era egal-îndreptătită cu celelalte biserici, ci numai suferită; de aceea toate anchetele se făceau de autoritățile statului; ele aduceau și hotăriri în această afacere curat bisericăscă. Aceste hotăriri se perondară aprópe un secul, dând drept când Românilor când Grecilor.

La anul 1868 biserica ortodocsă română din Transilvania fû recunoscută prin lege de egal-îndreptătită și autonómă. Români din cetatea Brașovului nu întârziară de a cere dela organele

bisericeii autonome, să rezolveze chestia lor bisericească. Acesta se și întâmplă printr'o hotărîre a Consistoriului-archiepiscopesc din Sibiiu. Pe baza Canónelor și a actelor fundamentale *biserica Sf. Treimi a fost declarată de românească-grecască, cu limba de serviciu românească și grecască*. Biserica și averea ei a fost încredințată creștinilor români și greci, ca să o administreze pe baza principiului de paritate.

Acum începură protestele și recursurile Grecilor la ministerul unguresc de culte, după cari urmărară anchete preste anchete și ordinațiuni peste ordinațiuni, până-ce în fine la anul 1880 printr'un rescript regesc se regulă chestiunea bisericeii în mod provisoriu astfel, că *limba românească* fii admisă în biserica Sf. Treimi *ca egal-îndreptățită cu cea grecască*, ăra administrațiunea averii bisericeii se încredință unei comisii compuse din Români și Greci.

Resolvirea definitivă fii rezervată unei hotărîri ulterioare judecătorești. Spre acest scop fii adus în anul 1881 un articol de lege, prin care *rezolvirea acestei chestiuni curat bisericești* se avisază tribunalelor. În anul 1882 s'a esoperat dela Maiestatea Sa Impăratul și Regele un rescript, prin care se dispune, ca afacerea noastră bisericească să fie judecată de tribunalul din Budapesta. În fine ministrul unguresc de culte și instrucțiune publică, prin ordinațiunea sa din același an, dispune, ca Români ortodocși dela biserica Sf. Treimi din cetatea Brașovului, cari nu cereau schimbarea situațiunii create prin Inaltul rescript regesc, *în termen de 6 luni să începă procesul pe cale judecătorească* pentru comproprietate la numita biserică și la averea ei, fiind-că la din contră atât biserica cât și averea ei va fi predată exclusiv în posesiunea Grecilor.

Prin această ordinațiune ministerială Români au fost puși în dilemă, ca seii să începă proces în contra Grecilor, seii să resigneze la dreptul lor la acea biserică.

Români ortodocși din Cetatea Brașovului, pe deoparte nevoind, ca biserica și averea ei să între în exclusiva posesiune a Grecilor, ăra pe de altă parte basați pe dreptatea causei, se resolvară a începe procesul în contra Grecilor.

Dar *decepsiunea lor fii amară!* Deși în decursul procesului prin acte autentice era constatat neîndoielnic, că biserica din chestiune fii înființată de Români și de Greci pentru *Români și Greci ortodocși*, totuși *Români în toate trei instanțele fură respinși* cu cererea lor de a fi admiși ca membri ai bisericeii Sf. Treimi ăra *biserica a fost declarată prin sentințele judecătorești în mod definitiv de „biserică națională-grecască*, va să dică de proprietate exclusivă a acelor câteva familii grecesci, ce se află în Brașov. Prin aceste sentințe a fost declarată de avere „națională-grecască“ și donațiunea fericitului principe român Grigorie Basarab de

Brancovean în preț de preste trei sute de mii florini, lăsată în administrațiunea acestei biserici spre scopuri culturale și umanitare pentru toți creștinii din Brașov, fără deosebire de naționalitate.

Prin această rezolvire atât de neașteptată a cauzei noastre bisericesci Comuna română bisericescă a primit o *lovitură grea*, *lovitură de mörte*. Acea Comună română bisericescă odată înfloritoare, care o parte însemnată din averea sa a jertfit'o pentru înființarea gimnasiului și a celorlalte școle românești din Brașov, era cealaltă parte de avere a fost înghițită de cheltuelile cele mari ale unui proces atât de lung și costisitor; acea comună română nu are biserică, nu are avere și este în primejdie de a pune cu totul.

Ea de sine nu se mai pöte ridica la pozițiunea, ce-ı compete. Membrii ei, în parte mare comercianți, prin războiul vamal și în consecvență prin ruinarea negoțului din Brașov odată înfloritor, sunt reduși în averea lor. Cu töte acestea, pentru a-și înflința o biserică demnă pentru un oraș ca Brașovul, Româniı din Cetatea Brașovului n'aü fost nepesători, ci ei aü colectat între sine o sumă öre-care destul de considerabilă pentru împrejurările lor de astăzi, însă cu mult prémică, pentru a coröspunde scopului. În această tristă, chiar desperată situațiune, apelăm la bunul simț și la generositatea connaționalilor și coregionalilor noștri din töte părțile pentru ajötöre, avënd voe dela Ven. Consistoriü archidiecezan Nr. 3444 a. c. (1889).

Avem mare lipsă de ajutor și încă de însemnat ajutor.

Să nu se trecă cu vederea, că biserica română din Ungaria are cu totul altă însemnătate decât în alte părți, de öre-ce la noi biserica este singurul teren legal pentru desvoltare în viața națională românească; era în spețial Comuna română bisericescă din Cetatea Brașovului, după aședămintele bisericeı noastre constituționale, este chemată a administra gimnasiul, școlele reale și comerciale. Comuna bisericescă fără biserică nu pöte esista.

Desființarea comunei bisericesci ar fi o adevărată calamitate pentru cultura poporului nostru din Brașov.

Pentru ajötöre sunt rugați toți amicii înaintării culturii românești.

Ne rugăm ca contribuiriile să se adreseze președintelui Comitetului parochial, Părintelui B. Baiulescu în Brașov.

Brașov, 15/27 Maiü 1889.

*Comitetul parochial român ortodocs din Cetatea Brașovului:*

Bartolomeiü Baiulescu, m. p.  
președinte.

Petru Nemeș, m. p.

Nicolae T. Ciurcu, m. p.

Nicolae Strevoiu, m. p.

I. G. Ioan, m. p.	Petra Petrescu, m. p.
Dimitrie Stănescu, m. p.	Simeon Damian, m. p.
Diamandi I. Manole, m. p.	Ioan Popea, m. p.
Constantin I. Poppasu, m. p.	Petrache M. Zănescu, m. p.
George B. Popp, m. p.	Nicolae Pilția, m. p. notar.

## 105.

**E s t r a s**

din raportul Comitetului parochial despre afacerile bisericesci din anul 1892.

2. Ceea-ce privesce prima datorie a parohiei: Cultivarea și înaintarea religioasă între membrii parohiei, Comitetul trebuie să tragă atențiunea Sinodului parochial, că acesta nu este cum ar trebui să fie. Causa este lipsa unei biserici parohiale în internul parohiei. La capela din cimiter, care se folosește provisoriu pentru cele religioase parochienii, nu vor a sevărsi cununii, boteze și serviciul dăvin, fiind în depărtare, pe timp nefavorabil este de puțină parochienii cercetată. Astfel ei se deprind a nu cerceta biserica, prin ceea-ce religiozitatea decresce. Altfel chemarea dâșilor, după poziția lor este, să fie în cele religioase esemplu poporului de jos.

Din colecta îndatorată de Sinod a se face pentru zidirea unei biserici române gr. or. în centrul Brașovului aū întrat la Comitet 10,027 fl. 56 cr. Subscrierile parochienilor pentru zidirea unei biserici arată suma de 26,800 fl.

Din cele premise rezultă, că cestiunea principială, cu care s'a ocupat Comitetul în decursul anului, a fost zidirea unei biserici parohiale în internul Cetății Brașovului. Acastă biserică nu e reclamată numai de interesele mari religioase, ci și de demnitatea Comunei noastre bisericesci și de interesele școlilor centrale române gr. or.

Având în vedere apelurile adresate cătră bunii Români din toate părțile și colectele făcute este urgent reclamată zidirea ei. Atât zidirea bisericii, cât și rezidirea caselor parohiale dărîmate reclamă imperativ a se lua un conclus.

Brașov, 12 Februarie 1893.

*Comitetul parochial.*

Zl. 1769/894.

## E r k e n n t n i s s .

Von Seite des Kronstädter Stadtmagistrates als Baubehörde wird der gr. or. Kirchengemeinde der innern Stadt, welche an Stelle *der baufälligen und feuergefährlichen* Realitäten sub Nr. 5 auf der Kornzeile ein Pfarrhaus, eine Kirche und ein Wohngebäude aus solidem Ziegelmaterial mit feuersicherer Eindeckung laut den vorgelegten Bauplänen zu erbauen beabsichtigt, auf Grund der am 1. Februar l. J. an Ort und Stelle vorgenommenen baucommissionellen Verhandlung und des abgegebenen Commissions-Gutachtens, die Bewilligung zu dieser Bauführung unter nachstehenden Bedingungen erteilt und zwar:

I. Dort, wo gegen die Nachbarn gemeinschaftliche Mauern sind, müssen eigene Mauern aufgeführt werden.

II. Die Interessen der Nachbarn sind strenge zu wahren.

III. Die Bestimmungen der Bauordnung, insbesondere betreff Abreißen der Gebäude, Ablagerung der Materialien, Schutz vor Belästigung durch Mauerschutt u. s. w. sind genau zu beachten.

IV. Nach Vollendung des Baues jedoch vor Benützung desselben ist hieramts die Anzeige behufs ämtlicher Revision zu erstatten.

V. Diese Baubewilligung erlischt nach Verlauf von zwei Jahren.

VI. Sind die folgenden besonderen Bedingungen genau zu erfüllen u. z.

### A. Betreff des Pfarrhauses.

1. Als Baulinie ist die gerade Verbindungslinie zwischen der rechten Ecke des Hauses Nr. 6 und der linken Ecke des Hauses Nr. 4 beizubehalten.

2. Der durch das Portal von Maximum 1 m. Breite einzunehmende Strassengrund ist mit 5 fl. per 1 □ m. an die Stadtcommune zu bezahlen.

3. Sind die Nachbarmauern zu ebener Erde, welche als Widerlage der Traversenplatzl dienen, 1½ Ziegel dick herzustellen.

4. Ist die Senkgrube vollkommen wasserdicht, in einer Entfernung von 1 m. von der Nachbargrenze auszuführen.

5. Sind bei den Feuer- und Giebelmauern Verstärkungspfeiler herzustellen.



6. Ist die Resistenzrechnung über die den Thurm tragenden Traversen vor Ausführung des Baues beizubringen.

### B. Betreff der Kirche.

1. Ist der statische Nachweis bezüglich der Widerstandsfähigkeit der Umfassungsmauer gegen Umsturz, der Tragfähigkeit der Gewölbe, der eisernen Säulen, der Galleriedecken, sowie der den Thurm tragenden Traversen noch vor Ausführung des Baues beizubringen.

### C. Betreff des rückwärtigen Wohnhauses.

1. Sind die Stiegenhausmauern  $1\frac{1}{2}$  Ziegel dick auszuführen.

Endlich darf das Zifferblatt am Pfarrhause nur dann ausgeführt werden, wenn auch eine Uhr hergestellt wird, und ist die Verwendung von guten bei der Abtragung des Gebäudes zu gewinnenden Ziegeln nur dann gestattet, wenn dieselben in Cementmörtel gelegt werden.

Kronstadt, am 10. Februar 1894.

Der Stadt-Magistrat

**Brennerberg,**  
Bürgermeister.

**Boyer,**  
Ob-Notär.

107.

Nr. 1176 Epitr.

### *Pré-Onorate D-nule Protopresbitere!*

La raportul Pré-On. D-Tale Nr. 100/895, prin care subșternă conclusele Sinodului parochial din Brașov-cetate, privitoare la zidirea bisericeii și a caselor parochiale Nr. 5 din Târgul-grăului, precum și la contragerea unui împrumut de 25,000 fl. dela cassa de păstrare de acolo, primescî însărcinarea, a încunociința Comitetul parochial de acolo, că: *acest Consistoriü dă curs liber acestei afaceri sub esclusiva răspundere a Sinodului parochial concernent.*

Sibiiü, din ședința Senatului epitropesc, ținută la 11 Februarie, 1895.

Consistoriul archidieceșan.

**Dr. Ilarion Pușcariu m. p.**  
Archim. și Vicariü Archiepisc.

**Dr. Remus Roșca m. p.**  
secretariü.

Nr. 210/895.

Pentru conformitate cu originalul.

Braşov, în 18 Februarie 1895.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Braşovului

(L. S.)

Ioan Petric, protopop.

108 a)

**E s t r a s**

din protocolul Sinodului parochial ținut în 12/24 Februarie 1895.

Nr. 12. La propunerea Comisiunii, Sinodul decide: Să autorizeze Comitetul parochial, să începă zidirea bisericii și a casei parohiale în anul acesta după planul și devisele aprobate de Ven. Consistoriū. Să însărcineze Comitetul, să adapteze după planul prezentat și casele din fundul curții, ca să fie mai rentabile.

Nr. 14. Propunerea Comitetului, de a se încheia contract în urma concurselor publicate cu antrepronorul cel mai preferit, se primesce și se îndatoréază Comitetul a încheia acel contract după condițiunile prescrise la zidire.

Nr. 15. Pentru controlarea zidirei, Comitetul propune și Sinodul decide: Să conrede controlarea zidirei bisericii și a caselor parohiale Nr. 5 din Têrgul-grâului unei Comisiuni numite: „Comisiunea de zidire“ în persónele Domnilor: *Petru Nemeș, Tache Stănescu, Constantin de Steriū, George B. Pop, Dr. George Baiulescu și N. Fluștureanu*, epitrop, care are misiunea a îndeplini controlarea după planurile generale și devisele aprobate și după condițiunile de zidire, cari s'aū primit de Sinodul parochial.

Nr. 16. Comisiunea propune și Sinodul decide. Să apróbă onorar arhitectului Gustav Bruss 800 fl. pentru planurile și devisele făcute pentru clădirea bisericii și a caselor parohiale, prelucrate în trei rânduri și pentru planurile detaiate.

Nr. 17. Arhitectul Gustav Bruss se alege de conducător al zidirilor bisericii și a caselor parohiale cu onorarul de 800 fl. cu acea, că are să fie sub ascultarea comisiunii de zidire.

**Bartolomeiū Baiulescu** m. p.  
președinte.

**Ieronim G. Barițiu** m. p.  
notar.

S'a verificat prin:

**N. T. Ciurcu** m. p.**Ioan Socaciu** m. p.

## 108 b)

Nr. 8494/Epitr.

*Pré-Onorate D-nule Protopresbitere!*

La raportul Pré-On. D-Tale Nr. 1069/893 referitoriu la zidirea bisericeî și reedificarea casei parohiale din Brașov-cetate, primescî îndrumarea, a încunoscința Comitetul parochial de acolo, că pe basa motivelor aduse de acesta, conlusul referiroriu la *escrierea licitațiunii minuende să aprobă din partea acestui Consistoriū, cu acea observare, ca protocolul de licitațiune și contractul, ce s'ar încheia cu unul din oferentți, să se subșternă aici spre revisiune; asemenea să se reaşternă înainte de ținerea licitațiunii minuende planul și preliminariul de spese spre revisiune nemijlocit, după-ce acestea vor fi rectificate și întregite amăsurasat opiniunii espertuluî consistorial.*

Sibiū, din ședința Senatuluî epitropesc, ținută la 31 Decembre 1893.

Consistoriul archidieceasan.

Dr. Ilarion Pușcariu m. p.  
Archim și Vicariū Archiep.

Dr. Remus Roșca m. p.  
secretariū.

## 108 c)

Copia Nr. 3707/1895. Ep.

*Pré-Onorate D-le Protopresbitere!*

La raportul Pré-On. D-Tale din 5 Maiū Nr. 349, prin care aşternî spre aprobare contractul pentru zidirea bisericeî și a caselor parohiale din Brașov-cetate încheiat la 8 Maiū a. c. între reprezentanții Comunei bisericescî și între antreprenoriî Martin Stenner, Carl Eiven, Ed. Dick et Gross, Vasilie Popovicî et Comp. Rudolf Bernhardt et Comp. și Rudolf Schmidt, să rescrie: că după-ce Consistoriul la 11 Februarie a. c. sub Nr. 1176 a dat curs liber afacerii în chestiune sub esclusiva răspundere a Sinoduluî parochial de acolo; acest Consistoriū nu pōte intra în esaminarea și aprobarea acestuî contract, ci îl prevede cu vidimarea formală și astfel vidimat îl restituie sub  $\%$  împreună cu condițiunile și protocolul de licitațiune, pentru a-l înmanua Comitetuluî parochial concernent.

În fine, cât privește raportul din 14 Maiū a. c. Nr. 361, prin care în legătură cu cele premerse subștern spre aprobare obligațiunea dată în numele comunei bisericescî din Brașov-cetate despre 25,000 fl., cari să se ia ca împrumut dela casa de păstrare generală din Brașov, Consistoriul trebuie să decline dela sine ori-ce

răspundere pentru această operațiune, ca totuși afacerea principală, adică zidirea bisericii și a caselor parohiale să-și pōtă lua cursul sēū liber sub răspunderea exclusivă a Sinodului parochial, după enunțiatul consistorial provocat mai sus, obligațiunea acēsta provēdută cu simpla vidimare sē restituie sub  $\frac{1}{2}$  spre afacere ulterióră.

Sibiū din ședința Senat. Epitropesc, ținută la 20 Maiū 1895.

Consistoriul arhiepiscopesc.

Miron Romanul m. p.  
Archiepiscop.

Dr. Remus Roșca m. p.  
secretariū.

## 109.

### E s t r a s

din protocolul Comitetului luat la 30 Iunie 1895.

Nr. 61. Comisiunea de zidire raportēză și propune :

b) Lucrările cu derāmărea caselor vechi se continuă, zidurile caselor vecinilor aū fost sprijinite conform îndrumării Magistratului, însă fiind casele de tot vechi aū suferit crepături și trebuie să se a întra în înțelegere cu vecinii, carī aū reclamat.

c) Din cauza terenului nesănătos s'a arētat necesitatea, că temeliele zidurilor trebuie să se facă cu doi metri mai adēnc săpate, de cât erau prevēdute în plan. Din cauza acēsta sē vor urca spesele cu o sumă considerabilă.

Comitetul decide : Comisiunea de zidire sē însărcinēză, să tracteze cu anteprenorul M. Stenner, ca să pună lucrul la cale, cum va afla mai bine.

d) Casele din fundul curții se vor zidi cu material vechi și cu 4 fl. 50 cr. metrul cubic. Comitetul aprobă.

e) Portalul va costa cu 318 fl. mai mult, de cât cum era proiectat; fațada sē va face în imitație de cărāmidă (Rohbau) și va costa cu 432 fl. mai mult. Comitetul aprobă.

f) Făcēndu-se planurile în detalii s'a constatat, că nu este proporția cuvenită între înălțimea și lărgimea bisericii, deci propune 'a se înălța tavanul cu un metru, care va urca spesele cu 500 fl. Comitetul primesce.

g) Pentru întărirea turnului dela casă din fațā s'aū luat în vedere traverse mai mari și mai solide, carī reclamă un plus de 200 fl. Comitetul primesce

h) La ferestrele din fațā, se propune pentru soliditate, colōnele să nu se facă din teracotă, ci din pētră. Comitetul aprobă.

Festivitatea pentru punerea petrii fundamentale o propune să se facă Duminică în 9 Iulie a. c. la 11 ore. Ficséză și programa festivității. Comitetul primesce.

D. u. s.

B. Baiulescu m. p.,  
preș.

Lazar Nastasi m. p.,  
notar.

## 110.

### Act comemorativ.

Cu ajutorul lui Dumnezeu Tatăl, fiul și sfântul Duch se pune pétra fundamentală la zidirea bisericii cu hramul Sfintei Adormiri a Maicii Domnului pentru Comuna română gr.-ortodocsă orientală din cetatea internă a Brașovului.

Acésta se întâmplă astăzi în  $\frac{9}{21}$  Iulie anul Domnului 1895 sub Domnirea Maiestății Sale Împăratului și Regelui Francisc-Iosif I, fiind Metropolit al Românilor ortodocși orientali din Transilvania și Ungaria Escelenția s'a Archiepiscopul Miron Romanul, érá protopop al Brașovului Pré-On. Domn Ioan Petric.

La punerea petrii fundamentale Comuna bisericescă ort. răs. din Cetatea Brașovului, constă din 463 de suflete și 113 capi de familie, sub conducerea Pré-On. Domn Bartolomeiú Baiulescu paroch local, protopop onorar și asesor consistorial. Este administrată de un Comitet parochial de 11. membri și doi Epitropi jos subscriși.

Comuna acésta bisericescă română ort. răs. cu Comuna bisericescă ort. dela Sf. Nicolae din Scheiú, încă dela anul 1850 a înființat școléle centrale române ort. răs. din Brașov, ridicând un edificiu pompos în Gróveri cu fațada cătră Cetatea internă a Brașovului.

Numitele școlé constau astăzi dintr'un gimnasiú complet cu 8 clase, dintr'o școlă comercială cu 3 clase, dintr'o școlă reală inferióră cu 4 clase, dintr'o școlă elementară capitală de băeți cu 4. clase și dintr'o școlă elementară capitală de fete cu 5 clase.

Aceste institute se administreză de o corporațiune numită: Eforia școlélor centrale române ort. răs. din Brașov constatátore din 12 membri.

La ședințele eforiale iaú parte cu vot consultativ directorul școlélor medii și directorul școlélor elementare capitale de băeți.

Eforia se alege de Delegațiunile școlare; o corporațiune de 26 membri, cari se aleg câte 13 de cătră ambele sínóde ale bisericilor, din Cetate și dela Sf. Nicolae în Scheiú, cari au fun-

dat școlile. Delegațiunile sunt conduse de președintele, care după us nu se alege, ci a fost totdeauna protopopul actual al Brașovului chemat la acest post după Statutul organic. Legea fundamentală a Mitropoliei române ort. răs. din Transilvania și Ungaria.

Binefăcătorii mai însemnați, cari au dat ofrande la clădirea bisericii, a cărei piatră fundamentală se pune astăzi sunt următorii: (petrecuți în cartea Ctitorilor), cărora li se cuvine recunoștință, atât din partea noastră, cât și din partea viitorilor membri ai Comunei acestei biserici.

În fine voim, să fie știut și după seculi, că Comuna bisericească română gr. ort. din Brașov-cetate a fost îndreptățită la biserica gr. ort. din Cetatea internă a Brașovului cu hramul Sfintei Treimi; de care s'au ținut Românii gr. ort. din Cetate dela 1787—1827 și dela 1857—1887.

Biserica acesta a fost înființată încă la anul 1786 de Români și de alți Greci și Bulgari gr. ort. pentru toți creștinii gr. ort., dar mai cu samă pentru Românii gr. ort. din sus numita cetate după cum arată documentele fundamentale. Ea a fost înzestrată cu două moșii Sâmbăta-superioară și Poéna-mărului de Prințul român Grigorie Brancoveanu; dar purtând noi proces cu Grecii din Brașov, pentru dreptul de membru al acestei biserici în anul 1887 prin o sentință a tribunalului suprem din Budapeșta am fost respinși cu dreptul nostru și eschidându-se limba română din biserica Sfintei Treimi, acesta a fost dechiarat de biserică națională-grecăască preste tot cuprinsul actelor fundamentale și a principiilor de drept.

Deci pentru a ne conserva religia de limba strămoșească punem piatra fundamentului pentru o biserică ortodocsă curat românească în centrul Brașovului.

Dumnezeu să ne ajute și să ne protegă!

Brașov, 9/21 Iulie 1895.

Comitetul parochial român gr. ort. din Cetatea Brașovului.

**Bartolomeiu Baiulescu**  
președinte.

**Lazar Naștase.**  
notar.

Membrii Comitetului:

\*Constantin de Steriu,  
Victor Popescu,  
Niculae Străvoiu,  
Petru Nemeș,

George B. Pop,  
Simeon Damian,  
Nicolae Petra-Petrescu,  
Gregorie Birea,

## S u p l e n ț i.

Ioan Socaciu,  
Jeronim G. Barițiu,

Teodor Spuderca,

Epitropiî parochialî:

Neculae Fluștureanu,

George M. Zănescu,

## 111 a)

Despre colaudarea clădirei bisericii și a caselor parochiale fiind un protocol voluminos, el se încheie cu următoarele:

Da die löbliche Baucommission des rom. gr. or. Pfarrhaus-, Kirchen- und Wohnhaus-Baues, unsere auf das diesbezügliche Collaudirungs-Protocoll eingereichte Erklärungen, Bitte vom 16. d. Mts. zur genehmigenden Kenntniss genommen hat, so nehmen wir keinen Anstand im Sinne unserer Erklärung und Bitte vorstehendes Protokoll mit unserer Unterschrift zu versehen.

Kronstadt, den 20. November 1897.

Martin Stenner m. p.  
Ed. G. Dick et Gross m. p.  
Vasiliu L. Popovici m. p.  
R. Schmidt et Co. m. p.

Cr. Kertsch m. p.,  
Stadt-Ingenieur.

## 111 b)

## Statistică

despre mișcarea populației române în Brașov-cetate.

Datele statistice, ce urmează le-am cules din matriculele bisericeî Sf. Adormiri din Cetatea Brașovului. Cele dela 1787 până la 1833 lipsesc, fiindca se află în matriculele bisericescî grecescî.

Preoți români au fost G. Haines și N. Pașoviciu.

Biserica română gr. or din Cetatea Brașovului posedă trei tomuri de matricule, și a trebuit să înșir datele în 3 părți anume: dela 1833 până la 1848, dela 1848—1866 și dela 1866 până la 1898.

În acest-fel voim a însemna, tot ce se ține de biserică: familii naseri, cununii, morți, preoți, curatorii, averea bisericeî, notarii, învățătorii și cantorii.

Familii	I. Dela 1833 până la anul 1848 a ū fost:											
	Suflete			Cununii	M o r ț i			Preoți	Curatori	Averea bisericii	Notarii bisericii	Profesori
	Bărb.	Fem.	Suma		Bărb.	Fem.	Suma					
62	101	85	186	48	59	55	114	Vasile Greceanu	Rud. Orgidan G. Nica G. Iuga M. Flușturean	34,864 fl. v. v. Maestrul pagina 129 Dat. 10,524	N. Cepescu Ioan Bran de Lemeny G. Barițiu	G. Barițiu A. Mureșanu I. Popovič Ioan Cavaler Pușcariu
II. Dela 1848 până la anul 1866 a ū fost:												
71	149	152	301	67	107	108	215	Toma Vasiliu	George Ioan Manole Burbea R. Radovič I. T. Popovič	34,493.10 fl. v. v. pag. 206 Datorie: 16,153.50	Ioan G. Ioan Dr. N. Pop Dr. I. Lăpedatu	Profesorii a ū trecut la școlile rom. centrale
III. Dela 1866 până la anul 1898 a ū fost:											Cantori a ū fost:	
112	190	211	401	106	203	144	347	Bartol. Baiulescu	R. Radovič, Ioan Popovič, D. Ionciovici, P. M. Zănescu, N. Flușturean, Const. Popazu, G. M. Zănescu,	100,000 fl. v. a.  Datorie pasivă 43,800 fl. v. a.	Dr. I. Bozocean Dr. I. Lăpedatu Nic. Piltia Lazar Nastase Vasile Goldiș	Diaconul A. Carp Diaconul Dumbrava G. Sterian Zosim Butnar



Damele române din Cetatea Braşovului încă în anul 1851 la iniţiativa Dómnelor Ecaterina Nicolaş, Elena G. Ioan, Zamfira G. Iuga şi altora au înfiinţat Reuniunea femeilor române.

Domnul căpitan George Cristureanu la indemnul parochului român din Braşov-cetate, ca duhovnic a înfiinţat în anul 1874 Internatul Cristureanu, dăruind pentru acest scop două case ce le avea în Bucuresci. (Veţi biografia tipărită.)

Domnul Doctor Nicolae Gănescu la indemnul parochului român din Braşov-cetate ca duhovnic a dăruit prin testamentul său din anul 1870 Una miă galbeni pentru şcole daţi în administrarea bisericii Sf. Nicolae din Scheiă.

## 112.

### D A T E

*despre modul cum saū desvoltat formarea meseriaşilor români în Braşov.*

### R a p o r t

*despre lucrarea Asociaţiunii pentru sprijinirea învăţăceilor şi sodalilor români meseriaşi (1882).*

În 26 Decemvre 1869 prin stăruinţa Părintelui Bartolomeiū Baiulescu, s'a conchemat în sala gimnasiului românesc o adunare constătătoare din preoţi, profesori, advocaţi, comercianţi şi din câţi-va meseriaşi români din Braşov. Acestă adunare a fost deschisă prin o cuvântare, a cărui subiect a fost: necesitatea de a să promova meseriile între Români. Ideile desvoltate în această cuvântare au fost îmbrăţişate de toţi cei-ce se presentaseră la adunare, cu atâta căldură, încât s'a decis: să se începă numai decât lucrarea pentru lăţirea meserilor între Români. Încă în această adunare a presentat părintele Bartolomeiu Baiulescu un proiect de statute, care s'a predat apoi unei comisiuni alese în persoanele d-lor: Damian Datco, Bart. Baiulescu, Iosif Puşcariu, Diamandi Manole, Neculae Strévoiu, Ioan T. Popovicî şi Ioan Lengeru, ca să-l studieze şi să raporteze în privinţa lui într'o adunare procsimă. Indată ce această comisiune îşi termină lucrarea, preşedintele numai decât convocă adunarea generală, care avea să ratifice lucrarea ei. Mirare mare! Zelul şi căldura manifestată pentu noua instituţiune în prima adunare fusese numai foc de paie, pentru ca a doua adunare convocată în cincî rënduri abia s'a putut ţine în 10 Maiū 1870 în presentă numai a unui număr fórte mic din cei cari asistaseră la prima adunare generală.

În adunarea ținută în 10 Mai comisiunea 'și-a prezentat proiectul său de statute, care după unele mici modificări a și fost primit hotărîndu-se tot-de-o-dată, a se așterne ministeriului unguresc din Pesta spre aprobare.

(Doream o lucrare accelerată):

Așternerea statutelor la guvernul unguresc spre aprobare s'întimplă în 30 Mai 1870. Aceste statute după-ce s'au odihnit în arhivele ministeriului un an de zile, în fine fură înapoiate în 27 Iunie 1872 sub Nr. 12469 neaprobrate din cauză, că guvernul nu voia să aprôbe niște paragrafi, cari tractau despre un împrumut de 10000 florinî.

Credeam a fi la locul său aci reproducerea articulelor, cari aũ împedecat pe guvernul unguresc să aprôbe statutele Asociațiunii:

Art. 10 Fondul Asociațiunii va consta:

a) din folósele unui capital de 10000 fl. împrumutați și încursi la cassa Asociațiunii prin edarea de 400 de bonuri de câte 25 fl. v. a.

Art. 11. Aflându-se cu scop și de lipsă: Adunarea generală póte mării capitalul Asociațiunii de sub a] prin edarea de alte 400 de bonuri de 25 fl.

Art. 13. Fondul din art. 10 litera a] forméază fondul Asociațiunii.

Art. 14. Pentru realizarea fondului din articolul 10 lit. a] președintele va primi de-o cam-dată 400 de bonuri de ale Asociațiunii. Aceste bonuri s'ẽsmit pentru folosul fondului cu interese de cel puțin 8% pe an.

Art. 15. Bonurile sunt tăiate dintr'un registru al Asociațiunii rămânând matca bonului estradat la registru. Acesta s'ẽ subscrie de președintele și doi membrii ai comitetului punënd sigilul Asociațiunii.

Art. 16. Din 5 în 5 anî se vor soții 50 de bonuri și se vor r'escumpăra, așa încât în 40 de anî s'ã fie tóte bonurile edate de Asociațiune prin ea însași r'escumpérate. Până la r'escumpărare s'ã va plăti proprietarului de bonuri 4% procente dobândă, ẽrá celelalte 4% rămân în folosul Asociațiunii.

Art. 17. S'ẽ pot cumpăra bonuri plătindu-s'ẽ suma lor și în rate însă estradarea bonului r'escumpărat în rate numai la plățirea ratei din urmă s'ã întẽmplă, până atuncî primesce cumpărătorul pentru ratele plătite cuițanță fără de a pretinde interese.

Acești articoli, cari prevedeau formarea unui fond, din care s'ã se ajute învățăceii la învățarea meserii lor, sodalii la perfecționarea lor ulterioară în meseria învățată făcendu-li-s'ẽ posibilă mergerea în str'ainătate, ẽrá măestrii la stabilirea lor, nefiind aprobați din partea guvernului unguresc, procsima adunare generală

ținută în 19 Dec. 1871. i-a șters din proiectul său de statute. Aceste statute astfel modificate fură trimise pentru a doua oară spre aprobare guvernului unguresc.

Tot în această adunare s'a ales în mod provisoriu un comitet pentru Asociațiunea, ce avea să se creeze. În acest comitet au intrat d-nii: Bartolomeiș Baiulescu ca președinte, Diamandi Manole ca casar, Iosif Pușcariu ca notar; eră ca membrii d-nii: Dr. Ioan Meșotă, Dr. N. Pop, Ioan Burbea, I. Căpățină, V. Popovici și Andrei Voina.

Adunarea avënd în vedere, că comitetul ales nu-și pôte începe activitatea cu succes nedispunënd de mijlôce, și vedënd, că guvernul unguresc n'a aprobat formarea unui fond creat prin împrumuturi, a decis a publica prin diare apeluri pentru contribuirii voluntarii în favorul Asociațiunii, ce avea să se înființeze, și a se adresa la diferitele comitete și sinóde parohiale și protopopesci pentru subvențiuni. Cu durere trebuie să mărturisim că tóte măsurile luate n'au avut nici decât rezultatul așteptat. Ceea ce se atinge de apelul făcut prin diare, abstrăgënd dela câte-va donațiuni făcute de români din Brașov, el n'a aflat nici un rësunt la marel public românesc, dela care se aștepta cu drept cuvënt să nu denege concursul său, la întemeierea și prosperarea unei instituțiuni incontestabil dintre cele mai folosite Românilor.

În fața unor împrejurări atât de descuragiátore inițiatorii Asociațiunii departe de a-și fi pierdut curagiul, par a deveni mai rezoluți în urmărirea și atingerea scopurilor, ce-și propuseseră. Ei avënd în vedere, că statutele așternute guvernului unguresc spre aprobare, pot fórte ușor să nu fie întărite, și voind să profite pe cât se va putea mai mult de zelul și interesul, ce reușiseră a-l escita între româniș brașoveni pentru scopurile noiei instituțiuni, pân' a nu se răci de tot prin trăgănările de tot soiul, la care era supusă în mod fatal realizarea faptică a înființării Asociațiunii, convocară în 22 Martie 1872 o adunare generală estraordinară, în care să luă hotărîrea, ca comitetul provisoriu să începă formal lucrările sale pentru înființarea Asociațiunii, înscriind de-ocam-dată membrii și încassând tacsele prevădute în proiectul de statute așternute guvernului spre întărire.

După o lungă așteptare în fine la 30 Septemvre 1872 ministrul unguresc sub Nr. 32061 retrimite din nou statutele neîntărite făcënd și de astădată mai multe observațiuni și preținđend nouă modifițiuni în corpul lor. Pentru a satisface noielor pretențiunii ale guvernului unguresc s'a conchemat o nouă adunare generală pe ziua de 8 Oct. 1872: Acéstă adunare luând act de obiecțiunile făcute de guvern a decis a să introduce acelea în corpul statutelor.

Adunarea primind în ședința ținută în 22 Oct. 1872 modificările, statutele fură așternute pentru a treia oră guvernului spre aprobare. Să credea cu drept cuvânt, că acum vor fi aprobate. Aceasta însă fu o credință cu totul deșertă.

Magistratul Brașovului prin o hârtie a sa din 2/14 Aprilie 1873 Nr. 2361 comunică comitetului provisoriu, că guvernul nici de astă-dată nu poate aproba statutele Asociațiunii nefiind învoit cu titlul: „Societate pentru promovarea meseriilor între Români“, ci pretinde, ca societatea să ia numele „Asociațiunea pentru sprijinirea învățăcelilor și sodalilor meseriași români“. Mai departe comunică, că guv. nu este învoit cu articolii relativi la plătirea tacselor și la modalitatea votării. O nouă adunare generală, introducând în fine în corpul statutelor modificările pretinse din nou de părintescul guvern din Budapesta acestea fură așternute spre aprobare pentru a patra oră. Guvernul în 26 Martie 1873 sub Nr. 1083, reînapoiează din nou statutele, pentru-că traducerea maghiară nu corăspunde textului românesc. După-ce s'a făcut în sfârșit din destul și acestei nouă pretensiuni a guvernului ungu-resc, statutele fură éráși așternute spre aprobare, acum pentru a cincea oră în restimp de 4 ani de zile. În fine mult încercatele și străgănitele statute ale Asociațiunii avură marea fericire de a fi provăduite cu stampila aprobării guvernului maghiar în 14 Februarie 1874 sub Nr. 28,614. Le reproducem aci:

Art. 1. Asociațiunea pörtă numirea: „Asociațiunea pentru sprijinirea învățăcelilor și sodalilor români meseriași“.

Art. 2. Reședința Asociațiunii este stabilită în Brașov.

### I. Scopul.

Art. 3. Scopul Asociațiunei este a forma meseriași români și a-i sprijini.

### II. Mijlócele.

Art. 4. Mijlócele, carí duc la scop și modalitatea aplicării mijlócelor :

- a) Asociațiunea va îngriji, ca să așeze copii de naționalitate română, cât să póte mai mulți, ca învățăcei pe la industriași cualificați, și acești învățăcei vor sta sub scutul și controla ei.
- b) Asociațiunea va îngriji, ca toți învățăceii meseriași români din Brașov să frecventeze un curs de învățământ corăspunător etății, cualificațiunei și chemării lor.
- c) Asociațiunea ajută pre învățăceii meseriași români fără mijlóce la solvirea tacselor școlare și industriale. — Spre acest scop votéză adunarea generală în fie-care an, amăsurat puterilor, o sumă anumită, din care comitetul va solvi tacsele

școlare și industriale, pentru cei mai săraci și mai bravi învățăcei români meseriași, cari se vor adresa către comitet.

- d) Asemenea îngrijesce Asociațiunea, ca să se trimită sodali talentați în străinătate spre a se cualifica. Spre acest scop votază adunarea generală, conform stării casei, o sumă anumită pentru ajutorarea acelor sodali români, cari se decid a merge în străinătate, pentru ca să se perfecționeze în acele meserii, care le va afla adunarea generală mai necesarii. — Aceste ajutóre se publică prin concurs și se distribue de către comitet celor mai demni concurenți.
- e) Asociațiunea ajută momentan pre acei sodali români, cari seú sunt lipsiți de condițiune, seú voind se trecă din Brașov la alt loc, nu dispun de mijlocele necesari. — Spre scopul acesta încă defige adunarea generală o sumă anumită, care se va împărți prin comitet acelor sodali români, cari legitimându-se cu testimoni de cualificațiune și conduită bună, se vor adresa la comitet pentru atari ajutóre.
- f) Pentru indemnarea industriașilor de a primi și instrui învățăcei români se vor împărți de către Asociațiune remunerațiuni.  
Atari remunerațiuni se ficséză și să impart de adunarea generală, în urma recomandațiunei comitetului acelor industriași de sine stătători, cari se vor distinge prin instruirea unui număr mai însemnat de învățăcei români.
- g) În fine Asociațiunea dă împrumuturi sodalilor acelor, cari recomandați prin conduită și testimoni bune despre cualificațiunea lor, vor voi să se etableze însuși, ca industriași de sine stătători.

Astfel de împrumuturi se fac prin comitet pre lângă poliță subscrisă de împrumutător și un garant pe termin de 6 luni seú pre lângă obligațiune cu asigurare, constătătoare din realități seú în pemn mișcător cu interese de 8%.

Art. 5. Beneficiile Asociațiunei se estind numai asupra meseriașilor și sodalilor români, cari sunt membrii; și asupra învățăceilor, cari stau sub scutul Asociațiunei.

### III. M e m b r i i.

Art. 6. Asociațiunea constă:

- a) din membrii fundatori, cari contribue la fondul Asociațiunei odată pentru totdeuna preste 20 fl. v. a.
- b) din membrii ordinari, cari contribue câte 2 fl. v. a. pe an. Membrii ordinari, pot fi și sodali de meserii, cari vor contribui cel puțin 10 cr. v. a. pe lună.
- c) din membrii protegători, cari contribue 2 fl. v. a. pe an seú odată pentru totdeuna mai puțin de 20 fl. v. a.

d) din membrii onorari, cari s'au distins în vre-un mod și au merite pentru Asociațiune.

Art. 7. Voind cineva a deveni membru fondator său ordinar, protegător al Asociațiunii să însciinteză la președintele Asociațiunii verbal său în scris spuind numele, caracterul și locuința. Președintele este în drept a primi în lista membrilor pe orî cine se va anunța. Taxa se depune atunci când să însciinteză, său când își primesce certificatul de membru.

Pentru certificat să plătesce la fondul Asociațiunii 30 cr. v. a. Cu primirea certificatului de membru fie care se supune statutelor acestei Asociațiunii; membrii onorari se denumesc de adunarea generală prin majoritate de voturi.

Art. 8. Un membru pôte eși din Asociațiune, după ce a corespuns îndatoririlor impuse de statute și după ce a descoperit voința sa presiidiului, căruia înapoiază certificatul de membru; până la înapoierea certificatului este considerat fie-care de membru. Repășind cineva în decursul anului administrativ este îndatorat a plăti tacsă pentru acest an. Tacsele restante se vor încasa în cas necesar prin judecătoria regescă de cerc respective prin judecătoria de cauze sumarie.

Art. 9. Un membru să pôte eschide din Asociațiune prin conculsul comitetului:

- a) decă nu a corespuns îndatoririlor impuse de statute;
- b) decă a comis vre-o crimă și s'a condamnat prin sentința judecătorească pentru crima ordinară;
- c) decă prin purtarea sa imorală a provocat un scandal public, constatat printr'un act dela poliția locală;
- d) decă a cădăt în concurs.

În contra conculsului de eschidere a comitetului se pôte apela la adunarea generală.

#### IV. F o n d u l.

Art. 10. Fondul Asociațiunii constă:

- a) din tacse;
- b) din donațiuni;
- c) din contribuiri ce se vor face din partea comunelor, a si-nodelor parochiale său de cătră privați.

Art. 11. Fondul Asociațiunii este neatingibil întru cât nu contradice Art. următor (12) și se așeză cu dobândă cel puțin de 8% la privați său pre lângă ipoteca său gagiu mobil său imobil său pre lângă estradare de poliță subscrisă de doi garanți, preferindu-se meseriași, cari vor ave trebuință de împrumut (Art. 4, lit. g); ajungend capitalul fondului suma de 50,000 fl. v. a. va decide adunarea generală asupra prisosului.

Art. 12. Veniturile fondului și jumătate din tacsele membrilor ordinari și protegători se întrebuințază spre scopul Asociațiunei.

#### V. Administrațiunea.

Art. 13. Activitatea Asociațiunii să regulează, conduce, supraveghează și să îndeplinească prin:

- a) Adunarea generală, și
- b) Comitetul Asociațiunii.

Art. 14. În tot anul să țină o adunare generală ordinară, acăsta să convocă de președintele Asociațiunii, publicându-se cu 15 zile mai înainte prin Gazeta română din loc său prin cea mai de aproape, precum și prin bisericile române locale împreună cu programa agendelor.

Art. 15. Adunarea generală extraordinară să poată conchema în orice timp la propunerea comitetului său a 20 de membrii cu vot decisiv, publicându-se tot cu modalitatea arătată în Art. 14.

Art. 16. Adunarea generală poată decide, decât afară de membrii comitetului, vor fi prezenți cel puțin  $\frac{1}{3}$  din numărul membrilor brașoveni cu vot decisiv. Ne luând parte atâți membrii să va conchema o a doua adunare, când apoi vor putea aduce cei prezenți concluse valide.

Art. 17. Concluse să pot aduce de adunarea generală a doua oră conchemată numai asupra obiectelor, ce s'au publicat.

Art. 18. În adunarea generală să poată înfățișa fie-care membru; vot și drept de alegere activ și pasiv au numai membrii ordinari, fondatori și protegători (Art. 6, lit. a), b), c), dacă vor fi plătit taxa, ceilalți membrii au numai vot consultativ.

Art. 19. Fie-care membru poată face propunere în adunarea generală, dar să fie făcută în scris. Presidiul o face cunoscută adunării generale, și fiind susținută de 10 membrii să decide, când are să se desbată.

Art. 20. Votarea să face prin sculare și ședere, ăra cerând 10 membri votare secretă, să va admite acăsta. Majoritatea absolută a voturilor decide. Întâmplându-se ca voturile să fie egal împărțite decide votul președintelui. Fiind a să decide asupra vre-unei acțiuni a comitetului său a președintelui, atunci în cazul prim membrii comitetului n'au vot, ăra în cazul al doilea presidiul să poartă prin un președinte ales ad hoc.

Art. 21. Presidiul adunării generale îl duce președintele și în absența lui substitutul său.

Art. 22. La adunarea generală să va purta protocolul prin secretariul Asociațiunei și să va verifica prin o comisiune de trei membri aleși din sinul adunării.

Art. 23. Agendele adunării generale sunt:

- a) alegerea membrilor comitetului,
- b) primirea de membri onorați,
- c) luarea dării de socotélă,
- d) deciderea asupra propunerilor,
- e) ficsarea principiilor despre fructificarea fondului principal,
- f) ficsarea sumelor pentru ajutórele prescise în Art. 4, lit. c), d), e).
- g) ficsarea și împărțirea renumerațiunilor prescise în Art. 4, lit. f).

## VI. C o m i t e t u l .

Art. 24. Comitetul constă din 9 membri și 4 substituiți, cari și au locuința lor ordinară în Brașov și să aleg pe trei ani atari membri, cari nu sunt rudiți între sine. Repășind seú de-cedând vre-un membru al comitetului îl va suplini unul din cei 4 suplenți, care au avut la alegere voturi mai multe.

Art. 25. Comitetul se constituie în fața adunării, alegându-și prin votu secret pe președintele Asociațiunii pe vice-președintele, pe casariul, controlorul și secretariul.

Art. 26. Comitetul se adună la conchemarea președintelui seú a vice-președintelui, cel puțin în fie-care lună odată și ivindu-se afaceri urgente și mai de multe ori. Mai puțin de 4 membrii afară de președintele nu pot decide.

Art. 27. Despre fie-care ședință se pórta un protocol, care să subscie de președinte și de secretar.

Art. 28. Comitetul decide cu majoritate de voturi relativ la numărul membrilor prezenți asupra agendelor.

Art. 29. Membrii comitetului sunt responsabili în parte și solidarî împreună cu președintele despre acțiunile lor.

Art. 30. Președintele reprezintă Asociațiunea față cu oficiile publice, primesce, estradă și subscie hárțile referitóre la Asociațiune.

Art. 31. Casariul primesce și estradă în conformitatea concludelor banii Asociațiunei și păstrează lada cu una din cele trei chei, care le va avea lada Asociațiunei.

Art. 32. Atât președintele, cât și casariul se aleg din astfel de indiviți stabiliți în Brașov, cari pot da garanția îndestulitóre pentru averea Asociațiunii și întrebuintarea ei spre scopurile esprese în statute, garantând acesta cu averea și persóna lor.

Art. 33. Controlorul e îndatorat a controla starea cassei și afacerea casariului și păstrează a doua cheia a cassei, care se află la casariul așa încât la depunerea și ridicarea banilor din



cassa Asociațiunei trebuiesc a fi prezenți: casarul, controlorul și președintele, carele încă păstrează o cheie și spre acest scop pörtă un protocol de controlă.

Art. 34. Fondul are un protocol de percepțiuni și erogate la casariul; un protocol de controlă la controlorul și un protocol principal, în care se petrece cu finea anului bilanțul general la președintele.

Art. 35. Asociațiunea are sigilul său cu emblema: două mâni, ce se strâng și împrejur inscripțiunea: „Sigilul Asociațiunei Românilor din Brașov pentru meserii“ și se păstrează la președintele.

Art. 36. Schimbarea statutelor se face în adunarea generală, dacă va fi petrecută în rëndui agendelor.

Art. 37. Asociațiunea se disolvă, dacă  $\frac{3}{4}$  din membrii Asociațiunii vor decreta disolvarea ei sêu când numărul tuturor membrilor Asociațiunii s'ar reduce sub cifra 20. — Averea Asociațiunei are a se preda după licuidarea socotelelor școlei reale și comerciale din Brașov pe jumătate, ăra pe jumătate gimnasiului român gr. or. din Brașov.

Art. 38. Decisiunile adunării generale referitoare la schimbarea statutelor la disolvarea Asociațiunii și în fine la întrebuițarea averii sunt a se așterne ministeriului mai înainte de a se pune în lucrare.

Art. 39. Töte afacerile Asociațiunii se pörtă în limba română.

Brașov, în 24 Iuniü 1873.

**Bartolomeiü Baiulescu,**  
președ. prov.

**J. C. Tacitu,**  
secret. prov.

28614./1873. sz.

Látta a m. kir. belügyminister oly megjegyzéssel, hogy külföldiek csak a magyar kir. belügyministerium előlegesen kikérendő engedélye folytán lehetnek az egyletnek bármi néven nevezendő tagjaivá.

Buda-Pesten 1874. évi febr. hó 14.

A minister helyett:

**Zeyk Károly,**

államtitkár.

## II.

Înainte de a intra în schițarea activității Asociațiunii, ne credem datorii a constata, că ideea ei, înainte încă de a lua ființă, a avut să se lupte pe lângă apatia și nepăsarea masei celei

marî a poporului și cu detracțiunile unor ómenî dintre cei mai luminați, cari în loc de a căuta, la înădușirea încă în embrionul sêu, deja prin meritosul lor trecut erau datorî să-î dea tot pu-ternicul lor sprijin. Dacă acești domni, asupra cărora cade de sigur o mare parte din vina, că poporul român în evoluțiunile sale sociale, avû în vedere numai funcționarismul și prin această contracta încă de timpuriu o mare aversiune pentru tóte acele terene de activitate, cari singure i puteau procura buna stare, s'ar fi cugetat la înființarea de asemenea instituțiunii încă din primii timpî ai emancipațiunii nóstre naționale și politice, sêu cel puțin, decâ nu căutaû, să paralizeze prin detracțiunile lor tentințele acelora, cari să sileaû din rêsputeri să repareze cu o orâ mai înainte negligența din trecut; atunci, nu ne sfiim de loc a declara, că multe forțe vii de-ale poporului românesc nu s'ar fi usat fără de nici un folos practic pentru ulteriórele întreprinderi ale activității sale și astâđi de sigur n'ar fi separat în douë caste aprópe fără de nici un contact între sine: de o parte casta literară cu tóte categoriile sale; érá de altâ parte casta agricolâ, care își are importanța sa numai întru cât servește direct sêu indirect de mediû de exploatațiune celei dintâi.

Este departe de noi intențiunea de a face proces de tendințe, totul ce voim să facem, este a constata, neînbucurătórea stare în care ne aflâm. din care decurg în mod fatal tóte neajunsurile, de care suntem bântuiți astâđi.

Această constatare făcutâ, trecem la schițarea activității și a rezultatelor atinse de Asociațiunea nóstrâ.

Inițiatorii ei îndată după adunarea generalâ din 18 Decemvre 1869 fără să aștepte constituirea formalâ a Asociațiunii începurâ a lucra, firesce în mod cu totul privat, aședând copii pe la diferite meserii. Comitetul provisoriu constituit în 19 Decemvre 1871 vedënd, că întărirea statutelor întâmpinâ multe greutăți să hotâri a se pune la lucru cu tot zelul și perseveranța, ce o dá numai convințiunea, că activitatea sa desvoltatâ pentru atingerea salutarelor scópurî ce le aveaû în vedere statutele, cari așteptaû întărirea lor din partea guvernului unguresc, nu va fi în zadar. Astfel în intervalul de timp dela 19 Decemvre 1871 până la 14 Februarie 1874, când abia aû fost aprobate statutele în puterea cărora avea să se întemeeze Asociațiunea, comitetul acesta a făcut tot ce i-a fost cu putință pentru a stârni interesul și zelul pentru noua instituțiune atât al concetâtenilor sêi brașoveni cât și al întregului public românesc. Pentru acesta a trimis atât pe la sínódele parohiale și protopresbiterale, cât și pe la cele mai de frunte persóne române din Transilvania apelurî, prin cari li se notifica înființarea Asociațiunii și erau invitați a da concursul lor pentru a se putea atinge scopurile, la care tindea.

Afară de acesta s'aŭ publicat și prin jurnalele românești apeluri către publicul cel mare. Presedintele comitetului a ținut dese disertațiuni\*) atât pentru a învedera marea folos al Asociațiunii și al scopurilor ei din punct de vedere economic național, cât și pentru a înfrânge marea nepăsare a poporului în cea ce privesce meseriile. Contra acestei îndărătnice nepăsări a avut să se lupte Asociațiunea mai mult. Chiar și când îi succedea a raporta succese în această direcțiune, să întempla numai cu sulevarea de alte nouă greutăți de cele mai multe ori imposibil de delăturat. Poporul nostru nu se putea nici decât împretini cu ideia, ca copiii săi să stea trei și patru ani la un măestru fără să capete nici o plata. Firesce, că el având în vedere numai miserabilul câștig momentan, ce-l pute trage din angajamentul acestor copii, ca slugă uita cu totul că în acel timp de patru ani acești copii învățau o meserie, cu care în urmă aveau să-și câștige traiul vieții sub orî-ce împrejurări cu mult mai ușor de cât servind, ca stăvari la cai săi ca ciobani la oi. În fine după o neobosită propagandă a succes a delătura în mare parte aceste cerbicoase prejudicii.

Delăturarea fie-cărei pedeci nu întârșia a crea nouă greutate Asociațiunii: Astfel când să decidea un român să-și dea copilul la o meserie, apoi o făcea numai cu condițiunea, că el n'are să aibă cu densusul nici o cheltuélă. Să înțelege de sine, că sacrificiul ce-l aducea densusul nepretinșând nimica pentru că fiul său învăța o meserie lucrativă, era deja foarte mare(!?). Să mai contribuască el ceva pentru cultivarea și susținerea propriului său fiu ferit-aŭ sânșii... Asociațiunea i l'a aședat la meserie, ea avea să i-l dea maister gata, mai departe nu voia să scie nimic.

Astfel să întempla, că aprópe toți copiii de român, câți să ved că aŭ fost plasați la meserii în acest interval de timp sub auspiciile Asociațiunii, cădură cu totul în sarcina acesteia. Acesta s'a întemplat nu numai cu copiii orfaní săi din părinți săraci, ci și cu aceia, ai căror părinți erau în stare destul de bună pentru a-i provedea cel puțin cu vestmintele și albiturile necesari!

De sine să înțelege că Asociațiunea îndată după constituirea ei definitivă a căutat să satisfacă pe cât numai i-a fost cu putință toate aceste neajunsuri. Putem șice, că sprijinirea materială a învățaceilor románi dela meserii a constituit unul din cele mai de căpeteniă obiecte ale activității Asociațiunii noastre. Ea n'a perdut nici un singur moment din vedere pentru cultivarea morală a învățaceilor meseriași, ci vedând, că cei mai mulți din copiii aședați la meserii vin de acasă lipsiți chiar și de instrucțiunea cea mai elementară a chibzuit asupra mijlócelor de a se

\*) Fóia Transilvania Nr. 20 1875: Despre mijlócele pentru ameliorarea stării materiale a poporului român și Nr. 18, 1878 și în 1884 broșura despre necesitatea meseriilor la Románi.

da acestor învățăcei și instrucțiunea, ce le lipsia și care este indispensabilă astăzi ori cărui meseriaș. În acest scop s'a adresat către corpul profesoral dela gimnasiul român din loc, pentru a institui un curs gratuit de învățământ pentru învățăceii dela meserii. Comitetul Asociațiunii constată cu cea mai deplină plăcere și satisfacțiune, că acest luminat și generos corp s'a grăbit a se pune la dispozițiunea sa, pentru instituirea unei școle de Duminecă în trei despărțăminte. Astfel d-nii profesori Ioan Popea, Ioan C. Tacit, Lazar Nastase, Ioan Bozoceanu, Ipolit Ilasievici, Dr. Vasile Glodariu și Ioan Dobreanu în decurs de mai mulți ani cu sacrificiul repausului lor, au predat cursurile de învățământ la această școală. Comitetul Asociațiunii să simte cel mai fericit că poate să aducă și cu această ocaziune mulțămitele sale cele mai căldurose acestor domni pentru sacrificiile aduse pentru luminarea învățăceilor dela meserii. Acești învățăcei au mai primit instrucțiunea în cele trei despărțăminte ale școlii instituite de trei ani încôce, de gremiul comersanților români din Brașov. Pre lângă aceste trei clase, să mai află un despărțământ pentru cei cari nu știu nici ceti nici scrie, în care a predat lecțiunile d-l profesor A. Bârsean. În anul 1884 această școală s'a închis de comisarul guvernial. De atunci încôce prin stăruința acestui comitet a fost înduplecată comunitatea Brașovului să instituască pe lângă școla profesională (Gewerbeschule) înființată de Universitatea săsescă, o clasă preparatoare pentru înlesnirea trecerii învățăceilor meseriași români la această școală profesională. Un conspect despre numărul învățăceilor, ce au frecventat diferitele cursuri în fie-care an se află la raportul comitetului. Aici vom reproduce numai numărul lor. Recuizitele de școală s'au dat acestor elevi tot din partea Asociațiunii. Tot această a avut de a suporta și cheltueile de spital în casuri de bôlă abstrăgând dela tacesele, ce trebuiau plătite unor măestrii pentru învățatură, pentru înregistrarea învățăceilor la Asociațiunea de cari se țineau măestrii lor, și pentru declararea lor de sodali. Afară de acestea în forțe multe casuri tot Asociațiunea a avut să supôrte până și cheltueile spălatului rufelor învățăceilor meseriași. Suportarea acestor cheltueli, avându-se în vedere modeste mijlôce bănesci, ce au stat la dispozițiunea comitetului i-au cauzat acestuia multă bătaie de cap.

Cu cât însă au fost mai neînsemnate aceste mijlôce, cu atât sunt de sigur mai importante rezultatele atinse de comitetul, care a condus aproape fără întrerupere afacerile Asociațiunii în acest restimp de 40 de ani.

Cu tôte că acest comitet a dat Asociațiunii și publicului celui mare, în fie-care an cont despre rezultatele activității sale prin rapôrtele anuale adhoc, totuși credem a fi aci la locul sêu o succintă espunere a acestor rezultate:

Comitetul acesta a ținut în acest răstimp de deuce ani 120 de ședințe, în care a pertractat 1736 de cestiuni de resortul competenței sale.

În comitet a fost intrat la-anul 1877 D-l Ioan Perșoiu ca-cassar și D-l Dr. I. Bozoceanu ca secretar.

Numărul cōpiilor așezați la meserii până la anul 1881 a fost 323. Din conspectul anecsat la raport să pot vedea mai în detaliu diversele meserii, la cari au fost așezați precum și anume câte câți copii s'au așezat în fie-care an.

Numărul sodalilor eșiți tot de sub patronagiul Asociațiunii la anul 1881 a fost 110. Numele și meseria lor să pōte vedea din conspectul anecsat la raport.

Numărul măestrilor eșiți tot de sub patronagiul Asociațiunii să pōte vedea din conspectul anecsat la raportul comitetului.

Tot ca un rēsufflat activității președintelui sēu să pōte privi și împrejurarea, că sodalii români încă s'au constituit într'o societate sub scutul statutelor Asociațiunii. Scopul avut în vedere la întrebuițarea acestei societăți a fost a împedeca înstrăinarea lor de națiunea română, venind permanent în contact numai cu elemente străine, a le da ocasiune a-și mai completa defectuōsa lor cultură și crescere prin lectură și prin cultivarea muzicii vocale și de a-î ținea în chipul acesta departe de or'ce petreceri stricaciōse. Fondul acestei societăți să formēză din contribuțiunile lunare de 10 cr. dela fie-care membru și din veniturile ce rezultă din producțiunile aranjate de societate în fie-care an.

Acestea sunt în trāsuri generale rezultatele atinse de comitetul Asociațiunii în timpul cât i-a fost dat, a conduce afacerile ei.

Comitetul recunoscea, că rezultatele dobândite sunt departe de a fi dintre cele mai strălucite, și acēsta cu atât mai vērtos, cu cât mijlōcele Asociațiunii nu-i permiseseră a îndeplini tōte obligămintele ce-i impuneau statutele și anume trimiterea de sodalii în străinătate pentru deplina lor calificațiune în meseria ce au învățat. Avēndu-sē însă în vedere insuficiența acestor mijlōce și puținul sprijin aflat la poporul român în genere, or'ce om cu puțină înțelegere numai pentru asemenea instituțiunii, va recunosce, că rezultatele atinse de noi sunt din cele mai satisfăcētore, și că ele n'ar fi lipsit să fie dintre cele mai strălucite, dacă mijlōcele ar fi corēspondenz zelului și nisuinței nōstre neobosite pentru a face binele și a promova interesele Asociațiunii, de cari declarăm cu risicul chiar de a fi tacsăți de immodēști, că am fost neînterupt animați în tot timpul cât am fost depositarii încrederii Asociațiunii.

## III.

Averea Asociațiunii față cu marile scopuri ce le are Asociațiunea în vedere a fost foarte neînsemnată, și acesta cu atât mai mult cu cât mijlocul de căpeteniă prin care să pot ajunge aceste scopuri sunt mijlocele bănești. Modul și greutatea cu care a crescut acest fond putem dice, că traduce esact zelul și interesul inteligenței române de toate categoriile în ceea ce să atinge de necesitatea de a se răspândi și printre românii meseriile și de a se forma și în sinul poporului românesc însemnata clasă a meseriașilor. Dacă va lua cineva în considerațiune veniturile, ce le pôte aduce un capital, ce abia să suia peste 2000 fl. atunci ușor își va putea esplica cauza de ce n'aũ fost mai însemnate rezultatele atinse de comitetul Asociațiunii în decursul anilor trecuți ai existenței sale. Aceste rezultate ar fi fost cu totul altele de sigur dacă în loc de 56 de membrii fundatori ar fi avut cel puțin 500, ceea ce foarte lesne s'ar fi putut, și decã numărul membrilor ordinarĩ plătind 2 fl. pe an s'ar fi urcat éráși cel puțin la cifra de 500, de óre-ce comitetul avênd la dispozițiune mijloce bănești mai însemnate putea să desvólte o activitate cu mult mai bogată în rezultate.

Fondul în anul 1881 era de 2375 fl. Asociațiunea nu l'a format atât din tace delã membri, cât mai mult prin donațiunii mărinimóse. Veniturile lui după cum observãrãm mai sus, n'ar fi permis nici când comitetului să ajungã la rezultatele, ce le-a realizat, decã nu afla un puternic ajutor în subvențiunea de 532 fl. datã Asociațiunii de P. O. Societate „Transilvania“ din Bucuresci. Acestã Societate la îndemnul subscrisului președinte al comitetului schimbã statutele sale introducênd între scopurile urmãrite de dênsa și formarea de meseriași între românii de dincóce de Carpați. În acest scop acestã generósa societate dã și astãdi mai multe subvențiuni. Din subvențiunea de 536 fl. ce o capetã Asociațiunea nóstrã să împãrtășesc cu stipendii de câte 50—80 fl. 11 copii de român dintre cei mai buni și mai sêraci. Simțim o deosebitã satisfacțiune putênd aduce și cu acestã ocaziune P. O. societãți „Transilvania“ mulțãmitelã nóstre cele mai cãlduróse pentru generósa sa subvențiune.

Comitetul Asociațiunei:

B. Baiulescu,  
preș.

Dr. I. Bozoceanu,  
se retar.

Trecem acum a arêta activitatea acestei Asociațiunii. În timpul delã anul 1881 până la anul 1889. Publicãm pe scurt acestã activitate după protocoalele adunãrilor generale ale Asociațiunii și după rapórtelã comitetului, arêtând progresele ce s'aũ putut face și în acești opt ani de zile.

Asociațiunea respective comitetul și în acești ani a continuat lucrarea sa: a propagat idea necesității de a-și aplica părinții copiilor la meserii și de a se delătura antipatia ce o au Românii către meserii. Spre acest scop a ținut președintele mai multe cuvântări, a lucrat comitetul și Asociațiunea în această direcțiune fără preget.

Protocolul adunării generale din anul 1883, arată că s'a luat conclud: să ia toți membrii angajamentul, ca se facă propagandă spre a se popularisa meseriile și de a se îndemna părinții români de a-și aplica copiii lor la meserii și de a se recomanda meseriașii români; era Asociațiunea acesta să fie mai mult sprijinită de publicul românesc.

La deschiderea adunării generale din Ianuarie 1885 relativ la promovarea meseriilor între Români s'a ținut și s'a luat la protocol următoarele:

„Antipatia Românilor către meserii; și sărăcia poporul românesc, face ca un părinte să nu fie în stare să poarte cheltuielile copilului său așezat la meserii.

Acestea sunt stâncile de care se oprește activitatea comitetului. Neînțelegerea necesității de a se forma clasa mijlocie la Români, explică puținul sprijin ce-l întâmpină Asociațiunea și nepopularitatea meseriașilor români. Relativ la progresul pe acest teren industrial în Brașov în punctul 6 al protocolului se dice „considerând starea Românilor brașoveni din punct de vedere material ajungem la concludsiunea, că ei adă stau mai rău decât cum stăteau la 1860“.

Lipsește interesul viu pentru a se forma membrii clasei mijlocie. Privesc indiferent cum crește numărul proletarilor, Acesta să dovedesce și prin micul număr de 85 membri ce-i are această Asociațiune. Este deci trebuința neapărată ca să se lucreze în viitor cu mai mult zel pentru ca să ne apărăm de copleșirea industriei streine.

Este dară o datorie naturală și o grijă pentru existența noastră ca să lucrăm la înmulțirea membrilor clasei mijlocie, precum vedem că lucrează alte nămurii dintre noi.

Să face propunerea pentru noua mijlocie spre acest scop. Să alege o comisiune de 5 membri în persoanele Domnilor: B. Baiulescu; I. Lăngeru; P. Petrescu; T. Alexi și V. Sfetea, care are să vie la adunarea generală procsimă eu propunerii.

Comisiunea acesta în anul 1886 a prezentat raportul său cu un proiect de statute tipărite pentru a se înființa o bancă de credite și depuneri cu scopul ca meseriașii și speculanții români mici, să potă. mai ușor căpăta mijloce banali. Președintele

e autorisat afară de limitele Asociațiunii acestea să facă semnări pentru o Asociațiune de credite și depunerî.

In 1-a Martie 1887 s'a și înființat acésta.

Étă statutele ei:

### I. F i r m a.

§. 1. „Meseriașul român“, Asociațiune de credit și depunerî.

### II. S c o p u l.

§. 2. „*Meseriașul român*“ este a da asociaților ocaziune sigură și lesnicioasă, ca să-și adune prin depunerî mărunte săptămânale un capital, a deștepta astfel pornirea de economie și de strîngere de capitale și a fructifica sumulițele, cari sunt împrăștiate fără folos, — pe lângă siguranța necesară și interesele cuviincioase, a ajutura prin bani adunați pe acei asociați, cari pentru economia sa și industria lor ar avea lipsă de vr'un ajutor.

### III. R e ș e d i n ț a.

§. 3. Reședința Asociațiunii este orașul liber reg. Brașov.

### IV. F o r m a r e a „M e s e r i a ș u l u î r o m â n “.

§. 4. „*Meseriașul român*“ să fundeză pe timp nedeterminat, obligându-se fie-care membru, participând a funda prin depunerî săptămânale de minimum 20 cr. cel puțin o cvotă de capital, care este ficsată cu 50 fl.

Observare: Cvotele subscrise să pot plăti și de-odată.

§. 5. Nicî un membru n'are dreptul să-și cêră depunerile săptămânale afară, înainte de a fi împlinit cel puțin o cvotă de 50 fl.

§. 6. Dacă un membru, care și-a împlinit o cvotă, voiesce să ésa din Asociațiune, trebue să-și anunțe Direcțiunii dorința de repășire cel puțin cu 6 luni înainte de adunarea generală.

§. 7. Nicî o cvotă nu se va putea restitui fără espresa autorisațiune a adunării generale.

§. 8. Atât depunerile săptămânale, cât și cvotele de capital prin interese participă la profitul curat al Asociațiunii. Dividenda pentru depunerile săptămânale se va adauge la depunere, până să va forma o cvotă completă. Vêrsămintele pentru formarea cvotelor de capital mai micî de 5 fl., uu participă la dividendă.



## V. Admiterea de membrii și încetarea de a fi membru.

§. 9. Membru ordinar poate fi ori-ce societate recunoscută, ori-ce persoană onestă și nepătată, fără privire de etate și gen, care se obligă a forma cel puțin o cvotă de capital de 50 fl., vîrsînd pe săptămîna cel puțin 20 cr. la cassa „*Meseriașului român*“.

Intrarea în Reuniune să face ori-cînd pe basa unei cereri în scris. Primirea o face Direcțiunea, care poate și respinge cererile, fără însă a arăta motivele de respingere.

§. 10. Incetă de a fi membru :

- a) acela, care mîore;
  - b) acela, care falimenteză;
  - c) acela, care se strămută din Brașov;
  - d) acela, care nu urmează regulat cu depunerile săptămânale
- (§. 12, b) sau lasă în suferință vreo altă obligațiune (§. 29).

În cazul de sub a și b depunerile cu dividendă cu tot se vor restitui succesorului de drept al membrului, anume capitalul 3 luni după denunțare, era dividendă atunci, cînd se numără și celorlalți membri.

„*Meseriașul român*“ avînd drept de rețențiune, va opri suma cuviincioasă din banii membrului pentru coperirea creanțelor lui.

## VI. Drepturile și îndatoririle membrilor.

§. 11. Fie-care membru majoren:

- a) are drept de a cere bani împrumut dela Asociațiune. Direcțiunea îi va acorda suma, pentru care-l va afla solvabil;
- b) are drept de a face și alte depunerî de economii nu numai cele destinate pentru formarea cvotelor de capital;
- c) are drept a participa și a vota la adunările generale;
- d) are drept a garanta pentru alți datornici nemembri;
- e) unul și același membru are, pînă la inclusiv 12 cvote, de fie-care cvotă câte un vot, era peste 12 cvote va avé tot de câte 10 cvote câte un vot. Câte vorurî poate eserta unul și același membru preste cincîspre-dece voturî decide Direcțiunea.

§. 12. Fie-care membru este din contră dator:

- a) a vîrsa pentru fie-care cvotă pînă la împlinirea ei pe săptămîna cel puțin 20 cr.;
- b) acela, care va întarzia cu depunerea 3 săptămîni, va trebui să plătescă o pedepsă de 1 cr.

Dacă însă îndatorirea ar trece preste 12 săptămîni, membrul respectiv va fi esclus (§. 10, d), ér depunerile i se vor restitui

(fără dividendă și fără sumele vërsate sub titlu de pedëpsă) trei luni după procsima încheere de conturi ale Asociațiunii;

c) Membrii Asociațiunii rëspund pentru datoriile și daunele Asociațiunii numai până la concurența cvotelor, ce au vërsat, ori s'au obligat a vërsa.

## VII. Capitalul.

§. 13. Capitalul Asociațiunii së compune din cvotele membrilor.

§. 14. Membrii primesc libele, în cari së vor însemna depunerile, respective së vor lipi mărcile de depunerii.

§. 15. Cvotele și vërsămintele asupra lor, formând capitalul nu vor putë fi esecvate în folosul altora. Ele rëspund mai întâi pentru obligațiunile membrului față cu Asociațiunea și numai după ce s'a escontentat acësta și după ce së vor fi împlinit tôte formele prescise aici pentru ridicare, vor putë să së reclame dela cassa Asociațiunii.

§. 16. Libelele perdute së anulëză prin amortisare legală. Contra actului de amortisare së va libera membrului un duplicat de libel, ceea-ce să notëză și în registrul Asociațiunii.

§. 17. Depunerii de economie së primesc și dela nemembri. Pentru aceste depunerii së vor estrada alte soiuri de libele, în cari conform regulamentului votat ad-hoc de Direcțiune, së vor nota procentele și condițiunile de ridicare.

Asociațiunea își rezervă dreptul a emite și bilete de cassă la purtător pe timp fics saü cu termin de denunțare.

§. 18. Cerënd trebuința Asociațiunea își va putë reesconta efectele din portofoliü.

§. 19. Prețul libelelor vor trebui să-l rebonifice partidele.

## VIII. Fondul de rezervă.

§. 20. Din profitul curat së vor subtrage până la 20% (§. 21) pentru a se forma un fond de rezervă menit a acoperi pagubele întâmplante prin darea de împrumuturi.

Acest fond de altmintrea rămâne în proprietatea membrilor în proporțiune cu misele lor.

Adunarea generală la timpul sëü și după propunerea Direcțiunii va decide încetarea contribuirii la acest fond.

## IX. Împărțirea profitului.

§. 21. Din profitul curat së subtrag 5% pentru misele membrilor. Celalalt profit së împarte astfel:

Până la 20% (§. 20) pentru fondul de rezervă; 10% pentru membrii Direcțiunii; 2% pentru funcționarii manipulanți; 10% supradividendă pentru mise, ér restul cade în favorul Asociațiunii pentru sprijinirea meseriașilor români etc.

## X. Operațiunile „Meseriașului român“.

§. 22. „Meseriașul român“ scotează cambii, pe cari cel puțin una din subscrieri trebuie să fie a unui membru.

§. 23. Censurarea cambielor se face prin Direcțiune. În cas când nu e căutare de fonduri, Direcțiunea poate plasa din numărare și la alții sau la institute solide sau să cumpere hârtii bune de valoare.

§. 24. Banca mai dă membrilor săi împrumut și pe gagiū.

§. 25. Pe baza obiectelor depuse sau a creanțelor zălogite la dēnsa Asociațiunea va deschide membrilor săi conto-curent.

§. 26. Asociațiunea va primi în comision spre vēndare și mărfuri manufacturate produse de membrii ei și va da avansuri pe ele.

§. 27. Va cumpēra pentru membri produse brute, necesare pentru esercitarea meseriei lor și le va da aceloră spre lucrare, pe lângă observarea cautelelor necesare pentru siguranța Asociațiunii.

Procederea la operațiunea acēsta, cum și la cele de sub §§. 24, 25 și 26 se va stabili prin regulamente *ad-hoc*, votate de Direcțiune.

§. 28. La timp oportum Direcțiunea Asociațiunii poate face și alte operațiuni de bancă din resortul institutelor de gir și de circulațiune.

§. 29. Membrul, care nu va satisface regulat obligămintelor sale de plată, poate fi eschis din societate.

## XI. Organizarea internă.

§. 30. Afacerile Asociațiunii se ęscură de cătră:

- a) Adunarea generală;
- b) Direcțiune;
- c) Comitetul de supraveghere.

### A) Adunarea generală.

§. 31. Adunarea generală ordinară se ține în fie-care an după încheerea socotelelor, cel mult în luna lui Aprilie.

Adunarea generală estraordinară se va ține de câte ori va afla de lipsă Direcțiunea ori comitetul de supraveghere.

Adunările generale le convăcă președintele Asociațiunii și se țin la reședința Asociațiunii, așdecă în Brașov. Convocarea se va face cu 15 zile înainte, publicându-se și ordinea zilei prin afiș în localul de cassă și prin anunț în vre-una din foile locale.

§. 32. In adunarea generală decide majoritatea absolută a voturilor reprezentate.

Decisiunile au valoare numai dacă sunt prezenți cel puțin 20 de membrii, reprezentând minimum 50 de mise.

In cas de paritate dirimă votul președintelui.

§. 33. In adunarea generală fie-care cvotă dă drept la un vot, până la 12 cvote; ăra mai departe conform §. 11 lit. e. Cel care nu are încă plătită o cvotă întregă, tot posede un singur vot.

Cel care nu pôte lua parte în persoană la adunarea generală are dreptul a autorisa pe alt membru să-l represinte printr'o împuternicire în scris.

§. 34. Dacă la adunarea generală nu se va reprezenta numărul recerut de membrii și voturi, se va convoca o a doua adunare generală în termin de 15 zile, care cu privire la ordinea de zi publicată pentru prima adunare, va puté aduce decisiuni valide, fără considerare la numărul voturilor întrunite.

§. 35. Adunarea generală va decide asupra următoarelor:

a) Va alege pe membrii Direcțiunii și pe președinte, care va fi ales tot-déuna președintele după timp al Asociațiunii pentru sprijinirea învățăceilor și sodaliilor meseriași români.

Cel puțin doi membrii din Direcțiune trebuie să fie aleși dintre membrii comitetului Asociațiunii pentru sprijinirea învățăceilor și sodaliilor meseriași români etc;

b) Alege pe comitetul de supraveghere.

Alegerile să fac prin bilete pe timp de 3 ani cu absolută majoritate de voturi;

c) Schimbarea statutelor va fi valabilă, dacă va întruni cel puțin o terțialitate din tôte voturile membrilor;

d) Aprobarea regulamentelor propuse de Direcțiune;

e) Aprobarea bilanțului și darea absolutoriului;

f) Desființarea societății în înțelesul §. 48 al acestor statute;

g) Alegerea de licvidatori.

§. 36. Ori când ar cere comitetul de supraveghere să se țină adunarea generală estra-ordinară, președintele va fi dator a o conchema, ăr adunările generale ordinare să convăcă după decisiunea Direcțiunii.

§. 37. Protocolul adunării generale, în care se însemneză numele fie-cărui membru prezent, se va subscrie de președinte,

de secretar și să se autentifice de trei membri denumiți din partea adunării generale anume spre acest scop.

## B) Direcțiunea.

§. 38. Direcțiunea se compune din președinte (§. 35, a), și șase membri, cari își aleg din sînul lor un director eșecutiv și doi vice-președinți.

§. 39. În măsura, în care se vor desvolta afacerile Asociațiunii, Direcțiunea va angaja funcționarii necesari.

Firma Asociațiunii se va subscrie de către doi membri din Direcțiune.

§. 40. Direcțiunea va trebui:

a) să așternă tribunalului comercial bilanțul și consemnarea tuturor membrilor Asociațiunii;

b) va subscrie rapórturile și conturile anuale ale Asociațiunii purtând deplină răspundere pentru ele;

c) va participa la ședințele pentru acordarea de credite, conform regulamentului;

d) va elabora regulamentele prevădute în §§. precedenți;

e) despre ședințele Direcțiunii se va purta protocol;

f) va prezenta la fie-care adunare generală o listă completă despre membrii și cvotele lor;

g) președintele sau unul din vicepreședinți represintă Asociațiunea în toate casurile, unde nu se cere deobligarea lui, ceea ce se poate face numai prin subscrierea firmei după dispozițiile acestui statut;

h) nici-un membru al Direcțiunii nu are dreptul a se folosi de creditul Asociațiunii;

i) pentru validitatea deciziunilor se cere majoritatea absolută a membrilor;

l) membrii Direcțiunii, afară de președinte, pot ocupa și funcțiunile de cassar și contabil;

m) Direcțiunea va vota un regulament pentru amployați și pentru toate funcțiile, cari cad în competența lor de n'ar fi deja regulate în statutele presente.

§. 41. Președintele, cum și fie-care membru al Direcțiunii este dator a depune la cassa Asociațiunii câte 5 cvote în tot decursul funcționării sale.

§. 42. La facerea bilanțului se vor observa următoarele reguli:

a) averea Asociațiunii se va scrie în valórea, pe care o represintă cu ultima și a anului de esercițiu;

b) hârțiile de valóre cu curs sã vor scrie cu ultima ñi a anului;

c) cvotele, depunerile cum și fondul de rezervã sã pun între pasive;

d) creanțele dublõse sã vor pune cu valõrea, care va fi probabilã de încassat;

e) profitul saũ perderea sã va arãta esact în bilanț.

### C) Comitetul de supraveghere.

§. 43. Comitetul de supraveghere sã compune din 5 membri aleși de adunarea generalã pe timp de 3 ani (§. 35, b).

Acest comitet își alege pe președinte și secretar din sinul sãu.

§. 44. Comitetul de supraveghere controlãzã afacerile Asociațiunii în tõte ramurile ei. Spre scopul acesta are dreptul și datoria a face revisiuni prin registre, în cassã și la efectele Asociațiunii.

§. 45. El va face adunãrii generale propunerii cu privire la raportul Direcțiunii și la bilanț.

§. 46. Constatãnd vr'o abatere dela statute saũ vr'o neregularitate la operațiunii, consiliul de supraveghere va provoca Direcțiunea, ca sã îndrepte lucrul și rãmânând somațiunea fãrã efect, va concherna adunarea generalã supunẽdu-i casul spre deliberare.

§. 47. Comitetul de supraveghere este solidar responsabil pentru daunele provenite din neglijerea îndatoririlor impuse lor prin aceste statute și prin legea comercialã.

## XII. Desființarea.

§. 48. Pentru desființarea Asociațiunii sã recere, ca acest obiect anume sã fie pus la ordinea ñilei, mai departe sã fie prezentã maioritarea tuturor membrilor și dintre voturile celor prezenți cel puțin  $\frac{3}{4}$ , părți sã fie pentru desființarea societãții.

§. 49. Dacă adunarea generalã în înțelesul §-lui 48 al acestor statute a decis desființarea societãții saũ dacã societatea sã desființãzã într'alt mod provẽdut în legea comercialã §. 247, atunci dupã licvidarea averii societãții în înțelesul legii comerciale, eventualul rest de avere sã va împãrți între membri în proporțiune cu numãrul cvotelor, ce le-aũ plãtit la societate. De sine sã n'ntelege, cã fiind avere de ajuns dupã detragerea datoriiilor înainte de tõte sã vor plati membrilor sumele plãtite *titulo cvote*.

Incãt nu dispun aceste statute, servece legea drept cinosurã

## XIII. Adunarea constitutivă.

§. 50. Aceste statute s'au votat în cuprinsul lor întreg de adunarea constitutivă ținută la 4/16 Septemvre 1886.

## XIV. Inregistrarea.

§. 51. Statutele prezente vor intra în vigoare numai după înregistrarea lor la tribunalul comercial și după publicarea lor.

Keltek Brassóban az alakuló közgyűlésnek 1886 évi Szeptember hó 4/16 tartott ülésében.

**Iuon Lengeru,**  
notar ad-hoc (jegyző-könyvvezető.)

**Bartolomeiü Baiulescu,**  
președinte (elnök).

6638—1886. polgár szám.

Ezen alapszabályok a brassói kir. törvényszéknél, a kereskedelmi társas czegek, jegyzékének I. kötet 172 lapján, az arra vonatkozó magyarul: „Meseriașul român“, hitel- és takarékszövetkezet, románul: „Meseriașul român“, Asociațiune de credit și depunerî czéggel együtt bejegyeztettek.

Kelt Brassóban a királyi törvényszéknek mint kereskedelmi biroságnak 1886, Deczember hó 7-ik napján tartott üléséből.

(L. S.)

Elnök ur távollétében:

**Bisztrai Károly,** m. p.  
k. elnök.

**Becze,** jegyző.

## „Meseriașul român“,

Asociațiune de credit și de depunerî, înființată în anul 1886.

In anul 1892 fiind director executiv D-l Ioan Lengeru.

Activele eraü:

Pasivele:

Credite . . . . fl. 28,808.—	Cuote . . . . fl. 16,434.44
Numărar . . . . „ 390.98	Depunerî . . . . „ 4,917.25
Mobilier . . . . „ 320.—	Rescont . . . . „ 1,600.—
Debit . . . . „ 200.08	Fond . . . . „ 400.—
	Diverse . . . . „ 200.—
	Interese . . . . „ 5,210.37
	Profit . . . . „ 957.—
Suma . . fl. 29,719.06	Suma . . fl. 29,719.06

**Nota:** In anul 1894 s'a desființat această bancă. Meseriașii pentru credite mici aveau și aü mare necesitate de ea. Le pu-publicăm, — ca avënd lipsă, — să o re'nființeze.

În toate părțile românești s'a înființat bănci, pe brașovenii români îi ajută filiala Albina, însă cercetați crediteie mici de unde să iați.

Ori cum ar fi, una se constată anume, când unii zidesc și alții surpă, acolo nu va eși nici o clădire.

Autorul.

Comitetul a avut și în acești ani foarte mult de lucru cu așezarea copiilor români la meserii și cu instruirea lor, din cauza puținului indemn către meserii și din lipsa mijloacelor. Protocólele adunărilor generale constatéză despre copii așezați la meserii dela anul 1882 până la anul 1889 următorul bilanț.

In anul	1882	s'a	așezat	23	copii
"	"	1883	"	"	29
"	"	1884	"	"	31
"	"	1885	"	"	32
"	"	1886	"	"	40
"	"	1887	"	"	84
"	"	1888	"	"	73
"	"	1889	"	"	50
.			Summa	362	copii.

Adunând și numărul învățăceilor așezați până la anul 1881 . . . . . 348 "

Suma totală 710 elevi aplicați la

29 diferite meserii.

De sigur, că bate la ochi ori-cărui cetitor diferența în numărul elevilor ce cade la anul 1887. Amintim deocamdată numai, că fericitul impuls ce l'a primit Asociațiunea noastră dela anul 1886 încóce îl datorim însemnatei fundațiunii de 50,000 lei a generoșilor soți *Mihail* și *Elisa Stroesco*. Vom vorbi la locul său despre folósele și despre progresele făcute prin această fundațiune.

Instrucțiunea acestor elevi s'a predat până la Noemvre anul 1884 gratuit în școla Gremiului neguțătoresc român, prevădând Asociațiunea numai cărțile și recuizitele necesari.

În anul școlastic 1885/6 școla acesta a primit lovitura sa de mórte. Înaltul minister r. unguresc în puterea legii de meserii din anul 1884, care prevede, că numai comunele pot înființa școli de meserii — și nici decum deosebitele confesiunii și corporațiunii — a oprit a se mai continua prelegerile în școla Gremiului. Înaintându-se o nouă rugare a avut numai tristul rezultat, ca comisarul ministerial trimis anume în această cauză împreună cu magistratul orășenesc a declarat această școlă de închisă.

Casul era grav, elevii nu puteau rămânea fără instrucțiune. Comitetul în sensul legii s'a rugat de autoritățile școlii de meserii ale comunei Brașov să primescă elevii români meseriași în



trei clase — făcute anume, paralele — angajându-se totodată și trei profesori români.

În decursul anului 1885/6 s'a-au instruit în aceste clase 136 de elevi meseriași. Mai multă greutate la această întocmire școlară au cauzat tacsele școlare. De fie-care elev din comunele săsești să recere tacsă de 4 fl., ér pentru cei din alte comitate o tacsă de 6 fl.

Nu mai cei provéduți cu documente de sărăcie în regulă și numai cei din anul prim aplicați la meserie au putut fi scutiți de acesta. Cu toate acestea speșele tacselor s'a-au urcat la 200 fl. pe an. Comitetul nu ar fi putut însă trece preste pragul acesta greú, nu ar fi putut nici decum estinde activitatea sa, dacá Provedinta nu ar fi trimis ca salvator pe rarul bărbat generos din marginile Basarabiei, să ușureze cu mijlocele sale sörtea noastră cea vitregă. *Grație fundațiunei de cincideci de mii lei*, să împărtășesc astăzi din procentele ei elevi și din colțurile cele mai depărtate ale Ardelului. După cum arată protocoalele adunărilor generale numai dela anii 1886/7 încóce am putut face progresul de a intemea patru stipendii, spre a se așeza copii români la anumite meserii artistice d. e. lăcătăria fină, mașinărie, curelărie, tinichigie și altele la cari nu se puteau aplica elevii fără remunerațiunea Măestrilor.

După protocolul adunării generale din anul 1888, am isbutit să avem 73 copii așezați la 29 diferite meserii și adecă stipendiști 34 și anume 13 stipendiști ai Societății Transilvania; 10 stipendiști ai bisericii Sf. Nicolae; 4 stipendiști din fundațiunea Andronic și 3 dela Asociațiunea Transilvană din Sibiiu.

Instruirea elevilor meseriași români în religiune a fost una din bazele principale, care s'a-au luat în considerațiune la instrucțiunea elevilor de sub îngrijirea acestei asociațiunii. Fiindcă acești copii crudi așezați la măestrii de deosebite naționalități sunt espuși să pėrdă religiunea în care au fost crescuți de părinții lor; fiindcă esemplele împrejurimei în care se află sunt adese-orî cu totul tot necorespundătoare. Asociațiunea noastră a ținut deosebit cont de creșterea religiósă și morală a acestor copii. Legea de meseri însăși prescrie, ca acești ucenici să cerceteze biserica în zile de Dumineca. Președintele acestei Asociațiunii a luat însuși chiar dela început această sarcină asuprași instruind elevii în fie-care Duminecă chiar în biserică în religiune și morală. Afară de acesta erau ei strėnși ținuti să se mărturisescă și să se împărtășescă cu sfințele taine în posturi.

Sprijinirea copiilor români dela meserii cu vestminte încă a fost una din principalele îngrijiri ale Comitetului Asociațiunii a avut greutate deosebite cu procurarea vestmintelor necesari.

Cu sacrificiile cele mai mari s'a luptat contra acestei calamități stăruind să prevadă pe acești sirmani copii cel puțin în

timpul ernei împărțindu-le vestmintele de lipsă mai cu samă în ajunul serbării nasterii Domnului Cristos. Spre acest scop se făceau anumite apeluri prin jurnale cerând publicului nostru obolul său. Mulți binefăcători au răspuns apelului acestuia contribuind câte ceva. Intre acești binefăcători trebuie să pomenim pe fericitul comerciant Dumitru Eremia, care îmbrăca în fie-care an câte dece elevi cu toate vestmintele necesarii cu dorința să nu fie dat publicității. Cu toate acestea numărul cel mare al elevilor români săraci dela meserii nu putea fi prevădută și mulți rămăneau golii, luptându-se cu gerul cel aprig al ernei. Dumnezeu cel milostiv a vădută însă lacrimile lor și a îngrijit de ei trimițându-le un mare binefăcător, care la a. 1886 a trimis în mod anonim Președintelui o mie de fiorini anume pentru ca acești elevi, să fie toți îmbrăcați de serbările Crăciunului. Acest anonim a fost fericitul și generosul Mihail V. Stroesco și generoasa Dămnă Elisa Stroesco, care după cum se vede mai jos a continuat opul de binefacere în modul cel mai strălucit.

În anul 1886 s'au ajutorat 92 de copii cu vestmintele necesari ăra în anii 1887 și 1888 s'a putut împărți câte 105 bucăți vestminte. Pe lângă aceste s'au mai făcut excepțiuni în decursul anului ajutându-se ucenicii orfanii și de tot săraci mai cu sēmă cu încălțăminte, ba chiar pentru spesele spălatului albiturelor acestor copii părăsiți 33 la numer a trebuit să se ia dispozițiune, ca tot din venitele Asociațiunei să se platescă.

Spese mai considerabile au avut Asociațiunea la casuri de bōlă plătindu-se pentru elevii greii bolnavi spesele spitalului, ăra pentru ceilalți a îngrijit în mod gratuit cu cea mai mare bună-voință D-rul G. Baiulescu.

Ăverea Asociațiunei a crescut din an în an. Fondul Asociațiunei era în anul 1886 de 4275 fr. Acăstă sumă ăra însă cu totulul tot neînsemnată și Asociațiunea noastră ar fi vegetat încă mult timp în condițiunile acestea fără să se sporăscă fondul ca să pōtă da procentele însemnate ce ărau de lipsă, deōrece numărul membrilor ordinar nu creșcea. Progresul Asociațiunii îi mulțămim numai fundațiunei de 50,000 de lei în aur înființată de generoșii fundatori Mihail și Elisa Stroesco și predată Președintelui. Adunarea generală ținută în anul 1887 a primit actul donațiunei cu cea mai mare însuflețire și cu vii aplause. Toți membrii Asociațiunei au ascultat cetirea actului fundațiunei ridicându-se de pe scaune. Luându-se conclus s'a și trimis o adresă de mulțămire nobililor binefăcători fiind subscrisă de toți membrii Asociațiunei. Fondul s'a plasat după dorință fundatorilor în hărții fonciere române de Stat.

Pentru impulsul spiritual a Măestrilor români președintele Asociațiunei înființase cu propriile sale puteri și sacrificii fōiă anume dedicată meseriilor sub numele „Meseriașul Român“ Generoșii fundatori au aprețiat într'atât acăstă întreprindere,

încât au dispus în actul fundațiunei lor ca cu procentele dela cinci mił de florini să se susțină edarea acestei fõi.

Sodalii români meseriași din Brașov încă au fost primiți sub scutul și îngrijirea Asociațiunei acestea. Comitetul a luat și această sarcină asuprași și a îngrijit ca Sodalii români să și păstreze naționalitatea și limba românească, cât și să se perfecționeze cât se pôte de mult în măestria lor. Pentru aceste scopuri s'aũ preliminarat în buget 200 fl. pe fie-care an. Astfel dela 1881 încõce saũ trimis mai mulți sodali meseriași cu stipendii în streinătate.

În scopul ca sodalii să aibă ocașiune să se cultiveze, Comitetul a închiriat un local în care puteau conveni de câte trei ori pe săptămână; puteau ceti cărți de specialitatea meseriilor lor, cari le-a procurat Comitetul și jurnale românești, cari li s'a pus la dispoziție de președintele Asociațiunei. În scurt timp ei s'aũ constituit în o societate de lectură și de cântări, care avé de scop să arangeze din când în când producțiuni publice. Cu ajutorul unui profesor de muzică, Sodalii aũ reușit să și câștige și cunoștințe muzicale, încât în mai mulți ani unul după altul au putut da, câte 2—3 producțiuni muzicale declamatorice. Aceste producțiuni aũ contribuit fõrte mult pentru păstrarea sêmțului românesc cât și pentru lustruirea lor în viața socială. Deși acest punct apare superficial, totuși este unul din cele mai importante, dacă scim că elevul meseriaș vine dela țeră la al 12-lea an, fără cunoștințele cele mai elementare, și petrece 4—5 ani în sinul unei familii streine, care nu mai ține cont de datinele și limbă părinților sei. Dacă nu s'ar pune acestui stadiũ o contra balanță, băiatul s'ar identifica cu totul datinelor streine.

Societatea de lectură a Sodalilor posedé o avere proprie de două-sute de florini dăruiti anume de domnul Dimitrie Stănescu, care se administreză de Asociațiune. Tot asemenea posedé o bibliotecă constatătoare din 113 volume. Numérul sodalilor meseriași aũ crescut din an în an încât se pôte lua ca număr mijlociũ 50—60; érá ca membrii ai societății de lectură aũ fost înscriși numai 36. Dintre elevii așezați la meserii în Brașov aũ eșit, după cum arată rapórtele Asociațiunei, în fie-care an câte 20—30 de sodali români.

Măestrii români încă aũ crescut la număr de când lucréză această Asociațiune. Dela anul 1869 încõce s'aũ format din sodali 86 de măestrii români.

Deși aceștia nu s'aũ putut stabili numai în Brașov preferând a trece în România saũ a se așeza în orașul lor natal, totuși astăzi putem să ne mândrim că avem măestrii dibaci de diferite meserii. Pe când înainte de anul 1869 nu esit-aũ alți meseriași români decât cei naționali: măcelari, jococari, plăpomari și croitorii de îmbrăcăminte țerănescă, astăzi avem 4 cismari și

8 papucari, 3 croitori de haine bărbătești, 3 mășari; 1 cojocar fin și 20 cojocari naționali, 1 pălărier, 1 faur, 3 brutari, 3 argășitori, 3 zidari, 4 plăpomari, 6 morari, 29 măcelari, 2 bărbieri și 8 lemnari, 3 cofetari, 1 curelar, 1 tipograf, 1 vepsitor, = 106.

Numărul meseriașilor stabiliți în Brașov este relativ destul de mic, însă războiul vamal și concurența streinilor au fost cauze destul de mari, pentru ca partea cea mai mare să treacă în România unde și-au aflat cu ușurință terenul pentru cariera lor. Cu toate acestea Asociațiunea noastră a dat mâna de ajutor măestrilor tineri așezați în Brașov împărțind premii de câte o sută florini aceluia, cari s'ar stabili în Brașov. Afară de această a dat împrumuturi cu procente mici, 6% în timpul din urmă comitetul a intervenit la direcțiunea băncii „Meseriașul Român“ care a luat conclud, că va da meseriașilor anticipațiuni pe manufactură lor depusă ca gagiă. Asociațiunea a mai ales și o comisiune, care este însărcinată a face un proiect de statute pentru ajutorarea meseriașilor români la cas de bătă îndelungată.

Activitatea Asociațiunii s'ar cuprinde în puține cuvinte în cele până aci relatate. Deoarece însă tot sub scutul acestei Asociațiuni sau format 25 de elevi meseriași din România, județul Tutova, ne sîmțim datorii a menționa și această lucrare.\*)

Brașov, 1889.

Comitetul asociațiunii;

B. Baiulescu,  
preș.

Dr. I. Bozoceanu,  
notar.

---

\*) Industria făcînd progrese imense, meseriașii români sînt urșiți se fie concurență cu aceste progrese. Această sorte ajungendu-i trebuie se fie în armați cu toate cînostințele pe terenul industrial și deosebit cu toate invențiunile de o parte, de altă spiritul național se nu-l perdă. Aceste mari necesități au cerut se fie instruiți prin o fîoaie a lor înființată în anul 1886. În fîoaie „Meseriașul Român“ s'a publicat cum s'au vedut și se ved articuli speciali de bărbăți tehnici, și se ținea meseriașii nostri în curent cu tot progresul european pe acest teren.

A trebuit se înceteze publicarea acestei foii din lipsă de abonați. Foile române din Ungaria și din România au publicat laudele lor pentru cuprinsul publicat și au regretat încetarea acestei foii. Cu ast-fel de interes Brașovul față de lucrarea încordată a streinilor, trebuie să perdă colorea românescă.

București, 5 Maiu 1878.

Societatea Transilvania pentru ajutorarea studenților români  
lipsiți de mijloce.

*Domnule Președinte!\*)*

Societatea Transilvania din București, dorind a veni și în ajutorul junilor români, aplicați la comerț, industrie și meserii, conform articolului 3 din statutele pe care și le-a modificat în adunarea generală extraordinară din anul curent, am onore a vă ruga, să binevoiți a ne comunica și vederile D-vostre *asupra modului, cum s'ar putea mai bine alege și forma junii, aplicați la acestea ramuri.*

Suma de care Societatea dispune pentru ajungerea scopului menționat, este între 3000 și 4000 lei pe an, cu care credem că vom putea cresce junii, seú la școlele și atelierile din țeră seú la cele din streinătate.

Am firma convincțiune, Domnule Președinte, că veți binevoi a vă asocia cu noi la realizarea acestei idei, pe care o urmăriți încă din 1873.

Primiți, Domnule Președinte, încredințarea destinsei mele considerațiunii.

Președinte: **A. Treb. Laurianu.**

Secretar: **G. Orăsan.**

Președintele prin multe rugări a dat ansa la acésta schimbare.

În urma acestei încercări au ajuns Societatea Transilvania a modifica statutele sale pentru a da stipendii la meseriași.

Astfel se da în Brașov 532 fl. pe an la 12 stipendiști. Asemenea și în Clușiú.

Asemenea Sf. Nicolae din Scheiú dela a. 1874 până la 1882 a contribuit cu câte 100 fl., ađi 200 fl. așa numai a putut să producă în 13 ani mai mulți sodali apti.

*Domnule Președinte!\*)*

Comitetul Societății Transilvania, în ședința sa din 25 a curenteí luní, a luat act, cu mare plăcere, de conținutul adresei ce ne-ați trimis, ca rezultat la a noastră din 5 Maiú a. c. a discutat cu totă serioșitatea, opiniunea emisă de către onor. Comitet ce presidați și a luat decisiunea prevăduță în anexatul, în copie, proces verbal. Comitetul Societății Transilvania a cređut de cu-

\*)

*Domniei Sale*

*D-lui Președinte al Societății pentru sprijinirea învățaceilor și sodalilor români meseriași din Brașov.*

viință a întinde, de-ocamdată, beneficiile sale junilor luați din popor, cari după ce s'ê vor fi înzestrat cu cunoștințele teoretice și practice ale meseriei ce îmbrăcisează, să fie dați ărăși în sinul poporului spre a s'ê bucura acesta de fructul ostenelelor lor. A discutat, cu multă bunăvoință, ideia înființării unui atelier în Brașov și dacă, de o cam dată n'a putut-o îmbrăcișa, a făcut numai tot din lipsa de mijloce. Obstacole, atât noi cât și d-vóstră avem multe, dar, lucrând cu perseveranță, sperăm, că în unire, le vom învinge în curênd,

Nu ne rămâne, Domnule Președinte, decât a v'ê ruga: a) ca s'ê fiți interpretul sentimentelor nóstre de grațitudine cătră onor. Comitet al Asociațiunii ce presidați, pentru bine-voitórea atenziune ce a dat rugărei nóstre și b) să bine-voescă a avea în vedere decisiunea nóstră prevădută în anexatul proces verbal și a o esecuta în termenul prevădută într'ênsul.

Suntem pe deplin convinși de bine-voitorul d-vóstră concurs.

Primiți, v'ê rog, Domnule Președinte, încredințarea distinsei nóstre considerațiuni.

Președintele societ.: **A. Treb. Laurian.** Secretar: **D. Precup.**

### 113.

Nr. 7/871.

#### *Pré onorate Domnule Paroch!\*)*

La stimata chartia a pré onorat Domniei Vóstre din 24 Ianuarie a. c. are subscrisul Comitet onóre a V'ê comunica, ca on. Adunare generală a Gremiului român de comerțiu levavtin d'aci, în ședința sa de astăzi, a luat cu cea mai mare bucurie spre sciință: părerile pré on. Domniei-Vóstre, în privința creării seú înființării unui fond pentru ajutorarea neguțătorilor nenorociți; cât și împărțășirea; ca prin stăruința pré on. Domniei-Vóstre, s'aú v'êdută îndemnați unui conaționali d'aci, a contribui pentru menționatul fond cu diferite sume; — tot odată, că, a primit cu plăcere cei 10 galbeni, adecă: dece galbeni, dăruiți de on. Domn *Georgie Bómbèn*, neguțător d'aci, pentru pređisul fond, și prin chartia pré on. Domniei-Vóstre din 1/13 Februarie a. c. Nr. 10/871 una sumă de 25 fl. adecă: douêzeci și cinci florini valută austr. destinată de Domnul comerciante *Diamandi Nicolaiú* din Cămpulung în România, tot pentru acel fond \*\*).

\*) *Pré onoratului Domn*

*Bartolomeiú Baiulescu, paroch român greco-orient. al Cetății Brașov.*

\*\*) Petru Hagi Mihali încă a dăruiit 300 fl.

Cu această ocasiune, subscrisul Comitet 'și împlinesce cu plăcere și *acea îndatorire, de a Vă aduce la cunoștință, că on. adunare generală a Gremiului neguțătoresc român, Vă exprimă cea mai viudă mulțumită, pentru zelul și ostenelele cele neobosite*, cu cari pré on. Domnia-Vóstră, ca parochul nostru și fiu adevérat al națiunii nóstre, apoi ca om cu inima plină de compătımire pentru ființe nenorocite. — A-ți stăruit în favorul premenționatului fond și prin acesta, spre mângăerea acelor neguțători români d'aci, cari, persecutați de o sórte fatală, vor fi siliți a'si lua la densusul refugiul cel din urmă; — și că totodată on. adunarea generală Vă rógă, ca și în viitor, să bine-voiți a stăruii tot cu acel zel furmos esemplar și cu *acea aplecare spre înaintarea și prosperarea aceluí fond, pentru ca așa, contribuind cu „puteri unite“ la ridicarea aceluí frumos Edificiú, care are destinațiunea și un scop filantropic atât de salutar „mângăerea și ajutorarea nenorociților“* — să avem cu toții *acea mângăere, a-l vedea cât de curénd încoronat cu succesul cel mai îmbucurătoriu.*

Pre lângă care recomandându-ne suntem ai pré on. Domniei-Vóstre cu distinsă stimă

Brașov, 10/22 Februarie 1871.

Comitetul Gremiului român de comerciú levantin prin:

I. G. Ioan.

Diamandi Manole,

v.-președinte.

## 114.

### D a t e

despre predarea religiunei și îndeplinirea chemării preoțesci.  
Copia. Nr. cons. 613/866.

### *Pré-cinstite Părinte Protopópe !*

La relația Pré-cinstiei Tale din 17 August a. c. Nr. 162, prin carea așterni încóce clasificatiunea tinerimii nóstre școlare dela gimnasiul ev. luteran și cel rom. cat. din Brașov. Ți să rescrie, cumcă Consistoriul archidieceșan cu bucurie a vėđut din acele conspecte *rávna cea vrednică de tótă lauda, ce și-a dat părintele catechet Bartolomeiú Baiulescu în propunerea și învățarea religiunei cu tinerimea nóstră dela gimnasiile sus pomenite.* Acéstă să i se aducă și părintelui catechet la cunoștință cu aceea, ca și pe viitor tot asemenea să urmeze.

Sibiú, din ședința Consistorială ținută în 25 August 1866.

Archiepiscopul și Metropolitul

Andreiú m. p.

*Păr. Protopop Iosif Barac.*

## 115.

K. K. Militär Stations-Comando zu Kronstadt.  
ad. Nr. 641.

*Seiner Hochwürden dem Herrn griechisch-orientalischen Pfarrer  
Bartholomäus Baiulescu.*

*Hier.*

Ich sehe mich angenehm verpflichtet Euer Hochwürden für die aus eigenem Impuls und ächt christlicher Uneigennützigkeit mit der Mannschaft griechischen Glaubensbekenntnisses hiesiger Garnison abgehaltenen stärkenden und erhebenden heiligen Handlung der Beichte und Comunion, meinen wärmsten Dank neben der Versicherung meiner besonders Hochachtung und Verehrung hiemit auszusprechen.

Kronstadt, am 2. September 1866.

Müch, Major.

Copia.

## Z e u g n i s.

Es wird hiemit vom Erzpriesteramte der Kronstädter gr. or. Kirche dem Herrn Bartholomeus Baiulescu gr. or. Pfarrer bezeugt, dass er seit dem Jahre 1859 bis zum heutigen Tage für die gr. or. in Kronstadt als Garnison stationirte Mannschaft, alle priesterlichen Dienste, wie das Beichten, das Comuniciren, das wöchentliche Besuchen der Kranken im k. k. Spitale und die Beerdigung der verstorbenen unentgeltlich verrichtet hat.

Kronstadt am 30-ten März 1872.

Das Erzpriesteramt:

(L. S.)

Iosef Baracu m. p.  
Erzpriester.

## 116.

Nr. cons. 596/867.

*Pré-cinstițe Părinte Protopópe!*

Cu privire la relația Pré-cinstiței Tale din 30 Iuniü a. c. Nr. 160, prin carea subșterni încocș clasificățiunea elevilor noștrii gr. răsăriteni dela școțele streine din Brașov, despre progresul făcut în învățarea religiunei. — Ți se scrie cumcă Consistoriul archidieceșan e mulțămit cu zelul, ce l'aü documentat părintele catechet Bartolomeiü Baiulescu în ținerea catichisațiunei cu tinerimea noastră dela gimnasiul ev. lut. și cel rom. catolic, și pentru



acésta în numele Consistoriului să-i aduci lauda, ce în adevăr o aŭ meritat.

Sibiiŭ, din ședința Consistorială ținută în 3 Iuliŭ 1867.

Archiepiscopul și Metropolitul:

Andreiŭ m. p.

Păr. Protopop Iosif Barac.

Copia ad Nr. cons. 809/869.

*Pré-cinstite Părinte Protopópe !*

La relația Pré-cinstiei Tale din 16 Iulie a. c. Nr. 230, prin care aștern Éscelenției Sale Părintelui Archiepiscop și Metropolit Andreiŭ spre cunoscință și revisiune „Clasificațiunea“, prin care părintele Bartolomeiŭ Baiulescu în calitate sa de catechet arată calculul de progres din învățătura Religiei și purtarea morală a catechimenilor săi din anul acesta, adecă: a școlarilor și școlărițelor de religia noastră, cari sub decurgerea anului școlar 1868/9 aŭ frecventat școlele evangelico-luterane și romano-catolice din Brașov -- *cu acea observare, că numitul catechet Baiulescu pe lângă tot zelul său cel mare de a propune singur din destul catechimenilor săi doctrina Religiei poartă o sarcină prea grea, ce trece peste puterea dănsului, și de aceea ar fi de dorit, ca pe viitor să funcționeze în calitate de catechet, pe lângă părintele Baiulescu și parochul cel nou de pe Tocile Nicolaŭ Mihelțianu; — la care Ți se rescrie, că Consistoriul cu mângăere a înțeles dela Pré-cinstia Ta, cum părintele Bartolomeiŭ Baiulescu s'aŭ distins în catichisația tinerilor noștri dela școlele streine din Brașov, pentru care presidiul consistorial îl află de vrednic de a purta brâu roșiŭ întunecat, dar numai brâu roșiŭ întunecat și nu și căptușală roșiă la haina de dăsupra.* Mai departe propunerea Pré-cinstiei Tale de a se împărți sarcina de catechet între parochul Baiulescu și parochul de pe Tocile Mihelțianu se aprobază.

Sibiiŭ, din ședința Consistorială ținută în 31 Iuliŭ 1869.

Archiepiscopul român gr. oriental:

Andreiŭ m. p.

117.

Nr. Prot. Congr. 142.

Congresul nostru bisericesc național din anul 1870 în ședința sa a XII. din 14/26 Octobree, Te-a ales pre Domnia Ta de membru onorar suplent al Consistorului Metropolitan epitopesc.

Acésta Ți-o aduc la cunoscință spre sciință și direcțiune, având plăcuta speranță, că nu Ți vei pregeta a veni la ședința când voiū avea onôrea a Te invita.

Sibiiū, 14/26 Octobre 1870.

Andreiū Baron de Șaguna,  
Archiepisc. și Metropolit.

*Cinstiet Sale Părintelū Paroch Bartolomeiū Baiulescu*

*în Brașov.*

## 118.

Nr. 8497 an. 1890.

### M I R O N ,

din îndurarea lui Dumneđeu arhiepiscop al bisericeī ortodoxe în Transilvania; metropolit al românilor greco-orientali din Ungaria și Transilvania; doctor în teologiă; consiliariū intim al Maiestății Sale cesare și apostolico-regesci,

Facem cunoscut tuturor căroră se cuvine: că fiind cu vrednicie și cu dreptate, ca cei ce se deosebesc prin rîvna lor cătră sânta biserică a lui Christos și prin servite îndelungate și roditoare în viea Domnului, să fie părtași recunoscintei publice și cinstei cuvenite. — Noi, luând în considerațiune servitele bune și credinciose, care onorabilul presbiter *Bartolomeiū Baiulescu*, parochul comunei bisericesci ortodoxe din cetatea Brașov, le-a prestat sântei noastre biserici în restimp de 34 de ani, între împrejurări grele, cu rîvnă și sîrguință nefrântă, — am aflat de bine a-i da numitului onorabil presbiter **cinstea cuvenită în rëndul presbiterilor**, și sub sânta liturgie de astăzi în biserica Schimbării la față din cetatea Sibiiū l'am promovat după ritul sântei biserici noastre la demnitatea de protopresbiter în clerul archidiecesei Nôstre transilvane, având deplina încredințare, că numitul onorabil protopresbiter va continua cu zelul său de până acum bunele servite spre zidirea poporului credincios, spre binele sântei noastre biserici și preste tot spre mărirea lui Dumneđeu.

~~Data în~~ Sibiiū, la 1 Ianuariū 1891.

Miron Romanul.



## GREȘELI DE TIPAR.

Pag.	Șirul:	In loc de:	Cetesece:
10	11 de jos	a. 1789	a. 1787
11	6 » »	cuvântul »cerură« să se omită.	a
15	2 de sus	unor	a
17	8 de sus	transmisa	transmisă
18	17 și 18 de jos	să se delătore parentesa	
24	5 de sus	humanitare ,	humanitare
24	9 » »	după cuvintele »mai sus« adaugă: foarte accesibilă la această învoială. Reprezentanții . . .	
24	18 » »	românesc. Locul	românesc, locul
27	8 de jos	cursul	scopul
28	8 » »	comerciale	comerciale
28	8 » »	fóea dumineci	Fóia Duminecii
29	1 » »	3000	300
30	3 » »	după »contribuiră« adaugă: a adunat	
31	8 de sus	nouă comuna	noua comună
31	10 de jos	1845	1846
33	17 » »	îndemnând	îndemnară
35	4 de s. 14 de jos	Eötves	Eótvös
38	13 de sus	pace;	pace.
39	14 de jos	după: Români	erau
40	19 de sus	și	ci
40	14 de jos	cheltuitor	costisitor
40	16 de jos	la tribunale	la tribunalele
41	4 de sus	după 1871 adaugă: a adus	conclus
41	* și 7 de sus	și prin urmare trebuie să se dea . . .	prin urmare a fost de părere, să se dea
42	6 de jos	biserită	biserică
43	2 de sus	nefastă	neașteptată
43	3 de jos	după gr. or. adaugă: numai	
44	21 de jos	11,989,	11,989 fl.
44	7 de jos	după: nefolosite adaugă: și	
45	11 de sus	ante religios	anti-religios
45	15 » »	tot-déuua	tot-déuna
45	16 » »	Acastă împrejurare	In această împrejurare . . .
46	6 » »	Gróveri. Mai	Gróveri, mai
48	2 » »	neprovăđute	neprevăđute
68	18 de jos	Drandt	Draudt
129	9 de sus	reselutiune	resolutiune
130	22 » »	ralative	relative
160	19 de jos	Inzetrat	Inzestrat
160	8 » »	pravoslovníci	pravoslavnici
185	17 de sus	Dr. Rancuciu	Dr. Racuciu
224	2 de jos	Consitor	Consistor
224	1 » »	coesideră	consideră
226	10 » »	2700	27,000 fl.
227	8 de sus	4509—81	4259—49
227	9 de jos	Estras	Este același ca cel de sub Nr. 102
235	4 de jos	substern	substerni.
240	7 de jos	Cantorăi aű fost.	Cantorăi dela 1833—1898 aű fost
242	12 de sus	Credeam	credem
250	12 de sus	tentințele	teodintele
252	10 de jos	modeste	modestele



# S U M A R.

## I.

1. Formarea parohiei mixte din Români și Greci și înființarea bisericii Sf. Treimi în Cetatea Brașovului . . . . .	Pag. 7
2. Sfințirea bisericii și vrajba între companiști și civili . . . . .	» 10
3. Impăciuirea . . . . .	» 12
4. Invingerea Companiștilor . . . . .	» 15

## II.

1. Formarea Comunei bisericescî române cu o capelă în Têrgul-grâului în Cetatea Brașovului . . . . .	» 20
2. Inființarea unei școle române gr. or. în Cetatea Brașovului . . . . .	» 21
3. Inființarea școlilor mediî române . . . . .	» 22
4. Inființarea Gremiului român neguțătoresc în Brașov . . . . .	» 27
5. Inființarea casinei române în Brașov . . . . .	» 28
6. Inceputul unei literaturî prin tipărire de cărți bisericescî și Fôea Duminecî . . . . .	» 28
7. Fundațiunile de binefacere, făcute sub scutul bisericii Sf. Adormiri din Brașov-cetate . . . . .	» 29
8. Inființarea Cimiterului Comunei bisericescî din Brașov-cetate . . . . .	» 30

## III.

1. Re'noirea procesului între Români și Greci din Brașov pentru biserica Sf. Treimi pe cale bisericescă . . . . .	» 31
2. Trecerea membrilor Comunei românescî la biserica Sf. Treimi . . . . .	» 33
3. Pornirea procesului bisericesc pe cale politică administrativă . . . . .	» 34

## IV.

1. Incercări de împăciuire între Români și Greci din Cetatea Brașovului . . . . .	» 37
2. Procésul bisericii Sf. Treimi pe calea Tribunalului regescî din Ungaria . . . . .	» 38

3. Urmările procesului . . . . . Pag. 44
4. Clădirea nouă bisericii române gr. or. cu hramul  
Sf. Adormiri în Cetatea Braşovului . . . . . » 45
5. Statistica despre cele întemplate în parohie (şi despre  
membri parohiei, despre formarea meseriaşilor ro-  
mâni, despre predarea religiunii în Braşov şi alte) » 49  
şi 239—279



## D A T E.

Numele membrilor parohiei române din Braşov Cetate, cari au  
clădit biserică Sf. Adormiri.

- |  |   |
|--|---|
| <p>1. Vasile Antoniu cordonier.<br/>2. Bartolomeiu Baiulescu protop.<br/>3. Dr. George Baiulescu medic.<br/>4. Jeronim Baritiu secretar.<br/>5. Neculae Bărbucian macelar.<br/>6. Grigorie Birea comersant.<br/>7. Ioan Burduloiu comersant.<br/>8. Ioan Bidu comersant.<br/>9. Dr. Iosif Blaga profesor.<br/>10. Ioan Bucur birjar.<br/>11. Ioan Ciurcu librar.<br/>12. Ioan Cipu secretar la dir.<br/>de finanțe.<br/>13. George Chelaru profesor.<br/>14. Aureliu Ciortea profesor.<br/>15. Simeon Damian avocat.<br/>16. Pompiliu Dan profesor.<br/>17. Nicolae Duşoiu comersant.<br/>18. Nicolae G. Eremia comersant.<br/>19. Vasile Engiurliu scriitor,<br/>20. Ioan Florian comersant.<br/>21. Nicolae Flusturean comersant.<br/>22. Nicolae Grădinaru comersant.<br/>23. Ioan Grădinaru diurnist.<br/>24. Ioan Golian comersant.<br/>25. Manole Diamandi comersant.<br/>26. Laurențiu Macsimilian comisar<br/>de poliție.<br/>27. Dr. Eugeniu Mețian avocat.<br/>28. Nicolae Mocanu comersant.<br/>29. Dr. Nicolae Moşoiu avocat.<br/>30. George Mitoc otelier.<br/>31. Vasile Meşotă pălărier.<br/>32. Petru Nemeş notar regiu.<br/>33. George I. Nica comersant.</p> | <p>34. Constantin Nicolau comers.<br/>35. Iosif Oncioiu comptabil.<br/>36. Vasile Ocăşan cordonier.<br/>37. Mich. Ocăşan comersant.<br/>38. George B. Pop proprietar mare.<br/>39. Victor Popescu avocat.<br/>40. Dr. Dumitru Pop avocat.<br/>41. Nicolae Petra Petrescu adjunct<br/>la Albina.<br/>42. Dumitru Petcu comersant.<br/>43. Teodor Ploscă croitor.<br/>44. Dumitru Platoş croitor.<br/>45. Nicolae Percia profesor.<br/>46. George Platscu comersant.<br/>47. Artur Platscu comersant.<br/>48. Ioan Radulescu comersant.<br/>49. Ioan Rusu servitor la Albina.<br/>50. Dimitrie Stănescu comersant.<br/>51. Mihail Stănescu comersant.<br/>52. Constantin de Steriu bancher.<br/>53. Octavian Sorescu avocat.<br/>54. Teodor Spuderca comers.<br/>55. Nicolau de Sustai prezident<br/>la Tribunal.<br/>56. Ioan Socaciu profesor.<br/>57. Ilie Savu comersant.<br/>58. George Savu comersant.<br/>59. Petru Spuderca otelier.<br/>60. George Sterian cantor.<br/>61. Alecsandru Strevoiă cand.adv.<br/>62. Constantin Sotir cand. adv.<br/>63. Nicolae Vătăşan profesor.<br/>64. Nicolae Vestimean comersant.<br/>65. Ioan Urzica comersant.<br/>66. George M. Zănescu comers.</p> |
|--|---|

67. J. Aizer comt.	78. Veduva Elena G. Ioan.
68. Familia I. Sabadeanu comers,	79. " Maria de Pruncu.
69. Familia Dr. Aureliu Muresanu.	80. " Elena St. Sotir.
70. Familia Cr. Kertsch.	81. " Maria C. Secareanu.
71. Veduva Elena Anchen.	82. " Maria G. Stănescu.
72. " Zoi T. Ciurcu.	83. " Reveca Capitănescu.
73. " Carolină I. Ciurcu.	84. " Maria P. Crețoiu.
74. " Bălașa St. Blebea.	85. " Zoe Conțescu.
75. Baronésa Policseni Karais	86. " Elena Todor Blebea.
născută Rasti.	87. " Maria Birea.
76. Veduva Elena I. Pădure.	88. " Eugenia Arion.
77. " Maria N. Pădure.	

Tôte aceste familii cu fii lor cu servitorii lor gr. or. au 413 suflete.

Despre cea-ce a contribuit fie-care la clădirea bisericii și despre alți generosi Români ne întrând încă toate darurile lor și o parte mare din listele de colectare nu s'au retrimis, rămâne să publicăm posterior în o broșură separată socotelele clădirii bisericii Sf. Adormirii și darurile fie-cărei persoane. Altfel s'a publicat tot ceea-ce a primit președintele B. Baiulescu în Gazeta Transilvaniei.

### Numele membrilor Comitetului parochial, cari au lucrat la esecutarea clădirii bisericii:

- |                               |                       |
|-------------------------------|-----------------------|
| 1. George B. Pop, președinte. | 7. Victor Popescu.    |
| 2. Bartolomeiu Baiulescu.     | 8. Teodor Spuderca.   |
| 3. Constantin de Steriü.      | 9. Nicolae Dușoiü.    |
| 4. Diamandi I. Manole.        | 10. Ioan Burduloiü.   |
| 5. Nicolae Flustureanu.       | 11. Ioan Bidu.        |
| 6. George I. Nica.            | Vasile Goldiș, notar. |

### Epitropii:

12. George M. Zănescu, 13. Dr. G. Baiulescu și Teodor Spuderca, suplt.

Acești 13 Domni au fost și membri delegațiunelor școlare.

### Membrii comisiei de zidire:

- Petru Nemeș, președinte, George B. Pop, Constantin de Steriü, Dr. G. Baiulescu, Nic. Flustureanu și T. Spuderca.

